

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

แผนงานวิจัยเรื่อง

“การศึกษาการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพของสตรี

และเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้”

“A Study of Occupational Ability Development of Women

and Youths in Three Southern Border Provinces.”

หน่วยงานวิจัยหลัก

ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 11

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

คณะผู้วิจัย

ประสาทสุข นิยมราษฎร์

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์

น้อย จันทรอำไพ

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

กันยายน 2549

๕๒๐

เลขที่	HF๖๖๓๑.๖.๐๑๕ ๗๔๖ ๑๑๗
Bib Key	๓๐๙๘๗๙
	๒.๘.๐๕ ๒๕๕๒

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่องการศึกษาการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประจำปี 2548 โดยให้ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 11 จังหวัดสงขลา ร่วมกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้ร่วมกันทำการวิจัย จึงขอขอบคุณคณะกรรมการผู้พิจารณาสนับสนุนโครงการวิจัยที่ได้เห็นความสำคัญเกี่ยวกับอาชีพของสตรีและเยาวชน

ขอขอบคุณผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 11 เป็นอย่างยิ่งที่ให้ความอนุเคราะห์ด้านสถานที่ในการจัดประชุม การประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และบุคลากรที่ให้ความช่วยเหลือ ขอขอบคุณผู้ประสานงานในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาสที่ช่วยประสานงานและดำเนินการสัมภาษณ์ จัดอบรมสัมมนา จัดทำสนทนากลุ่มย่อย จนได้ข้อมูลบรรดาความวัตถุประสงค์ของการวิจัย นอกจากนี้ขอขอบคุณกลุ่มสตรีและเยาวชนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในสามจังหวัดคือ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ที่ได้ให้ความช่วยเหลือให้ข้อมูลเข้าร่วมประชุมสัมมนา และตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณคณะวิทยากรผู้ให้การอบรม สัมมนาปฏิบัติการ ทำให้ผู้เข้าร่วมการอบรมได้รับความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทำกิจกรรมเกี่ยวกับแผนธุรกิจ แผนการตลาด และแผนการเงิน จนทำให้ผู้เข้าร่วมสัมมนามีความพึงพอใจและนำไปปฏิบัติได้

คณะผู้วิจัยหวังว่ารายงานวิจัยฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องและหน่วยงานของรัฐ ในการนำผลการวิจัย ไปใช้ในการพัฒนาอาชีพสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป รวมทั้งการนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมเศรษฐกิจและสร้างความสงบสุขของประชาชนได้อีกด้วย

คณะผู้วิจัย
กันยายน 2549

ชื่อโครงการวิจัย การศึกษาการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

A Study of Occupational Ability Development of Women and Youths in Three Southern Border Provinces.

ชื่อคณะผู้วิจัย

1. นายประสาทสุข	นิยมราษฎร์
2. รองศาสตราจารย์ ดร. ชุมศักดิ์	อินทร์รักษ์
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อย	จันทร์อำไพ

หน่วยงาน

- ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 11 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม หมายเลขโทรศัพท์ (074) 211905-8 ต่อ 6000
หมายเลขโทรสาร (074) 211804
- ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี หมายเลขโทรศัพท์ (073) 337384
- ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ หมายเลขโทรศัพท์ (074) 287952

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประจำปี 2548 จำนวนเงิน 1,200,000 บาท ระยะเวลาทำวิจัย 1 ปี ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2548-เดือนกันยายน 2549

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา (Developmental Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สภาพการประกอบอาชีพ ระดับศักยภาพ ปัญหา ความต้องการและแนวทางการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชน ชายแดนภาคใต้ รวมทั้งประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการประกอบอาชีพหลังการสร้างกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาศูนย์ข้อมูลประกอบอาชีพ และสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชน ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือกลุ่มสตรีและเยาวชนที่ประกอบอาชีพ 4 ประเภท จำนวน 294 กลุ่ม คือ ประเภทอาหารและเครื่องคั้น ประเภทเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย ประเภทสิ่งประดิษฐ์และของใช้ และ ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และใช้แบบสอบถาม และนำผลมาจัดประชุมอบรม เสนวากลุ่มย่อยเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนธุรกิจ แผนการเงิน และแผนการตลาด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เปรียบเทียบระดับการพัฒนาศักยภาพกับเกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่าสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประเภทเสื้อผ้า และเครื่องแต่งกายในจังหวัดนราธิวาส ปัตตานี ยะลา มากที่สุดตามลำดับ ผลศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผ้าคลุมศีรษะ เสื้อชุด ผ้าตะหมาด หมวกกะปิยะห์ ผ้าปูโต๊ะ ผ้ารีดหน้า ผ้าคลุมไหล่ ผ้าจิ้น ผ้าโปร่ง เป็นต้น รองลงมา ได้แก่ ประเภทอาหาร และเครื่องคั้น ผลศึกษาในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ตามลำดับ ผลศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ข้าวเกรียบปลาและกุ้ง น้ำบูดู ลูกหมี ปลาเค็ม ปลากระดักแห้ง ขนมประเภทต่าง ๆ ผลไม้กวน เช่น กลิ้ว ส้มแขก ทุเรียน และน้ำคั้นใบชา เป็นต้น ส่วนประเภทสิ่งประดิษฐ์และของใช้มีมากในจังหวัดนราธิวาส ยะลา และปัตตานี ตามลำดับ ผลศึกษาค้นคว้า ได้แก่ เรือกอบและ ทำกริช กรงนก เครื่องจักรสารจากย่านธิภา ไมไฟ กระชูดและใบกล้า หวาย กะลามะพร้าว ใบชาทหาร เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร ผลศึกษาในจังหวัดยะลาและปัตตานี โคโยใช้วัสดุท้องถิ่น ผลศึกษาค้นคว้า ได้แก่ krim นวดนม แรมทุ ตูญ น้ำชาล้างภาชนะ และพืชมะนาว ซึ่งอาชีพกลุ่มนี้มีจำนวนน้อย

ศักยภาพ ปัญหา ความต้องการ และแนวทางการประกอบอาชีพส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางและระดับมาก ซึ่งปัญหาและความต้องการส่วนใหญ่คือการพัฒนาความรู้ ทักษะในการเพิ่มปริมาณผลผลิต และคุณภาพผลผลิต เพื่อให้ได้รับรองมาตรฐานจากหน่วยงานของรัฐ ต้องการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย และงบประมาณเพื่อลงทุนในการผลิตเพิ่มขึ้น แนวทางการพัฒนาการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชน คือ หน่วยงานของรัฐควรร่วมมือกับกลุ่มหรือชมรมอาชีพแต่ละกลุ่มสนับสนุนด้านงบประมาณ เทคโนโลยี ผู้เชี่ยวชาญให้ความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพให้สูงขึ้น นอกจากนี้ต้องจัดสร้างศูนย์ข้อมูลประกอบอาชีพแต่ละกลุ่มทั้งสามจังหวัดเพื่อช่วยเหลือกันในการจัดการ วัตถุประสงค์ ผลผลิต และการตลาด จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาศักยภาพสตรีและเยาวชนต้องคำนึงปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ปัจจัยป้อน กระบวนการ และผลผลิต โดยการสร้างอาชีพในครอบครัว แล้วพัฒนาไปสู่การรวมกลุ่มและพัฒนาเครือข่ายเพิ่มขึ้น โดยยึดแนวคิดหลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

Abstract

This research was a developmental research that intended to study the basic data, occupational states, ability level, problems, contributinal needs, and suggestions for occupational development of women and youths in three southern boader provinces. It was including the evaluation of efficiency and effectiveness after training and organizing of occupational network, and synthesis for the occupational ability development model of women and youths in three southern boader provinces. The 294 groups of women and youths; foods and drinks, clothes and dresses, handicrafts and furnitures, and herbal products were interviewed and answered after seminar and focus group for knowledge increasing in business plan, financial plan, and marketing plan. The statistical analysis were using means, standard deviation, and content analysis.

The results were found that the majority of women and youths in three southern boader provinces were the group of clothes and dresses. They mostly were in Narathiwas, Pattani and Yala in accordingly. The products were headcover, Muslim dress cloth for praying, Kapiyah hat, napkin, handkenschap, showder cover, cloth, sarong. The second group of the supplementary occupation was foods and drinks that mostly were in Yala, Pattani, and Narathiwas in accordingly. The products were fish or shrimp paste, Budu, Lukyee, dryfish, snacks, and fruit products, etc. The third group of the supplementary occupation was handicrafts and readimades that mostly were in Narathiwas, Yala and Pattani in accordingly. The products were Kolah boat for souvenir, Krich knife, bird cage, Lipoa handicrafts, and other local furnitures, etc. Inspite of these supplementary occupations, another few group was herbal products. They were in Yala and Pattani, by using local materials. The products were conditioning, shampoo, soap, wash and clean solid, and pimsen, etc.

For the abilities, problems, contributinal needs and suggestions for their supplementary occupations, they were at the moderate and more levels. The mostly problems and contributinal needs were the adoption of knowledges and skills for increasing of quantity and quality products. They need the supporting for loans and new technology to increase the production. The suggestions for occupational development of women and youths were the cooperation between the government and private agencies that should support the budget, technology, experts for increasing their abilities. There should be set network in entiring groups for their contributions as the product management, marketing, and productivity. The research findings also found that the model for ability development of women and youths should be related to social and cultural aspects, the system approach that related to the quality of inputs, process, and outputs. They should work in their families and then adopted to cooperate the groups and networks by following on the economic sufficiency theory.

สารบัญ

หน้า

กิตติกรรมประกาศ.....	ก
บทกัศยอ.....	ค
Abstract.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญคาราง.....	ช
สารบัญแผนภูมิ.....	ฉ
สารบัญภาพประกอบ.....	ค
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาของการวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของโครงการวิจัย.....	4
ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ความหมายและความสำคัญของอาชีพ.....	8
การพัฒนาศักยภาพด้านการประกอบอาชีพ.....	13
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านการประกอบอาชีพ.....	21
สภาพจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	61
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	69
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	69
การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	71

การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	71
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
เกณฑ์การประเมิน.....	72
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานและสภาพการประกอบอาชีพ.....	74
ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านศักยภาพของกลุ่มอาชีพ ปัญหา ความต้องการของกลุ่มอาชีพ และแนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพ.....	79
ส่วนที่ 3 ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนาความรู้กลุ่มสตรีและเยาวชนทั้ง สามจังหวัด.....	159
3.1 การสร้างกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาเครือข่ายการประกอบอาชีพ.....	159
3.2 การสังเคราะห์รูปแบบในการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพ.....	161
3.3 การศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผล.....	162
บทที่ 5 การสรุปผล การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
การสรุปผล.....	173
การอภิปรายผล.....	183
ข้อเสนอแนะ.....	193
บรรณานุกรม.....	195
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก กลุ่มสตรีและเยาวชนประเภทอาชีพต่าง ๆ	198
ภาคผนวก ข แบบสอบถาม.....	211

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 ประชากร ในการเก็บข้อมูลกลุ่มสตรีและเยาวชนผู้ประกอบอาชีพในจังหวัด ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส.....	73
ตาราง 2 ชื่อผลิตภัณฑ์และจำนวนเจ้าของกิจการ ในสามจังหวัดภาคใต้ กลุ่มอาชีพประเภท อาหารและเครื่องคั้ม.....	74
ตาราง 3 ชื่อผลิตภัณฑ์และจำนวนเจ้าของกิจการ ในสามจังหวัดภาคใต้ กลุ่มอาชีพประเภท เสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย.....	76
ตาราง 4 ชื่อผลิตภัณฑ์และจำนวนเจ้าของกิจการ ในสามจังหวัดภาคใต้ กลุ่มอาชีพประเภท สิ่งประดิษฐ์และของใช้.....	77
ตาราง 5 ชื่อผลิตภัณฑ์และจำนวนเจ้าของกิจการ ในสามจังหวัดภาคใต้ กลุ่มอาชีพประเภท สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร.....	78
ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศักยภาพของกลุ่มอาหารและเครื่องคั้ม จังหวัดปัตตานี.....	79
ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาของกลุ่มอาหารและเครื่องคั้ม จังหวัดปัตตานี.....	81
ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการการช่วยเหลือของกลุ่ม อาหารและเครื่องคั้ม จังหวัดปัตตานี.....	84
ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศักยภาพเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดปัตตานี.....	86
ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาของกลุ่มเสื้อผ้าและเครื่อง แต่งกาย จังหวัดปัตตานี.....	89
ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการการช่วยเหลือของกลุ่ม เสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดปัตตานี.....	91
ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศักยภาพของกลุ่มสิ่งประดิษฐ์และ ของใช้ จังหวัดปัตตานี.....	94

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาของกลุ่มสิ่งประดิษฐ์และของใช้ จังหวัดปัตตานี.....	96
ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการการช่วยเหลือของกลุ่ม สิ่งประดิษฐ์และของใช้ จังหวัดปัตตานี.....	98
ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศักยภาพของกลุ่มสมุนไพร จังหวัด ปัตตานี.....	100
ตาราง 16 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาของกลุ่มสมุนไพร จังหวัด ปัตตานี.....	103
ตาราง 17 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการการช่วยเหลือของกลุ่ม สมุนไพร จังหวัดปัตตานี.....	105
ตาราง 18 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศักยภาพของกลุ่มอาหารและ เครื่องดื่ม จังหวัดยะลา.....	107
ตาราง 19 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาของกลุ่มอาหารและเครื่องดื่ม จังหวัดยะลา.....	110
ตาราง 20 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการการช่วยเหลือของกลุ่ม สมุนไพร จังหวัดยะลา.....	112
ตาราง 21 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศักยภาพของกลุ่มเสื้อผ้าและ เครื่องแต่งกาย จังหวัดยะลา.....	115
ตาราง 22 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาของกลุ่มเสื้อผ้าและ เครื่องแต่งกาย จังหวัดยะลา.....	117
ตาราง 23 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการความช่วยเหลือของกลุ่ม เสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย.....	119
ตาราง 24 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศักยภาพของกลุ่มสิ่งประดิษฐ์และ ของใช้ จังหวัดยะลา.....	122

ตาราง 25 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาของกลุ่มสิ่งประดิษฐ์และ ของใช้ จังหวัดยะลา.....	125
ตาราง 26 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการความช่วยเหลือของกลุ่ม สิ่งประดิษฐ์และของใช้.....	127
ตาราง 27 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศักยภาพของกลุ่มสมุนไพรมะขามเทศ จังหวัดยะลา.....	129
ตาราง 28 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาของกลุ่มสมุนไพรมะขามเทศ อาหาร จังหวัดยะลา.....	132
ตาราง 29 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการความช่วยเหลือของกลุ่ม สมุนไพรมะขามเทศ จังหวัดยะลา.....	134
ตาราง 30 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศักยภาพของกลุ่มอาหารและ เครื่องดื่ม จังหวัดนราธิวาส.....	136
ตาราง 31 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาของกลุ่มอาหารและเครื่องดื่ม จังหวัดนราธิวาส.....	139
ตาราง 32 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการความช่วยเหลือของกลุ่ม อาหารและเครื่องดื่ม จังหวัดนราธิวาส.....	141
ตาราง 33 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศักยภาพของกลุ่มเสื้อผ้าและ เครื่องแต่งกาย จังหวัดนราธิวาส.....	144
ตาราง 34 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาของกลุ่มเสื้อผ้าและ เครื่องแต่งกาย จังหวัดนราธิวาส.....	146
ตาราง 35 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการความช่วยเหลือของกลุ่ม เสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดนราธิวาส.....	148
ตาราง 36 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศักยภาพของกลุ่มสิ่งประดิษฐ์และ ของใช้ จังหวัดนราธิวาส.....	152
ตาราง 37 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาของกลุ่มสิ่งประดิษฐ์และ ของใช้ จังหวัดนราธิวาส.....	154

ตาราง 38 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการความช่วยเหลือของกลุ่ม สิ่งประดิษฐ์และของใช้ จังหวัดนครราชสีมา.....	156
ตาราง 39 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลสัมฤทธิ์ของกลุ่มอาชีพทั้งสี่กลุ่มใน จังหวัดปัตตานี.....	163
ตาราง 40 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของกลุ่มอาชีพและ เยาวชนในจังหวัดปัตตานี.....	165
ตาราง 41 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลสัมฤทธิ์ของสตรีและเยาวชนทั้งสี่ กลุ่ม.....	166
ตาราง 42 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของกลุ่มอาชีพและ เยาวชนในจังหวัดยะลา.....	168
ตาราง 43 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลสัมฤทธิ์การประกอบอาชีพของสตรี และเยาวชน จังหวัดนครราชสีมา.....	170
ตาราง 44 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของกลุ่มอาชีพและ เยาวชนในจังหวัดนครราชสีมา.....	171

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิ 1 แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม.....	5
แผนภูมิ 2 แสดงฟังก์ชันเลือกบุคลากร.....	10
แผนภูมิ 3 แสดงฟังก์ชันวางแผนอาชีพ.....	11
แผนภูมิ 4 แสดงการบริหารจัดการงานอาชีพ.....	13
แผนภูมิ 5 แสดงการพัฒนาเครือข่ายการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนในสามจังหวัด ชายแดนภาคใต้.....	160
แผนภูมิ 6 แสดงรูปแบบการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	161

สารบัญภาพประกอบ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 แสดงอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดปทุมธานี.....	34
ภาพประกอบ 2 แสดงแผนที่จังหวัดยะลา.....	41
ภาพประกอบ 3 แสดงแผนที่จังหวัดนราธิวาส.....	51

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของการวิจัย

ทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ เพราะเป็นปัจจัยที่ทำให้ประเทศมีรายได้เพิ่มขึ้น ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมีความมั่นคงและยั่งยืน การสร้างทุนมนุษย์เป็นกระบวนการพัฒนาความสามารถในการผลิตทางเศรษฐกิจของมนุษย์ ดังที่ ชูลท์ (T.W. Schultz) เห็นว่าทักษะและความรู้ที่มีอยู่ในตัวมนุษย์จัดว่าเป็นทุนรูปหนึ่ง และมีความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาประเทศเช่นเดียวกับทุนในรูปอื่น นอกจากนี้ ฟิชเชอร์ (Lrving Fisher) เห็นว่าทักษะของแต่ละบุคคลย่อมไม่ใช่ทุนในตัวของมันเอง แต่คนที่มีความรู้ต่างหากที่จัดว่าเป็นทุนประเภทหนึ่ง มิลล์ (John Stuart Mill) เห็นว่ามนุษย์เป็นตัวกลางหรือสื่อที่ทำให้สินทรัพย์นั้นมีความสามารถและผลิตภาพของมนุษย์นั้นอยู่ในตัวมนุษย์เป็นเครื่องมือทำให้เกิดสินทรัพย์อื่น ๆ (ปริชา คัมภีร์ปกรณ์, 2545 : 71) จึงกล่าวได้ว่าทรัพยากรมนุษย์ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพมีผลต่อการพัฒนาและความเจริญทางเศรษฐกิจ ในการสร้างอุปทานของแรงงานที่มีประสิทธิภาพในการเพิ่มผลผลิตก่อให้เกิดรายได้ การอบรม ตลอดจนความก้าวหน้าทางด้านเทคนิคและวิทยาการ จะช่วยยกระดับมาตรฐานการครองชีพของประชาชนให้สูงขึ้น

การพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพเป็นการสร้างทักษะและความสามารถให้ประกอบกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดรายได้เพื่อเลี้ยงชีพในครอบครัวและเป็นธุรกิจของตนเองและครอบครัว การประกอบอาชีพต้องอาศัยการปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น โดยเพิ่มทุนความรู้ ความสามารถและทักษะให้บุคคลเพื่อทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จรินทร์ เทศวานิช (2545 : 163-164) ได้กล่าวถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับจุลภาค ซึ่งต้องผ่านกระบวนการระบบประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า กระบวนการแปรสภาพ และปัจจัยนำออก สำหรับปัจจัยนำเข้ามีทั้งทักษะความรู้ ความสามารถ ความคิดริเริ่ม เงินและเทคโนโลยี โดยปัจจัยเหล่านี้ผ่านกระบวนการแปรสภาพ ซึ่งได้แก่การให้การศึกษา การฝึกอบรม และการพัฒนา เมื่อผ่านกระบวนการแล้วจึงแปรสภาพเป็นปัจจัยนำออกหรือผลที่ได้รับเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ

สตรีและเยาวชนเป็นทรัพยากรที่ควรได้รับการพัฒนา เพราะเป็นบุคคลที่อยู่ในวัยทำงาน ที่มีอายุระหว่าง 18-35 ปี ต้องประกอบอาชีพในท้องถิ่นหรือในครอบครัว จำเป็นต้องมีรายได้มาเลี้ยงตนเองและครอบครัว ดังนั้นการพัฒนาโดยการฝึกอบรม ฝึกทักษะด้านการประกอบอาชีพจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ควรได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากหน่วยงานของรัฐให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ใน

สังคมได้อย่างมีความสุข และสร้างความเข้มแข็งของสังคมต่อไปสตรีและเยาวชนเป็นทรัพยากรบุคคลที่จะนำมาใช้เป็นกำลังทางการผลิตทั้งในหน่วยงานธุรกิจ อุตสาหกรรม และระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ

พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งประกอบไปด้วย จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส มีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเลอ่าวไทย รวมทั้งมีอาณาเขตชายแดนติดต่อกับประเทศมาเลเซีย มีจุดผ่านแดนที่เปิดให้ประชาชนทั้งสองประเทศทำการค้าชายชายแดนถึง 5 จุด นอกจากนี้ยังมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ทั้งบนบกและในทะเล เนื่องจากมีแหล่งน้ำและพื้นที่การเกษตรที่มีศักยภาพในการพัฒนาได้อีกมาก รวมทั้งพื้นที่ชายฝั่งทะเลอ่าวไทยที่เหมาะสมแก่การประมงและการท่องเที่ยว และการมีดินแดนที่ติดกับประเทศมาเลเซียทำให้สามารถพัฒนาความร่วมมือทั้งด้านการเกษตร การค้า การลงทุน การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกันได้ แต่ด้วยข้อจำกัดบางประการเกี่ยวกับความมั่นคงและลักษณะของสังคม ประชาชนมีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ มีผลทำให้พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของสตรีและเยาวชนน้อยกว่าที่ควรจะเป็น อีกทั้งเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้นับตั้งแต่มีเหตุการณ์ปล้นปืนที่กองพันพัฒนาที่ 4 อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547 และสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ถือได้ว่าเป็นวิกฤติการณ์ร้ายแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจ สังคมและวิถีชีวิตของคนในพื้นที่

จากการที่เกิดกลุ่มก่อความไม่สงบเรียบร้อยนำเงื่อนไขทางด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจและสังคมมาสร้างความไม่สงบในพื้นที่ ส่งผลกระทบต่อให้มีผลผลิตในปริมาณมาก แต่ไม่สามารถกระจายออกนอกพื้นที่ได้ เนื่องจากพ่อค้าคนกลางไม่กล้าเข้าไปรับซื้อผลผลิตจากสวนโดยตรง ราคาจึงอ่อนตัวลงส่งผลให้เกษตรกรได้รับความเดือดร้อน ประชากรยากไร้ แม้ภาครัฐต้องเข้าช่วยเหลือในการกระจายผลผลิตออกสู่ตลาดก็ตาม แต่ยังไม่เพียงพอ ลำพังงานทางด้านเกษตรกรรม แต่เพียงอย่างเดียวไม่สามารถสร้างรายได้ให้ประชากรได้อย่างเพียงพอ มีผลให้พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีความยากจนมากที่สุด

ปัญหาความยากจนและความเดือดร้อนของประชาชนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น มีสาเหตุทั้งจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของครอบครัวและชุมชน อันได้แก่ ปัญหาและอุปสรรคที่เป็นปัจจัยภายใน สาเหตุทำให้ประชาชนยากไร้ ได้แก่ การมีรายได้น้อยเพียงพอกับรายจ่าย โดยเฉพาะในปัจจุบัน การผูกขาดการรับซื้อสินค้าของหน่วยงานบางหน่วยงาน ทำให้สตรีบางหมู่บ้านไม่กล้าผลิตชิ้นงานเพิ่มขึ้น เนื่องจากการมีข้อตกลงกันไว้ หรือการควบคุมของผู้นำหน่วยงาน ทำให้ไม่สามารถเพิ่มผลผลิต หรือมีความต้องการที่จะมีการผลิตเพิ่มเพื่อส่งขายที่อื่น แต่

ก็ไม่กล้า เนื่องจากเกิดความเกรงกลัวไม่กล้าทำ เพราะจะอยู่ในสายตาของผู้คุมตลอดเวลา สาเหตุจากปัญหาความไม่สงบเรียบร้อย ทำให้ประชาชนที่สุจริตไม่กล้าลงทุน เกิดการทำงานที่ไม่เต็มความสามารถ ปัญหาความไม่เข้าใจในขนบธรรมเนียมประเพณีของศาสนา ปัญหาจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากศาสนาอิสลาม ห้ามคุมกำเนิดและสามีสามารถมีภรรยาได้มากกว่า 1 คน ดังนั้นในแต่ละครอบครัว จึงมีขนาดครอบครัวใหญ่ ทำให้เกิดการระการครองชีพ และการเลี้ยงดูบุคคลในครอบครัวสูง จำเป็นต้องหารายได้เพิ่มมากขึ้น ปัญหาการขาดข้อมูลทางการตลาด ปัญหาการขาดข้อมูลฐานการผลิตที่เหมาะสมกับชุมชน ปัญหาการขาดที่ดินทำกิน และปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญยิ่ง คือ ความอ่อนด้อยในด้านการพัฒนา ความรู้ความสามารถในการพัฒนาทางด้านการประกอบอาชีพที่จำเป็นต้องเข้าศึกษา หรือเข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งจะให้มีความรู้ทางวิชาชีพที่ถูกต้องเหมาะสม ทั้งกับตนเอง และชุมชน เพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงาน

ด้วยเหตุผลและสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น รวมทั้งเพื่อให้การพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็น ไปอย่างทั่วถึงเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการประกอบอาชีพตามกลุ่มต่าง ๆ อะไรบ้าง มีผลผลิตและรายได้เพียงพอหรือไม่อย่างไร มีปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือในเรื่องใด รวมทั้งหาแนวทางในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อจัดรูปแบบในการพัฒนาศักยภาพสตรีและเยาวชนอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสภาพการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อศึกษาระดับศักยภาพ ปัญหาความต้องการการประกอบอาชีพ และแนวทางการพัฒนาศักยภาพ ของสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เพื่อประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลด้านการประกอบอาชีพของกลุ่มสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้หลังจากการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยการพัฒนาเครือข่ายการประกอบอาชีพ และการสังเคราะห์รูปแบบในการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ขอบเขตของโครงการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยด้านเนื้อหา ประชากร และกรอบแนวคิดไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาทัศนภาพการประกอบอาชีพของกลุ่มสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพต่างๆ ซึ่งจำแนกเป็นกลุ่มอาชีพ 4 ประเภท คือ ประเภทอาหารและเครื่องคั้ม ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย ประเภทศิลปประประคิษฐ์และของใช้ และประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร โดยเน้นทัศนภาพด้านความรู้ ทักษะ และเจตคคคิ

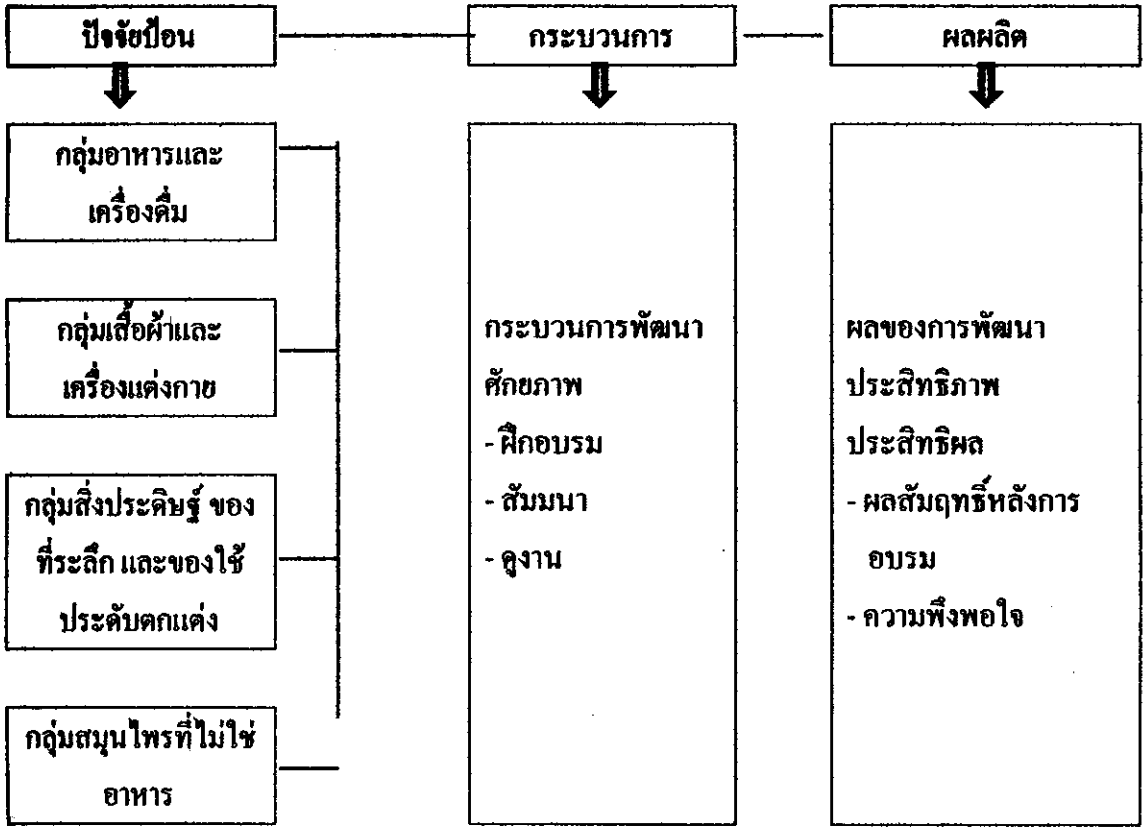
2. ขอบเขตด้านประชากร ประชากรเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มสตรีและเยาวชนที่ประกอบอาชีพทั้งที่เป็นของตนเอง หรือของกลุ่มสมาชิกในท้องถิ่นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 243 ค้ำบล ซึ่งมีกลุ่มอาชีพอยู่จำนวน 294 กลุ่ม ในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

3. กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัยและฝีกอบรม

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ กลุ่มอาชีพ 4 กลุ่ม คือ กลุ่มอาหารและเครื่องคั้ม กลุ่มเสื้อผ้า และเครื่องแต่งกาย กลุ่มศิลปประประคิษฐ์และของใช้ และกลุ่มสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการพัฒนาทัศนภาพสตรีและเยาวชนด้านการประกอบอาชีพ โดยกระบวนการฝีกอบรม ซึ่งวัดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคคคิ จากแบบสอบถาม วัดประสทิธิภาพของการผลิตและประสทิธิผลของผลผลิต วัดความพึงพอใจของกลุ่มสตรีและเยาวชน

ขอบเขตของตัวแปรดังกล่าวได้จัดเป็นกรอบความคิดดังแผนภูมิ 1

แผนภูมิ 1 แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

จากแผนภูมิ 1 เป็นกรอบความคิดในเชิงระบบแสดงให้เห็นว่า ขอบข่ายงานวิจัยเป็นไปตามระยะเวลา โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การเก็บข้อมูลพื้นฐาน และศึกษาศักยภาพปัญหาความต้องการและแนวทางการพัฒนาของกลุ่มอาชีพของสตรี และชาวนาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ระยะที่ 2 ให้ความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของสตรีและชาวนาตามต้องการในแต่ละประเภทกลุ่มอาชีพ จำนวน 4 กลุ่มประเภทโดยอาศัยกระบวนการพัฒนาศักยภาพ จัดการประชุมสัมมนา สาธิตผลงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดทำแผนธุรกิจ แผนการตลาด และแผนการเงิน ระยะที่ 3 เป็นการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการประกอบอาชีพและผลของการพัฒนาศักยภาพ เพื่อนำไปสู่การสร้างต้นแบบของกลุ่มอาชีพสตรีและชาวนา ซึ่งสามารถขยายเครือข่ายอย่างต่อเนื่องและเป็นอาชีพที่ยั่งยืนของท้องถิ่นต่อไป

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้มีมีความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ทำให้ทราบข้อมูลพื้นฐานและสภาพการดำเนินงานศักยภาพทางด้านการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนแก้ปัญหาและหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของสตรีและเยาวชน
2. ทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขที่แท้จริงของการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนในภาคใต้ เพื่อนำไปจัดวางแผนสนับสนุนทรัพยากรในการพัฒนาอาชีพของสตรีและเยาวชนให้มีประสิทธิภาพและตรงกับความต้องการ
3. ทำให้สามารถสร้างรูปแบบเป็นที่ยอมรับของประชาชนและชุมชนท้องถิ่นในการใช้เป็นข้อมูลในการจัดฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพทางด้านวิชาชีพต่าง ๆ ในท้องถิ่น ส่งผลให้สตรีและเยาวชนมีความสามารถในการพัฒนาคุณภาพผลผลิตและสามารถแข่งขันในตลาดแรงงาน
4. ทำให้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการผลิตของครัวเรือนให้มีรายได้อีกมากขึ้น
5. ทำให้สามารถสร้างต้นแบบและเครือข่ายของการพัฒนาศักยภาพด้านการประกอบอาชีพสตรีและเยาวชนอย่างยั่งยืน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาครั้งนี้มีนิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. สตรี (Women) หมายถึง ประชาชนที่เป็นเพศหญิง ซึ่งมีอายุมากกว่า 35 ปี ที่ประกอบอาชีพในครอบครัวหรือท้องถิ่นเป็นกิจการของตนเอง รวมถึงกลุ่มแม่บ้านที่ประกอบอาชีพในท้องถิ่น
2. เยาวชน (Youth) หมายถึง ประชาชนที่เป็นเพศชายและหญิง ซึ่งมีอายุไม่เกิน 35 ปี ที่ประกอบอาชีพในครอบครัวหรือท้องถิ่นเป็นกิจการของตนเอง
3. การพัฒนาศักยภาพ (Ability Development) หมายถึง การปรับปรุงและเสริมสร้างความสามารถทางด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ ความถนัดและความสนใจให้มากขึ้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอาชีพ
4. สภาพการประกอบอาชีพ (Occupation) หมายถึง **ลักษณะทางด้านปัจจัยป้อน** ซึ่งเกี่ยวกับกำลัง ฝีมือแรงงาน งบประมาณการลงทุน เครื่องมือ เครื่องจักร เทคโนโลยี อาคารสถานที่และวัตถุดิบ รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ **ลักษณะทางด้านกระบวนการ** เกี่ยวกับขั้นตอนการผลิต การพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน การใช้เวลาในการผลิต การบริหารงาน

บุคคล เช่น การคัดเลือก การให้สิ่งตอบแทนแก่ลูกจ้าง การจัดการด้านการตลาด เช่น การบรรจุภัณฑ์ การจัดเก็บ การขนส่ง การหาลูกค้า การประชุมสัมพันธ์ รวมทั้งการใช้เทคนิคเพิ่มผลผลิตและการพัฒนาคุณภาพ **ลักษณะด้านผลผลิต** เกี่ยวกับมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ คุณภาพและปริมาณของผลิตภัณฑ์ การผลิตได้ตามความต้องการของตลาด ความพึงพอใจของผู้บริโภค ความทันสมัยของเครื่องมือและเทคโนโลยี การสร้างเครือข่ายการตลาด เป็นต้น

5. **ประเภทอาหารและเครื่องดื่ม** หมายถึง ผลผลิตทางการเกษตรที่บริโภคสด เช่น พืชผักผลไม้ เป็นต้น และผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป ทั้งอาหารที่พร้อมบริโภค หรืออาหารแปรรูปกึ่งสำเร็จรูป รวมถึงอาหารที่ใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น น้ำพริก พริกแห้ง เป็นต้น รวมถึงผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มที่พร้อมดื่ม ผลิตภัณฑ์ประเภทชาละลาช และผลิตภัณฑ์ประเภทขงคิม เช่น น้ำผลไม้ น้ำสมุนไพร จิงผงสำเร็จรูป ชาใบหม่อน เป็นต้น

6. **ประเภทผ้าเครื่องแต่งกาย** หมายถึง ผ้าทอและผ้าดักจากเส้นใยธรรมชาติ หรือเส้นใยธรรมชาติผสมเส้นใยสังเคราะห์ เช่น ผ้าแพรวา ผ้าดักโครเชต์ เป็นต้น ผลิตภัณฑ์ประเภทเสื้อผ้า เครื่องประดับตกแต่งร่างกายจากวัสดุทุกประเภท เช่น ผ้าพันคอ หมวก กระเป๋า เข็มขัด สร้อยคอ ต่างหู รองเท้า เป็นต้น

7. **ประเภทสิ่งประดิษฐ์และของใช้** หมายถึง สิ่งประดิษฐ์สะท้อนวิถีชีวิตภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งผลิตภัณฑ์ในกลุ่มจักสานถักสานที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการใช้สอย เช่น ดอกไม้ประดิษฐ์ โตะ เก้าอี้ เป็นต้น

8. **ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหารและยา** หมายถึง ผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติที่ไม่ใช่การบริโภคและรักษาโรค เช่น เครื่องสำอางสมุนไพร สมุนไพร แชมพูสมุนไพร น้ำมันหอมระเหย เป็นต้น

9. **จังหวัดชายแดนไทยภาคใต้ (Southern Border Provinces)** หมายถึง จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

10. **ข้อมูลพื้นฐาน (Data Base)** หมายถึง รายละเอียดเกี่ยวกับชื่อกลุ่มวิชาชีพ ลักษณะงานชื่อผลิตภัณฑ์ สถานที่ตั้ง ชื่อเจ้าของกลุ่ม สมาชิกในกลุ่ม ผลผลิตต่อวัน รายได้ เป็นต้น

11. **กลุ่มอาชีพ (Occupation Group)** หมายถึง กลุ่มที่ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อการประกอบอาชีพ โดยมีคณะกรรมการดำเนินงานของกลุ่มพร้อมทั้งมีทะเบียนสมาชิกของกลุ่มเป็นหลักฐาน

12. **อุตสาหกรรมในครัวเรือน** หมายถึง อุตสาหกรรมขนาดเล็กที่ใช้แรงงานในครอบครัว อาศัยเครื่องจักรจำนวนเล็กน้อย หรือไม่ใช้เลย

13. **ประสิทธิภาพ** หมายถึง การดำเนินงานที่ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัด ใช้เวลาน้อย และลดภาวะความเสี่ยง

14. **ประสิทธิผล** หมายถึง การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ คู่กันกับการลงทุนทั้งในระยะเวลาสั้นและระยะเวลายาว ผู้บริโภคมีความพึงพอใจ ตรงกับความต้องการของตลาด เป็นต้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องศึกษาการพัฒนาศักยภาพทางการประกอบการอาชีพของสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งคณะผู้วิจัยได้เรียบเรียงไว้ตามลำดับ คือ

1. ความหมายและความสำคัญของอาชีพ
2. การพัฒนาศักยภาพด้านการประกอบการอาชีพ
3. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
4. สภาพของจังหวัดชายแดนภาคใต้
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความหมายและความสำคัญของอาชีพ

1.1 ความหมายของการประกอบการอาชีพ

เฟิซรี รูประวิเชตร์ กล่าวว่า การประกอบการอาชีพ หมายถึง งานหรือภาระหน้าที่ที่มนุษย์ต้องทำสม่ำเสมอหรือประจำ ด้วยความถนัด ความสนใจ ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ หรือการฝึกฝนจนเชี่ยวชาญ โดยมีผลตอบแทนในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ ความพึงพอใจของบุคคลที่ได้กระทำ ความสำเร็จของตนเองและองค์กรหรือกลุ่มหรือในรูปแบบของค่าตอบแทนที่เป็นเงินทองหรือสิ่งต่างตอบแทนหรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันหรือการได้รับการยกย่องมีชื่อเสียงและเครือข่ายเพื่อนฝูงในสังคม

1.2 ประเภทของอาชีพ

อาชีพสามารถแบ่งออกได้เป็นลักษณะใหญ่ ๆ ได้ 2 ลักษณะ คือ

1.2.1 งานอาชีพที่ทำให้ผู้อื่น (Work for Others/Organization) งานอาชีพที่ทำให้ผู้อื่นหรือเป็นลูกจ้าง/พนักงานให้กับองค์กรที่เป็นรัฐบาลหรือองค์กรธุรกิจเอกชนหรือองค์กรการกุศลสาธารณะต่าง ๆ เช่น องค์กรช่วยเหลือผู้พิการ องค์กรทหารผ่านศึก องค์กรนานาชาติ เช่น สโมสรโรตารีไลออนส์ (Rotary Club and Lion Club) สมาคม ชมรม ฯลฯ ในการทำงานให้ผู้อื่นนี้จะมีผลตอบแทนที่ได้รับขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถประสบการณ์

ตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบอยู่ ซึ่งผลตอบแทนอาจจะปรากฏในรูปของค่าตอบแทน เงินเดือน ค่าจ้าง ค่าสมนาคุณ บัตรอภินันทนาการ ไร่ชอบคุณ เกียรติบัตร

การทำงานให้ผู้อื่นนี้จะต้องผ่านเข้าไปทำด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสมัครงาน (Joy Application) มีการฝากให้ไปทำ การถูกเชิญให้ไปทำงานโดยภาระหน้าที่แน่นอน จัดเจนเป็นการทำงานตามนโยบายองค์กรแผนงานขององค์กรหรือทำงานตามคำสั่ง (Development Decision Marking) การทำงานให้องค์กรหรือทำให้ผู้อื่นนี้บุคคลมีการเจริญเติบโตหรือความก้าวหน้าในสายงานอาชีพตามลำดับขั้นอยู่กับระยะเวลาทำงานหรือความสามารถ หรือสิทธิบางอย่าง

1.2.2 งานอาชีพอิสระ (Self – Employment) งานอาชีพอิสระนี้เป็นการทำงานที่ไม่ต้องมาสมัครงาน แต่เป็นการทำงานที่เกิดจากการตัดสินใจของผู้ที่จะกระทำ เพื่อให้ตนเองหรือกระทำด้วยตนเองเป็นการจ้างตนเองโดยอาศัยปัจจัยความรู้ ความสามารถ โอกาส จังหวะ การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงในชีวิตการฝึกฝนการเพิ่มทุนพัฒนาตนเอง การลงทุนด้วยตนเอง อาจเป็นทุนทรัพย์ของตนเอง หรือครอบครัว หรือการกู้ยืมจากผู้อื่น หรือสถาบันการเงินด้วยการค้ำประกันตนเอง มีการบริหารจัดการด้วยตนเองและอาจขยายกิจการด้วยการจ้างงานให้ผู้อื่นมาทำงานบางอย่างให้ เช่น จ้างลูกจ้างเป็นลูกมือกิจการของงานอาชีพอิสระมีขนาดตั้งแต่เล็ก กลางและขนาดใหญ่ตามความพึงพอใจหรือทุนทรัพย์และความสามารถของผู้ดำเนินกิจการนั้น ๆ

ในปัจจุบันการประกอบอาชีพอิสระหรืออาชีพส่วนตัวได้รับความสนใจยอมรับมากขึ้นจากประชาชนทั่วไปที่เคยทำงานให้ผู้อื่นหรือองค์กรอื่น ๆ มาก่อน ได้หันมาประกอบอาชีพอิสระเสริมรายได้จากการทำงานที่เป็นอาชีพหลักหรือกลุ่มประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการถูกเลิกจ้างจากการออกจากงานด้วยเหตุผลใด ๆ ก็ตาม เช่น ออกจากงานตามโครงการเกษียณก่อนอายุราชการ การลดกำลังคน การเลิกกิจการ การใช้เทคโนโลยีเข้ามาทำงานแทนคน เป็นต้น ต่างก็หันมาประกอบอาชีพอิสระกันมากขึ้น รวมตลอดถึงนักเรียน นักศึกษาที่กำลังจะจบการศึกษาหรือจบการศึกษาแล้ว ได้มุ่งมาให้ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระแทนที่จะเข้าไปทำงานในแหล่งงานต่าง ๆ เหมือนในอดีต

เป็นที่ยอมรับกันว่าในปัจจุบันนี้ตลาดแรงงานนั้นมีจำกัด การเลือกบุคคลากรจะมีความพิถีพิถันเลือกบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ที่หลากหลาย โดยเฉพาะมีความรู้และทักษะที่สามารถจัดการกับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ ได้ มีทักษะด้านภาษาต่างประเทศ คือ ภาษาอังกฤษและภาษาอื่น ๆ ที่จำเป็น อาทิ จีนกลาง ญี่ปุ่นหรือภาษาประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง ดังนั้นโอกาสในการทำงานให้ผู้อื่นหรือทำงานในองค์กรต่าง ๆ ก่อนข้างยากมากขึ้น

แผนภูมิ 2 แสดงผังการเลือกบุคลากร

1.3 การบริหารอาชีพ

ด้วยในสภาพการณ์ปัจจุบันที่เป็นที่ยุคของการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรง (Radical Change) อยู่ตลอดเวลาบุคคลประสบความสำเร็จในอาชีพได้จะต้องมีการวางแผนอาชีพ การพัฒนาอาชีพไว้อย่างชัดเจน

1.3.1 การวางแผนอาชีพ

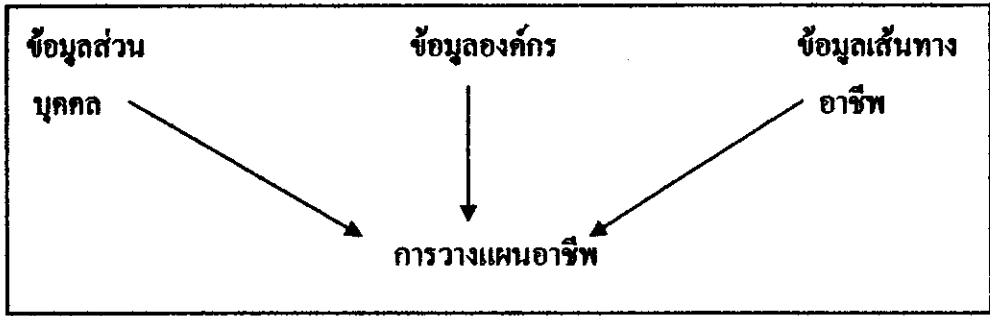
คือการคิดคะแนนและเตรียมการไปข้างหน้าอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของอาชีพที่ต้องการหรือคาดหวังไว้ การวางแผนอาชีพนั้นบุคคลแต่ละคนจะต้องกำหนดอาชีพให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ ความชอบ ความถนัดของคนมากที่สุด จึงจะเป็นประโยชน์สูงสุด

การวางแผนอาชีพส่วนใหญ่เป็นเรื่องเฉพาะบุคคล แต่บางคนอาจมีพ่อแม่ ผู้ปกครองช่วยวางแผนอาชีพตั้งแต่ในระหว่างการเรียนรู้ หรือการเลือกอาชีพเมื่อจบการศึกษา ส่วนบางคนอาจมีการวางแผนด้วยตนเองล้วน ๆ หรือบางคนทำงานแล้วในองค์กรอาจมีการวางแผนในขณะที่ทำงาน ไปสักระยะหนึ่ง บางคนนั้นอาจได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารหรือหัวหน้าด้วยการวางแผนเพื่อเป็นผู้สืบทอดตำแหน่ง (Successor) ต่อไปในอนาคต

การวางแผนอาชีพจะช่วยให้บุคคลสามารถเลือกเส้นทางการดำเนินชีวิตได้อย่างมั่นคง การวางแผนอาชีพจะมีความสัมพันธ์กับปัจจัยบางอย่าง ได้แก่

- 1) พื้นฐานของตัวบุคคล ตั้งแต่สภาพตัวตนของบุคคลนั้น นิสัยใจคอ บุคลิกภาพ พื้นฐานครอบครัว ระดับการศึกษา
- 2) โอกาสและจังหวะในอาชีพหรือได้มาซึ่งตำแหน่ง
- 3) สภาพแวดล้อมทางสังคมหรือองค์กรที่สังกัด

การวางแผนอาชีพจะต้องอาศัยข้อมูลที่จำเป็น ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลขององค์กรที่ต้องการไปทำงานด้วย หรือสถานการณ์ หรือสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและข้อมูลเส้นทางอาชีพ ดังแผนภูมิข้างล่างต่อไปนี้

แผนภูมิ 3 แสดงผังการวางแผนอาชีพ

การวางแผนอาชีพของแต่ละบุคคลอาจมีหลักการและวิธีการที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันไปแล้วแต่บุคคล ไม่มีข้อกำหนดตายตัวและการวางแผนอาชีพนี้ไม่ได้ยึดเหนี่ยวแน่นจนแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงไม่ได้ เพราะเหตุการณ์ต่าง ๆ อาจเปลี่ยนแปลงได้ บุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงและวางแผนอาชีพใหม่ได้

1.3.2 เส้นทางอาชีพหรือความก้าวหน้าทางอาชีพ

เส้นทางอาชีพหรือความก้าวหน้าทางอาชีพคือเส้นทางของหน้าที่ความรับผิดชอบ การงาน อาชีพของบุคคลที่ถือครองอยู่และสามารถระบุโอกาส (Opportunity) หรือตำแหน่งสูงสุด (Highest Position) ของเส้นทางนั้น ๆ ได้ ซึ่งการเลื่อนตำแหน่งอาจเป็นการทำงานมานานในองค์กรที่มีระบบการบริหารจัดการแบบครอบครัว หรือระบบความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ แต่โดยส่วนมากแล้วจะเป็นการพิจารณาหรือวัดกันที่ความรู้ ความสามารถ ผลงานคู่กันไปด้วย

1.3.3 การพัฒนาเส้นทางอาชีพหรือสายความก้าวหน้า

เมื่อบุคคลได้ทราบถึงเส้นทางอาชีพ หรือเส้นทางความก้าวหน้าในส่วนที่เป็นเรื่องของบุคคล บุคคลควรจะต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถ เพิ่มพูนงานที่รับผิดชอบ ให้มีผลงานที่ดีและมีคุณภาพและงานอื่น ๆ ที่ต้องไปช่วยหรือเกี่ยวข้อง ทั้งถูกขอร้องหรือไปอาสาช่วย

นอกจากนี้ การพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองให้เหมาะสมและโดดเด่น ไม่ว่าจะการแต่งกาย การพูดจา การวางทรวดทรงอิริยาบถต่าง ๆ ความสามารถในการพูดในที่ประชุมหรือการนำเสนอด้วยปาก การนำเสนอด้วยเอกสารหรือข้อความ รวมทั้งการพัฒนาทักษะความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ การใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาทักษะ ความคิด และทักษะความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันก็เป็นสิ่งสำคัญ

ในส่วนขององค์กรที่จะต้องมีการพัฒนาสายความก้าวหน้าให้บุคคลจะต้องมีการพิจารณาบุคคลที่เหมาะสม ด้วยวิธีการที่ยุติธรรมและให้โอกาสแก่บุคลากร อย่างไรก็ตาม ถ้าหากองค์กรไม่แน่ใจในความรู้ ความสามารถของบุคคลนั้น ๆ แต่ต้องมีการเลื่อนตำแหน่งหรือพัฒนาเส้นทางอาชีพให้องค์กรจะต้องมีการสนับสนุนให้มีการพัฒนา ด้วยการจัดฝึกอบรมให้การศึกษาหรือการแนะนำ สอนงาน อย่างไรก็ตามการฝึกอบรมไม่ใช่สิ่งที่จะช่วยพัฒนาบุคคลได้ทั้งหมดเพราะในการฝึกอบรมแต่ละครั้งมีวัตถุประสงค์เป้าหมายเฉพาะในเรื่องหนึ่ง เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมไปแล้วจะต้องมีการคิดตามผล และมีมาตรการอื่นๆ ตามมาด้วย เช่น การประเมินผลการปฏิบัติงาน หรือการลงโทษทางวินัยหากไม่เข้ารับการฝึกอบรม หรืออบรมไปแล้วไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาใด ๆ เลย ฯลฯ

ขั้นตอนการพัฒนาอาชีพ มี 5 ขั้นตอน คือ

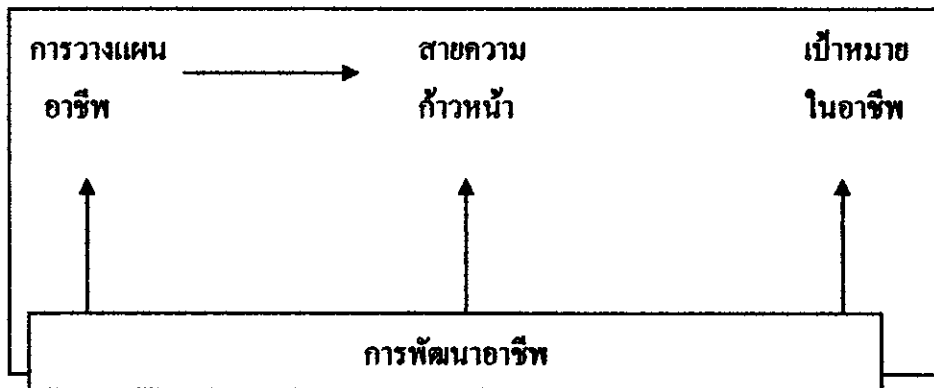
- 1) การเตรียมเข้าทำงาน ช่วงนี้นับเป็นช่วงการศึกษาหาความรู้ประสบการณ์ชีวิต
- 2) เข้าขั้นสู่องค์กร เริ่มจริงจังเมื่อบุคคลจบการศึกษา โดยมีการสมัครงานหากทำให้ ผู้อื่น/องค์กรหรือบุคคลอาจเลือกประกอบอาชีพอิสระเป็นของตนเอง
- 3) ขั้นเริ่มต้นอาชีพ นับเป็นการเรียนงานขอบเขตหน้าที่การงานที่รับผิดชอบและกฎระเบียบต่าง ๆ
- 4) ขั้นกลางของอาชีพ เป็นช่วงที่มีพัฒนาเพื่อได้เข้าไปสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น
- 5) บั้นปลายของอาชีพ นับเป็นวัยใกล้เกษียณ

1.3.4 การบริหารจัดการงานอาชีพ

การบริหารจัดการงานอาชีพนั้นเป็นเรื่องส่วนบุคคลและองค์กรที่จะต้องกระทำเพื่อให้บุคลากร ประสบความสำเร็จในอาชีพและสร้างความก้าวหน้าให้กับองค์กรการบริหารจัดการงานอาชีพตามโมเดลของ Edgar. Stein (1985) อังโนคนีย์ เทียนพุฒ (2540) เสนอแนวคิดการบริหารอาชีพตามวงจรอาชีพว่า ในองค์กรมีการเคลื่อนย้ายลักษณะงานหรือตำแหน่งงานในสายอาชีพตามวงจรอาชีพ

- 1) การหมุนเวียนงาน (Rotation/Move) การหมุนเวียนงานเพื่อสร้างให้บุคลากรได้เกิดการเรียนรู้งานอย่างมีเป็นระบบ และสามารถทำงานได้อย่างมีทักษะที่หลากหลาย (Multi - Skills) ซึ่งคุณสมบัตินี้องค์กรต้องการจากบุคลากรมาก
- 2) การเลื่อนตำแหน่งที่สูงหรือมีความรับผิดชอบมากขึ้น เพื่อการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งมากกว่าเดิม

3) การลาออก ซึ่งอาจมีหลายสาเหตุด้วยกันทั้งที่เป็นสาเหตุส่วนบุคคลและสาเหตุจากองค์กร

แผนภูมิ 4 แสดงการบริหารจัดการงานอาชีพ

2. การพัฒนาศักยภาพด้านการประกอบอาชีพ

2.1 การบริหารทรัพยากรมนุษย์กับการพัฒนาศักยภาพ

คำว่า Human Capital เกิดขึ้นครั้งแรกโดย Theodore Schultz นักเศรษฐศาสตร์รางวัลโนเบล โดย Schultz มองว่าแนวคิดทางด้านเศรษฐศาสตร์ต่างๆ ไปไม่สามารถแก้ไขความล้าหลังและความยากจนของประเทศคือพัฒนาได้ Schultz คิดว่าการที่จะทำให้ประชาชนที่ยากจนอยู่ดีขึ้น ไม่ได้เกิดจากการมีที่ดิน สิ่งก่อสร้าง หรือเครื่องมือเครื่องมือง่างๆ แต่เกิดขึ้นเนื่องจากความรู้ (Knowledge) ซึ่งก็คือ Human Capital นั่นเอง ในช่วงหลังได้มีการนำคำว่า Human Capital มาใช้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อกล่าวถึงปัจจัยหรือสินทรัพย์ที่ไม่สามารถที่จะวัดภายในองค์กรและได้นำมาใช้อย่างกว้างขวางคู่กับ Intellectual Capital

คำว่า Intellectual Capital ครอบคลุมปัจจัยต่างๆ ที่จับต้องไม่ได้แต่ก่อให้เกิดคุณค่าแก่องค์กร ได้แก่ ความรู้ ความคิด นวัตกรรม โดย Patrick H. Sullivan ได้ระบุว่า Intellectual Capital มีองค์ประกอบสองส่วน ได้แก่ Human Capital และ Intellectual Capital ได้แก่ ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ประสบการณ์ความคิดสร้างสรรค์ของบุคคลภายในองค์กรที่สามารถช่วยแก้ปัญหาให้กับลูกค้าและก่อให้เกิดคุณค่าแก่องค์กร ในขณะที่เดียวกัน Intellectual Capital Assets ถือเป็นสินทรัพย์ทางปัญญาที่สามารถจับต้อง ถือครอง และเปลี่ยนมือได้

Human Capital แบ่งออกเป็นด้านต่าง ๆ อีก ได้แก่

2.1.1 Social Capital หรือที่เรียกว่าทุนทางสังคม ได้แก่ ความไว้วางใจ และความยินดีที่จะทำงานร่วมกันพร้อมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน

2.1.2 Emotional Capital ได้แก่ ความกระหาย ความมุ่งมั่น แรงจูงใจ หรือความต้องการทางด้านจิตใจต่าง ๆ ภายในองค์กรที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ประสบผลสำเร็จ

2.1.3 Relationship Capital ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทั้งภายในและภายนอกองค์กร เช่น ความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าจิตใจ พร้อมทั้งก่อให้เกิดความภักดีต่อองค์กร

2.1.4 Knowledge Capital หรือตัวความรู้ภายในองค์กร Jac Fitz-enz ผู้เขียนหนังสือ The ROI of Human Capital ได้ให้คำจำกัดความของ Human Capital ไว้ว่าเป็นองค์ประกอบของปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ ได้แก่

2.1.4.1 คุณลักษณะของบุคคลที่เกี่ยวกับการทำงาน อาทิเช่น ความฉลาด พลังงานในการทำงาน ทักษะ ความมุ่งมั่น

2.1.4.2 ความสามารถของบุคคลที่จะเรียนรู้และพัฒนา

2.1.4.3 แรงจูงใจของบุคคลที่แบ่งปันข้อมูลและความรู้ให้กับกลุ่มและทีม

กล่าวโดยสรุป เมื่อเรานึกถึง Human Capital เราคงไม่ได้นึกถึงเฉพาะทรัพยากรบุคคลหรือการบริหารทรัพยากรบุคคลภายในองค์กรเท่านั้น แต่ Human Capital จะต้องครอบคลุมถึงความรู้ ความสามารถ ประสิทธิภาพ เครื่องมือ รวมทั้งสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่ก่อให้เกิดคุณค่าและประโยชน์ต่อองค์กร ซึ่งถ้าพิจารณาจากคำจำกัดความนี้จะพบว่ายิ่งยากที่จะสร้างตัวชี้วัดที่เหมาะสม เนื่องจากการวัดเฉพาะจำนวนบุคลากรไม่ได้บ่งบอกให้รู้ถึงตัว Human Capital ที่องค์กรมี ถึงแม้การวัด Human Capital ทำได้ยากกว่าการวัดโดยอาศัยตัวชี้วัดทางการเงินทั่ว ๆ ไป แต่ก็มีความพยายามจากทั้งนักวิชาการ ที่ปรึกษาทางด้านวิชาการหลาย ๆ ท่าน เช่น Human Asset Worth ซึ่งได้รับการเสนอโดย Andrew Mayo ได้เสนอแนวทางในการคำนวณ Human Asset Worth <HAW> ไว้ดังนี้

$$HAW = \frac{\text{Employment Cost} \times \text{Individual Asset Multiplier}}{1000}$$
 โดย Employment Cost <EC> ได้แก่ ต้นทุนในการจัดการจ้างบุคลากรทั้งหมด ทั้งในด้านของภาษี โบนัส หรือสวัสดิการต่าง ๆ ที่บุคลากรได้รับ โดยต้นทุนในการจ้างบุคลากร = เงินเดือน + มูลค่าของสวัสดิการทั้งหมด + ภาษีที่ต้องจ่ายให้บุคลากร

สำหรับ Individual Asset Multiplier <IAM> เป็นตัวคูณสำหรับบุคลากรแต่ละคน ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรแต่ละคนมีมูลค่า หรือความสำคัญสำหรับองค์กรที่แตกต่างกัน โดยตัวคูณนี้จะต้องพิจารณาในสี่ด้าน ได้แก่

- 1) ทักษะ ความสามารถ ความรู้ ประสบการณ์
- 2) โอกาสในการเจริญเติบโตและก้าวหน้าในอาชีพการงาน
- 3) ประโยชน์และคุณค่าที่ก่อให้เกิดต่อ Stakeholder ขององค์กร
- 4) ความสอดคล้องกับคุณค่าวัฒนธรรมขององค์กร

นอกเหนือจากปัจจัยทั้งสี่ด้านแล้ว ปัจจัยทั้งสี่ด้านยังควรนำมาชั่งน้ำหนักความสำคัญของแต่ละด้านด้วย

แนวคิดของ Saratoga Institute ในการที่จะคำนวณมูลค่าของ Human Capital โดยใช้สูตร ROI of Human Capital โดยนำมาผสมผสานกับตัวชี้วัดทางด้านการเงินที่องค์กรใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยพอสรุปออกมาได้ดังนี้

- 1) Human Economic Value Added <HEVA>

$$\text{HEVA} = \langle \text{Net operating profit after tax} - \text{Cost of capital} \rangle / \text{FTE หรือ} =$$

Economic Value Added / Full-time equivalent employee

- 2) Human Capital Value Added <HCVA>

$$\text{HCVA} = \langle \text{Revenue} - (\text{expenses} - \text{pay and benefits}) \rangle / \text{FTE หรือ} =$$

Economic Value Added / Full-time equivalent employee

2.2 การบริหารทรัพยากรมนุษย์กับการพัฒนาศักยภาพ

ระบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาความสามารถขององค์กรในการบริหารจัดการ (Managerial Competencies) ทั้งที่ฝ่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์จะต้องกำหนดบทบาทตนเองให้แตกต่างจากเดิม โดยที่แต่เดิมเคยทำหน้าที่ให้การสนับสนุนพนักงาน (Employee Advocate) ฝ่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์ควรเข้ามามีบทบาทในการเป็นหุ้นส่วนทางธุรกิจ (Strategic Partner) กล่าวคือ การบริหารทรัพยากรมนุษย์นอกจากมีบทบาทสำคัญในการสื่อสาร ถ่ายทอด วิสัยทัศน์ขององค์กรให้สมาชิกขององค์กรทราบได้อย่างชัดเจน และสมาชิกในองค์กรนำวิสัยทัศน์ การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ร่วมกับทีมผู้บริหารองค์กร ดังนั้นนอกจากฝ่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์มีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนให้พนักงานทุ่มเทในการทำงาน (Employee Advocate) ยังมีบทบาทสำคัญในการเป็นหุ้นส่วนทางธุรกิจด้วย

การที่ฝ่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์เข้าไปมีบทบาทในการกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กร โดยมุ่งให้ทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรเชิงกลยุทธ์ที่สร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ดังนั้นภารกิจสำคัญของฝ่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่เพิ่มขึ้น คือเป็นหน่วยงานที่เป็นศูนย์รวมข้อมูลในเรื่อง “ทุนขององค์กร” (Organization capital) ทุนขององค์กรเป็นข้อมูลในเรื่องทักษะ

ความสามารถของพนักงานที่เกิดขึ้นในปัจจุบันแวดล้อมขององค์กร ได้แก่ เทคโนโลยี โครงสร้าง และกระบวนการทำงานในองค์กร ความสัมพันธ์ทางด้านสังคมที่เกิดขึ้นทั้งกับผู้ร่วมงานในองค์กรและกับลูกค้า คู่ค้า ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) กลุ่มอื่นๆ และความรู้ในเรื่องวัฒนธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ในการทำงานที่สอดคล้องสนับสนุนกลยุทธ์ขององค์กร เป็นความรู้ที่สั่งสมต่อเนื่องมานับตั้งแต่มีการจัดตั้งองค์กร

การมีข้อมูลในเรื่องทุนขององค์กรมีส่วนสำคัญในการสร้างทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร เป็นสินทรัพย์เชิงกลยุทธ์ ทำให้มีความได้เปรียบเสียเปรียบในการแข่งขันที่ยั่งยืน เนื่องจากข้อมูลในเรื่องทุนขององค์กรเป็นความรู้ที่ฝ่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์ได้มาด้วยความสัมพันธ์ทางสังคม การพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้บริหารสายงานหลัก (Line Managers) ข้อมูลดังกล่าวจึงเป็นข้อมูลจำเพาะขององค์กร

นอกจากนี้ข้อมูลดังกล่าว ยังทำให้ทราบถึงความเหมาะสมของพนักงานกับผู้ร่วมงานคนอื่นในทีม และให้ข้อมูลในเรื่องของความพอเพียงของทักษะ ความรู้ ความสามารถที่ทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้อมูลในเรื่องทุนขององค์กร จึงทำให้องค์กรสามารถ คึงคูด พัฒนา และรักษาพนักงานที่มีความสามารถ (Competencies) ที่จะช่วยเพิ่มผลผลิตให้กับองค์กรเหนือกว่าคู่แข่งไว้ได้ อันจะส่งผลให้เกิดความสามารถในการแข่งขันที่ยั่งยืน บทบาทการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับการพัฒนาตลาดแรงงานภายในองค์กร

ความสามารถในการแข่งขันที่ยั่งยืนเกิดจากการที่องค์กรมี ความรู้ ทักษะเฉพาะเจาะจง (Firm-Specific Skills) องค์กรจึงมีความจำเป็นในการพัฒนาตลาดแรงงานภายใน การบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีบทบาทในการพัฒนาตลาดแรงงานภายในองค์กรใน 2 แนวทาง ดังนี้

แนวทางแรก คือ การสรรหาบุคลากรจากภายนอกเพื่อบรรจุในตำแหน่งระดับต้น และจัดให้มีการฝึกอบรมและพัฒนาในขณะที่ปฏิบัติงาน (On the Job Training) ภายใต้สภาพแวดล้อมในการทำงานขององค์กร ได้แก่ การเรียนรู้เทคโนโลยีในการทำงาน กระบวนการในการทำงานที่ใช้เฉพาะในองค์กร เรียนรู้ค่านิยม ทักษะคติทางบวกที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมการทำงานขององค์กร

ทักษะ ความสามารถของบุคลากรเหล่านี้เป็นสิ่งที่มีความเฉพาะกับองค์กร แต่อาจจะมิประโยชน์ไม่มากนักกับองค์กรอื่น และพนักงานไม่ต้องการ โอนย้ายไปทำงานกับคู่แข่งเพราะจะเสียโอกาสก้าวหน้าและพัฒนาในสายอาชีพของตน

แนวทางที่สอง คือ การออกแบบงาน (Job Design) ที่เหมาะสม กล่าวคือ ออกแบบงานเพื่อใช้ประโยชน์จากประสบการณ์ Idiosyncratic jobs กล่าวคือมีความแปลก แดกต่าง ไม่เหมือนกับองค์กรอื่น เพราะถูกออกแบบให้มีความสอดคล้องระหว่างผู้ปฏิบัติงานและลักษณะงาน (Reason-Job Fit) ส่งผลให้พนักงานมีความพึงพอใจในการทำงานและมีประสิทธิภาพการทำงานสูง

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ช่วยสร้างความสามารถในการแข่งขันที่ยั่งยืน โดยให้ความสำคัญในการลงทุนในทรัพยากรมนุษย์

โดยทั่วไปเชื่อกันว่าการลงทุนในทรัพยากรมนุษย์มีผลต่อความสำเร็จขององค์การมากกว่าการลงทุนในเครื่องจักรหรืออุปกรณ์โรงงาน หรือเทคโนโลยี เพราะทรัพยากรเหล่านี้เป็นสิ่งที่หาซื้อมาได้ หรือนำของคนอื่นมาใช้แต่หากไม่มีการลงทุนในทรัพยากรมนุษย์จนทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนคนที่มีคุณภาพแล้วไม่สามารถจัดซื้อ หรือนำของคนอื่นมาใช้ได้ทันที นอกจากนี้แนวคิดในเรื่องทุนมนุษย์นั้นเห็นว่า คนนอกจากทำหน้าที่ในขณะที่กำลังมีการผลิตอยู่แล้ว ยังมีความรับผิดชอบไปถึงการผลิตที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอีกด้วย ดังนั้นก่อนที่จะคนจะกลายเป็นปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพได้ จึงจำเป็นต้องมีการลงทุนพัฒนาในปัจจุบันนี้

2.3 การประเมินศักยภาพ (Assessment Center)

เป็นเทคนิคและกระบวนการที่ใช้ในการประเมินศักยภาพของบุคคลเพื่อเข้าไปสู่สายงานในระดับบริหาร เทคนิคนี้ถูกนำมาใช้ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เมื่อประมาณกลางทศวรรษที่ 19 โดยการรวมเทคนิคทางการประเมินหลาย ๆ อย่างเข้าด้วยกัน เช่น การสอบสัมภาษณ์ การทดสอบ แต่เทคนิคที่เป็นแกนหลักคือ การจำลองสถานการณ์ (simulation)

เครื่องมือในการประเมินแบบนี้มีการใช้อย่างแพร่หลายในโรงงานอุตสาหกรรม Susan J. Herman ได้ให้ความหมายของ Assessment Centers ว่าเป็นการทดสอบที่จัดขึ้น ซึ่งผู้สมัครต้องใช้เวลาร่วมกับผู้ประเมินและผู้สมัครรายอื่น ๆ หลาย ๆ วัน เป็นการทดสอบเพื่อเลือกเฟ้นอย่างละเอียดลออ ซึ่งมักจะประกอบด้วย การทดสอบความสามารถ การทดสอบบุคลิกภาพ และการทดสอบการจำลองสถานการณ์และลักษณะงานเฉพาะ โดยทั่วไปเครื่องมือที่ใช้เพื่อคัดเลือกคนในด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะในการดำรงตำแหน่งต่าง ๆ จุดประสงค์สำคัญในการนำเครื่องมือที่นำมาใช้ก็คือ เพื่อให้ได้คนที่มีลักษณะตรงตามความต้องการขององค์การ และมีศักยภาพในการทำงาน

2.3.1 ขั้นตอนของการดำเนินการ

1) การวิเคราะห์งานเพื่อกำหนดמידงานและพฤติกรรมบ่งชี้

การวิเคราะห์งานถือเป็นรากฐานที่จะช่วยชี้ว่าการดำเนินการ Assessment Centers จะประสบความสำเร็จมากน้อยแค่ไหน ผลของการวิเคราะห์จะช่วยกำหนดค่าน้ำหนักเพื่อเปรียบเทียบหน้าที่รับผิดชอบของงานแต่ละตำแหน่ง ซึ่งจะช่วยเป็นแนวทางในการเสาะแสวงหา

กิจกรรมหรือเครื่องมือทดสอบที่เหมาะสมที่จะประเมินตำแหน่งนั้น ๆ การระบุขอบเขต ความหมายของพฤติกรรมที่มุ่งสังเกตจะทำให้กลุ่มผู้ประเมินมุ่งคุณลักษณะ หรือมิติที่จะสังเกตได้ตรงกัน

2) การเลือกเครื่องมือประเมินและผู้ประเมิน

การใช้ Assessment Centers จะต้องใช้เครื่องมือหลาย ๆ อย่างประกอบกัน (Multiple techniques) เพื่อให้ครอบคลุมพฤติกรรมของผู้รับการประเมิน ทั้งด้านสติปัญญา (Cognitive) จิตใจ (Affective) และทักษะ (Psychomotor) ผลจากการวิเคราะห์งานจะช่วยชี้แนะว่าจะชี้เน้นการประเมินด้านใดมากน้อยแตกต่างกัน โดยต้องมีการนำสถานการณ์จำลอง (Simulation) เข้ามาใช้ด้วย โดยทั่วไปเครื่องมือที่ใช้ ได้แก่

- การทดสอบความสามารถ (ability test) ได้แก่ การทดสอบปากเปล่า

การแก้ปัญหา

- การสอบสัมภาษณ์ (selection interviewing)

- การทดสอบการทำงาน (work sample test)

- การทดสอบทางจิตวิทยา (psychological testing)

- การนำเสนอเฉพาะบุคคล (individual presentation)

- การทดสอบข้อเขียน (written exercises)

- สถานการณ์จำลอง (simulation)

Torrington and Haut (1994) ได้กล่าวถึงข้อดีของ Assessment Centers ว่าเป็นเครื่องมือที่นำเอาคะแนนของบุคคลมาเปรียบเทียบกันได้ในเวลาเดียวกัน จึงมีข้อได้เปรียบที่ครอบคลุมลักษณะหลายด้านในการแสดงออกของแต่ละบุคคล ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ดังนั้น Assessment Centers จึงเสนอโอกาสในการสังเกตพฤติกรรมของคนได้มากกว่าการให้คะแนนในการทดสอบทางสติปัญญา

Walker (1980) ได้วิจารณ์ว่าการใช้เครื่องมือที่มีค่าใช้จ่ายสูง ซึ่งรวมถึงจำนวนเวลาของผู้ประเมินที่ต้องใช้ในการพิจารณา ซึ่งผู้ประเมินยังต้องเสียเวลาในการถูกฝึกให้การผลิตสะท้อนกลับ (Feedback) ต่อผู้รับการประเมินด้วย จึงมีค่าใช้จ่ายในเรื่องของสถานที่ และค่าใช้จ่ายของคณะที่ปรึกษาอีก

ในปี 1996 Jame Pickard ได้เปรียบเทียบวิธีการประเมินต่าง ๆ ในการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงาน 1,000 แห่ง ผลการศึกษาพบว่าระดับความนิยมของการนำเอาวิธี Assessment Centers มาใช้ลดลงจากเดิม 58% ลงมาในระดับ 49 ในขณะที่สหรัฐอเมริกา งานวิจัยจำนวนมากพบว่าวิธีการสัมภาษณ์เป็นวิธีการที่นิยมใช้แพร่หลาย

2.3.2 เครื่องมือในการประเมินบุคคล

คุณสมบัติสำคัญมากสำหรับเครื่องมือในการประเมินบุคคลไม่ว่าเครื่องมือนั้นจะเป็นแบบทดสอบหรือแบบสำรวจ ความเที่ยงตรง (Validity) และความน่าเชื่อถือ (Reliability) ก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการสร้างเครื่องมือที่ดี

จากประวัติศาสตร์ปรากฏว่าในประเทศจีนสมัยราชวงศ์ Wei ประมาณศตวรรษที่ 3 ได้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของพวกข้าราชการบริหาร การประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างมีระบบได้เริ่มต้นราว ค.ศ. 1800 โดย โรเบิร์ต โอเวน (Robert Owen) ได้นำเอาการประเมินผลไปใช้กับพนักงานในโรงงานปั่นฝ้ายในประเทศสก็อตแลนด์ โดยใช้สมุดบันทึกผลการปฏิบัติงานประจำวันของพนักงานเป็นรายบุคคล และเขาได้แจ้งผลการประเมินให้พนักงานได้ทราบด้วย

การประเมินผลการปฏิบัติงานจึงว่าเป็นเทคนิคประการหนึ่งที่จะช่วยให้การบริหารคนมีคุณภาพ ซึ่งถ้ามองการบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างเป็นระบบแล้ว การประเมินผลจะถือเป็นผลสะท้อนกลับ (Feedback) ในแง่การควบคุมคุณภาพ (Quality Control) ของบุคลากรในองค์กรนั่นเอง

2.3.3 วิธีการประเมินผลการปฏิบัติงาน

วิธีการประเมินผลการปฏิบัติงานอาจแบ่งออกเป็น 2 แนวคิดกว้าง ๆ

1) การประเมินแบบดั้งเดิม (Traditional Approach) ซึ่งเป็นการประเมินโดยที่ผู้บังคับบัญชาใช้วิจารณญาณของตัวเองเป็นสำคัญ หลักเกณฑ์ที่นำมาประเมินจะเป็นหลักเกณฑ์ทางคุณภาพ เช่น การคำนึงถึงบุคลิกภาพ ความร่วมมือ ความเคารพเชื่อฟัง ความตั้งใจทำงาน การประเมินที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่ามีความน่าเชื่อถือต่ำ มีความถูกต้องน้อย มีอคติมาก

2) การประเมินที่เน้นหน้าที่รับผิดชอบ (Duty-goal Achievement Approach) ซึ่งเป็นการเชื่อว่าผู้ถูกประเมินสามารถทำงานได้สำเร็จตามเป้าหมายหรือไม่ การประเมินแบบนี้จะมีการสร้างเกณฑ์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับทั้งผู้ประเมินและผู้ถูกประเมิน โดยการนำเอาความรู้ทางพฤติกรรมศาสตร์มาประยุกต์ มีการกำหนดเป้าหมายการทำงานร่วมกัน โดยเป้าหมายเหล่านี้ต้องคำนึงถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงาน ต้องมีการวิเคราะห์งาน และกำหนดว่าในการทำงานตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ ควร มีพฤติกรรมในการทำงานอย่างไร ต้องสามารถบอกถึงมาตรฐานการทำงาน และผลงานที่เป็นมาตรฐาน ทั้งผู้ประเมินและผู้ถูกประเมินต้องยอมรับ

สิ่งที่สำคัญที่สุดในการประเมินคือ การสร้างเกณฑ์การประเมิน (Criteria) ซึ่งเป็นพื้นฐานที่ผู้ประเมินจะนำผลงานของผู้ถูกประเมินแต่ละคนมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ดังกล่าว คือ มาตรฐานของงาน (Performance Standards) หรือเกณฑ์งานที่ถือได้ว่าเป็นที่น่าพอใจ (Criteria of

satisfactory performance) ซึ่งเกณฑ์เหล่านี้จะต้องกำหนดขึ้นมา โดยอาศัยการวิเคราะห์งานเป็นหลัก ซึ่งมาตรฐานของงานสามารถแบ่งออกได้เป็น

ก. มาตรฐานเชิงปริมาณ เช่น การใช้จำนวนชิ้น จำนวนคน หรือการกำหนดระยะเวลาที่ต้องแล้วเสร็จ

ข. มาตรฐานค่าใช้จ่ายและรายรับ (Cost / Revenue) ค่าใช้จ่ายต่อผลผลิตต่อหน่วย

ค. มาตรฐานทางกายภาพหรือหน่วย เช่น จำนวนชิ้น

ง. มาตรฐานที่จับต้องไม่ได้ (Intangible) เป็นสิ่งที่วัดได้ยาก เช่น ภาพลักษณ์ ขวัญกำลังใจ ทัศนคติ พฤติกรรมความร่วมมือ เป็นต้น

2.3.4 กระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน

1) การกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมิน (Establish the Purpose) ตามที่ได้อธิบายถึงประโยชน์ของการประเมินไปแล้ว ผู้บริหารเมื่อจะนำการประเมินมาใช้ก็ควรที่จะกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้ประเมินและผู้ถูกประเมินอีกทั้งนำไปสู่การสร้างแบบประเมินที่สอดคล้องกับความต้องการขององค์กร

2) กำหนดแบบและลักษณะงานที่จะใช้ในการประเมิน (Select the forms and Components) คือต้องมีการพัฒนาแบบประเมินผลเพื่อจะได้ใช้บันทึกผลงานของผู้ได้บังคับบัญชา

3) กำหนดตัวบุคคลที่จะทำหน้าที่ประเมิน (Selecting and Training Raters) กลุ่มผู้ประเมินในอดีตจะใช้ผู้บังคับบัญชาในกลุ่มเดียว แต่ในปัจจุบันแนวคิดของการใช้ผู้ประเมินหลายคน (Multiple Raters) ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง

4) กำหนดวิธีการประเมิน (Completing the Rating Program) วิธีการประเมินจะมีอยู่ด้วยกันหลายวิธี กล่าวคือ

ก. ถ้าเป็นการประเมินที่เน้นพฤติกรรม ก็จะนิยมใช้ในการประเมินแบบที่ให้คะแนน โดยกราฟที่เรียกว่า Graphic Rating Scale

ข. ถ้าเป็นการประเมินคุณลักษณะของผู้ปฏิบัติงานมักจะใช้วิธีการกำหนดคะแนนไว้ในแต่ละหัวข้อที่เรียกว่า Grading

ค. ถ้าเป็นการประเมินเปรียบเทียบรายบุคคล (Man-to-man composition) หรือเปรียบเทียบจับคู่ (Paired Comparison) หรือการจัดลำดับ

ง. ถ้าเป็นการประเมินเกี่ยวกับความก้าวหน้า จะใช้วิธีการสัมภาษณ์ที่เรียกว่า Progress Interview ถ้าเป็นการประเมิน โดยตัวผู้ปฏิบัติงานเอง (Self-Appraisal) ก็จะทำให้แต่ละคน เขียนรายงานหรือบรรยายความว่าเขา ได้ปฏิบัติงานอะไรบ้าง

2.3.5 การวิเคราะห์และการนำผลการประเมินไปใช้

การวิเคราะห์และการนำผลการประเมินไปใช้ (Evaluation the results) เป็น ขั้นตอนสุดท้ายซึ่งเป็นการวิเคราะห์และแปลความหมายผล และนำเอาผลของการประเมิน ไปใช้ ซึ่ง สามารถแยกการประเมินออกเป็นวิธีต่าง ๆ ดังนี้

1) การเปรียบเทียบจะเป็นการประเมินคุณค่าโดยรวมของผู้ที่ถูกประเมินว่า คนไหนมีความสามารถมากที่สุด มีประสิทธิภาพมากที่สุด มีผลงานมากที่สุด โดยมีการเปรียบเทียบ แล้วเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยหรือจากน้อยไปมากตามคะแนนที่ได้รับ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ พนักงานจะต้องเปรียบเทียบแบบรวม ๆ กัน ในเรื่องความสามารถ ความสนใจ ความมีประสิทธิภาพ ในการทำงาน

2) การจัดลำดับโดยตรง (Straight Ranking) เป็นวิธีการประเมินที่ง่ายที่สุด โดย ผู้ประเมินเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานของพนักงาน โดยพิจารณาว่าพนักงานคนใดทำงานดีที่สุด รองลงมาจนกระทั่งถึงคนที่ทำงานแย่ที่สุด

3) การจัดลำดับ โดยตรงมีตัวเลือก (Alternative Ranking) วิธีนี้ทำโดยผู้ประเมินจะ ได้รับรายชื่อของพนักงานที่เรียงตามลำดับตัวอักษร และจะต้องพิจารณาว่าใครเป็นพนักงานที่ดี ที่สุดในกลุ่มและใครแย่ที่สุด คนที่ถูกเลือกแล้วชื่อของเขาจะต้องถูกลบไป และรายชื่อที่เหลือก็จะ ถูกจัดลำดับเรื่อยมาจนถึงตรงกลาง

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านการประกอบอาชีพ

3.1 โครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

ความคิดของโครงการ OTOP มี 2 ประเด็น คือ วิฤติเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 และความตื่นตัว ในเรื่อง "ทฤษฎีใหม่ เศรษฐกิจพอเพียง" ดังนี้โครงการ OTOP เกิดขึ้นใน พ.ศ. 2544 ในห้วงเวลาที่ ประเทศชาติ กำลังเผชิญปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจ ต่อเนื่องมาจากวิกฤติ พ.ศ. 2540 ที่คนไทยยัง ดิคาตรึงใจกับสภาพการตกเป็นทาสกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ; IMF สาเหตุสำคัญของวิกฤติ สรูปได้ว่าเป็นเพราะเศรษฐกิจของประเทศผูกโยงเข้ากับเศรษฐกิจทุนนิยมโลกจนกระทั่ง "ตลาด" ครอบงำความคิด วิถีชีวิตของผู้คนในสังคม ในภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ ประชาชนทุกระดับประสบ

ปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะประชาชนระดับรากหญ้า ซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ของประเทศถูกรุมเร้าด้วย ปัญหาความยากจนที่ส่งสมมานับแต่เริ่มการพัฒนาประเทศ เพื่อตอบสนองตลาดทุนนิยมโลก และ ถูกซ้ำเติมด้วยวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดจากน้ำมือของกลุ่มชนชั้นนำ อย่างไรก็ตาม ประชาชนระดับรากหญ้าที่ยังคงอาศัยอยู่ในชุมชนชนบท กลับเป็นกลุ่มคนที่สามารถปรับตัวและรับมือกับวิกฤติเศรษฐกิจได้ ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาใช้กับทรัพยากรธรรมชาติเท่าที่ยังมีในชุมชน ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน หรือเรียกว่าอยู่ได้ด้วย "ทุนทางสังคม" มิใช่ทุนที่เป็นเงินตรา

อีกประเด็นหนึ่ง คือ ในแวดวงวิชาการและชาวบ้านเริ่มตื่นตัวกับ "ทฤษฎีใหม่ เศรษฐกิจพอเพียง" ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นแนวการดำเนินชีวิตที่เน้นทางสายกลาง การกระจายความเสี่ยง ความไม่ประมาท และไม่โลภ มีขั้นตอน 3 ขั้น คือ ขั้นแรก พึ่งตนเองให้ ได้ ทั้งด้านเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ โดยการทำการเกษตรแบบผสมผสานแล้วจึงไปสู่ ขั้นที่สอง คือ การแลกเปลี่ยนสินค้าที่ผลิตได้กับท้องถิ่นใกล้เคียง หากยังมีผลผลิตเหลือจึงไปสู่ ขั้นที่สาม คือ การส่งสินค้าไปสู่ตลาดภายนอกและต่างประเทศ อย่างไรก็ตามให้ยึดมั่นที่การพึ่งตนเอง โดยตลอด หลาย ๆ พื้นที่ได้ทดลองนำ "ทฤษฎีใหม่" ไปปฏิบัติจริงและประสบความสำเร็จ สามารถแก้ปัญหา การขาดแคลนความต้องการขั้นพื้นฐาน ได้อย่างยั่งยืน มีความพอดีทั้งแก่ตนเอง และชุมชนได้รับ ผลกระทบน้อยมากจากวิกฤติเศรษฐกิจ เพราะพึ่งตนเองได้อย่างพอเพียง ไม่ต้องพึ่งตลาดภายนอก

จากสถานการณ์ที่คนส่วนใหญ่เผชิญกับวิกฤติเศรษฐกิจ ในขณะที่ชุมชนบางแห่งพึ่งตนเอง ได้จากทุนทางสังคมและเศรษฐกิจพอเพียง "รัฐบาลจึงได้ประกาศสงครามกับความยากจน โดยได้ แดงนง โยบาศค์รัฐสภาว่าจะจัดให้มีโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อให้แต่ละชุมชนได้ใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาสินค้า สนับสนุนกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น สร้างชุมชนให้ เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างรายได้ ด้วยการนำทรัพยากร ภูมิปัญญา ในท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์และบริการที่มีคุณภาพ มีจุดเด่นและมูลค่าเพิ่ม เป็นที่ต้องการของ ตลาดทั้งในและต่างประเทศ" (<http://www.ThaiTambon.com>)

อนึ่ง การที่ชุมชนจะเข้มแข็งพึ่งตนเองได้นั้น ต้องอาศัย "ทุนทางสังคม" ซึ่งประกอบด้วย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรหลากหลายที่เหมาะสมในแต่ละท้องที่ ความสามัคคีมีน้ำใจ ช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันของคนในชุมชน มิใช่ "ทุนที่เป็นเงินตรา" เพียงอย่างเดียว และหลักการสำคัญที่ ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง คือ "การพึ่งตนเองได้" นั้นหมายถึง การทำกิจกรรมใด ๆ รวมทั้งการผลิตสินค้า จะต้องพึ่งตนเองให้ได้ในชุมชนคือใช้วัตถุดิบในท้องที่ของชุมชน ใช้ทั้งพลังสมอง พลังแรงงานของ ชุมชน และผลิตเพื่อใช้หรือแลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายภายในชุมชน กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือไม่ต้องพึ่ง วัตถุดิบ แรงงาน และตลาดภายนอก เพื่อความไม่ประมาท จากความไม่แน่นอน ของสังคมภายนอก

เมื่อพึ่งตนเองได้แล้วชุมชนยังมีกำลังผลิตเหลือ จึงค่อยขายหรือแลกเปลี่ยน ให้กับตลาดภายนอกชุมชน (ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ และคณะ, 2547)

3.2 การเสริมสร้างพลังของชุมชนและการพัฒนามนุษย์

การพัฒนาชาติด้วยแนวทางเสริมสร้างพลังของชุมชน ไม่อาจรายงานผลการพัฒนาโดยดูเพียงจากทรัพยากรที่นักพัฒนา หรือหน่วยงานใส่ลงไปในเรื่องพื้นที่หรือกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เปรียบเทียบกับผลที่ปรากฏจากกิจกรรมพัฒนาเหล่านั้น เพราะในแนวทางการพัฒนาแบบนี้ ปริมาณของปัจจัยนำเข้าอาจไม่แตกต่างจากการพัฒนาในแนวการสร้างควมทันสมัย สิ่งที่แตกต่างกันคือ คุณลักษณะของนักพัฒนา เงื่อนไข และวิธีการใส่ปัจจัยเหล่านี้เข้าไปในกระบวนการพัฒนา รวมทั้ง การเปลี่ยนตัว “ผู้กระทำการ” ในกิจกรรมของการพัฒนาจากนักพัฒนา หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนมาเป็นคนในชุมชน ความหลากหลายของรูปแบบความคิดและวิธีการที่ใช้ในการตอบโต้กับปัญหาและพัฒนาชุมชน ช่อมส่งผลให้เกิดความหลากหลายของผลของการพัฒนา ความรู้สึกของผู้กระทำการต่อความสำเร็จของการพัฒนา ไม่อาจวัดเปรียบเทียบกันได้ด้วยเกณฑ์ของคนนอกชุมชน ดังนั้นการนำเสนอผลการพัฒนาคนจากการเสริมสร้างพลังของชุมชนในบทนี้จึงจะให้ความสนใจกับสิ่งที่ชุมชนทำขึ้นมามากกว่า เพราะงานนี้คนในชุมชนเป็นพระเอก นักพัฒนาไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชนเป็นได้อย่างดีก็แค่ผู้ช่วยนักแสดงเท่านั้น (ชนัญญา กาญจนรังษิณนท์, ม.ป.ป.)

3.2.1 กระบวนการเสริมสร้างพลังของชุมชน

มีงานวิจัยจำนวนมากและหลักฐานเชิงประจักษ์จากหลายแหล่งชี้ชัดอยู่แล้วว่า ความเป็นชุมชน รวมทั้งศักยภาพในการพึ่งตนเองของชุมชนถูกทำลายไป เนื่องจากการพัฒนาเศรษฐกิจในระบบทุนนิยมและการพัฒนาประเทศ ตามแนวความคิดการสร้างควมทันสมัย รศ.ดร.นภาพรณี หะวานนท์ ได้ศึกษาปรากฏการณ์ของชุมชน 9 แห่ง เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน และชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการพัฒนาของรัฐกับความอ่อนแอของชุมชนอย่างชัดเจน

การเสริมสร้างพลังของชุมชนหลายแห่งถูกกระตุ้นส่งเสริมโดยภาครัฐและ/หรือภาคเอกชน แต่การก่อเกิดชุมชนที่เข้มแข็งหลายแห่งก็ได้ผ่านกระบวนการก่อร่างสร้างตัวของชุมชนเองมาเป็นระยะเวลาชยาวนาน โดยการสร้างระบบความรู้ของตนเองที่บูรณาการความรู้เก่ากับความรู้ใหม่ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลายด้วยความพยายามที่จะอยู่รอด ระบบความรู้เป็นภูมิปัญญาที่กำหนดระบบความสัมพันธ์ของสังคม ชุมชนที่พึ่งความรู้ของตนเองใน

ขณะที่พึ่งพาความรู้ภายนอกโดยไม่พึ่งพิงจนเกินไป สามารถใช้ภูมิปัญญาในการมองได้ว่ามีปัญหอะไรเกิดขึ้นและควรจะทำอย่างไร ก็สามารถขู่รอดและสะสมสร้างทุนทางสังคมจนเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งได้

3.2.2 การจัดการความยากจน

ความพยายามของรัฐในการมุ่งแก้ปัญหาความยากจน โดยมองที่มีขีดความสามารถหรือเรื่องของรายได้และการมีงานทำเท่านั้น โดยไม่ได้เปลี่ยนรูปแบบความคิดและทำความเข้าใจกับเรื่องที่มาที่ไปของความยากจนให้ชัดเจน อีกทั้งยังไม่กล้าที่จะจัดแจงอะไรกับปัญหาเชิงโครงสร้าง การทำงานในรูปแบบที่ผลักดันโดยรัฐจึงไม่ได้ช่วยให้ปัญหาความยากจนบรรเทาเบาบางลงไปได้มากนัก นับวันคนยากจนยิ่งถูกละเมิดสิทธิโดยไม่ได้รับการดูแล เกษตรกรตกอยู่ในภาวะเสียเปรียบซ้ำแล้วซ้ำเล่าโดยไม่ได้รับการช่วยเหลือ แรงงานรับจ้างไร้ทักษะหลังไหลเข้าเมืองถูกเอารัดเอาเปรียบโดยไม่ได้รับการคุ้มครอง ทั้งที่ปรากฏการณ์ของการก่อสร้างเขื่อน การกำหนดพื้นที่ป่าอนุรักษ์ การส่งเสริมเกษตรกรรมเพื่อการค้า การขยายอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก และอื่น ๆ ส่วนใหญ่เป็นนโยบายการพัฒนาของรัฐทั้งสิ้น

วิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 กิจการในระบบทุนนิยมพังทลายลงถ้วนหน้า โดยเฉพาะอุตสาหกรรมและการก่อสร้าง ส่งผลให้แรงงานรับจ้างถูกเลิกจ้างในขณะที่แรงงานต่างด้าวที่ค่าแรงถูกกว่าหลังไหลเข้ามาแทนที่ สิทธิของคนยากจนถูกกลบเกลื่อนด้วยข้ออ้างว่ารัฐบาลต้องแก้ปัญหาวิกฤตของประเทศชาติก่อน ความยากจนแผ่กระจายไปอย่างกว้างขวางซ้ำเติมสถานการณ์ของชุมชนต่าง ๆ ให้เลวร้ายลงไปอีก คริวเรือนร้อยละ 41.4 ในปี 2542 มีรายได้ลดลงส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากรายได้ภาคเกษตรลดลง

อัตราร้อยละของครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจจำแนกตามสาเหตุที่ทำให้รายได้ลดลง ใน พ.ศ. 2542

3.2.3 สาเหตุที่ทำให้รายได้ของครัวเรือนลดลง

ครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบจากภาวะวิกฤติส่วนใหญ่อยู่นอกเขตเมือง และเป็นครัวเรือนในภาคเกษตร แม้ว่าจะมีสมาชิกในครัวเรือนต้องถูกออกจากงาน เนื่องจากกิจการภาคอุตสาหกรรมและบริการขุบเล็กหรือลดการจ้างงาน แต่ปัญหาในกิจการเกษตรอันเนื่องจากราคาค้นทุนการผลิตสูงและภาวะอากาศไม่เอื้ออำนวย กลับเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ครัวเรือนมีรายได้ลดลง เมื่อชุมชนวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อหาทางแก้ปัญหาด้วยพลังภายในชุมชนเอง ได้มีการแยกแยะว่าคนยากจนในชุมชนมี 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1) เกษตรกรทั้งที่เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตและเช่าหรือยืมปัจจัยการผลิตจากผู้อื่น คนกลุ่มนี้ยากจนเพราะราคาพืชผลการเกษตรตกต่ำ แม้ว่าในฤดูการผลิตที่ผ่านมา เอื้อต่อการผลิตอย่างมาก เกษตรกรได้ผลผลิตจำนวนมาก แต่เนื่องจากเศรษฐกิจตลาดโลกไม่ดี การจำหน่ายผลผลิตของคนกลุ่มนี้ก็มีปัญหา ในขณะที่ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นทั้งจากการใช้สารเคมีและปุ๋ยมากขึ้น และราคาปัจจัยการผลิตสูงขึ้น นอกจากนี้หนี้สินที่เกิดจากการกู้ยืมเพื่อลงทุนในการผลิตเป็นภาระที่ต้องชดใช้เป็นรายจ่ายอีกประเภทหนึ่งที่หลบเลี่ยงไม่ได้

2) แรงงานรับจ้างภาคเกษตร เกษตรกรนายทุนหลายรายต้องล้มเลิกกิจการหรือลดต้นทุนการผลิตเพราะวิกฤตเศรษฐกิจ ก็ส่งผลให้แรงงานรับจ้างภาคเกษตร ไม่มีงานทำ คนกลุ่มนี้ไม่มีทักษะการผลิตอย่างอื่นที่จะหาเลี้ยงชีพ อีกทั้งไม่มีที่ดินสำหรับทำการผลิตเอง

3) แรงงานรับจ้างนอกภาคเกษตร กิจการก่อสร้างที่หยุดชะงัก กิจการอุตสาหกรรมที่เลิกกิจการไป และกิจการธุรกิจบริการที่ซบเซา ทำให้แรงงานรับจ้างนอกภาคเกษตรจำนวนไม่น้อยต้องถูกออกจากงาน ลดค่าจ้าง และเลิกจ้าง เมื่อกลับมาอยู่ในหมู่บ้านก็ไม่มีรายได้และอาชีพ

จึงกล่าวได้ว่า แม้แรงงานรับจ้างจะกลับคืนถิ่น ถ้าครอบครัวของแรงงานเหล่านี้ยังมีที่ดินเพื่อทำการเกษตรหลงเหลืออยู่ ความเดือดร้อนก็จะพอสบายทางบรรเทาได้ แต่ภาพรวมของสถานะทางสังคมของคนไทย จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่เป็นเจ้าของที่ดินมีจำนวนน้อยลง ในขณะที่ผู้เช่าที่ดินทำการเกษตร คนงานในภาคเกษตรและผู้ไม่ได้ทำงานที่ก่อให้เกิดรายได้มีมากขึ้น

การพึ่งพิงเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่และตลาดภายนอก ทำให้ครัวเรือนภาคเกษตรต้องก่อหนี้ ยิ่งเมื่อผลตอบแทนการผลิตไม่สามารถทำให้เกษตรกรมีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพและชำระหนี้สินได้ การหลุดพ้นจากภาวะความยากจนก็ยิ่งเลือนราง การแก้ปัญหาความยากจนของชุมชนมีความยากง่ายแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับประเภทผลผลิตหลักของพื้นที่ ชุมชนที่ผลิตพืชเศรษฐกิจเชิงเดี่ยวเป็นหลักมาช้านาน เป็นชุมชนที่ประสบความยากลำบากมากในการหาทางแก้ปัญหาาราคาผลผลิตตกต่ำ ต้นทุนการผลิตสูงและปัญหาภาระหนี้สิน ซึ่งในพื้นที่เหล่านี้เกือบทั้งหมดไม่มีการปลูกข้าว แม้เพื่อการบริโภคในครัวเรือน ทำให้ภาวะเสี่ยงต่อการยังชีพรอดด้วยการพึ่งตนเองมีสูง ชุมชนอีกประเภทหนึ่งที่มีความยากในการแก้ปัญหาความยากจนของคนในชุมชนเองคือชุมชนที่สูญเสียกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน อันเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญยิ่งของชุมชนส่วนใหญ่ในชนบท ซึ่งเดิมครัวเรือนในชุมชนเหล่านี้อาศัยรายได้จากการเป็นแรงงานรับจ้างนอกพื้นที่นอกภาคการเกษตร เมื่อวิกฤตเศรษฐกิจเกิดขึ้น แรงงานรับจ้างก็อพยพย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนา ไม่มีงานทำ และ ไม่มีที่ดินทำกินอีกด้วย

ความยากง่ายในการแก้ปัญหาไม่ใช่ประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อพลังของชุมชน แต่ส่งผลกระทบต่อระยะเวลาและพลังที่ชุมชนใช้ในการหาทางแก้ปัญหาดังกล่าว นอกจากนี้ผลในเชิงเศรษฐกิจก็ไม่อาจเปรียบเทียบได้กับการแก้ปัญหาในรูปแบบเก่าของรัฐ ภายใต้ระบบทุนนิยม เพราะชุมชนที่พยายามสร้างความเข้มแข็งของตนเองจะหาทางแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจในแนวทางที่แตกต่างออกไปดังนี้

ก. การพึ่งตนเอง มีประเด็นการพึ่งตนเองยุคบังเกิดให้เห็นร่องรอยในหลายรูปแบบ เช่น การใช้วัดอุทิศที่มีหรือพอหาได้ในชุมชนแทนวัดอุทิศที่ต้องจัดหาจากที่อื่น การพึ่งแหล่งความรู้ในชุมชนแทนการพึ่งวิทยากรภายนอก การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างอาชีพแทนการใช้ภูมิปัญญาที่แปลกแยกไม่คุ้นเคย การพึ่งแหล่งทุนในชุมชนแทนการถ่อหนี้ยกับนายทุน การทำกิจกรรมที่สามารถจัดแจงได้เองทั้งหมดแทนการหวังให้คนอื่นภายนอกมาสนับสนุน การลงมือทำในพื้นที่แทนการรอรับความช่วยเหลือจากทางราชการ การใช้และเพิ่มทุนทางสังคมแทนการใช้และเพิ่มทุนทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

ข. ความพอเพียง คนในชุมชนจะพูดถึงเป้าหมายของการแก้ความยากจน คือ การมีรายได้พอประทังชีวิตมากกว่าความมั่งคั่งร่ำรวย การผลิตสินค้าเพื่อขายก็จะหวังเพียง “ขอให้ขายได้ ขอให้ขายง่าย” ไม่ใช่การผลิตเพื่อความสวยงามมีหน้ามีตา มีหลายกิจกรรมที่ชุมชนเข้มแข็ง คิด และทำขึ้นมาเป็นกิจกรรมลดรายจ่ายแทนการเพิ่มรายได้ รวมทั้งเป็นกิจกรรมผลิตเพื่อการบริโภคในครัวเรือนแทนการผลิตเพื่อขาย

ค. อัตราร้อยละของครัวเรือนที่มีรายได้ลดลง จำแนกตามวิธีการแก้ไข / บรรเทาปัญหาจากการที่รายได้ของครัวเรือนลดลง พ.ศ. 2542

3.2.4 การรวมกลุ่มอาชีพ

การคิดประเภทอาชีพของชุมชนเข้มแข็ง มักมีการร่วมวิเคราะห์กันอย่างรอบคอบ ถึงความเป็นไปได้ในการผลิตเพื่อขาย ประเภทอาชีพที่เลือกส่วนใหญ่จึงค่อนข้างจะไม่แตกต่างจากสิ่งที่คุ้นเคยอยู่แล้วมากนัก นอกจากนี้ยังคำนึงถึงศักยภาพในการเรียนรู้อีกด้วย เช่น หมู่บ้านหนึ่งในจังหวัดบุรีรัมย์ ที่ประชุมของหมู่บ้านเห็นชอบให้ตั้งกลุ่มจักสาน สำหรับพวกแรงงานคืนถิ่น หลังจากที่พิจารณากันแล้วว่า เครื่องจักสานที่จะทำนั้นเป็นเครื่องจักสานที่ใช้ในครัวเรือนของคนพื้นบ้าน ใช้ฝีมือไม่ประณีต วิทยากรไม่ต้องหาจากที่อื่น พ่อเฒ่าในหมู่บ้านสามารถสอนได้ ซึ่งพ่อเฒ่าก็อาสาที่จะสอนให้ และยังมีช่องทางทางการจำหน่ายให้กับกลุ่มอีกด้วย อีกหมู่บ้านหนึ่งในจังหวัดราชบุรี พวกผู้หญิงคิดจะรวมกลุ่มกันค้ำน้ำพริกขาย เพราะเห็นว่าน้ำพริกกับแม่ครัวเป็นของ

คู่กัน ตนเองก็มีฝีมือในเรื่องนี้อยู่ ในภาวะเศรษฐกิจที่ต้องช่วยกันคนละไม้คนละมือ ควรจะได้ใช้ฝีมือให้ เป็นประโยชน์ต่อการหารายได้

3.2.5 การพัฒนาศักยภาพเชิงธุรกิจ

ผลิตภัณฑ์พื้นบ้านที่มีอยู่แล้วในชุมชน หลังวิกฤตเศรษฐกิจ ก็ถูกกระทบไปด้วย เนื่องจากลูกค้ามีกำลังซื้อลดลง กลุ่มอาชีพต่างเร่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของสินค้า หาทางลดต้นทุนการผลิต พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ พัฒนาระบบธุรกิจ และปรับกลยุทธ์เชิงธุรกิจ เพื่อดึงส่วนการตลาดกลับมาชุมชนได้รับความช่วยเหลืออย่างแข็งขันจากกิจการภาคเอกชนและองค์กรพัฒนาเอกชนหลายแห่ง รวมทั้งได้รับการสนับสนุนงบประมาณและกิจกรรมจากหลายด้าน นอกจากนี้พระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่ทุกหน่วยงานนำมาดำเนินการ ทำให้การพัฒนาธุรกิจชุมชนมีความก้าวหน้าอย่างเห็นได้ชัด เกิดกิจการโรงสีข้าวขนาดเล็กในชุมชน โรงแปรรูปน้ำยาอาหาร กิจการผลิตแปรงขนมจีน กิจการผลิตอาหาร เครื่องดื่มจากผลผลิตการเกษตร ปั้นน้ำมันขนาดเล็กในชุมชน ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน

3.2.6 การสะสมทุนและกระจายสวัสดิการ

ชุมชนที่เข้มแข็งนอกจากทุนทางสังคมแล้ว ยังมีการสะสมทุนทางเศรษฐกิจของ ตนเองอีกด้วย การจัดตั้งกลุ่มองค์กรทางการเงินในชื่อว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มนี้จะสะสมทรัพย์ สหกรณ์เครดิตยูเนียน ธนาคารหมู่บ้าน ฯลฯ เป็นรูปแบบที่ชุมชนใช้ในการระดมเงินออม บริการเงินกู้ จัดสรรสวัสดิการ ไปจนถึงดำเนินธุรกิจเพื่อช่วยให้คนในชุมชนมีโอกาสทางเศรษฐกิจมากขึ้น โดยมีหน่วยงาน/องค์กรภาครัฐและเอกชนหลายแห่งดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ รวมทั้งการสร้างเครือข่าย เพื่อให้มีศักยภาพในการบริหารการเงินสูงขึ้น

กิจกรรมที่กลุ่มองค์กรทางการเงินเหล่านี้ดำเนินการ ได้ช่วยบรรเทาความยากจนของคนในชุมชน ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากคนยากจนในชุมชนมักขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพ ไม่มีหลักทรัพย์ที่จะค้ำประกันสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์ และขาดความน่าเชื่อถือที่จะเข้าถึงแหล่งเงินกู้ของรัฐ การมีแหล่งเงินทุนภายในชุมชนที่สมาชิกผ่านการพัฒนาคุณธรรมมาระดับหนึ่ง ช่วยให้คนยากจนในชุมชนมีโอกาสได้รับความช่วยเหลือ ให้มีเงินลงทุนประกอบอาชีพหรือใช้จ่ายในยามขัดสนโดยชำระดอกเบี้ยในอัตราต่ำ นอกจากนี้หลายกลุ่มยังมีกิจการ “ร้านค้าสวัสดิการ” สำหรับสมาชิกที่มีการรวมกันซื้อรวมกันขาย กำไรนำมาแบ่งปันกันและนำไปใช้เพื่อกิจการสาธารณะประโยชน์เพื่อผู้ด้อยโอกาสในชุมชนอีกด้วย การรวมตัวเป็นเครือข่ายขององค์กรทางการเงิน ทำให้

เกิดพลังมากมายมหาศาลในการแก้ปัญหาของคนยากจน และบรรเทาความยากจนของชุมชน โดยรวม ตัวอย่างที่เป็นปรากฏการณ์จริง ๆ มีมากมาย (กรมการพัฒนาชุมชน, 2544)

หัวใจสำคัญของการแก้ไขปัญหาคความยากจน โดยกระบวนการพลังอำนาจของชุมชนอยู่ที่การปรับกระบวนการทัศน์และวิถีปฏิบัติให้อยู่บนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเองมากขึ้น และพึ่งพาคนอื่นน้อยลงทั้งในระดับครัวเรือนและชุมชน

กระบวนการทัศน์หรือวิถีคิดในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนแบบเคม้นั้นเป็นไปเพื่อตอบสนองนโยบายและทิศทางกาพัฒนาของประเทศที่กำหนดโดยภาครัฐในส่วนกลาง และส่งต่อให้หน่วยงานส่วนภูมิภาคนำไปปฏิบัติบนพื้นฐานความคิดว่า “ชุมชนชนบท” ต้องการการชี้นำและแรงจูงใจในการพัฒนาให้ได้ตามมาตรฐานของประเทศ ซึ่งมักกำหนดให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ให้การสนับสนุนความรู้เทคโนโลยีผ่านกระบวนการถ่ายทอดความรู้หรือฝึกอบรม ด้วยความคาดหวังให้ชุมชนนำความรู้ใหม่ ๆ เหล่านี้ไปใช้ในการพัฒนากระดับชุมชนให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน

กระบวนการทัศน์ใหม่ในการพัฒนา จึงต้องเริ่มต้นจากแรงบันดาลใจของคนในชุมชนเองที่ต้องการจะแก้ไขปัญหาคความยากจนของตนเอง บนพื้นฐานความเชื่อว่า “ปัญหาใคร คนนั้นต้องแก้” ซึ่งต่างจากการใช้แรงจูงใจจากภายนอกมาเป็นเครื่องมือกระตุ้นเช่นในอดีต วิถีคิดและตัดสินใจเพื่อหาทางเลือกในการแก้ไขปัญหาคความยากจนจะไม่ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ถูกหรือผิดที่ยึดถือกันเป็นสากล แต่จะขึ้นอยู่กับความถูกต้องเหมาะสมและเป็นไปได้ในเวลาและสถานการณ์เฉพาะในชุมชนนั้นๆ ความรู้ที่จะนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาคความยากจนจะไม่ถูกกำหนดจากภายนอกตามความต้องการของผู้จัด ซึ่งมักจะเป็นความรู้ที่แยกส่วนและนำมา “ถ่ายทอด” ให้ชุมชนโดยหวังให้ชุมชนนำไปประยุกต์ใช้เอง แต่จะเริ่มจากความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนนำมาแลกเปลี่ยนต่อยอด โดยทุกคนมีส่วนร่วมในการให้และรับความรู้ เป็นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าการถ่ายทอด/ฝึกอบรม ผลของการเรียนรู้จึงเป็นทั้งองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการเรียนรู้แลกเปลี่ยนและจิตสำนึกหรือระบบคุณค่าในการพึ่งพาตนเองและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันให้มากยิ่งขึ้น

3.2.7 เปรียบเทียบกระบวนการทัศน์เก่าและกระบวนการทัศน์ใหม่ของชุมชนในการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาคความยากจน

เมื่อชุมชนเปลี่ยนวิถีคิดจากการพึ่งพาผู้อื่นเป็นพึ่งพาตนเอง วิธีการพัฒนาจึงต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย จากการพัฒนาแบบบนลงล่าง เน้นปัจเจกบุคคลและปัญหาที่แยกส่วน เป็นการพัฒนาจากล่างขึ้นบน ริเริ่มโดยชุมชนเองและขยายออกด้านข้างคือการสร้างเครือข่ายเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสนับสนุนซึ่งกันและกัน การมองโจทย์การพัฒนาแบบ “ปัญหา” ที่

แยกส่วน จะเปลี่ยนเป็นการวิเคราะห์สถานการณ์ที่มีการเชื่อมโยงประเด็นปัญหาหลายๆ ปัญหาเป็นองค์รวม และมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การวัดความสำเร็จ/ล้มเหลวของการดำเนินงานแบบเดิมซึ่งบ่อยครั้งเป็นการประเมินผลจากบุคคลภายนอก โดยมีเกณฑ์มาตรฐานความสำเร็จที่กำหนดมาแล้ว ควรเปลี่ยนเป็นการสรุปบทเรียน โดยทุกคนที่มีส่วนร่วมเพื่อที่บทเรียนไม่ว่าจะเป็นความสำเร็จหรือความล้มเหลวจะได้รับการวิเคราะห์ ทำความเข้าใจ และนำไปใช้ในการทำงานในระยะต่อไปได้ทันที

ตลอดกระบวนการดังกล่าว ชุมชนจะมีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ในทุกขั้นตอน ทั้งในขั้นการรวมใจ (แรงบันดาลใจ) การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสรุปบทเรียน และร่วมรับผลประโยชน์ การเรียนรู้ที่ต่อเนื่องทำให้ความเชื่อมั่นในศักยภาพและภูมิปัญญาของคนเพิ่มขึ้นตามเวลาที่ผ่านไป เกิดพลังอำนาจในการจัดการกับสถานการณ์ปัญหาของคนได้อย่างมั่นใจ มีระบบและมีข้อมูลเพียงพอในการตัดสินใจ

3.2.8 การพัฒนาศักยภาพของชุมชน

ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนเป็นองค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคนในชุมชนที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ ผ่านกระบวนการเลือกสรรเรียนรู้ ปรับปรุง พัฒนาและถ่ายทอดสืบต่อกันมาในวิถีชีวิตของคนในชุมชนได้อย่างเหมาะสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมและยุคสมัย การถ่ายทอดภูมิปัญญาจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จากคนหนึ่งสู่อีกคนหนึ่ง เป็นกระบวนการพัฒนาศักยภาพหรือระบบการเรียนรู้ของชุมชน

การศึกษานอกระบบหรืออาจเรียกว่าเป็นการศึกษาเพื่อชีวิต ชุมชนที่เข้มแข็งมักจะมีปราชญ์ชาวบ้านในด้านต่าง ๆ จำนวนมาก และคนเหล่านี้อาสาเข้ามาช่วยให้ความรู้แก่คนในชุมชนด้วยความเต็มใจ นอกจากนี้ในชุมชนที่เข้มแข็ง ช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกในชุมชนจะมีมากทั้งด้านพื้นที่และ โอกาส (Time and space) ข้อมูลข่าวสารความรู้จะผ่านจากคนหนึ่งไปยังคนอื่น ๆ ได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ทำให้การถ่ายทอดความรู้ให้กันและกันทำได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากกว่าชุมชนที่ไม่เข้มแข็ง

การมีเวทีพูดคุยกัน ผู้นำชุมชนและท้องถิ่นได้รู้ว่าประชาชนคิดอย่างไรกับการบริหารงานของตน และประชาชนก็ได้รู้ว่าการทำงานของผู้นำก็คิดขัดด้วยแง่มุมของระเบียบกฎหมาย และเกิดความคิดใหม่ ๆ ที่เห็นว่าทุกฝ่ายควรหันหน้าเข้าหากัน พึงเหตุผลซึ่งกันและกัน ช่วยกันหาทางออก ไม่ใช่มุ่งแต่โจมตีกัน ซึ่งคล้ายกับความขัดแย้งในระดับกลุ่มของหลายชุมชน เมื่อมีการพูดคุยกันก็มีความเข้าใจมากขึ้นว่า การทำงานเกี่ยวกับการเงินเป็นเรื่องยุ่งยาก การมอบภาระไว้ที่ผู้นำหรือเหรียญกกลุ่มเท่านั้นเป็นการหนักเกินไป คนรับผิดชอบก็ลำบากใจ สาเหตุของปัญหาอยู่

ที่ความไม่ร่วมมือกันของสมาชิก ถ้าทุกคนร่วมกันรับผิดชอบ กิจกรรมของกลุ่มก็จะไม่ล้มเหลว ทำให้เกิดความคิดที่จะทบทวนปริมาณทุนของหมู่บ้านทั้งหมด เพื่อมาจัดระเบียบการบริหารกันใหม่ ดังนั้นการกำหนดปัญหาเป็นโอกาสสำคัญในการเรียนรู้ของประชาชน การเรียนรู้เริ่มเกิดขึ้น เมื่อประชาชนต้องคิดถึงปัญหาในขอบเขตที่จะจัดการได้ภายใต้ศักยภาพของตนเอง

การเรียนรู้อีกเรื่องหนึ่งที่เกิดจากกระบวนการในการเสริมสร้างพลังของชุมชน คือ การเรียนรู้ถึงอำนาจและหน้าที่ของประชาชนในการบริหารจัดการเรื่องราวภายในชุมชน วิธีการสร้างบรรยากาศการเมืองการปกครองที่ดี การดำเนินวิถีชีวิตประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน ประชาชนได้เรียนรู้ว่าการติดตามตรวจสอบการทำงานของ อบต. เป็นอำนาจและหน้าที่ของประชาชนที่สามารถกระทำได้ รวมทั้งเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของผู้นำทางการและองค์กรท้องถิ่น

ชุมชนที่เข้มแข็ง จะไม่ปิดกั้นการเรียนรู้ไว้เฉพาะในชุมชน การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างชุมชนได้ถูกจัดขึ้นมาหลายครั้งทั้งโดยการริเริ่มของชุมชนเอง และการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน และเครือข่ายประชาสังคม เช่น การจัดกิจกรรมของมูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ การประชุมเครือข่ายประชาสังคมไทย การจัดงานมหกรรมชุมชนเข้มแข็งโดยมหาวิทยาลัยมหิดล การประชุมเครือข่ายองค์กรการเงิน ฯลฯ

3.2.9 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการเสริมสร้างพลังของชุมชน

สมาชิกชุมชนทุกเพศทุกวัยทุกสถานภาพมีสิทธิเท่าเทียมกัน ในการเข้าร่วมพูดคุยในเวทีชุมชน ไม่ใช่เพียงเครือข่ายผู้นำกลุ่มองค์กรในชุมชนเท่านั้น แต่เป็นสมาชิกในระดับปัจเจกบุคคลด้วย เวทีสาธารณะที่เขยออยู่ใต้อำนาจของผู้ชายและผู้ใหญ่ ได้กลายเป็นเวทีของผู้หญิง ชาวชน คนยากจน หรือแม้แต่คนไข้ที่ติดเชื้อ HIV ด้วย โดยเฉพาะผู้หญิง ทุกเวทีในทุกชุมชนจะมีผู้หญิงเข้ามาร่วมมากขึ้น ผู้หญิงมีส่วนช่วยให้กระบวนการเสริมสร้างพลังของชุมชนประสบความสำเร็จได้ง่ายขึ้น จากการประเมินของคณะอนุกรรมการเสริมสร้างพลังของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤต (CERCAP) ก็พบว่า บทบาทของผู้หญิงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับพลังของชุมชน

อย่างไรก็ตามเยาวชน ยังไม่มีความเข้มแข็งพอที่จะแสดงความคิดเห็นใด ๆ มากนักในเวทีของหมู่บ้าน เนื่องจากวัฒนธรรมไทยยังคงให้ความสำคัญกับระบบอาวุโส ผู้ใหญ่ก็มองเยาวชนว่ายังเด็กอยู่ ไม่น่าจะมีความคิดความอ่านอะไรที่จะช่วยหมู่บ้านได้ กิจกรรมของ

เขาวชนจึงยังคงเป็นกิจกรรมที่ผู้ใหญ่คิดแทนเขาวชน แม้มีความพยายามจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่จะส่งเสริมบทบาทของเขาวชนในกิจกรรมสาธารณะเพื่อชุมชน แต่ก็ยังเป็นเรื่องยากที่จะพัฒนาเขาวชนให้มีความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าแสดงออกในเวทีของหมู่บ้าน นอกจากนี้จะอยู่ในกลุ่มคนวัยเดียวกัน เขาวชนก็ได้สะท้อนความคิดเห็นที่แสดงถึงความตระหนักในหน้าที่ของเขาวชนที่มีต่อชุมชนและประเทศชาติเป็นอย่างดีและมีความคิดที่จะริเริ่มกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนได้มากมาย เช่นที่ได้ทราบจากการจัดเวทีเขาวชนของสภาองค์กรพัฒนาเด็กและเขาวชนระหว่างปี 2541-2543

คนอีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่อาจมองข้ามคือ ผู้เอื้ออำนวยกระบวนการชุมชน(Facilitator) หรือผู้ขับเคลื่อนชุมชน (Community Mobilize) ในชุมชนที่มีความเข้มแข็งมาแต่ดั้งเดิม ผู้นำชุมชนสามารถเป็นผู้ขับเคลื่อนชุมชนได้เอง แต่ในอีกหลายชุมชนที่ต้องอาศัยบุคคลกลุ่มหนึ่งช่วยเอื้ออำนวยกระบวนการให้สามารถเสริมสร้างพลังของชุมชนขึ้นมา คนกลุ่มนี้มีทั้งที่เป็นนักพัฒนาเอกชน นักธุรกิจเอกชน และข้าราชการ ซึ่งต้องผ่านกระบวนการปรับเปลี่ยนวิถีคิดและพัฒนาทัศนภาพที่เหมาะสมกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ไม่ใช่การทำให้ชุมชนเข้มแข็งบทบาทของผู้เอื้ออำนวยจากภายนอกชุมชน จำเป็นต้องมีความระมัดระวังอย่างมากที่จะไม่ให้กลายเป็นวิระบุรุษของชุมชน

การกระตุ้นแรงจูงใจให้คนในชุมชนได้มาพบปะพูดคุยกัน เรียนรู้เรื่องของหมู่บ้าน และปัญหาของคนในหมู่บ้านตนเองร่วมกัน การช่วยทำให้กระบวนการเรียนรู้และตัดสินใจร่วมกันของชุมชนเป็นไปได้ง่ายและเร็วขึ้น ต้องไม่ใช่การทำตนเป็น “พี่เลี้ยง” หรือ “ผู้ให้ความรู้” สิ่งที่คนนอกชุมชนจะช่วยชุมชนได้ก็คือ การเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างชุมชนเพื่อให้ชุมชนได้ “รู้จักผู้อื่น” หรือการเรียนรู้จากประสบการณ์ของชุมชนอื่น อาจจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การศึกษาดูงานเพื่อขยายฐานข้อมูล ประสบการณ์ของชุมชน นำไปสู่ความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ที่สามารถนำไปต่อยอดกับความรู้เดิมที่ชุมชนมีอยู่ เสนอเครื่องมือให้สามารถวิเคราะห์และเชื่อมโยงข้อมูลในการทำแผนหรือเลือก กิจกรรม ให้คำแนะนำด้านวิชาการเป็นเรื่อง ๆ ไป เท่าที่จำเป็น ประสานกับแหล่งความรู้ภายนอก ร่วมสรุปบทเรียนกับชุมชนและร่วมชื่นชมผลความสำเร็จกับชุมชนเมื่อชุมชนรู้สึกว่ามีเชื่อมั่นในพลังของชุมชนมากขึ้น

ดังนั้น การเสริมสร้างพลังของชุมชนกับการพัฒนามนุษย์ ไม่ได้มีความสัมพันธ์ที่สามารถโยงถึงกันได้โดยตรง แต่เป็นส่งผลผ่านมิติของการพัฒนาที่มีคนเป็นศูนย์กลาง 2 มิติ คือ จากกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน คนในชุมชน ได้ร่วมกันเรียนรู้ ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน ร่วมรับประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล ผลทำให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะเกิดความผูกพันที่จะทำหน้าที่ของพลเมืองเข้ามาทำการพัฒนาชุมชนของตนเอง ซึ่งส่งผลให้องค์กร

หน่วยงานอื่นนอกชุมชนมีความรับผิดชอบมากขึ้นที่จะสนองตอบความต้องการของชุมชนทำ
การพัฒนาเพื่อประชาชน และทั้งสองส่วนส่งผลให้เกิดการพัฒนาคนในเรื่องต่าง ๆ ที่กล่าวมา
ข้างต้น

4. สภาพจังหวัดชายแดนภาคใต้

4.1 ปัตตานี

4.1.1 ประวัติความเป็นมา

ปัตตานี ในอดีตคือ "นครลังกาสุกะ" เป็นเมืองขึ้นอาณาจักรฟูนัน ซึ่งเป็นรัฐอิสระ
ของชาวไทยพุทธในพุทธศตวรรษที่ 7 มีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่จังหวัดสงขลา ปัตตานี ยะลา
นราธิวาส รัฐกลันตันกับรัฐครังกานูในมาเลเซีย (<http://www.ezytrip.com>) สมัยสุโขทัย ปัตตานีมี
ฐานะเป็นประเทศราชส่งบรรณาการเป็นครั้งคราว และมีการปกครองเมืองโดยสตรีที่เป็นวิชัยบุตร
แล้ว ใน พ.ศ. 2310 ปัตตานีสามารถแยกตัวเป็นอิสระไม่ขึ้นกับอยุธยา จนกระทั่ง พ.ศ. 2329
พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เสด็จปราบกองทัพมาจนหมดสิ้นไปจาก
แผ่นดินภาคใต้ พร้อมกับยึดปัตตานีคืนมาเหมือนเดิม (<http://www.hamanan.com>)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2351 คาคะปิงกาลันได้ก่อความไม่สงบขึ้น รัชกาลที่ 1 โปรดให้
เจ้าพระยาพลเทพ (บุญนาค) ยกทัพหลวงออกไปสมทบกับเมืองสงขลา พัทลุง จะนะ ตีเมืองปัตตานี
ได้สำเร็จในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (พ.ศ. 2352-2367) เกิดความไม่สงบ
บ่อยครั้ง ดังนั้นจึงโปรดเกล้าฯ ให้พระยาภัยสงครามและพระยาสงขลา (เถียนจ็อง) ผู้กำกับดูแล
หัวเมืองมลายูแบ่งเมืองคานีออกเป็น 7 หัวเมือง และแต่งตั้งให้พระยาเมืองเป็นผู้ปกครอง ตั้งแต่
ปี พ.ศ. 2359 เป็นต้นมา ได้แก่

- 1) เมืองปัตตานี ต่วนสุหลง เป็นเจ้าเมือง
- 2) เมืองยะหริ่ง นายพ่าย เป็นเจ้าเมือง
- 3) เมืองสาข นิเคะห์ เป็นเจ้าเมือง
- 4) เมืองหนองจิก ต่วนนิ เป็นเจ้าเมือง
- 5) เมืองระแงะ นิเคะห์ เป็นเจ้าเมือง
- 6) เมืองรามันห์ ต่วนมัน โฮอร์ เป็นเจ้าเมือง
- 7) เมืองยะลา ต่วนชาลอร์ เป็นเจ้าเมือง

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 โปรดเกล้าฯ ให้ยกเลิกวิธีการปกครองบ้านเมืองแบบจตุสดมภ์ (เวียง วัง คลัง นา) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2435 เป็นต้นมา จัดการปกครองเป็นแบบ 12 กระทรวง มีกระทรวงมหาดไทยเป็นกระทรวงการแผ่นดิน โดยให้จัดการปกครองเป็นระบบเทศาภิบาล ทรงใช้นโยบายประนีประนอมและทรงดำเนินการทีละขั้นตอน โดยไม่ก่อให้เกิดการกระทบกระเทือนต่อการปกครองของเจ้าเมือง ทั้ง 7 หัวเมือง ในภาคใต้ทรงโปรดฯ ให้จัดแบ่งเป็น 4 มณฑล ได้แก่

- 1) มณฑลภูเก็ต จัดตั้งในปี พ.ศ. 2437
- 2) มณฑลชุมพร จัดตั้งในปี พ.ศ. 2439
- 3) มณฑลนครศรีธรรมราช จัดตั้งในปี พ.ศ. 2439
- 4) มณฑลไทรบุรี จัดตั้งในปี พ.ศ. 2440

มณฑลนครศรีธรรมราช ประกอบด้วยเมือง 10 เมือง โดยรวมเอาบริเวณ 7

หัวเมืองเข้าไว้ด้วย คือ เมืองนครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา ดานี ยะหริ่ง สายบุรี หนองจิก ชะลาระแงะ และรามันห์ มีผู้ว่าราชการเมืองคูแล อยู่ใน การปกครองของข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑล ปี พ.ศ. 2447 ทรงพระกรุณาโปรดฯ ให้แยกหัวเมืองทั้ง 7 ออกจากมณฑลนครศรีธรรมราช มาตั้งเป็นมณฑลปัตตานี พร้อมทั้งเปลี่ยนฐานะเมืองเป็นอำเภอ และจังหวัด ได้แก่ จังหวัดปัตตานี รวมเมืองหนองจิกและเมืองยะหริ่ง, จังหวัดสายบุรี รวมเมืองระแงะ, จังหวัดชะลา รวมเมืองรามันห์

นอกจากนี้ยังแยกท้องที่อำเภอหนองจิกยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอเมืองเก่า ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอมะรุคและอำเภอโคกโพธิ์ตามลำดับ เมืองปัตตานีเดิมเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอปะกาฮารัง และจัดตั้งอำเภอขึ้นใหม่อีก 2 อำเภอ คือ อำเภอยะรัง และอำเภอปะนาเระขึ้นกับจังหวัดปัตตานี ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เกิดภาวะเศรษฐกิจของประเทศตกต่ำ ภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 รัฐบาลจึงต้องตัดทอนรายจ่ายให้น้อยลง เพื่อรักษาเสถียรภาพทางการคลังของประเทศ จึงยุบเลิกมณฑลปัตตานี คงสภาพเป็นจังหวัด ยุบจังหวัดสายบุรีเป็นอำเภอตะลุบัน และแบ่งพื้นที่บางส่วนของสายบุรี คือระแงะ และบาเจาะไปขึ้นกับจังหวัดนราธิวาส ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2476 เป็นต้นมา จังหวัดปัตตานีมีการปกครองโดยผู้ว่าราชการจังหวัด พระยารัตนภักดี (แจ้ง สุวรรณจินดา) เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานีคนแรก ภายใต้อำนาจการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย โดยกระทรวงมหาดไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2476 จัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคออกเป็นจังหวัดและอำเภอ หลังจากนั้นได้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติดังกล่าวในปี พ.ศ. 2499 และ พ.ศ. 2505 และใช้บริหารราชการแผ่นดินมาจนทุกวันนี้

หาดทรายยาว เป็นที่ราบชายฝั่งกว้าง ประมาณ 10-30 กิโลเมตร และพื้นที่ภูเขาซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนน้อยอยู่ทางตอนใต้ของอำเภอโคกโพธิ์ ทิศตะวันออกของอำเภอสาบบุรี และทางตอนใต้ของอำเภอกะพ้อ

4.1.4 ลักษณะภูมิอากาศ

อยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ พื้นที่ติดชายฝั่งทะเลทางด้านอ่าวไทยมีแม่น้ำปัตตานีไหลผ่าน จึงทำให้อากาศอบอุ่นตลอดปี มีฤดู 2 ฤดู คือ ฤดูร้อน ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - เดือนกรกฎาคม และฤดูฝนในระหว่างเดือนสิงหาคม - เดือนมกราคม ปริมาณน้ำฝนระหว่างปี 2540 - 2544 จะอยู่ในช่วง 1,780.4 มิลลิเมตร ถึง 2,568.3 มิลลิเมตร ฝนตกมากที่สุดในปี 2543 วัดได้ถึง 2,568.3 มิลลิเมตร และมีฝนตกจำนวน 164 วัน ส่วนฝนคกน้อยที่สุดในปี 2535 วัดได้ 1,444.6 มิลลิเมตร อุณหภูมิในช่วงระหว่างปี 2540 - 2544 จังหวัดปัตตานีมีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี มีค่าอยู่ในช่วง 27.00 องศาเซลเซียส ถึง 29.00 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดในช่วง 19.4 ถึง 20.6 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุดวัดได้ 19.4 องศาเซลเซียสเมื่อปี 2540 และอุณหภูมิสูงสุดในช่วง 35.0 ถึง 37.9 องศาเซลเซียส และเฉพาะอุณหภูมิของปี 2544 อุณหภูมิสูงสุดวัดได้ 35.3 องศาเซลเซียส ต่ำสุด 20.2 องศาเซลเซียส เฉลี่ย 27.9 องศาเซลเซียส ความสัมพันธ์ 99%

4.1.5 เขตการปกครอง

การปกครองแบ่งออกเป็น 12 อำเภอ 115 ตำบล 635 หมู่บ้าน 12 เทศบาล 1 อบจ. และ 99 อบต. 11 สภาตำบล (ที่ทำการปกครองจังหวัดปัตตานี, 2545)

4.1.6 ประชากร

ประชากร ณ 30 กันยายน 2545 รวมทั้งสิ้น จำนวน 624,946 คน เป็นประชากรเพศชาย 308,536 คน คิดเป็นร้อยละ 49.37 และเป็นประชากรเพศหญิง 316,410 คน คิดเป็นร้อยละ 50.63 จำนวนหลังคาเรือนทั้งหมด 129,863 หลังคาเรือน

4.1.7 ศาสนา

ราษฎรร้อยละ 80.75 นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 18.93 นับถือศาสนาพุทธ และร้อยละ 0.5 นับถือศาสนาอื่น ๆ

4.1.8 สภาพค่านิยมสังคม

1) การศึกษา

จังหวัดปทุมธานีมีการจัดการศึกษาดังแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษามีสถานศึกษาทั้งหมด 429 แห่ง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี จำนวน 324 แห่ง, สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดปทุมธานี 17 แห่ง, สำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชน (สช.) 66 แห่ง, เทศบาล 11 แห่ง, ทบวงมหาวิทยาลัย 3 แห่ง, กรมอาชีวศึกษาจังหวัดปทุมธานี 6 แห่ง, ครศ. 1 แห่ง และ ศน. 1 แห่ง มีนักเรียน 162,439 คน ครู 7,157 คน อัตราส่วนนักเรียน : ครู 23 : 1

2) ประเพณีและวัฒนธรรม

เนื่องจากในอำเภออู่ทอง ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ดังนั้นมรดกด้านวัฒนธรรมของชาวอำเภออู่ทอง จึงเกี่ยวกับศาสนา สำหรับวัฒนธรรมด้านศาสนาพุทธมีบ้างแต่อยู่ในวงจำกัด การละเล่นพื้นบ้านของอำเภออู่ทองมีจุดเด่นที่การสื่อสารความคิดความรู้สึก ด้วยภาษาที่ขบขันเน้นที่จังหวะเครื่องดนตรีที่ประกอบการละเล่นส่วนใหญ่เป็นกลอง ฉิ่ง โหม่ง ฯลฯ การละเล่นพื้นบ้านของอำเภออู่ทองมีดังนี้

ก. ซิละ เป็นศิลปะการป้องกันตัวอย่างหนึ่งของชาวไทยมุสลิม เป็นศิลปะการต่อสู้ด้วยมือเปล่าคล้ายกังฟูหรือมวยไทย การแสดงซิละเริ่มต้นด้วยการไหว้ครูเล่นทำปากขมขมเป็น การเสกคาถาดังนี้ "ขอโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งขัย ขอให้เป็นที่รักแก่เพื่อนบ้าน ขอให้ผู้ชมนิชมศรัทธา" การแสดงซิละแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

ข. ซิละฮาโต๊ะ (ตก) คือศิลปะการต่อสู้โดยการรุกและการรับดำรับไม่ได้ก็จะตกไปใช้ในการแข่งขันประชันฝีมือ

ค. ซิละ (รำ) คือ ซิละที่ใช้กริชประกอบการรำรำ เป็นการแสดงต่อสู้ ผู้แสดงจะแสดงเป็นคู่ ๆ การแต่งกายของนักซิละจะเน้นความสวยงาม โดยสวมเสื้อแขนสั้น ใช้สร้อยสีสด นุ่งทับทรวงเกงขาวมีห้าคาดเอว หรือเข็มขัดคาดทับสร้อยให้กระชับ เหน็บกริชที่เอวและผ้าโพกศีรษะ คนกริชที่ใช้ประกอบการแสดงได้แก่ กลองแขก โหม่ง ปี่ชวา ซิละในอำเภออู่ทองมีหลายคณะ จะรับเล่นในงานต่าง ๆ เช่น งานสุหนัด งานแต่งงาน เป็นต้น

ง. มโนราห์ เป็นศิลปะการแสดงทำนองเดียวกับมะโอง คณะมโนราห์มีจำนวนผู้แสดงไม่น้อยกว่า 10 คน คือ ทำหน้าที่เป็นตัวพระตัวนางและตัวตลก เครื่องดนตรี มโนราห์มีกลอง ฉิ่ง โหม่ง ไม้แคะ ไม้กรับ แต่ปัจจุบันผสมผสานกับเครื่องดนตรีสากล เช่น กีตาร์ กลองชุด เพราะก่อนแสดงมโนราห์จะมีการแสดงดนตรีก่อน อำเภออู่ทองมีมโนราห์คณะบุญศิลป์ หัวหน้าคณะคือ นายบุญ ขวัญนาคม อายุ 71 ปี อยู่บ้านเลขที่ 21 หมู่ที่ 2 ตำบลละหาร อำเภออู่ทอง จังหวัดนครราชสีมา ปัจจุบันไม่ได้ออกแสดงคามงานแล้ว แสดงเฉพาะงานแก่บน โรงครุ ค่าชกครุ 12

บาท ส่วนค่าจ้างในการแสดงคามความเหมาะสม เช่น ระยะเวลา - โกลด์ และมีการแสดงปีละ 1 ครั้ง ในเดือน 6 โดยแสดงหน้าวัดทุ่งคา เป็นมโนราห์ที่ขับ 2 ภาษา คือ ภาษาไทย และภาษามลายูท้องถิ่น

ค. ดิเกฮูลู เป็นการแสดงแบบร็องร็องได้คอบ หรือร้องเดี่ยวโดยใช้ปฏิภาณไหวพริบเช่นเดียวกับลำตัด ดิเกฮูลูคณะหนึ่งจะมีลูกคู่ประมาณ 10 คน ผู้ร้องเพลงประจำคณะจะมี 2-3 คน ในขณะที่ลูกคู่จะนั่งล้อมวงร้องรับและคอบมือ โขกตัวให้เข้าจังหวะคนตรีประกอบการแสดง ได้แก่ กลองรำมะนา ฉิ่ง โหม่ง และลูกแซ็ก ดิเกฮูลูในอำเภอซึ่งจะมีหลายคณะ

ง. หนังตะลุง นิยมแสดงกันมาเป็นเวลานานในจังหวัดนราธิวาส ยะลา ปัตตานี การแสดงหนังตะลุงจะมีรูปหนัง ตัวพระ ตัวนาง และตัวตลก ซึ่งเป็นรูปหนังไต่เท่งของไทยรวมอยู่ในหนังตะลุงของมลายูด้วย เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง ได้แก่ กลองขนาดเล็ก 1 คู่ ปี่ชวา 1 เลา ทับ 1 คู่ โหม่ง 1 คู่ ฉิ่ง 1 คู่ และฉิ่ง 1 คู่ แต่ปัจจุบันจะมีเครื่องดนตรีสากลผสมกับเครื่องดนตรีหนังตะลุง โรงหนังที่ใช้แสดงหนังตะลุงนั้น จะสร้างแบบเพิงหมาแหงนมีความสูงจากพื้นดินประมาณ 1-5 เมตร

4.1.9 สภาพทางเศรษฐกิจ

สภาพทางเศรษฐกิจของปัตตานี ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางภาคเกษตร ได้แก่ การเพาะปลูก การทำประมงทะเล การเพาะเลี้ยงชายฝั่ง และการเลี้ยงสัตว์ ตามลำดับ

ในส่วนของประกอบการของจังหวัดปัตตานีนั้น มีเขตอุตสาหกรรมซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ หมู่ 8 ตำบลบานา อำเภอเมืองปัตตานี ในเนื้อที่ 939 ไร่ ซึ่งโรงงานส่วนใหญ่จะเกี่ยวเนื่องกับการประมงทะเล

4.1.10 การคมนาคมและขนส่ง

ถนน จังหวัดปัตตานี มีถนนทางหลวงแผ่นดินสายประธานยาว 126,438 กิโลเมตร ถนนทางหลวงแผ่นดิน สายรองยาว 52,325 กิโลเมตร ถนนทางหลวงจังหวัดยาว 191,834 กิโลเมตร และมีถนนของหน่วยงานเร่งรัดพัฒนาชนบทยาว 491,115 กิโลเมตร

รถไฟ จังหวัดปัตตานี มีเส้นทางรถไฟวิ่งผ่านที่อำเภอโคกโพธิ์ และอำเภอแม่ลาน โดยมีสถานีรถไฟสำหรับบริการ จำนวน 4 สถานี

สนามบิน จังหวัดปัตตานี มีสนามบินพาณิชย์ 1 แห่ง ขนาดทางวิ่ง 40 x 1,400 เมตร ซึ่งเป็นสนามบิน ขนาดกลาง อยู่ที่อำเภอหนองจิก

ท่าเทียบเรือ จังหวัดปัตตานีมีท่าเทียบเรือทะเลที่สำคัญตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองปัตตานี จำนวน 2 ท่า คือท่าเทียบเรือประมงปัตตานี ขององค์การสะพานปลา และท่าเทียบเรือปัตตานี เป็นท่าเทียบเรื่อน้ำลึก ซึ่งมีความสำคัญทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก เพราะมีเรือประมงจากจังหวัดต่าง ๆ ทั้งในภาคใต้ และภาคกลางคอนล่างมาขึ้นปลาและสัตว์น้ำต่าง ๆ เพื่อซื้อขายกันในแต่ละวัน

โทรศัพท์ จังหวัดปัตตานีมีชุมสายโทรศัพท์ จำนวน 16 ชุมสาย มีเลขหมายเลขที่มีผู้เช่าบริการ จำนวน 16,698 เลขหมาย

ไปรษณีย์ จังหวัดปัตตานี มีที่ทำการไปรษณีย์ซึ่งไม่รวมที่ทำการไปรษณีย์อนุญาตเอกชนและอื่น ๆ มีจำนวน 13 ที่ทำการ โดยครอบคลุมในพื้นที่เกือบทุกอำเภอ พื้นที่ที่ไม่มีที่ทำการไปรษณีย์ ได้แก่ อำเภอทุ่งยางแดง และอำเภอแม่ลาน

4.1.11 การสาธารณูปโภค

การไฟฟ้า จังหวัดปัตตานีมีการใช้กระแสไฟฟ้าในปี 2542 จำนวน 281,530,000 กิโลวัตต์ และมี หมู่บ้านที่มีไฟฟ้าใช้ จำนวน 628 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 99.8 ของหมู่บ้านทั้งหมด

การประปา มีประปาเทศบาล จำนวน 1 แห่ง ที่อำเภอเมืองปัตตานี มีประปาของการประปาภูมิภาค จำนวน 1 แห่ง ที่อำเภอสายบุรี

4.1.12 ทรัพยากรธรรมชาติ และแหล่งน้ำ

จังหวัดปัตตานี มีทรัพยากรธรรมชาติประเภทป่าไม้ที่สำคัญ คือ ป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 15 แปลง คิดเป็นเนื้อที่ 99,648 ไร่ และเป็นป่าสัมปทาน (ป่าชายเลน) จำนวน 1 แห่ง คิดเป็นเนื้อที่ 4,700 ไร่ มีทรัพยากรประเภทแร่ธาตุที่สำคัญ คือ แร่ดีบุก ที่อำเภอปะนาระ และอำเภอสายบุรี แร่สังกะสี ที่อำเภอมาฆ ซึ่งแร่ทั้ง 2 ชนิดนั้นมีไม่มากนัก สำหรับทรัพยากรแหล่งน้ำที่สำคัญนั้น มีแม่น้ำสายหลัก จำนวน 2 สาย คือ แม่น้ำปัตตานี ซึ่งมีความยาว 120 กิโลเมตร มีต้นน้ำจากเทือกเขาสันกาลาศิรี อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ไหลผ่านเขื่อนบางลางและเขื่อนทตน้ำปัตตานีออกสู่ทะเลอ่าวไทยที่อำเภอเมืองปัตตานี ส่วนอีกสายหนึ่งคือแม่น้ำสายบุรี มีความยาว 186 กิโลเมตร โดยต้นน้ำจากเทือกเขาสันกาลาศิรี อำเภอสุคีริน จังหวัดนราธิวาส ไหลผ่านจังหวัดยะลาออกสู่อ่าวไทยที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

4.1.13 แหล่งท่องเที่ยว

ในอดีต จังหวัดปัตตานีมีความเจริญรุ่งเรืองมาก เป็นศูนย์กลางความเจริญทางการค้าที่สำคัญ มีเมืองบริวาร 7 เมือง และเป็นศูนย์กลางทางศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีต่าง ๆ มีแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางโบราณสถาน และทางธรรมชาติที่ลือชื่อหลายแห่ง

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทางทิศใต้และตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัด มีน้ำตกที่สวยงามหลายแห่ง เช่น น้ำตกทรายขาว น้ำตกโผนเอน และน้ำตกอรุณวาริน ที่อำเภอโคกโพธิ์ ทางด้าน ทิศตะวันออกของจังหวัด ซึ่งมีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเล มีชายหาดที่สวยงามและงดงามหลายแห่ง เช่น หาดกะโตะกาโปร้ ที่อำเภอชะหรี้ง หาดชลาสัย หาดราชรักษ์ หาดแหมแห ที่อำเภอปะนาเระ หาดวาสุกรีที่อำเภอสาขบุรี และหาดป่าไหม้ที่อำเภอไม้แก่น

แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศาสนสถานที่สำคัญเป็นที่นิยมของชาวไทยและชาวต่างประเทศ เช่น ศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว หลุมฝังศพเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว มัสยิดกรือเซะ ที่อำเภอเมืองปัตตานี, เมืองโบราณลังกาสุกะ ที่อำเภอชะหรี้ง และสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก วัดช้างให้ ที่อำเภอโคกโพธิ์ เป็นต้น

แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมประเพณี ได้แก่ งานประเพณีแห่ง เจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว จัดขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำเดือนห้าหลังวันครุชจัน, งานประเพณีชักพระ จัดขึ้นทุกปีในวันแรม 1 ค่ำเดือน 11 ที่อำเภอโคกโพธิ์, งานเทศกาลฮารีรายอ เป็นงานฉลองของชาวไทยมุสลิม ที่เล็กถือศีลอดในช่วงเดือน 9 ถึงเดือน 10 เป็นเวลา 30 วัน และหมู่บ้านปะเสยะวอ อำเภอสาขบุรี เป็นหมู่บ้านที่มีชื่อเสียงในการต่อเรือกอลและที่มีลวดลายสวยงามมาก

4.2 จังหวัดยะลา

4.2.1 ประวัติความเป็นมา

เริ่มแต่สมัยกรุงสุโขทัยจนถึงต้นกรุงรัตน โกสินทร์ ยะลาเป็นส่วนหนึ่งของเมืองปัตตานี ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชการที่ 5 ได้มีการปรับปรุงการปกครองส่วนภูมิภาคใหม่เป็นการปกครองแบบเทศาภิบาล และได้ออกประกาศ ข้อบังคับสำหรับการปกครอง 7 หัวเมือง ร.ศ. 120 ซึ่งประกอบด้วยเมืองปัตตานี หนองจิก ชะหรี้ง สาขบุรี ยะลา ระแงะ และเมืองรามัน ในแต่ละเมืองมีพระยามือเมืองเป็นผู้รักษาราชการ โดยอยู่ภายใต้การดูแลของข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลนครศรีธรรมราช แต่ละเมืองจะแบ่งเขตการปกครองออกเป็น อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน

พ.ศ. 2447 ประกาศตั้งมณฑลปัตตานีขึ้น คูแลหัวเมืองทั้ง 7 แทนมณฑล นครศรีธรรมราช และให้ยุบเมืองเหลือแค่ 4 เมือง ได้แก่ เมืองปัตตานี ะลา สายบุรี และเมือง ระแงะ

พ.ศ. 2450 เมืองยะลาแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 2 อำเภอ คือ อำเภอเมือง และ อำเภอยะหา

พ.ศ. 2475 ได้ประกาศยกเลิกมณฑลปัตตานี

พ.ศ. 2476 เมืองยะลาถูกเปลี่ยนเป็นจังหวัดยะลา ตามพระราชบัญญัติระเบียบ บริหารราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2476 เรื่อง การจัดระเบียบราชการบริหารส่วนภูมิภาค ออกเป็น จังหวัดเป็นอำเภอและให้มีข้าหลวงประจำจังหวัดและกรมการจังหวัดเป็นผู้บริหารราชการ

ชื่อยะลา มาจากภาษาพื้นเมืองเดิมว่า "ยาลอ" ซึ่งแปลว่า "แห" มีเครื่องหมายประจำ จังหวัดเป็นรูปหมืองแร่ดีบุก สัตว์ประจำจังหวัดคือช้างเผือก ต้นไม้ประจำจังหวัดคือ ต้นศรียะลา ดอกไม้ประจำจังหวัดคือดอกพิกุล เป็นจังหวัดที่เทศบาลมีการจัดวางผังเมืองแบบ ไชยมงมที่สวยที่สุดของประเทศไทย และได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดความสะอาด 3 ปีซ้อน ระหว่าง พ.ศ. 2528-2530 และได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลนครยะลา ในปี พ.ศ. 2538 ในปี พ.ศ. 2540 ได้รับการคัดเลือกจากองค์การอนามัยโลกให้เป็น 1 ใน 5 เมืองของประเทศไทยในโครงการ เมืองน่าอยู่ทั่วโลก

4.2.2 ที่ตั้งและอาณาเขต

ที่ตั้ง จังหวัดยะลาตั้งอยู่ได้สุดของประเทศ อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ โดยทางรถไฟ ประมาณ 1,039 กิโลเมตร หรือโดยทางรถยนต์ตามเส้นทางถนนเพชรเกษมสายเก่า ประมาณ 1,395 กิโลเมตร สายใหม่ประมาณ 1,084 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดและประเทศใกล้เคียง

ภาพประกอบ 2 แสดงแผนที่จังหวัดยะลา (<http://www.ramanhospital.com/pantee.html>)

อาณาเขต

ทิศเหนือ	จดอำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา และอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี
ทิศตะวันออก	จดอำเภอบาเจาะ อำเภอเรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส และรัฐเปรัก ประเทศมาเลเซีย
ทิศใต้	จครัฐเปรัก ประเทศมาเลเซีย
ทิศตะวันตก	จดจังหวัดสงขลา และรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย

จังหวัดยะลา มีเนื้อที่ประมาณ 4,521.078 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 2,825,673.75 ไร่ คิดเป็นร้อยละประมาณ 21 ของพื้นที่รวม 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีขนาดพื้นที่มากเป็นอันดับที่ 2 รองจากจังหวัดสงขลา (ประมาณ 4.8 ล้านไร่) เมื่อเปรียบเทียบกับขนาดพื้นที่ของแต่ละอำเภอแล้วปรากฏว่า อำเภอเบตงมีพื้นที่มากที่สุด คือ ประมาณ 1,328.001 ตารางกิโลเมตร และ กิ่งอำเภอกรงปินัง มีพื้นที่น้อยที่สุด คือประมาณ 185 ตารางกิโลเมตร

4.2.3 ลักษณะภูมิประเทศ

โดยทั่วไปจังหวัดยะลา จะมีลักษณะภูมิประเทศเป็นป่าเขาเนินสูงและภูเขาเดี่ยว สลับซับซ้อนเป็นส่วนใหญ่จะมีพื้นราบเพียงเล็กน้อย บริเวณตอนเหนือของจังหวัดส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีความเหมาะสมในการทำนา ส่วนบริเวณตอนใต้ของจังหวัดเป็นป่าเขาและเนินสูงปกคลุมไปด้วยป่าไม้

4.2.4 ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดยะลามีอากาศชุ่มชื้นและอบอุ่นในตอนกลางวัน และอากาศเย็นสบายในตอนกลางคืน อุณหภูมิ ปี 2545 เฉลี่ยสูงสุด 36.0 องศาเซลเซียส และเฉลี่ยต่ำสุด 21.6 องศาเซลเซียส มีฝนตกชุกเกือบตลอดทั้งปี ซึ่งเป็นผลมาจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ จังหวัดยะลามี 2 ฤดู คือ ฤดูร้อนตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนกรกฎาคม และฤดูฝนตั้งแต่กลางเดือนกรกฎาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ในปี 2545 มีฝนตก 157 วัน ปริมาณน้ำฝนตลอดปี 1,540.40 มิลลิเมตร ฝนตกมากที่สุดในเดือนธันวาคม 370.3 มิลลิเมตร

4.2.5 การปกครอง

จังหวัดยะลาแบ่งการปกครองออกเป็น 8 อำเภอ 58 ตำบล 372 หมู่บ้าน จัดการปกครองท้องถิ่นเป็น 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 เทศบาลนคร 6 เทศบาลตำบล และ 55 องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 3 คน และสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 1 คน

4.2.6 ประชากร

ประชากร ณ เดือนธันวาคม 2547 รวมทั้งสิ้น 468,050 คน เป็นชาย 233,935 คน หญิง 234,115 คน โดยมีอายุขัยเฉลี่ยแรกเกิดในเพศชาย 63.07 ปี และในเพศหญิง 68.23 ปี ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนชาติ มีอัตราเกิด 21.35 และตาย 4.43 มีอัตราเพิ่มตามธรรมชาติร้อยละ 1.69 ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 1.2 ความหนาแน่นของประชากรต่อตารางกิโลเมตร โดยเฉลี่ย 101.7 คน

4.2.7 ศาสนา

ร้อยละ 76 นับถือศาสนาอิสลามและยังคงมีประชากรในช่วงอายุระหว่าง 15-60 ปี ไม่สามารถอ่านและเขียนภาษาไทยได้ ร้อยละ 1.8 ส่วนนักเรียนที่ยังอยู่ในสถานศึกษาทั้งระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ยังมีผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยระดับชาติ ในกลุ่มวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ

4.2.8 ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งน้ำ

ก. แร่ธาตุ จังหวัดยะลา มีแร่ธาตุสำคัญหลายชนิด เช่น แร่ศิบุง แร่หินปูน แร่หินอ่อน ฯลฯ แร่ศิบุงมีมากในเขตอำเภอบันนังสตา และอำเภอยะหา แร่หินปูน แร่หินอ่อนมีมากในเขตอำเภอเมืองยะลา

ข. ป่าไม้ จังหวัดยะลา มีพื้นที่ซึ่งได้ประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 11 ป่า เนื้อที่ประมาณ 668,427.75 ไร่ ป่าเตรียมสงวนจำนวน 2 ป่า เนื้อที่ประมาณ 318,993.75 ไร่ และป่า นิคมฯ 2 ป่า เนื้อที่ประมาณ 100,359 ไร่ รวมเนื้อที่ของป่าจังหวัดยะลาประมาณ 1,098,515 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4 ของพื้นที่จังหวัด แต่จากภาพถ่ายดาวเทียม LANSAT 4.5 ในปี 2541 ปรากฏว่า พื้นที่ป่าของจังหวัดยะลาเหลือเพียง 696,875 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 24.66 ของจังหวัด

ค. สัตว์ป่าและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า แม้ว่าจังหวัดยะลาจะมีพื้นที่ป่าไม้อยู่เป็น จำนวนมากแต่พื้นที่ป่าไม้ที่เป็นป่าเพื่อประโยชน์ทางสิ่งแวดล้อมจริง ๆ มีอยู่เพียง 5 แห่ง คือ อุทยาน แห่งชาติบางยาง อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว อุทยานแห่งชาติเทือกเขาบูโด-สุโหงโหงป่าดี อุทยาน แห่งชาติสันกาลาศิรี และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าบาลา-ฮาลาพื้นที่ป่าเหล่านี้นอกจากจะมีความ หลากหลายของพันธุ์พืชแล้ว ยังมีความหลากหลายของพันธุ์สัตว์ป่าอีกด้วย แต่ปริมาณของสัตว์ป่ามี จำนวนน้อย (ความหนาแน่นของสัตว์ป่าประมาณ 1 - 10 ตัวต่อตารางกิโลเมตร) สำหรับเขตรักษา พันธุ์สัตว์ป่าในจังหวัดยะลาที่ประกาศจัดตั้งแล้ว คือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าบาลา-ฮาลา มีพื้นที่อยู่ใน เขตอำเภอธารโตและอำเภอเบตง โดยมีพื้นที่ที่คลุมไปถึงจังหวัดนราธิวาสอีกด้วย รวมทั้งสิ้น 270,725 ไร่ หรือ 433.16 ตารางกิโลเมตร

จังหวัดยะลาเป็นจังหวัดที่ค่อนข้างขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร แม้จะมี การสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำขึ้นที่บ้านบางยาง อำเภอบันนังสตาที่คาม ส่วนโครงการชลประทาน ต่อเนื่อง ส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นในเขตตอนล่างของแม่น้ำ คือ บริเวณจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา มี แม่น้ำธรรมชาติอยู่ 2 สาย ได้แก่

ก) แม่น้ำปัตตานี ต้นน้ำเกิดจากภูเขาในเทือกเขาสันกาลาศิรี บริเวณชายแดนไทย- มาเลเซีย ในเขตอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ไหลผ่านอำเภอธารโต อำเภอบันนังสตา อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา และไหลผ่านอำเภอยะรัง อำเภอหนองจิกและออกสู่ทะเลอ่าวไทยที่อำเภอเมือง จังหวัด ปัตตานี มีความยาวประมาณ 190 กิโลเมตร

ข) แม่น้ำสายบุรี แหล่งต้นน้ำอยู่บนภูเขาสันกาลาศิรี ไหลผ่านอำเภอรีโอสาะ จังหวัดนราธิวาส ผ่านอำเภอรามัน จังหวัดยะลา ออกสู่ทะเลอ่าวไทยที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี มีความยาวประมาณ 170 กิโลเมตร นอกจากนี้จังหวัดยะลามีเขื่อนที่สำคัญอีก 2 แห่ง คือ

1. เขื่อนบางลาง เป็นเขื่อนพลังงานไฟฟ้าของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย สร้างกันแม่น้ำปัตตานีมีเนื้อที่ประมาณ 35,000 ไร่ อยู่ในเขตอำเภอธารโต 30,000 ไร่ และเขตอำเภอ บันนังสตา 5,000 ไร่

2. เชื้อกันแม่น้ำปัดคานี เป็นเชื้อกันน้ำของกรมชลประทาน สร้างกันแม่น้ำปัดคานีในบริเวณอำเภอเมืองยะลา มีเนื้อที่ประมาณ 7,500 ไร่ อยู่ในเขตอำเภอเมืองยะลา 2,500 ไร่ และเขตอำเภอยะรัง จังหวัดปัดคานี 5,000 ไร่

4.2.9 สภาพทางเศรษฐกิจ

1) รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนในจังหวัด

จากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2545 ของสำนักงานสถิติจังหวัดยะลาพบว่า ครัวเรือนในจังหวัดมีทั้งสิ้น 59,696 ครัวเรือน เมื่อพิจารณาตามสถานะทางเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนผู้ดำเนินธุรกิจส่วนตัวที่ไม่ใช่การเกษตร มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงสุด คือ ประมาณเดือนละ 11,348 บาท รองลงมาได้แก่ ครัวเรือนลูกจ้างและครัวเรือนผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานในเชิงเศรษฐกิจ มีรายได้เฉลี่ยประมาณเดือนละ 12,297 บาท และ 7,367 บาท ตามลำดับ สำหรับครัวเรือนผู้ถือครองทำการเกษตรมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่ากลุ่มอื่น คือ ประมาณเดือนละ 5,474 บาท

2) ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนในจังหวัด

ครัวเรือนในจังหวัดยะลา มีค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเฉลี่ยประมาณเดือนละ 9,582 บาทต่อครัวเรือน ในจำนวนนี้เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภค บริโภค 8,816 บาท หรือร้อยละ 92.0 ของค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นที่เหลืออีก 766 บาท หรือร้อยละ 8.0 เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค หากพิจารณาเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น โดยเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนตามสถานะทางเศรษฐกิจสังคม พบว่า ครัวเรือนลูกจ้างมีระดับค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นต่อเดือนสูงสุด คือ เฉลี่ยประมาณเดือนละ 10,613 บาท รองลงมาคือครัวเรือนผู้ดำเนินธุรกิจของตนเองที่ไม่ใช่การเกษตรและครัวเรือนผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานในเชิงเศรษฐกิจประมาณเดือนละ 10,226 บาท และ 7,851 บาท ตามลำดับ ส่วนครัวเรือนผู้ถือครองทำการเกษตร มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนต่ำที่สุด คือ 7,601 บาทต่อครัวเรือน โดยภาพรวมอัตราร้อยละของค่าใช้จ่ายต่อรายได้เท่ากับ 95.6

3) ภาวะการคลัง

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2546 จังหวัดยะลาจัดเก็บรายได้รวม 527.832 ล้านบาท สูงกว่าช่วงเดียวกันของปีที่แล้ว 65.395 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 14.14 ด้านรายจ่าย มีการเบิกจ่ายงบประมาณจำนวนทั้งสิ้น 4,628.288 ล้านบาท ต่ำกว่าช่วงเดียวกันของปีที่แล้ว 396.352 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 7.89 และคิดเป็นร้อยละ 87.85 ของเงินที่ได้รับอนุมัติ ฐานะการคลังของจังหวัดในปีงบประมาณ พ.ศ. 2546 ขาดดุล 44.339 ล้านบาท ขณะที่ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2545 เกินดุล 121.182 ล้านบาท ซึ่งเป็นผลมาจากเงินนอกงบประมาณเกินดุล 4,129.412 ล้านบาท ส่วนดุลเงิน งบประมาณขาดดุล

4,173.751 ล้านบาท เนื่องจากรายได้นำส่งคลังเพิ่มขึ้น ในขณะที่การเบิกจ่าย ลดลง ณ วันที่ 30 ตุลาคม 2546 จังหวัดยะลา มีจำนวนเงินฝากในธนาคารพาณิชย์ จำนวนทั้งสิ้น 12,174.90 ล้านบาท เปรียบเทียบกับช่วงเดียวกันในปีที่ผ่านมา มีจำนวน 12,164.30 ล้านบาท เพิ่มขึ้นในอัตราเพียงร้อยละ 0.08 จำนวนเงินฝากธนาคารอิสลาม รวมทั้งสิ้น 162.3 ล้านบาท แยกเป็น ธนาคารกรุงไทย จำนวน 145.00 ล้านบาท และธนาคารออมสิน จำนวน 17.30 ล้านบาท ธนาคารพาณิชย์ ในจังหวัด จำนวน 12 สาขา มีรายการเช็คคืน จำนวน 1,706 ฉบับ เป็นเงิน 96.10 ล้านบาท เปรียบเทียบกับช่วงเดียวกันในปีที่ผ่านมา มีเช็คคืนจำนวน 2,504 ฉบับ เป็นเงิน 128.49 ล้านบาท แสดงให้เห็นว่าอัตราเช็คคืน เปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา มีอัตราลดลงถึงร้อยละ 25.20

4) สภาพแรงงาน

จากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรระดับจังหวัด ไตรมาสที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2544 พบว่า มีกำลังแรงงานรวม 208,474 คน เป็นผู้มีงานทำ 206,278 คน ไม่มีงานทำ 2,196 คน คิดเป็นร้อยละ 1.05 ผู้มีงานทำในภาคเกษตรกรรม จำนวน 113,930 คน คิดเป็น ร้อยละ 55.23 ทำงานนอกภาคเกษตรกรรม จำนวน 92,349 คน คิดเป็นร้อยละ 44.77 ผู้ทำงานนอกภาคเกษตรกรรม ส่วนใหญ่ทำงานขายส่งและขายปลีก รองลงมาทำงาน โรงแรมและภัตตาคาร และงานการผลิตตามลำดับ และหากจำแนกตามระดับการศึกษาที่สำเร็จพบว่า ร้อยละ 53.64 มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่าประถมศึกษา และร้อยละ 14.42 เป็นผู้ไม่มีการศึกษา

5) การเกษตรกรรม

การเกษตรเป็นอาชีพหลักของจังหวัดยะลา ซึ่งมีเนื้อที่ถือครองเพื่อการเกษตร 1,676,879 ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตรจริง 1,317,987 ไร่ ในจำนวนนี้เป็นพื้นที่นา 87,973 ไร่ พื้นที่พืชไร่ 368 ไร่ พื้นที่พืชผัก 3,810 ไร่ พื้นที่ไม้ผล ไม้ยืนต้น 155,093 ไร่ พื้นที่ยางพารา 1,043,174 ไร่ พื้นที่ไม้ดอก 35 ไร่ และพื้นที่ทำการเกษตรอื่น ๆ 27,534 ไร่ มีผู้ประกอบการเกษตร 47,986 ครัวเรือน

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญที่มีการเพาะปลูกมากมี 3 ชนิดคือ

ก) ยางพารา ในปี 2545 เนื้อที่เพาะปลูก 1,043,174 ไร่ พื้นที่ให้ผล 760,415 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ยจำนวน 250 กก./ไร่ คิดเป็นผลผลิตรวม 189,917 ตัน ราคาเฉลี่ย 21.77 บาท/กก. คิดเป็นเงินรวม 4,134.49 ล้านบาท

ข) ทุเรียน ในปี 2545 เนื้อที่เพาะปลูก 47,568 ไร่ พื้นที่ให้ผล 29,761 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ยจำนวน 1,111 กก./ไร่ คิดเป็นผลผลิตรวม 33,052 ตัน ราคาเฉลี่ย 10.47 บาท/กก. คิดเป็นเงินรวม 346.05 ล้านบาท

ค) ลองกอง ในปี 2545 เนื้อที่เพาะปลูก 50,214 ไร่ พื้นที่ให้ผล 24,183 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ยจำนวน 1,302 กก./ไร่ คิดเป็นผลผลิตรวม 31,490 ตัน ราคาเฉลี่ย 33.31 บาท/กก. คิดเป็นเงินรวม 1,048.93 ล้านบาท

6) การปศุสัตว์

ในปี 2545 ผลผลิตทางด้านปศุสัตว์อันได้แก่ โคเนื้อ กระบือ ไก่เนื้อ ไก่พื้นเมือง ไก่ไข่ สุกรขุน โคนม แพะ แกะ เป็ดเทศ และนกกกระทา มีมูลค่า 739,635,618 บาท (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดยะลา ปี 2545)

7) การประมง

จังหวัดยะลาเป็นจังหวัดเดียวในภาคใต้ที่ไม่มีอาณาเขตติดต่อกับทะเล แต่ก็มีทรัพยากรด้านการประมงน้ำจืดเพียงพอต่อการบริโภคภายในจังหวัดและจำหน่ายไปยังจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งผลผลิตการประมงจำแนกออกเป็น 2 ประเภทคือ การเพาะเลี้ยง มีผลผลิตจำนวน 196.76 ตัน และผลผลิตตามธรรมชาติ จำนวน 177.18 ตัน คิดเป็นมูลค่ารวมทั้งสิ้น 14.986 ล้านบาท

8) อุตสาหกรรม

การประกอบกิจการโรงงานในจังหวัดยะลา (ข้อมูล ปี 2546) มีจำนวน 348 โรงงานเงินทุนรวม 5,193,502,070 ล้านบาท แรงงานทั้งหมด 6,889 คน ส่วนใหญ่เป็นการประกอบกิจการแปรรูปไม้ยางพารา การเกษตรและก่อสร้าง โดยมีแหล่งที่ตั้งโรงงานอยู่ในเขตอำเภอเมืองยะลา อำเภอรามัน และอำเภอเบตง มากตามลำดับ

9) การพาณิชย์

ภาวะเศรษฐกิจการค้าของจังหวัดยะลา ถึงสิ้นปี 2545 มีจำนวนผู้จดทะเบียนธุรกิจการค้าที่คงอยู่ในจังหวัดยะลา จำนวน 6,954 ราย ส่วนในปี 2546 (มกราคม - สิงหาคม) มีผู้จดทะเบียนธุรกิจการค้า รวม 297 รายทุนจดทะเบียนทั้งสิ้น 75.91 ล้านบาท มีธนาคารพาณิชย์ 19 สาขา ธนาคารออมสิน 4 สาขา ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ 4 สาขา ธนาคารอาคารสงเคราะห์ 1 สาขา ผู้ประกอบธุรกิจการค้าและการบริการที่สำคัญได้รวมกลุ่มกันจัดตั้งหอการค้าจังหวัดยะลา เมื่อปี พ.ศ. 2528 และจัดตั้งสภาอุตสาหกรรมจังหวัดยะลา เมื่อวันที่ 24 กันยายน 2542 ย่านธุรกิจ ที่สำคัญของจังหวัดยะลาอยู่ในเขตเทศบาลนครยะลา และเทศบาลตำบลเบตง ส่วนในพื้นที่อำเภอต่าง ๆ มีตลาดนัดเป็นประจำทุกสัปดาห์

การค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย ผ่านด่านศุลกากร อำเภอเบตง มีมูลค่าสินค้าส่งออกในปี 2546 จำนวน 1,077.96 ล้านบาท มูลค่าสินค้านำเข้า จำนวน 55.24 ล้านบาท คิดเป็นมูลค่าการค้ารวม 1,133.20 ล้านบาท ฝ่ายไทย ได้เปรียบดุลการค้า จำนวน 1,022.72 ล้านบาท สินค้า

ส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ขางพาราไม้ขางพาราแปรรูป ฟองน้ำขางแท่ง/แผ่น และสินค้านำเข้า ได้แก่ ดอกไม้สด ผักสด ไม้แปรรูป เชื้อเพลิงสินค้านำเข้าและอื่น ๆ

10) การท่องเที่ยว

การเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดยะลา ระหว่างปี 2542 - 2545 มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับ โดยในปี 2545 มีจำนวนผู้มาเยี่ยมชมเยือนจังหวัดยะลา รวม 276,212 คน เป็นชาวไทย 89,773 คน และชาวต่างประเทศ 186,439 คน จำนวนรวมเพิ่มขึ้นจากปี 2544 คิดเป็นร้อยละ 6.82 ชาวต่างประเทศที่มาเยี่ยมชมเยือนจังหวัดยะลา มีถิ่นที่อยู่ในทวีปเอเชีย ร้อยละ 97.84 ทวีปยุโรป ร้อยละ 1.12 ทวีปอเมริกา ร้อยละ 0.44 และมาจากโอเชียเนีย และตะวันออกกลาง ร้อยละ 0.6 จังหวัดยะลา มีรายได้จากการท่องเที่ยวในปี 2545 เป็นเงิน 694.58 ล้านบาท เป็นรายได้จากชาวต่างประเทศ ร้อยละ 76.09 และเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้จากการท่องเที่ยวในปี 2545 กับปี 2544 ปรากฏว่า มีสัดส่วนรายได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 7.62 โดยในปี 2545 ผู้เยี่ยมชมเยือนในจังหวัดยะลาใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคน/วัน เป็นเงิน 2,049.17 บาท จำนวนห้องพัก มีจำนวน 2,124 ห้อง ในปี 2545 โดยเพิ่มขึ้นจากปี 2543 ร้อยละ 81.07 นักท่องเที่ยวที่มาจังหวัดยะลา มีระยะเวลาพำนักเฉลี่ย 1.28 วัน

4.2.10 สภาพด้านสังคม

ก. การศึกษา

ตั้งแต่วันที่ 7 กรกฎาคม 2546 จังหวัดยะลาจัดการศึกษาเป็น 2 เขตพื้นที่ การศึกษา ได้แก่ เขตพื้นที่การศึกษาระยะเขต 1 รับผิดชอบ พื้นที่อำเภอเมืองยะลา อำเภอรามัน และกิ่งอำเภอกรงปินัง และเขตพื้นที่การศึกษาระยะเขต 2 รับผิดชอบ พื้นที่อำเภอยะหา อำเภอกาบัง อำเภอบันนังสตา อำเภอธารโต และอำเภอเบตง ในปีการศึกษา 2545 จังหวัดยะลา มีโรงเรียนและสถานศึกษารวมทั้งสิ้น 382 แห่ง มีครู/อาจารย์ จำนวน 16,516 คน และนักเรียน นิสิต นักศึกษา 115,179 คน ซึ่งอัตราส่วนครู/อาจารย์ ต่อ นักเรียน นิสิต นักศึกษา เป็น 1 : 23 โดยแยก การศึกษาออกเป็น 2 ระบบ ดังนี้

1. การศึกษาในระบบโรงเรียน มีสถานศึกษา 280 แห่ง ครู/อาจารย์ 5,251 คน นักเรียน นิสิต นักศึกษา 124,643 คน คิดเป็นอัตราส่วนครู/อาจารย์ ต่อนักเรียน นิสิตนักศึกษ เป็น 1 : 24

2. การศึกษานอกระบบโรงเรียน มีสถานศึกษา 353 แห่ง ครู/อาจารย์ 1,349 คน นักเรียน นิสิต นักศึกษา 30,009 คน คิดเป็นอัตราส่วนครู/อาจารย์ ต่อ นักเรียน นิสิต นักศึกษา เป็น 1 : 22 จากข้อมูล จปร. ปี 2546 พบว่า เด็กอายุ 3-5 ปี มีจำนวน 13,162 คน เข้ารับบริการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียน จำนวน 12,909 คน คิดเป็นร้อยละ 98.1 ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมาย

ร้อยละ 1.9 และเด็กอายุ 6-15 ปี ซึ่งมีอายุครบตามเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับมีจำนวน 49,441 คน ได้เข้ารับ การศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ร้อยละ 99.5 ต่ำกว่าเป้าหมาย จปฐ. ร้อยละ 0.5 จำนวนเด็กที่จบ การศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ได้เข้าศึกษาต่อมัธยมปลายร้อยละ 93.5 สูงกว่าเป้าหมายร้อยละ 43.5 นอกจากนั้น เด็กที่จบการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ได้ฝึกอบรมด้านอาชีพ ร้อยละ 63.5 ต่ำกว่าเป้าหมาย จปฐ. ร้อยละ 16.5 และยังคงมีคนอายุระหว่าง 15-60 ปี ไม่สามารถอ่านและเขียนภาษาไทยได้ ร้อยละ 1.8

ข. การศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

ข้อมูล ณ วันที่ 1 สิงหาคม 2546 จังหวัดยะลา มีวัด 43 วัด (รวมวัดญวน 1 วัด) มัสยิด 418 แห่ง โบสถ์คริสต์ 5 แห่ง วัดซิกข์ 1 แห่ง ศูนย์อบรมศาสนาและจริยธรรมประจำมัสยิด 219 แห่ง มีโบราณสถานที่ยื่นทะเบียนแล้ว 3 แห่ง และอยู่ระหว่างดำเนินการยื่นทะเบียน จำนวน 14 แห่ง มีศูนย์วัฒนธรรม 1 ศูนย์ สภาวัฒนธรรมอำเภอ 8 แห่ง และสภาวัฒนธรรมตำบล 16 แห่ง

ค. การสาธารณสุข

จังหวัดยะลา มีสถานพยาบาลที่เป็นโรงพยาบาลรัฐบาล 8 แห่ง จำนวน 857 เตียง โรงพยาบาลเอกชน 1 แห่ง จำนวน 100 เตียง สถานีอนามัย 80 แห่ง และคลินิกทุกประเภทรวม 84 แห่ง มีบุคลากรทางการแพทย์ประกอบด้วย แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล เภสัชกร และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ จำนวน 1,681 คน อัตราส่วนแพทย์ต่อประชากรเท่ากับ 1 : 5,569 อัตราส่วน ทันตแพทย์ต่อประชากรเท่ากับ 1 : 22,831 อัตราส่วนเภสัชกรต่อประชากรเท่ากับ 1 : 8,781 มีร้านขายยา 83 แห่ง ประชาชนจังหวัดยะลา มีบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า (โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค) จำนวน 381,782 คน จากเป้าหมาย 395,144 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 96.62 อยู่ระหว่างดำเนินการแก้ไข/ตรวจสอบสิทธิ 2,390 คน รออนุมัติจากกระทรวงสาธารณสุข 405 คน และอยู่ระหว่างดำเนินการยื่นทะเบียน 10,567 คน

ง. การรักษาความสงบเรียบร้อย

จากการสำรวจข้อมูล จปฐ. ประจำปี 2546 จากจำนวนที่สำรวจทั้งหมด 48,574ครัวเรือน พบว่า มีครัวเรือนจำนวน 801 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 1.6 ที่ไม่ผ่านเกณฑ์ครัวเรือนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (หมายถึง มีคนถูกลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ หลอกหลวงให้เสียทรัพย์ ถูกกระทำอนาจาร ข่มขืนกระทำชำเรา ถูกทำร้ายร่างกาย ถูกฆ่าตาย หรือมีการบุกรุกที่อยู่อาศัยหรืออาชญากรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับชีวิตและทรัพย์สิน) และจากรายงานสถิติคดีอาญาของตำรวจภูธรจังหวัดยะลา ในรอบปี พ.ศ. 2545 มีคดีอุกฉกรรจ์สะเทือนขวัญ คดีประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกายและเพศ และคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน เกิดขึ้น 607 ราย จับได้ 230 ราย คิดเป็นร้อยละ 37.89 ขณะที่จังหวัดยะลา มีสถานีตำรวจภูธรอำเภอ/กิ่งอำเภอ และสถานีตำรวจ

ตำบล จำนวน 17 แห่ง มีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจรวม 1,545 นาย โดยมีผู้ปฏิบัติงานตามกรอบอัตรากำลัง จำนวน 1,444 นาย

4.2.11 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

ไฟฟ้า เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และด้านอื่นๆ จังหวัดยะลาได้เร่งรัดพัฒนาและขณะนี้ประชาชนมีไฟฟ้าใช้แล้ว จำนวน 311 หมู่บ้าน 75,620 ครัวเรือน (คิดเป็นร้อยละ 88.86) เหลือหมู่บ้านที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้เพียง 9 หมู่บ้าน 7,747 หลังคาเรือน (อ.บันนังสตา อ.ยะหา อ.กาบัง อ.ธารโต) โดยมีลักษณะเป็นกลุ่มบ้าน (สำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดยะลา ณ เดือนกันยายน 2545)

ประปา

- 1) การประปาในเขตเทศบาลนครยะลา มีกำลังการผลิต 24,000 ลบ.ม./วัน ความต้องการของประชาชน 11,280 ลบ.ม./วัน มีจำนวนผู้ใช้น้ำ 12,082 ราย
- 2) การประปาในเขตเทศบาลตำบลเบตง มีกำลังการผลิต 9,120 ลบ.ม./วัน ความต้องการของประชาชน 4,430 ลบ.ม./วัน มีจำนวนผู้ใช้น้ำ จำนวน 5,451 ราย
- 3) การประปาในเขตเทศบาลตำบลบันนังสตา มีกำลังการผลิต 500 ลบ.ม./วัน ความต้องการของประชาชน 650 ลบ.ม./วัน มีจำนวนผู้ใช้น้ำ จำนวน 515 ราย
- 4) การประปาในเขตเทศบาลตำบลลำใหม่ มีกำลังการผลิต 179 ลบ.ม./วัน ความต้องการของประชาชน 174 ลบ.ม./วัน มีจำนวนผู้ใช้น้ำ จำนวน 310 ราย
- 5) การประปาในเขตเทศบาลตำบลกาญจนาภิเษก มีกำลังการผลิต 2,400 ลบ.ม./วัน ความต้องการของประชาชน 450 ลบ.ม./วัน มีจำนวนผู้ใช้น้ำ จำนวน 703 ราย
- 6) การประปาในเขตเทศบาลตำบลโกตาบารู ไม่มีกิจการประปาเป็นของเทศบาลมีประปาส่วนภูมิภาค มีจำนวนผู้ใช้น้ำจำนวน 152 ราย
- 7) การประปาในเขตเทศบาลตำบลยะหา มีกำลังการผลิต 1,680 ลบ.ม./วัน จำนวนผู้ใช้น้ำ 683 ราย

โทรศัพท์ จังหวัดยะลา มีโทรศัพท์ระบบที่มีชุมสาย จำนวน 32 ชุมสาย มีขนาดเลขหมายเต็มจำนวน 35,168 เลขหมาย ระบบดาวเทียมจำนวน 248 เลขหมาย และระบบวิทยุโทรศัพท์ 470 MHz จำนวน 1,020 เลขหมาย สถานภาพการเปิดใช้ จำนวน 28,725 เลขหมาย แยกเป็นประเภทธุรกิจ 2,690 เลขหมายบ้าน 22,300 เลขหมาย สาธารณะ 1,806 เลขหมาย ราชการ 1,929 เลขหมาย (ข้อมูล ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2546)

คมนาคม มีเส้นทางคมนาคมขนส่งสะดวกทั้งทางรถยนต์และทางรถไฟ ทางรถยนต์ มีถนนสายหลักที่สำคัญ ได้แก่ ทางหลวงหมายเลข 409 บ้านนาเกตุ - ชะลา ระยะทาง 36 กม. /ทางหลวงหมายเลข 410 ปัตตานี - ชะลา-เบตง ระยะทาง 178 กิโลเมตร / ถนนสาย 4063,4066, 4102 คอน ชะลา- โกตาบารู - รามัน - ตะลีสะหลอ ระยะทาง 33 กม. / ทางหลวงหมายเลข 4065 คอน บ้านเนียง - ชะลา ระยะทาง 10.760 กม.

สำหรับการคมนาคมทางรถไฟ เส้นทางรถไฟผ่านจังหวัดยะลาเพียง 35 กม. มีสถานีจอร์จ 5 สถานี มีขบวนรถไฟผ่านวันละ 7 ขบวน ส่วนการคมนาคมทางอากาศจังหวัดยะลา ใช้สนามบินบ่อทองจังหวัดปัตตานี สนามบินบ้านทอน จังหวัดนราธิวาส และท่าอากาศยานหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

สื่อสารโทรคมนาคม จังหวัดยะลามีสำนักงานบริการโทรคมนาคม กองการสื่อสารแห่งประเทศไทย 1 แห่ง ที่ให้บริการโทรศัพท์ระหว่างประเทศ การบริการวงจรเช่าภายในประเทศ ให้บริการระบบวิทยุมือถือ ฯลฯ (กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดยะลา <http://www.yala.go.th/>)

4.3 จังหวัดนราธิวาส (www.rakbankerd.com)

4.3.1 ประวัติความเป็นมา

นราธิวาส เดิมชื่อ "มะนาลอ" เป็นหมู่บ้านขึ้นอยู่กับเมืองสาขบุรี ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงโอนไปขึ้นอยู่กับเมืองระแงะ ซึ่งเป็นเมืองหนึ่งในการปกครอง 7 หัวเมือง โดยมีประวัติศาสตร์ของจังหวัดนราธิวาส ดังนี้

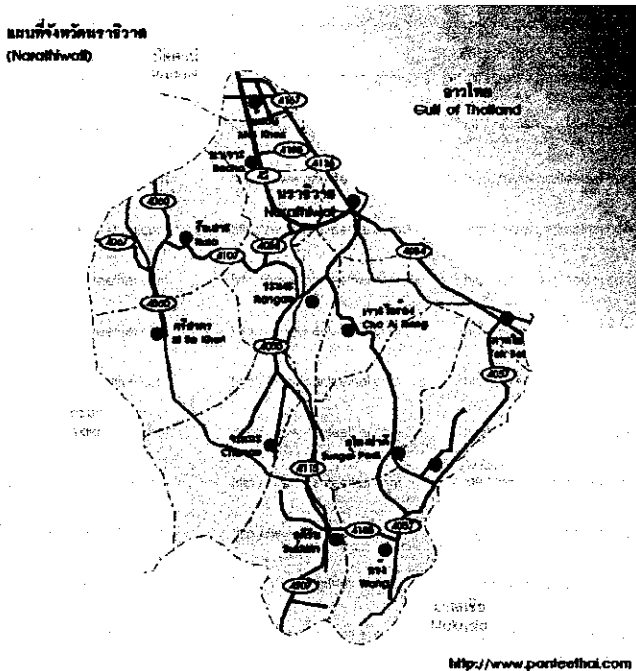
ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้แบ่งเขตการปกครองเมืองปัตตานีออกเป็น 7 หัวเมือง คือ เมืองปัตตานี เมืองหนองจิก เมืองชะลา เมืองรามัน เมืองระแงะ เมืองสาขบุรี และเมืองชะหรีง โดยมีเจ้าเมืองเป็นผู้ปกครองในปี พ.ศ. 2444 รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นแบบมณฑลเทศาภิบาล และให้ 7 หัวเมืองอยู่ในความปกครองของเทศาภิบาล เมื่อปี พ.ศ. 2449 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้าฯ ให้ยุบหัวเมืองทั้ง 7 เหลือแค่เพียง 4 หัวเมืองและให้ขึ้นอยู่กับมณฑลปัตตานี คือ เมืองปัตตานี ประกอบด้วย หนองจิก ชะหรีงและปัตตานี ส่วนเมืองชะลา ประกอบด้วย รามัน และชะลา เมืองสาขบุรี และเมืองระแงะ หมู่บ้านมะนาลอ ซึ่งขึ้นอยู่กับเมืองระแงะ มีความเจริญและเป็นชุมชนที่หนาแน่นมากกว่าตัวเมืองระแงะ ต่อมาพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้เสด็จพระราชดำเนินมาเยี่ยมราษฎรภาคใต้ และทรงมีพระราชดำริให้ย้ายศาลาว่าการเมืองระแงะมาตั้งอยู่บ้านมะนาลอ อำเภอบางนรา ส่วนท้องที่เมืองระแงะเดิมเป็นอำเภอ

คันธงมัส และยกฐานะอำเภอบางนราเป็นเมืองบางนรา มีอำเภอในเขตปกครองคือ อำเภอบางนรา อำเภอคันธงมัส อำเภอสุไหงปากี กิ่งอำเภอชะบะ และกิ่งอำเภอโต๊ะโมะ

ในปี พ.ศ. 2452 เมืองบางนราได้รับโอนอำเภอดากใบตามสนธิสัญญาที่ทำกันระหว่างกรุงสยามกับประเทศอังกฤษ และรับโอนอำเภอซึ่งจากเมืองสาขบุรีมาอยู่ในเขตปกครอง เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาสสมณฆาตปักษ์ใต้ เมื่อเสด็จมาถึงเมืองบางนราทรงพระราชทานพระแสงศาสตราแก่เมืองบางนราและทรงดำริ เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2458 ว่า บางนรานั้นเป็นชื่อดำบลบ้าน สมควรจะมีชื่อเมืองไว้เป็นหลักฐานสืบไป จึงโปรดฯ ให้เปลี่ยนชื่อเมืองบางนราและได้รับพระราชทานชื่อเมืองว่า "เมืองนราธิวาส" คำว่า "นราธิวาส" มาจากคำผสมระหว่าง นร + อธิวาส ซึ่งแปลว่า ที่อยู่ของคนดี ในปี พ.ศ. 2476 ได้มีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบบริหาร แห่งราชอาณาจักรสยาม "เมืองนราธิวาส" จึงได้รับการจัดตั้งเป็น "จังหวัดนราธิวาส" มาจนถึงปัจจุบัน มีเจ้าเมืองและผู้ว่าราชการจังหวัดนราธิวาส จำนวน 37 คน

4.3.2 ที่ตั้งและอาณาเขต

ที่ตั้ง เป็นจังหวัดชายแดนตั้งอยู่บนฝั่งทะเลด้านตะวันออกแหลมมลายู ระยะห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยทางรถยนต์ 1,149 กิโลเมตร และทางรถไฟ 1,116 กิโลเมตร มีเนื้อที่ 4,475.43 ตารางกิโลเมตร (2,797,143 ไร่)

ภาพประกอบ 3 แสดงแผนที่จังหวัดนราธิวาส (www.TourThai.com)

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับ จังหวัดปัตตานี และอ่าวไทย

ทิศใต้ ติดต่อกับ ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อ่าวไทย และประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดยะลา

4.3.3 สภาพภูมิประเทศ

จังหวัดนราธิวาส เป็นจังหวัดชายแดนใต้สุดของประเทศไทย ตั้งอยู่บนชายฝั่งทะเลตะวันออกของแหลมมลายู ติดกับประเทศมาเลเซีย สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าและภูเขาประมาณ 2 ใน 3 ของพื้นที่ทั้งหมด มีภูเขาหนาแน่น แถบทิศตะวันตกเฉียงใต้จดเทือกเขาสันกาลาคีรี ซึ่งเป็นแนวกันพรมแดนไทย-มาเลเซีย ลักษณะของพื้นที่ลาดเอียงจากทิศตะวันตกไปสู่ทิศตะวันออก พื้นที่ราบส่วนใหญ่อยู่บริเวณติดกับอ่าวไทย และพื้นที่พุ่มจำนวนประมาณ 261,860 ไร่ และราบลุ่มบริเวณแม่น้ำ 4 สาย คือแม่น้ำบางนรา แม่น้ำสายบุรี แม่น้ำตากใบ และแม่น้ำสุโหงโก – ลก

จังหวัดนราธิวาส แบ่งการปกครองออกเป็น 13 อำเภอ คืออำเภอเมืองนราธิวาส อำเภอตากใบ อำเภอสุโหงโก-ลก อำเภอสุโหงปาดี อำเภอเวียง อำเภอสุคีริน อำเภอจะแนะ อำเภอศรีสาคร อำเภอรือเสาะ อำเภอระแงะ อำเภอบาเจาะ อำเภอช้างอ และอำเภอเจาะไอร้อง ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม นิยมใช้ภาษาท้องถิ่น ซึ่งเป็น "ภาษามลายูถิ่น" อาชีพหลักคือ การทำการเกษตร เช่น การทำสวนยางพารา สวนมะพร้าว สวนผลไม้ต่างๆ การทำนาการประมง และการเลี้ยงสัตว์ (www.narathiwat.go.th)

4.3.4 สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของจังหวัดนราธิวาสเป็นแบบมรสุมเขตร้อน แบ่งฤดูกาลออกเป็น 2 ฤดู ได้แก่

ฤดูฝน แบ่งเป็น 2 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่รับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งพัดพาเอาความชื้นจากทะเลอันดามัน และมหาสมุทรอินเดียเข้ามา ทำให้มีฝนตกชุกในเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม อีกช่วงหนึ่งคือ ช่วงที่รับลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพัดพาเอาความชื้นจากอ่าวไทยเข้ามาทำให้มีฝนตกชุกอีกในเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม ปริมาณฝนตกรวมตลอดปี 2542 วัดได้ 3,821.04 มิลลิเมตร โดยมีปริมาณฝนสูงสุดในเดือนธันวาคมวัดได้ 1,159.3 มิลลิเมตร และต่ำสุดในเดือนกรกฎาคม วัดได้ 75.9 มิลลิเมตร ปริมาณฝนเฉลี่ยทั้งปี 318.42 มิลลิเมตร

ฤดูร้อน ฤดูร้อนอยู่ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน เนื่องจากได้รับลมตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นลมร้อนที่พัดมาจากทะเลจีนใต้ ทำให้อากาศโดยทั่วไปร้อนและชื้น อุณหภูมิเฉลี่ยปี 2542 วัดได้ 27.12 องศาเซลเซียส อุณหภูมิค่าสุดวัดได้ 19.6 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุด วัดได้ 36.2 องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์สูงสุดเฉลี่ยในเดือนพฤศจิกายนวัดได้ 91.42% และต่ำสุดในเดือนกรกฎาคม วัดได้ 78.63%

4.3.5 การปกครอง

การจัดองค์กรราชการบริหารส่วนภูมิภาค มีหน่วยราชการที่อยู่ในความควบคุมดูแลของผู้ว่าราชการจังหวัดคือ ส่วนราชการต่าง ๆ ในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน ส่วนราชการในระดับจังหวัดเป็นหน่วยงาน 2 ลักษณะ คือ หน่วยราชการบริหารส่วนภูมิภาคประจำจังหวัดและหน่วยราชการบริหารส่วนกลางในจังหวัด (ที่ขึ้นตรงต่อส่วนกลาง) หน่วยราชการบริหารส่วนภูมิภาคประจำจังหวัดของจังหวัดนครราชสีมา มีทั้งสิ้น 28 หน่วยงาน สังกัดกระทรวงมหาดไทย 5 หน่วยงาน และสังกัดกระทรวง ทบวง กรมอื่น ๆ อีก 23 หน่วยงาน ราชการบริหาร ส่วนกลางในจังหวัด มีทั้งสิ้น 58 หน่วยงาน เป็นหน่วยงานที่สังกัดกระทรวง ทบวง กรมอื่น ๆ ทั้งสิ้น 47 หน่วยงาน หน่วยงานในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ 6 หน่วยงาน และหน่วยงานอิสระ 5 หน่วยงาน ส่วนการจัดองค์กร

ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น มี 3 รูปแบบ คือ องค์การบริหารราชการส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล

ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 108 ฉบับพิเศษ ตอน 156 ลงวันที่ 4 กันยายน 2534) ได้กำหนดให้มีการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค เป็นจังหวัดและอำเภอจังหวัด มีฐานะเป็นนิติบุคคลการตั้ง ยุบ และเปลี่ยนแปลงเขตจังหวัดให้ตราเป็นพระราชบัญญัติ ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้าบังคับบัญชาข้าราชการของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงมหาดไทย ส่วนราชการที่สำคัญและสังกัดกระทรวงมหาดไทย คือ สำนักงานจังหวัด และที่ทำการปกครองจังหวัด

อำเภอ เป็นหน่วยราชการบริหารรองจากจังหวัด การตั้ง ยุบ และเปลี่ยนแปลงเขตอำเภอให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา มีนายอำเภอเป็นหัวหน้าปกครองบังคับบัญชาข้าราชการในอำเภอ และงานบริหารราชการของอำเภอ ส่วนราชการประจำอำเภอที่สำคัญ คือ ที่ทำการปกครองอำเภอ และสำนักงานอำเภอ

กิ่งอำเภอ เป็นส่วนหนึ่งของอำเภอ ดังตามกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 มีปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอเป็นหัวหน้า มีองค์กรที่สำคัญคือที่ทำการปกครองกิ่งอำเภอ

ตำบลและหมู่บ้าน เป็นหน่วยการปกครองส่วนย่อยของอำเภอ หรือกิ่งอำเภอ ดังตามกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ตำบลจัดตั้งขึ้นโดยประกาศของกระทรวงมหาดไทย มีกำนันเป็นผู้รับผิดชอบตำบล ส่วนหมู่บ้าน จัดตั้งโดยประกาศจังหวัด มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้รับผิดชอบหมู่บ้าน (ตาม พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และ พ.ร.บ.ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ของกรมการปกครอง)

จังหวัดนครราชสีมา แบ่งการปกครองออกเป็น 13 อำเภอ คืออำเภอเมือง อำเภอคาบไพบ อำเภอสุโขทัย - ลก อำเภอสุโขทัยอำเภอเวียง อำเภอสุโขทัย อำเภอจะนะ อำเภอศรีสาคร อำเภอเรือเสาะ อำเภอระแงะ อำเภอบาเจาะ อำเภอขี้เฒ่า และอำเภอเจาะไอร้อง ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม นิยมใช้ภาษาท้องถิ่น ซึ่งเป็น "ภาษามลายูท้องถิ่น" อาชีพหลักคือการทำเกษตร เช่น การทำสวนยางพารา สวนมะพร้าว สวนผลไม้ต่าง ๆ การทำนาการประมง และการเลี้ยงสัตว์

4.3.6 ประชากร

จากข้อมูลกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พบว่าจังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนประชากรทั้งสิ้นในปี พ.ศ. 2546 จำนวน 708,241 คน เป็นชาย 351,444 คน และหญิง 356,797 คน ประชากรชายคิดเป็น ร้อยละ 49.62 หญิงคิดเป็น ร้อยละ 50.38 ของประชากรทั้งหมด ประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล 544,333 คน หรือร้อยละ 76.86 และประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมีเพียง 163,908 คน หรือร้อยละ 23.14

สำหรับการใช้ภาษานิยมใช้ภาษาท้องถิ่น ซึ่งเรียกว่า "ภาษามลายูพื้นเมือง" ใช้ในชีวิตประจำวันมากกว่าภาษาไทย

4.3.7 ศาสนา

ในปี 2541 จังหวัดนครราชสีมามีประชากรทั้งหมด 662,234 คน มีพุทธศาสนิกชน 112,580 คน (ร้อยละ 17.00) จำนวนวัด 66 แห่ง อิสลามมี 543,032 คน (ร้อยละ 82.00) จำนวนมัสยิด 523 แห่ง คริสต์ 5,231 คน (ร้อยละ 0.79) จำนวนโบสถ์ 4 แห่ง และอื่น ๆ 1,391 คน (ร้อยละ 0.21)

4.3.8 ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งน้ำ

ก. ป่าไม้ มีพื้นที่ป่าประมาณ 1,835.37 ตารางกิโลเมตร (1,147,106.2 ไร่) คิดเป็นร้อยละ 41.04 ของพื้นที่จังหวัด สภาพป่าโดยทั่วไปเป็นป่าคงเดิมภูเขาและป่าพรุ แยกประเภทเป็นป่าสงวน 20 ป่า เนื้อที่ 1,113.03 ตารางกิโลเมตร ป่าเตรียมการสงวน 4 ป่า เนื้อที่ 309.56 ตารางกิโลเมตร ป่าถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี 2 ป่า เนื้อที่ 123.95 ตารางกิโลเมตร และป่าโครงการไม้กระยาเลย 1 ป่า 288.83 ตารางกิโลเมตร

ข. ที่ดิน จังหวัดนครราชสีมา มีเนื้อที่ทั้งหมด 2,797,143 ไร่ สภาพพื้นที่แบ่งได้ ดังนี้

1. พื้นที่ดินลุ่มน้ำขัง 271,675 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 9.71 ของพื้นที่ทั้งหมด
2. พื้นที่ดินมีปัญหา
  - ดินเปรี้ยว 107,186 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.83 ของพื้นที่ทั้งหมด
  - ดินทราย 74,881 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.67 ของพื้นที่ทั้งหมด
  - ดินเค็ม 36,101 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.29 ของพื้นที่ทั้งหมด
  - ดินอินทรีย์ 267,956 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 9.58 ของพื้นที่ทั้งหมด
3. พื้นที่ภูเขา 1,079,013 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 38.58 ของพื้นที่ทั้งหมด
4. พื้นที่ที่มีศักยภาพสำหรับการเกษตร
  - ที่ราบลุ่ม 395,972 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 14.15 ของพื้นที่ทั้งหมด
  - ที่ดอน 853,184 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 29.42 ของพื้นที่ทั้งหมด

ค. แร่ธาตุ ในจังหวัดนครราชสีมา มีแร่ธาตุที่สำคัญ ได้แก่ ดินบุก ดินขาว มังกานีส ทองคำ เหล็ก และทองแดง ส่วนใหญ่พบที่อำเภอระแงะ สุโขทัย รือเสาะ จะนะ แวง สำหรับทองคำพบที่บ้าน โตะ โมะ อำเภอสุดหิน

ง. แหล่งน้ำสำคัญ จังหวัดนครราชสีมาที่มีพื้นที่อุดมไปด้วยแหล่งน้ำ ทั้งแหล่งน้ำธรรมชาติ แหล่งน้ำได้ดิน และโครงการชลประทาน ซึ่งรวมทั้งโครงการชลประทานในพระราชดำริสำหรับแม่น้ำสำคัญ 4 สาย คือ

ก) แม่น้ำบางนรา รับน้ำจากคลองสุโขทัย คลองชะงัก และคลองคันหยงมัสไหลผ่านท้องที่อำเภอตากใบ อำเภอสุโขทัย อำเภอระแงะ แล้วไหลลงสู่ทะเลที่อำเภอเมืองนครราชสีมา มีความยาวประมาณ 60 กิโลเมตร

ข) แม่น้ำโก-ลก เป็นแม่น้ำกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย ต้นน้ำอยู่ที่อำเภอแวง ไหลผ่านอำเภอสุโขทัยโก-ลก และไหลลงสู่อ่าวไทยที่อำเภอตากใบ มีความยาวประมาณ 103 กิโลเมตร

ค) แม่น้ำสายบุรี ต้นน้ำเริ่มจากอำเภอสุคริพิน ไหลผ่านอำเภอจะนะ อำเภอศรีสาคร อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส และอำเภอรามัน จังหวัดยะลา แล้วไหลลงสู่อ่าวไทยที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี มีความยาวประมาณ 195 กิโลเมตร

ง) แม่น้ำตากใบ เป็นแม่น้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของกระแสน้ำในทะเล ประกอบกับคลื่น ได้ซัดทรายเข้าหาฝั่งทำให้เกิดเป็นสันทราย ส่วนภายในยังลึกเป็นแนวยาว จึงเกิดเป็นแม่น้ำยาวประมาณ 14 กิโลเมตร อยู่ชายฝั่งตะวันออกในท้องที่ตำบลเจ๊ะเห ตำบลศาลาใหม่ และไหลไปบรรจบแม่น้ำโก-ลก ที่บ้านตาบา ตำบลเจ๊ะเห อำเภอตากใบ

4.3.9 สภาพเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจของจังหวัดนราธิวาส ในปี 2542 เริ่มฟื้นตัวขึ้น ในช่วงครึ่งปีหลังเนื่องจากภาวะการท่องเที่ยวในอำเภอสุโหงโก-ลกเริ่มดีขึ้น ประกอบกับภาวะการค้าชายแดนทั้งการส่งออกผักและผลไม้ และการนำเข้าไม้แปรรูปคึกคักขึ้น นอกจากนี้ราคายางพาราที่ได้ตกต่ำลงไปมากได้ขยับตัวสูงขึ้น และประการสำคัญได้แก่ มาตรการของทางการที่ออกมาเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ เช่น มาตรการเพิ่มการใช้เงินงบประมาณภาครัฐ และมาตรการลดภาษีมูลค่าเพิ่ม ต่างเป็นปัจจัยส่งเสริมในการกระตุ้นเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันการลดลงของอัตราดอกเบี้ยได้ส่งผลต่อการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของสาขาธนาคารพาณิชย์ ทำให้สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) เริ่มชะลอลง

ก. ภาคเกษตร ภาวะการผลิตและการค้าสินค้าเกษตรของจังหวัดนราธิวาสในปี 2542 ก่อนข้างขมเข่า เนื่องจากในปีนี้มีฝนตกชุกต่อเนื่องตลอดทั้งปี จำนวนวันกรีดยางลดลง ส่งผลให้ผลผลิตยางพาราต่ำกว่าปีก่อนเล็กน้อย ขณะเดียวกันลองกอง ไม้ผลที่สำคัญของจังหวัด ผลผลิตที่ได้รับมีเพียงร้อยละ 10 - 20 ของผลผลิตในปีก่อนเท่านั้น ทางด้านราคาที่อยู่ในระดับต่ำ ราคายางแผ่นดิบชั้น 3 เฉลี่ยเพียงกิโลกรัมละ 18.09 บาท ลดลงจากปีก่อนถึงร้อยละ 21.8

ข. นอกภาคเกษตร

สาขาการท่องเที่ยว แม้ว่าในครึ่งปีแรกการท่องเที่ยวในอำเภอสุโหงโก-ลกอยู่ในภาวะขมเข่า เนื่องจากประเทศมาเลเซียเข้มงวดกวดขันการเดินทางเข้าออกนอกประเทศของนักท่องเที่ยว แต่ในครึ่งปีหลังสถานการณ์ต่าง ๆ เริ่มคลี่คลายไปในทิศทางที่ดีขึ้น ทางกรมมาเลเซียได้ผ่อนคลายเป็นการเดินทางเข้าออกบริเวณชายแดนสะดวกขึ้น ประกอบกับเศรษฐกิจของประเทศมาเลเซียฟื้นตัวขึ้นอย่างชัดเจนในครึ่งปีหลัง ทำให้นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียเดินทางเข้ามาเที่ยวที่อำเภอสุโหงโก-ลกเพิ่มขึ้นส่งผลให้อัตรการเข้าพักของโรงแรมในอำเภอสุโหงโก-ลกขยับตัวสูงขึ้น โดยในปีนี้มีเฉลี่ยประมาณร้อยละ 50

สาขาการค้า ในปี 2542 ภาวะการค้าโดยรวมของจังหวัดคนราธิวาสก็ดีขึ้น ทั้งนี้พิจารณาจากการจดทะเบียนรถใหม่ ณ สำนักงานขนส่งจังหวัด มีรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 คน และรถยนต์บรรทุกส่วนบุคคลจดทะเบียนใหม่ 128 คัน และ 462 คัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 7.6 และ 30.5 ตามลำดับ แต่อย่างไรก็ตามรถจักรยานยนต์ยังคงลดลง โดยมีการจดทะเบียนรถใหม่จำนวนทั้งสิ้น 7,713 คัน ลดลงร้อยละ 16.9 เนื่องจากราคาขาลดลง เป็นสำคัญ

สาขาการลงทุนและการจ้างงาน ในปี 2542 จังหวัดคนราธิวาสมีอุตสาหกรรมที่ได้รับอนุมัติ ส่งเสริมการลงทุนจาก BOI จำนวน 3 ราย เงินลงทุน 395.0 ล้านบาท ว่าจ้างคนงานจำนวน 412 คน เทียบกับปีก่อนเพิ่มขึ้นร้อยละ 50 109.8 และ 146.7 ตามลำดับ เป็นการลงทุนเกี่ยวกับผลิตจักรยานยนต์ เครื่องเสียงดีครรถยนต์และไม้ยางพาราแปรรูป

สาขาการค้าปลีก ในปี 2542 ส่วนราชการต่าง ๆ ในจังหวัดคนราธิวาสเบิกเงินงบประมาณจากคลังจังหวัดจำนวน 4,874.6 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 9.3 เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายในการเพิ่มรายจ่ายงบประมาณเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังได้เบิกเงินงบประมาณตามโครงการเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจอีกจำนวน 241.6 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 80.6 ของวงเงินอนุมัติ

ส่วนภาษีจัดเก็บได้ลดลง โดยจัดเก็บได้จำนวนทั้งสิ้น 406.6 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 17.7 ภาษีที่จัดเก็บได้ลดลงได้แก่ ภาษีสรรพากร จัดเก็บได้ 385.5 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 19.5 เพราะว่าจัดเก็บภาษีคอกเบี้ยเงินฝากธนาคารและภาษีมูลค่าเพิ่มลดลงเป็นสำคัญ ส่วนภาษีสรรพสามิตจัดเก็บได้ 1.0 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 33.3 ขณะที่ภาษีสุภาษกรจัดเก็บได้ 20.1 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 48.9

สาขาการเงินธนาคาร ในปี 2542 ปริมาณเงินสดหมุนเวียนผ่านผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มขึ้น ปริมาณเงินสดที่สาขาธนาคารพาณิชย์เบิกจากผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทยมีจำนวน 9,018.9 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 20.9 ทั้งนี้ส่วนหนึ่ง เนื่องจากเศรษฐกิจดีขึ้น ทำให้ปริมาณความต้องการใช้เงินเพิ่มขึ้น และอีกส่วนหนึ่งเนื่องจากในช่วงปลายปีประชาชนมาถอนเงินสดเพื่อเก็บไว้มากเป็นพิเศษ ทั้งนี้ เพราะหวั่นวิตกว่าจะเกิดปัญหาคอมพิวเตอร์ ปี ค.ศ. 2000 ส่วนปริมาณเงินสดที่ธนาคารพาณิชย์นำส่งมีจำนวน 3,128.4 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 6.8

4.3.10 สภาพสังคม

ก. การศึกษา จังหวัดนครราชสีมา มีสถานศึกษารวมทั้งสิ้น 654 แห่ง มีครู/อาจารย์ 9,092 คน และนักเรียน นิสิต นักศึกษา 217,086 คน ซึ่งอัตราส่วนครู/อาจารย์ ต่อนักเรียน นิสิต นักศึกษา เป็น 1 : 24 โดยแยกการศึกษาออกเป็น 2 ระบบ ดังนี้

1. การศึกษาในระบบโรงเรียน มีสถานศึกษา 475 แห่ง ครู/อาจารย์ 6,700 คน นักเรียน นิสิต นักศึกษา 164,246 คน คิดเป็นอัตราส่วน ครู/อาจารย์ ต่อนักเรียน นิสิตนักศึกษ เป็น 1 : 24

2. การศึกษานอกระบบโรงเรียน มีสถานศึกษา 18 แห่ง ครู/อาจารย์ 2,394 คน นักเรียน นิสิต นักศึกษา 59,964 คน คิดเป็นอัตราส่วน ครู/อาจารย์ ต่อนักเรียน นิสิต นักศึกษา เป็น 1 : 18 จากข้อมูล จปฐ. ปี 2541 พบว่า จังหวัดนครราชสีมา มีเด็กที่มีอายุครบเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ 58,731 คน ได้เข้าเรียน 58,406 คน (99.4%) ซึ่งไม่ผ่านเกณฑ์ จปฐ.ที่กำหนดไว้ (กำหนด 100%) และมีเด็กจบการศึกษาภาคบังคับ 10,990 คน ได้เรียนต่อระดับมัธยมศึกษา 9,843 คน (89.6%) ซึ่งไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (กำหนด 98%) และจากข้อมูลการสำมะโนประชากร และการเคหะ ของสำนักงานสถิติแห่งชาติปี 2513, 2523, 2533 พบว่า ประชาชนอายุ 6 ปีขึ้นไปมีแนวโน้มอ่านออกเขียนได้มากขึ้น โดยเพิ่มจากร้อยละ 47.00 (106,738 คน) ในปี 2513 เป็นร้อยละ 76.99 (364,400 คน) ในปี 2533 ในขณะที่มีผู้อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ร้อยละ 23.01 (108,930 คน)

ข. สถานการณ์แรงงาน จังหวัดนครราชสีมา มีสถิติผู้สมัครงานทั้งสิ้น 2,217 คน ชาย 1,172 คน (52.86%) หญิง 1,045 คน (47.14%) เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.52 เมื่อเทียบกับปีก่อน ตำแหน่งงานว่างรวมทั้งสิ้น 2,654 ตำแหน่ง ชาย 1,055 ตำแหน่ง (39.75%) หญิง 661 ตำแหน่ง (24.91%) ไม่ระบุเพศ 938 ตำแหน่ง (35.34%) ลดลงร้อยละ 0.86 จากปีที่แล้ว การบรรจุนงานรวมทั้งสิ้น 607 คน ชาย 331 คน (54.53%) หญิง 276 คน (45.47%) เพิ่มขึ้นร้อยละ 39.22 จากปีที่แล้ว โดยมี การบรรจุนงาน ร้อยละ 27.38 ของผู้สมัครงาน และร้อยละ 22.87 ของตำแหน่งงานว่าง

ค. การสาธารณสุข จังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนสถานพยาบาลแผนปัจจุบัน ที่มีเตียงรับผู้ป่วยไว้ค้างคืนทั้งสิ้น 12 แห่ง มีจำนวนเตียง 775 เตียง และเป็นสถานพยาบาลของเอกชน 2 แห่ง จำนวน 50 เตียง ส่วนบุคลากรทางสาธารณสุขที่สำคัญคือ แพทย์และพยาบาลนั้น มีจำนวนแพทย์ 64 คน อัตราส่วนแพทย์ : ประชากร เท่ากับ 1 : 10,107 สำหรับพยาบาล เป็นพยาบาลวิชาชีพ 382 คน พยาบาลเทคนิค 446 คน รวมเป็น 828 คน เป็นอัตราส่วนพยาบาลวิชาชีพ : ประชาชน เท่ากับ 1 : 1,693 และพยาบาลเทคนิค 1 : 1,450 คน

จ. ประเพณีและวัฒนธรรม จังหวัดนครราชสีมา มีขนบธรรมเนียม ประเพณี และการละเล่นพื้นเมืองที่สำคัญ ที่นิยมปฏิบัติสืบทอดกันมาแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน คือ

1. งานประเพณีแข่งเรือกอยและ ปัจจุบันเรือกอยและเป็นเรือที่มีลวดลายสีฉูดฉาดสวยงาม ซึ่งจัดการแข่งเรือกอยและ เพื่อชิงถ้วยพระราชทานจาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
2. งานแห่เจ้าแม่โตะ โมะ เป็นเทศกาลสำคัญของอำเภอสุโขทัย โก-ลก จัดปลายเดือน เมษายนในเขตเทศบาล ในงานประกอบด้วย ขบวนแห่ภาคพิธีกรรม และภาคมหรสพ
3. วันลองกอง เป็นกิจกรรมอีกอย่างหนึ่งของจังหวัดนครราชสีมา ที่จัดขึ้นในช่วงใกล้เคียงกับการแข่งเรือกอยและ โดยจัดขึ้นที่บริเวณศาลาประชาคมจังหวัดนครราชสีมา
4. งานเสื่อกระจูด เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งของจังหวัดนครราชสีมา ที่จัดขึ้นในช่วง ใกล้เคียงกับการแข่งเรือกอยและ โดยจัดขึ้นที่บริเวณศาลาประชาคมจังหวัดนครราชสีมา

4.3.11 สาธารณูปโภค

ก. ไฟฟ้า จังหวัดนครราชสีมา มีสำนักงานดูแลการจ่ายไฟฟ้าทั้งหมด 14 แห่ง จำนวน ผู้ใช้ไฟฟ้าทั้งสิ้น 111,928 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 88.62 หน่วยใช้กระแสไฟฟ้าทั้งสิ้น 104,059,701.36 หน่วย จำนวนครัวเรือนที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ จำนวน 14,447 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 11.49

ปัจจุบันการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สามารถจ่ายกระแสไฟฟ้าให้หมู่บ้านในเขตจังหวัดนครราชสีมาครอบคลุมแล้ว 13 อำเภอ 77 ตำบล และ 551 หมู่บ้านจากบ้านเรือนราษฎรทั้งหมด 126,299 ครัวเรือน มีระบบจำหน่ายแรงสูงรวมระยะทาง 1,299.35 วงจรกิโลเมตร ระบบจำหน่ายแรงต่ำรวมระยะทาง 2,844.15 วงจรกิโลเมตร

ข. โทรศัพท์ จังหวัดนครราชสีมาให้บริการโทรศัพท์ครบทุกอำเภอโดยในปี 2543 มีเลขหมายที่รับผิดชอบ จำนวน 21,704 เลขหมาย เปิดใช้งานแล้วจำนวน 18,171 เลขหมาย เลขหมายเหลือ จำนวน 3,533 เลขหมาย เลขหมายบริษัทร่วม(TT&T) จำนวน 4 ชุมสาย จำนวน 3,456 เลขหมาย เปิดใช้ 2,498 เลขหมาย คงเหลือ 958 เลขหมาย มีโทรศัพท์สาธารณะจำนวน 1,807 เลขหมาย เป็นโทรศัพท์สาธารณะท้องถิ่น จำนวน 504 เลขหมาย ระบบวิทยุโทรศัพท์สาธารณะระบบ 470 MHz ริมทางหลวง จำนวน 29 เลขหมาย โทรศัพท์สาธารณะแบบใช้บัตร จำนวน 287 เลขหมาย โทรศัพท์สาธารณะทางไกลชนบทระดับตำบล (ระบบ TDMA และระบบดาวเทียม) จำนวน 621 เลขหมาย PIN PHONE 108 และ โทรศัพท์ผู้ดูแลจำนวน 143 เลขหมาย ความหนาแน่นของโทรศัพท์ต่อประชากร 100คน/ 3.84 เลขหมาย

จังหวัดนครราชสีมา ในปี 2543 มีจำนวนเลขหมายโทรศัพท์ทั้งสิ้น 25,160 เลขหมาย เป็นเลขหมายที่มีผู้เช่า 18,322 เลขหมาย ในจำนวนนี้บ้านเป็นประเภทของผู้เช่าที่เช่าเลขหมายมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ สาธารณะ ธุรกิจ ราชการ และ ท.ศ.ท. ตามลำดับ และจำนวนเลขหมายที่มีผู้เช่าต่อประชากรพันคน คิดเป็นอัตราส่วน 27.43

ค. ถนน จังหวัดนครราชสีมา มีระยะทางถนนที่ก่อสร้างแล้วเสร็จ ที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท และกรมโยธาธิการ รวมทั้งสิ้น 774.449 กม. เป็นถนนในความรับผิดชอบของสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท 482.780 กม. และกรมโยธาธิการ 291.669 กม. ถนนดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นถนนลาดยาง 305.553 กม. (46.70%) นอกนั้นเป็นถนนลูกรัง 362.915 กม. (44.64%) และคอนกรีต 105.981 กม. (8.66%)

ง. ประปา จังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนหมู่บ้านที่มีน้ำประปาใช้ 228 หมู่บ้าน ไม่มีน้ำประปาใช้ 19,580 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 1.58 และ 15.06 ของครัวเรือนทั้งหมด ตามลำดับ (จากข้อมูล กชช. 2 ค.ปี 2543) ประปาในเขตเมือง (ฝ่ายประมวลข้อมูล รายงานและประเมินการประปาส่วนภูมิภาค) ปี 2543 จังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนที่ทำการประปา 4 แห่ง ซึ่งจำหน่ายน้ำในเขตเทศบาล จำนวน 37,580 ลบ.ม. ปริมาณน้ำผลิต 5,058,775 ลบ.ม. ปริมาณน้ำจำหน่าย 3,893,679 ลบ.ม. และปริมาณน้ำสูญเสีย ร้อยละ 24.77

การประปาส่วนภูมิภาค ในจังหวัด มี 4 แห่ง คือ

- การประปานครราชสีมา ให้บริการในเขตเทศบาลเมืองนครราชสีมา และในเขตเทศบาลตำบลคันธงมัส โดยใช้แหล่งน้ำจากคลองชะกัง และคลองคันธงมัสมีกำลังผลิต 450 ลบ.ม./ชม. ปริมาณน้ำที่ผลิตจริง 2,853,148 ลบ.ม./ชม. มีผู้ใช้น้ำ 8,453 ราย

- การประปาสุโขทัย ให้บริการในเขตเทศบาลตำบลสุโขทัย โดยใช้แหล่งน้ำจากคลองสุโขทัย มีกำลังผลิต 500 ม3 /ชม. (สำรองอีก 320 ม3 /ชม.) ปริมาณน้ำที่ผลิตจริง 2,083,138 ม3 /ชม. มีผู้ใช้น้ำ 4,961 ราย

- การประปาดอกบัว ให้บริการในเขตเทศบาลตำบลดอกบัว โดยใช้แหล่งน้ำจากคลองชลประทาน มีกำลังผลิต 100 ลบ.ม./ชม. ปริมาณน้ำที่ผลิตจริง 193,024 ม3 /ชม.

- การประปารือเสาะ ให้บริการในเขตเทศบาลรือเสาะ และศรีสาคร โดยใช้แหล่งน้ำจากแม่น้ำสายบุรี มีกำลังผลิต 90 ม3 /ชม. ปริมาณน้ำที่ผลิตจริง 226,523 ลบ.ม./ชม. มีผู้ใช้น้ำ 743 ราย

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คณะวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2536 : 106-107) รายงานผลการศึกษาศักยภาพด้านอุปทานของอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกและแหล่งวัตถุดิบในภาคใต้ ผลปรากฏว่า จากการสำรวจภาคสนามประกอบกับข้อมูลเอกสาร ทำให้ประเมินศักยภาพด้านอุปทานของผลิตภัณฑ์เพื่อการส่งออกได้ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือกลุ่มที่ 1 ผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพสูง คือผลิตภัณฑ์ที่มีความพร้อมทางด้านอุปทานสูง และมีความพร้อมทางด้านอุปสงค์และตลาดด้วย ได้แก่ เฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา ดงมือยาง ดงยางอนามัย กลุ่มที่ 2 ผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพระดับกลาง คือผลิตภัณฑ์ที่มีความพร้อมทางด้านอุปทานสูงหรือปานกลาง แต่ความพร้อมทางด้านอุปทานน้อยหรือต่ำ ซึ่งสามารถพัฒนาความพร้อมได้ในระยะยาว ได้แก่ ผลิตภัณฑ์หินอ่อน ผลิตภัณฑ์เซรามิกส์ เนื้อปลาบดแช่แข็งและเนื้อปูเทียม อาหารสัตว์เลี้ยงคอกไม้ประดิษฐ์จากใบยางพารา เมล็ดมะม่วงหิมพานต์ ผลิตภัณฑ์ว่านหางจระเข้ สับปะรด และกลุ่มที่ 3 ผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพต่ำ ได้แก่ รองเท้า กาแฟ และ โกโก้สำเร็จรูป

พะยอม จันทร์เจริญ (2540 : 90-94) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาปัญหาของสตรีหลังจากการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมอาหารทะเล ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตตำบลชิงโค อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา จากการศึกษาพบว่า ผลการศึกษาสามารถสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของแรงงานสตรีในด้านต่าง ๆ อันเป็นผลกระทบทั้งต่อตนเองและครอบครัวที่จะต้องได้รับการช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีค่าของประเทศให้มีความสุข มีสุขภาพที่ดี มีโอกาสได้อยู่ในครอบครัวในชุมชน บทบาทหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนนั้นมีได้เป็นหน้าที่ของคนในชุมชนเท่านั้น แต่เป็นหน้าที่ขององค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมซึ่งต้องการแรงงานสตรี เพราะมีคุณสมบัติเหมาะสมกับลักษณะงานจะต้องร่วมกันให้ความสำคัญต่อผู้ใช้แรงงานทั้งในส่วนของรายได้ที่เหมาะสม และในส่วนของความปลอดภัยในการทำงานที่อาจเกิดขึ้นมาในช่วงที่กำลังทำงานและต่อเนื่องเมื่อออกจากโรงงานไปแล้วอย่างถูกต้องและจริงจัง มิฉะนั้นแล้วการพัฒนาอุตสาหกรรมให้เจริญก้าวหน้าก็ไร้ผล เพราะอุตสาหกรรมที่เป็นพิษภัยต่อบุคคลผู้เป็นกำลังของสังคมโดยรวมของประเทศ

กรรณิการ์ ไชยลังกา (2542 : 38) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องโครงการการขยายผลการวิจัยเพื่อสร้างเครือข่ายการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปพัฒนาเยาวชน (กรณีการนำประสบการณ์ของโรงเรียนบ้านร่องจั่วและทุ่งหลวง อำเภอคอกำไ้ จังหวัดพะเยา ไปเผยแพร่แก่โรงเรียนและชุมชนอื่น) ชุด

โครงการ : การศึกษากับชุมชน จากผลการดำเนินงานวิจัยโครงการ “การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีพื้นบ้าน เพื่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะนิสัยของเยาวชน บ้านทุ่งหลวง และบ้านร่องจัว อ.คอกคำใต้ จ.พะเยา” ที่ได้รับการสนับสนุนทุนจาก สกว. สำนักงานภาคจากการศึกษาพบว่า โครงการวิจัยประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานเป็นอย่างดีโดยชุมชนสามารถนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีที่มีอยู่เข้ามาร่วมจัดการเรียนการสอนที่มีวิธีการทำงานร่วมกันระหว่างครู ชุมชน ผู้ปกครอง และองค์กรท้องถิ่น มาสืบทอดแก่เยาวชนเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และซัคเคลาคคุณลักษณะนิสัยของเด็กนักเรียนให้ดีขึ้น ซึ่งจากการนำเสนอผลงานวิจัยผู้ชุมชน เป็นผลให้โรงเรียนต่างๆ ในอำเภอคอกคำใต้เกิดความสนใจ และอยากนำบทเรียน/ประสบการณ์ดังกล่าวไปพัฒนาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนของตนเอง ที่วิจัยจึงเห็นเป็นโอกาสที่จะสร้างฐานเครือข่ายด้านการศึกษาที่รัฐภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอนโดยความร่วมมือของชุมชน อีกทั้งยังจะเป็นการตรวจสอบความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยว่าถ้านำไปดำเนินการในที่อื่นจะประสบความสำเร็จเหมือนที่ผ่านมาหรือไม่ ซึ่งการนำเอาแนวคิดและวิธีการจากโรงเรียนร่องจัว และโรงเรียนทุ่งหลวงไปใช้กับโรงเรียนอื่นอาจจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงให้เข้ากับสภาพและปัจจัยของแต่ละชุมชน ดังนั้นที่วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะทำโครงการวิจัยนี้ขึ้นมา เพื่อที่จะถ่ายทอดบทเรียนและประสบการณ์ให้กับกลุ่มโรงเรียนที่สนใจ โดยการสร้างแนวคิดในการจัดการเรียนการสอน การจัดกระบวนการเรียนรู้ และการวางแผนเพื่อนำไปปฏิบัติหรือนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละโรงเรียน พร้อมทั้งนิเทศติดตามผลการดำเนินงาน ให้คำปรึกษาแก่โรงเรียนที่สนใจ เพื่อให้ได้แนวทางและวิธีการในการขยายผลงานวิจัย รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายการวิจัยท้องถิ่นในด้านการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอน นอกจากนั้นยังอาจจะนำไปสู่การสร้างโจทย์ / ประเด็นการศึกษาวิจัยใหม่ๆ ขึ้นมาได้หากบางพื้นที่นำเอาวิธีการดังกล่าวไปทดลองใช้แล้ว ไม่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน

อัสมา สันติศาสน์วรกุล (2545 : 94) ได้ศึกษาแนวทางการแสวงหาตลาดภายในประเทศและเสริมสร้างความเข้มแข็ง โดยการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมของกลุ่มอาชีพผลิตผ้าคลุมหมมสตรีมุสลิมคันหยงลิบอ บ้านสระมาลา ต.คลองมานิง อ.เมือง จ.ปัตตานี ชุดโครงการ : การวิจัยและพัฒนา กลุ่มสารข้อมสิริธรรมชาติ ได้ศึกษาและพบว่า บ้านสระมาลา ตำบลคลองมานิง อำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี ในอดีตประชากรประกอบอาชีพเกี่ยวกับเกษตรกรรมเป็นหลัก ส่วนเวลาว่างหลังจากการทำนา ก็มารับจ้างตัดหมวกและเย็บหมวกกะปิเยาะห์ขายเป็นรายได้เสริม จนเมื่อประมาณปี 2526 ได้มีผู้ริเริ่มทำผ้าคลุมหมมสตรีขึ้นเป็นครั้งแรกในหมู่บ้าน สามารถสร้างรายได้ให้กับผู้ทำได้เป็นอย่างดี จึงทำให้ชาวบ้านหันมาสนใจการปักผ้าคลุมหมมสตรีมากขึ้น กระทั่งเมื่อปี พ.ศ.

2542 จึงได้มีการรวมกลุ่มกันขึ้นมาชื่อ “กลุ่มอาชีพผลิตผ้าคลุมหมสตรีนุสลิมนันทยงลิบอ” โดยลักษณะการรวมตัวแรก ๆ นั้นจะเป็นการรวมตัวแบบหลวมๆ ไม่ได้ตั้งเป็นกลุ่มองค์กรถาวร มีหัวหน้ากลุ่มที่มีฝีมือการปักเย็บเป็นที่ยอมรับของลูกค้าที่มาสั่งทำ ส่วนสมาชิกมีฝีมือที่ต่างระดับกันออกไป ส่งผลให้งานที่เข้ามาไม่สม่ำเสมอ คนที่มีฝีมือดี ก็จะมีคนมาสั่งให้ทำตลอดจนทำไม่ทัน ส่วนฝีมือระดับรอง ลงมาก็ไม่ค่อยมีงาน บางครั้งก็ว่างงานไปเป็นเดือน ด้วยเหตุนี้ จึงพยายามฝึกฝนกันเองภายในกลุ่ม ผู้ที่มีฝีมือดีจะแนะนำและฝึกให้สมาชิกทดลองทำ ทดลองขายเรื่อยมา จนระดับฝีมือเริ่มดีขึ้น และมีการเก็บตัวอย่างลายผ้าก่อนขายโดยการถ่ายภาพเอกสารไว้ เพื่อความสะดวกในการนำเสนอกับลูกค้าหรือเจ้าเก่าที่มาสั่งทำ ถึงแม้ว่าคุณภาพผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมหมสตรีนุสลิมของกลุ่มสำหรับการขายภายในประเทศจะไม่ค่อยมีปัญหา แต่ความหนาแน่นของจำนวนกลุ่มผู้ผลิต ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มีแนวโน้มมากขึ้นเรื่อยๆ รวมถึงตลาดต่างประเทศอย่างมาเลเซีย โดยเฉพาะตลาดที่เมืองโกตาบารู รัฐกลันตัน ที่ถือว่าเป็นตลาดค้าส่งขนาดใหญ่ของผ้าคลุมหมส เกิดสภาพที่จำนวนผลิตภัณฑ์เกินความต้องการของผู้บริโภค มีการแข่งขันขั้นรุนแรง ส่งผลให้ราคาผ้าคลุมหมสตกต่ำลงทุกที ในขณะที่ตลาดผ้าคลุมหมสของกลุ่มก็เป็นลักษณะการพึ่งพิงระบบฝากขายผ่านเจ้าเก่า ไม่มีตลาดเป็นของตนเอง การเข้าถึงข้อมูลในเรื่องเหล่านี้จึงถูกปิดกั้นโดยปริยาย จากการได้เข้าร่วมเวทีประชุมโครงการวิจัยชุดชายแดน ซึ่งจัดโดยหน่วยประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคใต้ตอนล่าง สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2546 ที่คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กลุ่มได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปัญหาการผลิตผ้าคลุมหมสร่วมกับกลุ่มผู้ผลิตผ้าคลุมหมสในพื้นที่อื่นๆ ซึ่งมีปัญหาในลักษณะคล้ายๆ กัน จึงมีแนวคิดที่จะทำโครงการวิจัยนี้ขึ้นมาเพื่อศึกษากระบวนการแสวงหาตลาดรับซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมหมสภายในประเทศได้เอง โดยไม่ต้องอาศัยพ่อค้าคนกลาง พร้อมทั้งปรับปรุงศักยภาพ ผลิตภัณฑ์และระบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้มีการรวมกลุ่มธุรกิจจัดทำผ้าคลุมหมสสตรีขึ้นในหมู่บ้าน

กรวิภา ขวัญเพชร (2546 : 62) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องโครงการศึกษากระบวนการรวมกลุ่มผู้ผลิตหมวกกะปิเยาะห์รายย่อยเพื่อสร้างความเข้มแข็ง โดยการมีส่วนร่วมของผู้ผลิตหมวกกะปิเยาะห์รายย่อยในตำบลกะมิยอ อำเภอมือเบะ จังหวัดปัตตานี ได้ศึกษาและพบว่า นับตั้งแต่ปี 2541 การผลิต “กะปิเยาะห์” แปลว่า หมวก สำหรับใส่ในพิธีทางศาสนา หรือสวมใส่โดยทั่วไปของผู้ชายมุสลิม ซึ่งมีหลายรูปแบบ ผลิตในตำบลกะมิยอมีแนวโน้มขยายตัวกว้างขึ้น จากระดับตำบล เป็นอำเภอ และจังหวัด มีผู้ผลิตรายย่อยกว่า 78 กลุ่ม ทำให้พ่อค้าคนกลางมีโอกาสในการต่อรองคัดเลือกสินค้าและกำหนดราคาได้ตามความต้องการเกิดผลสืบเนื่องที่ตามมาคือ การกดราคา และ

การขายตัดราคาในบรรดากลุ่มที่ผลิตกะปิเพาะหัดด้วยกันเอง ทำให้ปัจจุบันราคากะปิเพาะหัดตกต่ำลงมาเรื่อยๆ แต่แม้ว่าถ้าไรจะน้อยลงกว่าเดิม ผู้ผลิตก็จำยอมที่จะขาย เพื่อจะได้นำเงินกลับมาเป็นทุนหมุนเวียนในการผลิตต่อ หรือเพื่อเป็นทุนใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นเหตุผลที่ทำให้กลุ่มผู้ผลิตรายย่อยในตำบลกะมิยอส่วนหนึ่งเห็นความสำคัญของปัญหา จึงรวมกลุ่มกันเพื่อนำร่องในการสร้างความเป็นหนึ่งเดียว โดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือในการหลอมรวม และแสวงหาทางออกในการแก้ปัญหการขายตัดราคา ตลอดจนหาแนวทางให้เกิดอำนาจในการต่อรองที่เป็นธรรม ช่วยให้ผู้ผลิตรายย่อยและสมาชิกมีรายได้และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น หลังจากผ่านกระบวนการรวบรวมข้อมูลฐานการผลิต การตลาด และเปิดเวทีพูดคุยร่วมกับกลุ่มผู้ผลิตกะปิเพาะหัดรายย่อยในการหาทางออกอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการรวมตัวกันเป็น “กลุ่มผู้ผลิตกะปิเพาะหัดและเครื่องแต่งกายมุสลิมจังหวัดปัตตานี” เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2547 โดยมีเป้าหมายให้เป็นศูนย์รวมเครื่องแต่งกายชาวมุสลิมนอกเหนือจากกะปิเพาะหัดมีการจัดสรรบทบาทการบริหารงานอย่างชัดเจนเป็นฝ่ายพัฒนาผลิตภัณฑ์ ฝ่ายระดมทุน ฝ่ายตรวจสอบ ฝ่ายการตลาด ฝ่ายประชาสัมพันธ์ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ผลิตรายย่อยและบุคคลภายนอกเข้าไปถือหุ้นๆ ละ 100 บาท อย่างน้อย 5 หุ้นต่อราย ปัจจุบันมีสมาชิก 255 ราย จากตำบลกะมิยอ ตำบลใกล้เคียง และต่างอำเภอ สามารถระดมทุนได้กว่าเจ็ดแสนบาท ซึ่งมีสหกรณ์จังหวัดปัตตานี สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเข้าไปช่วยสนับสนุนความรู้ในเรื่องการออมทรัพย์ นอกจากนี้ ยังสามารถบริหารงานจนประสบผลสำเร็จ ด้านการเปิดร้านค้าจำหน่ายวัสดุที่มีราคา ถูกกว่าหรือไม่เกินราคาในท้องตลาดให้กับสมาชิก จนมีกำไรสุทธิเฉลี่ยเดือนละ 50,000 บาท และ มีการคืนเงินปันผลให้กับสมาชิกอีกด้วย

ไกรศรี กล้าณรงค์ขำวัญ และทองคำ โทแก้ว (2546 : 38) ได้ศึกษาโครงการการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการจัดการหนอนไม้ไผ่ (ติเบาะ) และกบ (เดะปือ) ให้มีความยั่งยืน บ้านแม่ขางसान อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ได้ศึกษาและพบว่า จำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น การขยายพื้นที่ทำกิน และนโยบายการสนับสนุนจากภาครัฐให้มีการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ส่งผลให้ป่าไผ่บ้านแม่ขางसानถูกทำลายอย่างรวดเร็ว ผลพวงที่ตามมาคือหนอนไม้ไผ่ (ติเบาะ) และกบ (เดะปือ) เริ่มหายไประยะ ไม่มีที่อยู่อาศัย และส่วนหนึ่งถูกจับไปบริโภคมากขึ้น จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้ชาวบ้านแม่ขางसान กลุ่มหนึ่งตระหนักถึงปัญหา และร่วมกันทำวิจัย โดยมีคำถามวิจัยที่ร่วมกันหาทางออกคือ “ชุมชนจะมีวิธีการจัดการอย่างไร เพื่อให้ป่าไผ่มีหนอนไม้ไผ่ (ติเบาะ) และในแหล่งน้ำมีกบ (เดะปือ) เพียงพอแก่ความต้องการของชาวบ้าน” กระบวนการศึกษาวิจัยได้เน้นถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลัก กิจกรรมสำคัญที่ร่วมกันศึกษาวิจัย ได้แก่

- 1) การศึกษาระบบนิเวศน์ของป่า น้ำ เพื่อเป็นการปลูกความเข้าใจร่วมกันให้กับสมาชิกของชุมชนได้เข้าถึงธรรมชาติและความสัมพันธ์ของป่า น้ำ คน หนองและกบ
- 2) การศึกษาวงจรชีวิตของหนองไม้ไผ่ (คิเบาะ) และกบ (คะบือ)
- 3) การศึกษาปริมาณของหนองไม้ไผ่สู่การวางแผนในการจัดการให้ป่าไผ่มีหนองไม้ไผ่
- 4) การศึกษาและทดลองเลี้ยงกบในบ่อทดลองทางธรรมชาติ 2 บ่อ บ่อ เลี้ยงในบ้าน 1 บ่อ โดยการฟื้นฟูบ่อธรรมชาติ 2 บ่อ สร้างบ่อทดลองเพื่อศึกษาวงจรชีวิตและการเจริญเติบโต + การขยายพันธุ์ 1 บ่อ ดำเนินการประกอบพิธีกรรมในบ่อฟื้นฟู 2 บ่อ ซึ่งกระบวนการทำงานในขั้นนี้ คนทั้งหมู่บ้านจะได้เรียนรู้และร่วมปฏิบัติการไปพร้อม ๆ กัน จากนั้นได้นำแนวทางที่ได้มาปฏิบัติการเพื่อให้เกิดรูปธรรมในการแก้ไขปัญหา เกิดการจัดการทรัพยากรเพื่อให้ป่าไผ่มีหนองไม้ไผ่ (คิเบาะ) และ หนองน้ำมีกบ (คะบือ) ของชุมชนร่วมกันอย่างยั่งยืน

ชุมชนได้มีการตั้งกฎระเบียบและข้อตกลงในการใช้ทรัพยากรร่วมกันของชุมชนและขยายผลถึงชุมชนใกล้เคียงถึงแนวทางในการจัดการป่า ไผ่และแหล่งน้ำของชุมชนบ้านแม่ยางसान ผลจากการวิจัย ชุมชนได้เรียนรู้ถึงคุณค่าความหมายของภูมิปัญญาในการอยู่กับธรรมชาติอย่างเข้าใจ มีการส่งผ่านข้อมูลความรู้ระหว่างคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ การได้เข้าร่วมกิจกรรมในเรื่องของการศึกษาวงจรชีวิตของหนองไม้ไผ่และกบคะบือ ทำให้คนในชุมชนได้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ในวงจรชีวิตแต่ละช่วงของหนองไม้ไผ่และกบคะบือ รู้วิธีการตัดไม้ไผ่เพื่อเอาหนองน้ำไปใช้เพื่อการรักษาขยายพันธุ์ให้มากยิ่งขึ้น โดยไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่เดิม และจับกบคะบืออย่างรู้เท่าทันมากขึ้น อนุรักษ์แหล่งน้ำ , หนองน้ำที่มีพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ไว้เพื่อรักษา รักษาผืนน้ำ ถ้ากบมี น้ำจะมี และสิ่งสำคัญที่ได้จากการวิจัยคือการได้ฟื้นฟู “ฮีไซ” ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากเพราะฮีไซถือเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของชุมชนชาวปกากะญอบ้านแม่ยางसान ดังคำกล่าวที่ว่า “กบมี น้ำมี กบตาย น้ำแห้ง ตัดไม้ไผ่ไม่เป็น ตัดวงจรของหนองไม้ไผ่ ไผ่หมด ไผ่ตาย คนไม้ได้ใช้ไม้ไผ่ คนไม้ได้เก็บหนองไม้ไผ่ ชุมชนไม่มีผู้นำทางจิตวิญญาณ ชุมชนขาดหลักชีวิตในการยึดเหนี่ยวชุมชน ไร้ความสามัคคี” การมีฮีไซจึงเป็นการแสดงให้เห็นความยั่งยืนของชุมชน

บัตรสาร องค์กรา (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาโครงการฟื้นฟูชนบทที่บ้านมุสลิมบ้านท่ามาลัย ตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล พบว่า “ทำอย่างไรให้ชนบทที่บ้านมุสลิมยังคงอยู่ในหมู่บ้านเรา” เป็นเจตนาที่มุ่งมั่นของทีมนักวิจัยโครงการฟื้นฟูชนบทที่บ้านมุสลิมบ้านท่ามาลัย ตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล ในการที่จะรื้อฟื้นภูมิปัญญาการทำขนมพื้นบ้านมุสลิม อันเป็นส่วนหนึ่งของวิถีทางวัฒนธรรมของชุมชนที่กำลังจะสูญหายไปพร้อม ๆ กับ ผู้เฒ่าผู้แก่ กระบวนการศึกษาวิจัยเริ่มต้นจากการแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของชุมชนประวัติศาสตร์ขนม

พื้นบ้าน และสูตรทำขนมจากภูมิปัญญาผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน มีการออกสำรวจสภาพรวมในตลาดสด และมาเลเซียว่า มีขนมอะไรบ้าง คนส่วนใหญ่นิยมกินขนมมุสลิมอะไรบ้าง จากนั้นใช้เวทีในการนำเสนอทำการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลด้วยกระบวนการศึกษาวิจัยซึ่งก่อให้เกิดความรัก และความตระหนักถึงคุณค่าของขนมมุสลิม โดยเฉพาะความหมายที่ซ่อนอยู่ในขนมพื้นบ้านมุสลิมที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับความเชื่อ พิธีกรรม และวิถีชีวิตของชุมชน นอกเหนือจากการรับรู้คุณค่าของขนมพื้นบ้านมุสลิมในชุมชนแล้ว ทีมวิจัยยังตั้งใจที่จะเผยแพร่ให้คนทั่วไปได้รับรู้ว่าขนมพื้นบ้านมุสลิมมีความสำคัญต่อคนมุสลิมอย่างไร โดยมีการร่วมกันก่อตั้งโรงเรียนทำขนมทำมาลัยขึ้นมาเป็นแหล่งเรียนรู้และสืบสานวัฒนธรรม มีการสาธิตการทำขนมพื้นบ้านสู่เยาวชนและชาวบ้าน จัดนิทรรศการและหาช่องทางการตลาด เช่น การออกร้านหรือส่งขายตามร้านค้าในชุมชนและได้มีการวางแผนที่จะบูรณาการหลักสูตรขนมพื้นบ้านมุสลิมเข้าสู่การเป็นหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนบ้านตะไละไสในโอกาสต่อไปด้วย โครงการวิจัยได้สร้างให้เกิดความภาคภูมิใจให้เกิดแก่คนในชุมชนทำมาลัยทำให้เห็นคุณค่าแห่งคนอันเป็นพื้นฐานไปสู่การยกระดับความคิดที่ใช้ “ปัญญา” เป็นเครื่องมือนำทางแก้ปัญหาของชุมชนและสังคม โดยกระบวนการวิจัยอย่างไม่รู้จบ

อภิชาติ ลือสกล (2546 : 45) โครงการศึกษากระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาและฟื้นฟู กลุ่มเยาวชนรักแม่กลอง จังหวัดสมุทรสงคราม ชุดโครงการ : เด็ก เยาวชน และครอบครัวได้ศึกษา และพบว่ากลุ่มเยาวชนรักแม่กลองเกิดจากการรวมตัวของเยาวชนในพื้นที่จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวนประมาณ 100 คน สืบเนื่องจากการดำเนินโครงการเยาวชนอาสาสมัครรักแม่กลอง ของมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม เมื่อประมาณ ปี 2542 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อร่วมกันทำกิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ซึ่งต่อมาได้มีการขยายสมาชิก และพัฒนารูปแบบของกิจกรรมมาอย่างต่อเนื่อง โดยได้รับการสนับสนุนจากหลายฝ่าย เช่น ประชาคมรักแม่กลอง, กองทุนเพื่อสังคม รวมทั้งยังได้มีการประสานงานเป็นเครือข่ายร่วมกับกลุ่มเยาวชนในจังหวัดราชบุรี และจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งตั้งอยู่ในลุ่มน้ำแม่กลองด้วยกันจนทำให้เยาวชนกลุ่มเล็กๆ ที่มีจิตสำนึก “รักท้องถิ่น” และกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมสาธารณะอย่างสม่ำเสมอ กลุ่มเยาวชนรักแม่กลอง ได้สร้างสรรค์ผลงานเป็นที่ยอมรับทั้งในระดับจังหวัด และระดับชาติ และได้รางวัล “ลูกโลกสีเขียว” ประเภทกลุ่มเยาวชน ประจำปี 2546 ต่อมาการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเยาวชนรักแม่กลอง กลับขาดความต่อเนื่อง และซบเซาลงไปอย่างมาก จนในที่สุด ก็แทบไม่มีความเคลื่อนไหวใดๆ เลย ทั้งๆ ที่เคยมีสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ รวมแล้วกว่าหนึ่งร้อยคน จึงทำให้มีปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เกิดขึ้นมากมายที่มีผลกระทบต่อ การดำเนินกิจกรรมและการพัฒนาศักยภาพของเยาวชน ทั้งในด้านศักยภาพของตัวเยาวชนเอง ความ

ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ รูปแบบและกระบวนการพัฒนาคนรุ่นใหม่ การขยายสมาชิกไม่เป็นระบบและไม่ต่อเนื่อง และการสนับสนุนจากส่วนต่าง ๆ ท้องถิ่น เช่น ครอบครัวยุ และโรงเรียน ฯลฯ อ่อนแรงลง ตลอดจนความไม่เข้าใจกันและกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ส่วนต่าง ๆ จนส่งผลให้การดำเนินงานของชุมชนเหลือสมาชิกเพียงไม่กี่คน ดังนั้นทางสมาชิกกลุ่มเยาวชนที่ยังคงรวมกลุ่มและที่เลี้ยงกลุ่มเยาวชนรักแม่กลองจึงร่วมกันที่จะศึกษากระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาและฟื้นฟูกลุ่มเยาวชนรักแม่กลอง โดยการศึกษาฯ นี้ จะมีส่วนสำคัญในการแก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ จากการค้นหาบทเรียนและประสบการณ์การดำเนินงานที่ผ่านมาเพื่อกำหนดทิศทางของกลุ่มเยาวชนรักแม่กลอง และยังคงสร้างเสริมจิตสำนึก "รักท้องถิ่น" ให้กับเยาวชนในจังหวัดสมุทรสงคราม รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพและการสนับสนุนให้กลุ่มเยาวชนเหล่านั้นได้มีโอกาสและมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์กิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดกระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมทั้งในด้านของการเรียนรู้ และปฏิบัติการ อันจะเป็นประโยชน์คือตัวเยาวชนเอง และประโยชน์คือชุมชนท้องถิ่น ได้อย่างต่อเนื่องสืบไป

สำนักพัฒนาอุตสาหกรรมในครอบครัวและหัตถกรรม (ม.ป.ป.) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของกลุ่มผู้ผลิตเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า การรวมกลุ่มการผลิตเป็นวิธีที่ดีที่สุดวิธีหนึ่งที่จะพัฒนาผู้ผลิตให้มีความเข้มแข็ง สามารถที่จะดำเนินธุรกิจของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนได้สนับสนุนและส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มผู้ผลิต โดยมีเป้าหมายร่วมกัน คือ ต้องการยกระดับรายได้ของชาวนาบทพัฒนาผู้ผลิตทั้งทางด้านการทำงานและทางด้านจิตสำนึก และยังเป็นการส่งเสริมประสานความร่วมมือขององค์กรต่าง ๆ ในการให้การส่งเสริมอีกด้วย ส่วนในตัวของผู้ผลิตเองก็ย่อมได้รับประโยชน์จากการรวมกลุ่มเช่นกัน เช่น มีรายได้ที่แน่นอน ได้รับการกู้ยืมเงิน ได้รับส่วนแบ่งจากผลกำไร และมีหลักประกันทางด้านการตลาดมากขึ้น ในการจัดตั้งกลุ่มผู้ผลิตในปัจจุบันแยกออกได้เป็น 3 ประเภท คือ กลุ่มอิสระที่ผู้ผลิตจัดตั้งขึ้นเอง กลุ่มที่จัดตั้งโดยหน่วยราชการ และกลุ่มที่จัดตั้งโดยองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งหน่วยงานหรือองค์กรที่ให้การส่งเสริมจัดตั้งกลุ่มเหล่านี้มีรูปแบบของการส่งเสริมที่แตกต่างกันตามแต่วัตถุประสงค์ เช่น อาจจะให้การส่งเสริมเฉพาะด้านการผลิตเพียงอย่างเดียว หรือให้การส่งเสริมทั้งทางด้านการผลิตและการจำหน่าย หรืออาจจะให้การส่งเสริมแบบครบวงจร คือ ทั้งส่งเสริมทางด้านการผลิต การพัฒนาทักษะฝีมือการบริหารจัดการ รวมทั้งรับซื้อผลิตภัณฑ์ที่ผู้ผลิตผลิตได้ทั้งหมด โดยหน่วยงานที่ให้การส่งเสริมเหล่านี้จะกำหนดบทบาทของสมาชิกกลุ่มไว้ 3 รูปแบบ คือ รูปแบบแรกเป็นผู้ผลิตที่มีหน้าที่ผลิตเพียงอย่างเดียว รูปแบบที่สองเป็นผู้ผลิตที่ต้องทำการผลิตและในขณะที่เดียวกันก็ต้องทำหน้าที่ทางการตลาดด้วย

และรูปแบบสุดท้ายสมาชิกกลุ่มต้องมีบทบาทครบวงจรคือสมาชิกจะมีขั้นตอนการพัฒนาจากการเป็นผู้ผลิตที่ลงมือผลิต เป็นผู้จัดการด้านตลาดและพัฒนาเป็นเจ้าของกิจการร่วมกัน ซึ่งบทบาททั้งของหน่วยงานที่ให้การส่งเสริมและบทบาทของสมาชิกไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดก็ตามก็มีทั้งข้อดีและข้อเสียให้พิจารณาเป็นทางเลือกว่าสมควรจะเลือกรูปแบบและวิธีการอย่างไรในการที่จะส่งเสริมกลุ่มผู้ผลิต

โครงการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชาวบ้านและสตรีมีจำนวนไม่มากนัก และส่วนใหญ่จะอยู่ในระหว่างดำเนินการทั้งสิ้น

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

ในบทนี้คณะผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงพัฒนา (Development Research) ซึ่งประกอบด้วย ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดตามลำดับดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มสตรีและเยาวชนที่ประกอบอาชีพทั้งที่เป็นของตนเอง หรือของกลุ่มสมาชิกในท้องถิ่นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 243 ตำบล ซึ่งมีกลุ่มอาชีพอยู่ในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ครอบคลุมกลุ่มประเภทอาชีพต่าง ๆ ทั้ง 4 กลุ่มอาชีพ คือ ประเภทอาหาร ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย ประเภทเครื่องคั้ม ประเภทศิลปประดิษฐ์ และของที่ระลึก ประเภทของใช้และของประดับตกแต่ง และประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร จำนวน 294 กลุ่ม ดังปรากฏในตารางผนวกที่ 1 ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบบันทึกการสนทนา กลุ่มดังนี้

แบบสอบถามชุดที่ 1 (ภาคผนวก ข) ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานและสภาพการประกอบอาชีพ ได้แก่ ชื่อกลุ่มอาชีพ สถานที่ตั้ง ลักษณะงาน ชื่อผู้นำกลุ่ม ผลิตภัณฑ์ จำนวนและผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายได้ดี รายชื่อสมาชิกกลุ่ม ระยะเวลาในการดำเนินงานของกลุ่ม ผลผลิตรายวันและรายได้ เป็นลักษณะเดิมข้อความและรายการ (Checklist) ดังภาคผนวก ข

ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับข้อมูลด้านศักยภาพของการประกอบอาชีพ ได้แก่ ด้านปัจจัยป้อน (Inputs) ด้านกระบวนการผลิต (Process) ด้านการตลาด (Marketing) ด้านการบริหารจัดการ (Management) และด้านผลผลิต (Outputs) โดยแบ่งระดับศักยภาพเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีศักยภาพในเรื่องนั้นมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีศักยภาพในเรื่องนั้นมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีศักยภาพในเรื่องนั้นปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีศักยภาพในเรื่องนั้นน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีศักยภาพในเรื่องนั้นน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือของกลุ่มอาชีพในด้านปัจจัยป้อน กระบวนการผลิต การตลาด การบริหารจัดการและด้านผลผลิต โดยแบ่งเป็น 5 ระดับดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีปัญหาหรือความต้องการตรงกับข้อความนั้นมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีปัญหาหรือความต้องการตรงกับข้อความนั้นมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีปัญหาหรือความต้องการตรงกับข้อความนั้นปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีปัญหาหรือความต้องการตรงกับข้อความนั้นน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีปัญหาหรือความต้องการตรงกับข้อความนั้นน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการประกอบอาชีพ

แบบสอบถามชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพ หลังจากเสร็จสิ้นการฝึกอบรม สอบถามเกี่ยวกับผลที่ได้รับจากการฝึกอบรมและเข้าร่วมโครงการพัฒนาการลงทุน คุณภาพของผลผลิต พัฒนาเทคโนโลยี การดำเนินกิจการ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประกอบอาชีพ แผนการปรับปรุงการประกอบอาชีพและข้อเสนอแนะ โดยแบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ และแบบแจกแจงรายการ (Checklist)

แบบสอบถามชุดที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมโครงการ และประโยชน์ที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรม รวมทั้งข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะและคำถามปลายเปิดเพิ่มเติมจากการสนทนากลุ่ม โดยแบ่งระดับความพึงพอใจเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารั้งนี้
2. สร้างแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามให้ครอบคลุมสิ่งที่กำหนดไว้ตามโครงสร้าง

และเนื้อหา

3. ทำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาด้วยค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะของพฤติกรรม (Index of Congruence) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60-1.00

4. นำแบบสอบถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.60 มาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

5. นำแบบสอบถามไปทดลอง (Try Out) กับกลุ่มสตรีและเยาวชน จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรประสิทธิภาพแอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .86

6. นำแบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่นแล้วไปดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยวิจัยซึ่งอยู่ในพื้นที่สามจังหวัด ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

2. ประสานงานกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าของผลิตภัณฑ์ในแต่ละพื้นที่

3. แจ้งกำหนดการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานและสัมภาษณ์การประกอบอาชีพ

4. ส่งแบบสอบถามชุดที่ 1 ให้กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นประธานกลุ่มอาชีพทุกกลุ่มเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพ ปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนา

5. จัดทำสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 4 กลุ่มประเภทอาชีพในแต่ละจังหวัด

6. จัดอบรมการทำแผนธุรกิจ แผนการตลาด แผนการเงิน และจัดพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน

7. ตั้งคณะกรรมการพัฒนาศักยภาพสตรีและเยาวชน

8. ให้ผู้เข้าอบรมตอบแบบสอบถามชุดที่ 2 ประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผล หลังการฝึกอบรมในแต่ละประเภทอาชีพ
9. ดำรงความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบ สอบถามชุดที่ 3

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและสภาพการดำเนินงานด้านวิชาชีพของสตรีและเยาวชน โดยใช้ ค่าความถี่และค่าร้อยละ จำแนกตามกลุ่มอาชีพของแต่ละจังหวัด
2. วิเคราะห์ด้านศักยภาพการประกอบอาชีพแต่ละกลุ่มประเภทอาชีพทั้งหกกลุ่ม จำแนก ความจังหวัดทั้งสามจังหวัด โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ กำหนดไว้
3. วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการพัฒนาศักยภาพสตรีและเยาวชน โดยหาค่าเฉลี่ยและค่า เบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จำแนกตามกลุ่มอาชีพและจังหวัด
4. วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาศักยภาพสตรีและเยาวชน โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของ เนื้อหา (Content Analysis)
5. สังเคราะห์รูปแบบ ในการพัฒนาศักยภาพสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดน ภาคใต้
6. วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การพัฒนาศักยภาพของสตรีและเยาวชนหลังการฝึกอบรม โดยหา ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้
7. วิเคราะห์ความพึงพอใจในการประกอบอาชีพ โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มประเภทอาชีพ และกลุ่มจังหวัด

เกณฑ์การประเมิน

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) เพื่อประเมินระดับศักยภาพของสตรีและ เยาวชน ระดับปัญหาและความต้องการ และระดับความพึงพอใจ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับไว้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.51 – 5.00	หมายถึง	อยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.51 – 4.50	หมายถึง	อยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.51 – 3.50	หมายถึง	อยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.51 – 2.50	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.50	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการศึกษาการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประชากรที่เก็บข้อมูลในครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มสตรีและเยาวชนซึ่งเป็นผู้ประกอบกิจการในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ดังปรากฏในตาราง 1

ตาราง 1 ประชากรในการเก็บข้อมูลกลุ่มสตรีและเยาวชนผู้ประกอบการอาชีพในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

กลุ่มอาชีพ	ปัตตานี	ยะลา	นราธิวาส	รวม
1. ประเภทอาหารและเครื่องดื่ม	31	43	18	92
2. ประเภทเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย	49	32	55	136
3. ประเภทสิ่งประดิษฐ์และของใช้	11	18	28	58
4. ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร	3	4	1	8
รวม	94	97	102	294

ตาราง 1 แสดงประชากรที่เก็บข้อมูลจากกลุ่มสตรีและเยาวชนเป็นผู้ประกอบการอาชีพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยจำแนกตามกลุ่มอาชีพได้ 4 ประเภท ได้แก่ ประเภทอาหารและเครื่องดื่ม จำนวน 92 กลุ่ม ประเภทเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย จำนวน 136 กลุ่ม ประเภทสิ่งประดิษฐ์และของใช้ จำนวน 58 กลุ่ม และประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร จำนวน 8 กลุ่ม ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นกลุ่มอาชีพจำแนกตามจังหวัด และจัดกลุ่มประเภทที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ในรูปแบบตาราง โดยแสดงข้อมูลที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานและสภาพการประกอบอาชีพ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านศักยภาพของกลุ่มอาชีพ ปัญหา ความต้องการของกลุ่มอาชีพ และแนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพ

ส่วนที่ 3 ประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนาความรู้กลุ่มสตรีและเยาวชนทั้งสามจังหวัด หลังจากการพัฒนาเครือข่ายการประกอบอาชีพ และการสังเคราะห์รูปแบบในการพัฒนาศักยภาพของสตรีและเยาวชนในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

3.1 การสังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาเครือข่ายการประกอบอาชีพ

3.2 การสังเคราะห์รูปแบบในการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพของกลุ่มสตรีและ

เยาวชน

3.3 ผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนากลุ่มอาชีพสตรีและเยาวชน ทั้งสามจังหวัด

3.4 ผลการประเมินความพึงพอใจของสตรีและเยาวชน โดยภาพรวมทั้งสามจังหวัด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานและสภาพการประกอบอาชีพ สตรีและเยาวชนในสามจังหวัด

ชายแดนภาคใต้ จำแนกตามกลุ่มอาชีพ 4 ประเภทคือ 1) ประเภทอาหารและเครื่องคัม 2) ประเภทเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย 3) ประเภทสิ่งประดิษฐ์และของใช้ และ 4) ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร ซึ่งมีรายละเอียดดังภาคผนวก ข จากการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์และเก็บข้อมูลพื้นฐานทั้งสิ้นจำนวน 294 กลุ่ม ซึ่งมีเจ้าของกิจการและเป็นประธานกลุ่ม โดยจำแนกตามกลุ่มอาชีพในแต่ละจังหวัดจัดกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ได้จำนวน 4 กลุ่ม ดังตาราง 2-5

ตาราง 2 ชื่อผลิตภัณฑ์และจำนวนเจ้าของกิจการในสามจังหวัดภาคใต้ กลุ่มอาชีพประเภทอาหารและเครื่องคัม

กลุ่มอาชีพ	ชื่อผลิตภัณฑ์	จำนวนเจ้าของกิจการ (กลุ่ม)			
		ปัตตานี	ยะลา	นราธิวาส	รวม
1. ประเภทอาหารและเครื่องคัม	ข้าวเกรียบ	7	2	2	11
	ขนมทองม้วน(หับ/ม้วน)	3	8	-	11
	ผลไม้กวน (มังคุด/ทุเรียน/ส้มแขก/สับปะรด)	3	2	6	11
	ขนมกะหรี่ปั๊	4	5	-	9
	น้ำพริก	4	2	3	9
	ขนมชนิดต่าง ๆ (รังนก)				
	ดอกจอก กรอบเค็ม ฯลฯ)	1	2	5	8
	ส้มแขก	2	-	5	7
	กล้วยฉาบ	-	5	1	6
	โคนัทกล้วยหอม	-	6	-	6
	ขนมเปี๊ยะ	2	3	-	5
	ปุยฝ้าย	-	4	-	4

ตาราง 2 (ต่อ)

กลุ่มอาชีพ	ชื่อผลิตภัณฑ์	จำนวนเจ้าของกิจการ (กลุ่ม)			
		ปัตตานี	ยะลา	นราธิวาส	รวม
	โรตีสกรอบ	-	2	2	4
	ข้าวพอง	3	1	-	4
	สะตอดอง	-	4	-	4
	ผลไม้กรอบ	2	-	-	2
	ซาลาเปา	-	2	-	2
	ถั่วกรอบ	-	2	-	2
	ชิงผง	1	-	-	1
	ชาส้มแขก	-	-	2	
	เม็คมะม่วงหิมพานต์	1	-	-	1
	อาหารนก	1	-	-	1
	ผักสด	1	-	-	1
	ถั่วเค็มกรอบ	1	-	-	1
	สาหร่าย	1	-	-	1
	ปลากระดักแห้ง	1	-	-	1
	กะปิ	1	-	-	1
	เครื่องแกง	-	1	-	1
	กาแฟผง	-	1	-	1
	ส้มโชกุน	-	1	-	1
	ไข่เค็มใบเตย	-	-	1	1
	ชาแห้งและชาส้มแขก	-	-	1	1
	ส้มแขกแคปซูล	-	-	1	1
	น้ำดื่ม	1	1	-	2

ตาราง 2 พบว่า กลุ่มอาชีพประเภทอาหารมีชื่อผลิตภัณฑ์ความลักษณะของท้องถิ่นที่มีทรัพยากรเพียงพอหามาได้ อันดับสูงสุด ได้แก่ ข้าวเกรียบ ซึ่งผลิตจากปลา กุ้ง และจากผลไม้ มีผู้ประกอบการจำนวน 11 กลุ่ม จำแนกเป็นจังหวัดปัตตานี 7 กลุ่ม ยะลา และนราธิวาส จังหวัดละ 2 กลุ่ม กลุ่มขนมทองม้วนและทองพับ จำนวน 11 กลุ่มเช่นเดียวกัน จำแนกเป็นจังหวัดปัตตานี 3 กลุ่ม

และยะลา 8 กลุ่ม รองลงมาได้แก่ ผลไม้กวน เช่น ทูเรียน มังคุด สับปะรด มีจำนวน 10 กลุ่ม ขนมกะหรี่ปั๊บ และน้ำพริก มีจำนวนอย่างละ 9 กลุ่ม ผลิตภัณฑ์จากส้มแขก ซึ่งมีในจังหวัดนราธิวาส ปัตตานี จำนวน 7 กลุ่ม และผลิตภัณฑ์จากผลไม้ เช่น ถั่วฝักยาว ลูกหมี เป็นต้น ส่วนน้ำดื่มมีในจังหวัด ปัตตานีและยะลา จังหวัดละ 1 กลุ่ม

ตาราง 3 ชื่อผลิตภัณฑ์และจำนวนเจ้าของกิจการในสามจังหวัดภาคใต้ กลุ่มอาชีพประเภทเสื้อผ้า และเครื่องแต่งกาย

กลุ่มอาชีพ	ชื่อผลิตภัณฑ์	จำนวนเจ้าของกิจการ (กลุ่ม)			
		ปัตตานี	ยะลา	นราธิวาส	รวม
2. ประเภทเสื้อผ้า และเครื่องแต่งกาย	ผ้าคลุมศีรษะ	26	14	35	75
	เสื้อชุด	11	14	25	50
	ผ้าละหมาด	14	7	26	47
	หมวกกะปิเยาะห์	13	3	2	18
	ผ้าปูโต๊ะ	11	1	5	17
	ผ้าเช็ดหน้า	7	8	9	24
	ผ้าคลุมไหล่	2	4	7	13
	ผ้าจั่น	-	4	9	13
	ผ้าโสร่ง	-	9	2	11
	ผ้าพันชายหาคัดมุกและลูกปัด	4	1	6	11
	ชุดนอน	4	-	12	16
	ปักจักร	7	6	4	17
	ปลอกหมอน	1	2	2	5
	กระเป๋าคาด	4	1	-	5
	ที่รองจาน	2	-	-	2
	ผ้าลายจวนตานี	1	-	-	1
	ผ้าขกดอก	1	-	-	1
	ผ้าขาวม้า	1	-	-	1
	ผ้ามัดหมี่	1	-	-	1
	ผ้าลายเกร็ดเต่า	1	-	-	1

ตาราง 3 พบว่า กลุ่มอาชีพประเภทเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายมีชื่อผลิตภัณฑ์สอดคล้องกับวัฒนธรรมในท้องถิ่น และผลิตเพื่อใช้ในกลุ่มไทยมุสลิมมากอันดับสูงสุด ได้แก่ ผ้าคลุมศีรษะ จำนวน 75 กลุ่ม จำแนกเป็นจังหวัดปัตตานี 26 กลุ่ม ยะลา 14 กลุ่ม และนราธิวาส 35 กลุ่ม รองลงมา ได้แก่ เสื้อชุดยาว จำนวน 50 กลุ่ม กลุ่มผ้าละหมาด มีจำนวน 47 กลุ่ม และกลุ่มทำหมวกกะปิเยาะห์ จำนวน 18 กลุ่ม กลุ่มผ้าเช็ดหน้า ปักจักร ผ้าปูโต๊ะ ผ้าคลุมไหล่ ผ้ารับ ผ้าโสร่ง ชุดนอน และ ผลิตภัณฑ์จากผ้ากระจายจามจังหวัดทั้งปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

ตาราง 4 ชื่อผลิตภัณฑ์และจำนวนเจ้าของกิจการในสามจังหวัดภาคใต้ กลุ่มอาชีพประเภทสิ่งประดิษฐ์และของใช้

กลุ่มอาชีพ	ชื่อผลิตภัณฑ์	จำนวนเจ้าของกิจการ (กลุ่ม)			
		ปัตตานี	ยะลา	นราธิวาส	รวม
3. ประเภทสิ่งประดิษฐ์และของใช้	เรือกอและ	1	-	4	5
	ดอกไม้จากใบขางพารา	1	1	5	7
	ดอกไม้จากผ้าใยบัว	-	-	5	5
	ดอกไม้กระดาษ	1	2	-	3
	ของขำร่วย	1	1	6	8
	กริช	-	-	2	2
	กรงนก	1	2	2	5
	กระเป๋าข่านลิเกา	1	1	4	6
	กระเป๋าสานจุด	1	-	4	5
	เปลือกหอยประดิษฐ์	-	1	-	1
	สิ่งประดิษฐ์จากกะลา	-	2	2	4
	เสื่อค้ำ	-	2	-	2
	เสื่อกระจูด	-	-	3	3
	ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ (กระด้ง กระจเขอ ตะกร้า ชะลอม ไม้กวาด กระเป๋า สุมไก่)	2	1	-	3
	กระเป๋าจากใบลาน	-	-	3	3
	ไม้กระป๋อง กระบอง คาบ	-	-	2	2
	กระดานนวดผ้าเท้า	-	-	1	1

ตาราง 4 พบว่า กลุ่มอาชีพประเภทสิ่งประดิษฐ์และของใช้มีผลิตภัณฑ์มาก คือ เรือกอบและที่จังหวัดนราธิวาส 4 กลุ่มและปัตตานี 1 กลุ่ม การผลิตดอกไม้จากใบยางพารา ใยบัวและกระดาษ มีการผลิตของชำร่วย จำนวน 8 กลุ่ม จัดทำกริช 2 กลุ่ม ทำกรรจนก 5 กลุ่ม ผลิตภัณฑ์จากย่านลิเภา 6 กลุ่ม ผลิตภัณฑ์จากกระชูด 5 กลุ่ม และสิ่งประดิษฐ์จากเปลือกหอย และกะลามะพร้าว เป็นต้น

ส่วนประเภทของใช้ ได้แก่ กลุ่มอาชีพผลิตวัสดุในท้องถิ่น เช่น ทำเสื่อกระชูด เสื่อค้ำ ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ใบลาน ไม้หวาย เป็นต้น

ตาราง 5 ชื่อผลิตภัณฑ์และจำนวนเจ้าของกิจการในสามจังหวัดภาคใต้ กลุ่มอาชีพประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร

กลุ่มอาชีพ	ชื่อผลิตภัณฑ์	จำนวนเจ้าของกิจการ (กลุ่ม)			
		ปัตตานี	ยะลา	นราธิวาส	รวม
4. ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร	ครีมนวด	1	2	-	3
	แชมพู (ว่านหางจระเข้ มะกรูด ดอกอัญชัน)	-	2	-	2
	สบู่เหลวขมิ้น	-	1	-	1
	สบู่ก้อนเปลือกมังคุด	-	1	-	1
	สบู่หอมสมุนไพร	1	1	-	2
	น้ำยาปรับผ้านุ่ม	1	1	-	2
	น้ำยารีดผ้า	1	1	-	2
	น้ำยาล้างจาน	1	1	-	2
	พืชมะสอย	-	-	1	1

ตาราง 5 พบว่า กลุ่มอาชีพประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร มีผลิตภัณฑ์ เช่น ครีมนวด แชมพู สบู่ น้ำยาปรับผ้านุ่ม น้ำยารีดผ้า น้ำยาล้างจาน และพืชมะสอย-บาล์ม ซึ่งมีจำนวน 1-3 กลุ่มเท่านั้น

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านศักยภาพของกลุ่มอาชีพ ปัญหา ความต้องการของกลุ่มอาชีพ และ แนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพ

2.1 จังหวัดปัตตานี ซึ่งประกอบไปด้วย 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอาหารและเครื่องคั้น กลุ่มเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย กลุ่มสิ่งประดิษฐ์และของใช้ และกลุ่มสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร มีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 ศักยภาพ ปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาของกลุ่มอาชีพ ประเภทอาหารและเครื่องคั้น จังหวัดปัตตานี ผลปรากฏดังตาราง 6-8

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศักยภาพของกลุ่มอาหารและเครื่องคั้น จังหวัดปัตตานี

ศักยภาพของกลุ่มอาหารและเครื่องคั้น จังหวัดปัตตานี	μ	σ	ระดับศักยภาพ
ด้านปัจจัยป้อน			
1. งบประมาณ/เงินลงทุน ในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มอาชีพ	3.11	0.73	ปานกลาง
2. เงินหมุนเวียนภายในกลุ่มอาชีพ	2.96	0.75	ปานกลาง
3. กำลังแรงงานต่อปริมาณการผลิต	3.32	0.84	ปานกลาง
4. เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต	3.13	0.92	ปานกลาง
5. เทคโนโลยีที่ใช้เหมาะสมกับปริมาณการผลิต	3.02	0.94	ปานกลาง
6. อาคารสถานที่ถาวรของกลุ่มอาชีพ	3.49	0.95	ปานกลาง
7. สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ (เช่น รถเข็น รถยก เครื่องบรรจุผลิตภัณฑ์ ฯลฯ)	2.62	1.07	ปานกลาง
8. การจัดหาวัตถุดิบกระทำได้อย่างรวดเร็ว	3.21	0.75	ปานกลาง
9. ราคาของวัตถุดิบมีความเหมาะสมต่อต้นทุนการผลิต	3.29	0.81	ปานกลาง
ด้านกระบวนการผลิต			
10. ทักษะ/ความชำนาญของฝีมือสมาชิก	3.76	0.73	มาก
11. ระยะเวลาในการผลิตแต่ละชิ้น	3.76	0.67	มาก
12. การแบ่งหน้าที่หรือภาระงาน	3.74	0.79	มาก
13. ความสามารถในการเพิ่มผลผลิต	3.66	0.81	มาก
14. เครื่องจักรและอุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ใช้ใน กระบวนการผลิตมีความทันสมัย	3.00	1.10	ปานกลาง

ตาราง 6 (ต่อ)

ศักยภาพของกลุ่มอาหารและเครื่องดื่ม จังหวัดปทุมธานี	μ	σ	ระดับศักยภาพ
ด้านการตลาด			
15. การตลาด/การขยายตลาด	3.28	0.97	ปานกลาง
16. การบรรจุภัณฑ์	3.15	0.83	ปานกลาง
17. การจัดเก็บวัตถุดิบและผลผลิต	3.30	0.75	ปานกลาง
18. การขนส่ง	3.17	0.87	ปานกลาง
19. การหาลูกค้า	3.10	0.81	ปานกลาง
20. การกำหนดราคา	3.19	0.68	ปานกลาง
21. การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ	3.23	0.81	ปานกลาง
22. การประชาสัมพันธ์ของกลุ่ม	3.36	0.87	ปานกลาง
23. ความพึงพอใจของลูกค้า	3.74	0.90	มาก
ด้านผลผลิต			
24. ผลผลิตได้มาตรฐาน	3.62	0.95	มาก
25. ปริมาณของผลผลิตเพียงพอกับความต้องการของตลาด	3.49	0.72	ปานกลาง
26. รูปแบบของผลผลิตตรงกับความต้องการของตลาด	3.49	0.86	ปานกลาง
27. รูปแบบของผลผลิตมีความหลากหลาย	3.08	0.86	ปานกลาง
28. รูปแบบของผลผลิตมีการปรับเปลี่ยนตามความต้องการของตลาด	3.34	0.79	ปานกลาง
ด้านการบริหารจัดการ			
29. การจัดอบรมให้ความรู้ด้านกระบวนการผลิต เทคโนโลยี หรือการจัดอบรมอื่นที่เกี่ยวข้อง	3.32	0.73	ปานกลาง
30. การคัดเลือกสมาชิก	3.60	0.71	มาก
31. การประกันสังคม	2.47	10.4	น้อย
32. ผลประโยชน์ตอบแทน	3.21	0.72	ปานกลาง
33. ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก	3.72	0.74	มาก
34. ความสามารถในการจูงใจให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการซื้อ	3.38	0.85	ปานกลาง
35. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับกลุ่มอาชีพอื่น	3.38	0.61	ปานกลาง
36. การขยายงานในอนาคต	3.85	0.83	มาก

ตาราง 6 พบว่า ศักยภาพของกลุ่มอาชีพอาหารและเครื่องคั้มของสตรีและเยาวชน ในจังหวัด ปัตตานีมีสภาพดังนี้

- 1) ด้านปัจจัยป้อน ทุกรายการอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความพร้อมเกี่ยวกับอาคาร สถานที่ของการประกอบอาชีพมีสถานที่ถาวร ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง และมีเครื่องจักรอุปกรณ์ ที่ใช้ในการผลิตกำลังแรงงานเพียงพออยู่ในระดับปานกลาง ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่น เครื่องชก เครื่องบรรจุผลิตภัณฑ์
- 2) ด้านกระบวนการผลิต อยู่ในระดับมาก ยกเว้นเกี่ยวกับเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตมีความทันสมัยอยู่ในระดับปานกลาง
- 3) ด้านการตลาด เกี่ยวกับการบรรจุภัณฑ์ การขยายตลาด การขนส่ง และการหาลูกค้า อยู่ใน ระดับปานกลาง ยกเว้นด้านความพึงพอใจของลูกค้าอยู่ในระดับมาก
- 4) ด้านผลผลิต เกี่ยวกับการปริมาณการผลิต รูปแบบของผลผลิต อยู่ในระดับปานกลาง และ ผลผลิตได้มาตรฐาน อยู่ในระดับมาก
- 5) ด้านการบริหารจัดการ เกี่ยวกับการขยายงานในอนาคตและความสัมพันธ์ระหว่าง สมาชิกอยู่ในระดับมาก ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิต การจัดอบรม การให้ผลประโยชน์ คอยแทน และการจูงใจให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการซื้อ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการ ประกันสังคมให้กับสมาชิกยังอยู่ในระดับน้อย

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาของกลุ่มอาหารและเครื่องคั้ม จังหวัด ปัตตานี

ปัญหาของกลุ่มอาหารและเครื่องคั้ม จังหวัดปัตตานี	μ	σ	ระดับปัญหา
ด้านปัจจัยป้อน			
1. ความสามารถของสมาชิก	3.09	0.90	ปานกลาง
2. ผู้ชำนาญการที่เป็นที่ปรึกษา	3.15	1.06	ปานกลาง
3. กำลังแรงงานที่ใช้ในการผลิต	2.87	1.07	ปานกลาง
4. งบประมาณหรือเงินลงทุน	3.55	1.19	มาก
5. เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต	3.45	1.16	ปานกลาง
6. อาคาร สถานที่ หรือโรงงาน	3.49	1.21	ปานกลาง

ตาราง 7 (ต่อ)

ปัญหาของกลุ่มอาหารและเครื่องดื่ม จังหวัดปัตตานี	μ	σ	ระดับปัญหา
7. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์	3.00	1.32	ปานกลาง
ด้านกระบวนการผลิต			
8. การจัดการวัตถุดิบ	3.13	1.12	ปานกลาง
9. การจัดการของเสีย	3.00	1.16	ปานกลาง
10. ขั้นตอนการผลิต	3.13	1.06	ปานกลาง
11. ระยะเวลาที่ใช้ในการผลิต	3.15	0.88	ปานกลาง
ด้านการตลาด			
12. ความรู้ทางการตลาด	3.26	1.13	ปานกลาง
13. ผลผลิตมีตลาดรองรับที่แน่นอน	3.17	0.96	ปานกลาง
14. ความสามารถในการขยายตลาดเพิ่มขึ้น	3.36	1.07	ปานกลาง
15. ความสามารถในการหาลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้น	3.43	0.74	ปานกลาง
16. ความรู้ทางด้านการบริหารลูกค้า	3.30	1.06	ปานกลาง
17. การจัดการผลิตภัณฑ์	3.21	0.91	ปานกลาง
18. การขนส่งสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ไปยังตลาด	3.34	1.05	ปานกลาง
19. การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์	3.21	0.99	ปานกลาง
20. คู่แข่งขึ้นมากรายผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกัน	3.15	1.04	ปานกลาง
21. การกำหนดราคาผลิตภัณฑ์	3.27	1.06	ปานกลาง
ด้านผลผลิต			
22. มาตรฐานผลผลิตที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานของรัฐ	3.00	0.98	ปานกลาง
23. คุณภาพผลผลิตเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค	3.15	1.06	ปานกลาง
24. ลูกค้ามีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์	3.21	0.99	ปานกลาง
25. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่	3.25	0.99	ปานกลาง
26. หน่วยงานของรัฐสนับสนุนการประกอบอาชีพ	3.32	10.2	ปานกลาง
ด้านการบริหารจัดการ			
27. การจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิก	3.36	0.90	ปานกลาง
28. ผลประโยชน์ตอบแทนหรือสวัสดิการ	3.09	0.95	ปานกลาง

ตาราง 7 (ต่อ)

ปัญหาของกลุ่มอาหารและเครื่องคั้น จังหวัดปัตตานี	μ	σ	ระดับปัญหา
29. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของกับลูกจ้าง	2.87	0.99	ปานกลาง
30. การแบ่งหน้าที่หรือภาระงานของแต่ละคน	2.74	1.15	ปานกลาง
31. ความยุติธรรมในการบริหารของเจ้าของหรือหัวหน้า	2.72	1.26	ปานกลาง

ตาราง 7 พบว่า ปัญหาการประกอบอาชีพประเภทอาหารและเครื่องคั้นของสตรีและเยาวชน ในจังหวัดปัตตานี มีดังนี้

- 1) ด้านปัจจัยป้อน มีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณและเงินลงทุน อยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง
- 2) ด้านกระบวนการผลิต มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการวัตถุดิบ ขั้นตอนการผลิตและระยะเวลาที่ใช้มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น ๆ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง
- 3) ด้านการตลาด มีปัญหาในด้านความสามารถในการหาลูกค้าใหม่ และการส่งสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ไปยังตลาด มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น ๆ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง
- 4) ด้านผลผลิต มีปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ และการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น ๆ และอยู่ในระดับปานกลาง
- 5) ด้านการบริหารจัดการ มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิก และการให้ผลประโยชน์ตอบแทนหรือการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการการช่วยเหลือของกลุ่มอาหาร และเครื่องคั้น จังหวัดปัตตานี

ความต้องการของกลุ่มอาหารและเครื่องคั้น จังหวัดปัตตานี	μ	σ	ระดับความ ต้องการความ ช่วยเหลือ
ด้านปัจจัยป้อน			
1. ความสามารถของสมาชิก	3.26	0.90	ปานกลาง
2. ผู้ชำนาญการที่เป็นที่ปรึกษา	3.49	0.86	ปานกลาง
3. กำลังแรงงานที่ใช้ในการผลิต	3.04	0.91	ปานกลาง
4. งบประมาณหรือเงินลงทุน	3.96	0.93	มาก
5. เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต	3.87	1.03	มาก
6. อาคาร สถานที่ หรือโรงงาน	3.81	1.08	มาก
7. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์	3.28	1.16	ปานกลาง
ด้านกระบวนการผลิต			
8. การจัดการวัตถุดิบ	3.30	1.10	ปานกลาง
9. การจัดการของเสีย	3.32	1.08	ปานกลาง
10. ขั้นตอนการผลิต	3.06	0.87	ปานกลาง
11. ระยะเวลาที่ใช้ในการผลิต	3.09	0.83	ปานกลาง
ด้านการตลาด			
12. ความรู้ทางการตลาด	3.55	0.95	มาก
13. ผลผลิตมีตลาดรองรับที่แน่นอน	3.40	0.95	ปานกลาง
14. ความสามารถในการขยายตลาดเพิ่มขึ้น	3.70	0.88	มาก
15. ความสามารถในการหาลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้น	3.62	0.85	มาก
16. ความรู้ทางด้านการบริหารลูกค้า	3.68	1.00	มาก
17. การจัดเก็บผลิตภัณฑ์	3.43	0.99	ปานกลาง
18. การขนส่งสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ไปยังตลาด	3.38	1.07	ปานกลาง
19. การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์	3.53	0.97	มาก
20. คู่แข่งจำนวนมากขายผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกัน	3.15	1.04	ปานกลาง
21. การกำหนดราคาผลิตภัณฑ์	3.32	0.98	ปานกลาง

ตาราง 8 (ต่อ)

ความต้องการของกลุ่มอาหารและเครื่องดื่ม จังหวัดปทุมธานี	μ	σ	ระดับความ ต้องการความ ช่วยเหลือ
ด้านผลผลิต			
22. มาตรฐานผลผลิตที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานของรัฐ	3.30	0.88	ปานกลาง
23. คุณภาพผลผลิตเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค	3.47	0.91	ปานกลาง
24. ลูกค้านักมีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์	3.23	0.79	ปานกลาง
25. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่	3.47	0.80	ปานกลาง
26. หน่วยงานของรัฐสนับสนุนการประกอบอาชีพ	3.47	0.91	ปานกลาง
ด้านการบริหารจัดการ			
27. การจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิก	3.30	0.81	ปานกลาง
28. ผลประโยชน์ตอบแทนหรือสวัสดิการ	3.17	0.82	ปานกลาง
29. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของกับลูกจ้าง	2.89	0.81	ปานกลาง
30. การแบ่งหน้าที่หรือภาระงานของแต่ละคน	2.68	0.86	ปานกลาง
31. ความยุติธรรมในการบริหารของเจ้าของหรือหัวหน้า	2.68	0.91	ปานกลาง

ตาราง 8 พบว่า ความต้องการความช่วยเหลือของกลุ่มสตรีและเยาวชนประเภทอาหารในจังหวัดปทุมธานีมีดังนี้

1) ด้านปัจจัยป้อน มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ งบประมาณเพื่อการลงทุนเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต ต้องการอาคารสถานที่หรือโรงงาน ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

2) ด้านกระบวนการผลิต มีความต้องการความช่วยเหลืออยู่ในระดับปานกลาง เช่น การจัดการของเสียและการจัดการวัตถุดิบ

3) ด้านการตลาด มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การขยายตลาดเพิ่มขึ้น ความรู้เกี่ยวกับการบรรจุภัณฑ์ การหาลูกค้าใหม่เพิ่ม และความรู้เกี่ยวกับการตลาด การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

4) ด้านการผลิต มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่ความต้องการมาก ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพผลผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ และการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ

5) ด้านการบริหารจัดการ มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง ซ้ำที่มาก ได้แก่ การจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิกในกลุ่ม และการจัดผลประโยชน์ตอบแทน

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพกลุ่มอาหารและเครื่องคั่วของสตรีและเยาวชนจังหวัดปทุมธานี จากการสัมภาษณ์และการสัมภาษณ์กลุ่มย่อยมีดังนี้

1. หน่วยงานของรัฐควรให้ความช่วยเหลือในเรื่องการจัดอบรมเกี่ยวกับการบรรจุภัณฑ์ การจัดเงินทุนหมุนเวียน และจัดหาเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาให้เพื่อเพิ่มผลผลิต
2. ควรแก้ปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้ผลผลิตทางด้านอาหารและเครื่องคั่ว ได้มีโอกาสจำหน่ายเพิ่มขึ้น
3. ควรพัฒนาวัตถุดิบให้เพียงพอต่อการผลิต โดยการส่งเสริมการเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตรที่นำมาใช้ในการผลิตอาหาร
4. ควรจัดหาตลาดและมีการประชาสัมพันธ์สินค้า ผลผลิต ให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากขึ้น
5. ควรจัดหาหรือจัดสร้างสถานที่ เพื่อเป็นศูนย์อาหาร สามารถจำหน่ายได้เพิ่มขึ้น

2.1.2 ศักยภาพ ปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาของกลุ่มอาชีพประเภทเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย ผลปรากฏดังตาราง 9-11

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศักยภาพของกลุ่มเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดปทุมธานี

ศักยภาพของกลุ่มเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดปทุมธานี	μ	σ	ระดับศักยภาพ
ด้านปัจจัยป้อน			
1. งบประมาณ/เงินลงทุน ในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มอาชีพ	2.60	1.01	ปานกลาง
2. เงินหมุนเวียนภายในกลุ่มอาชีพ	2.73	0.83	ปานกลาง
3. กำลังแรงงานต่อปริมาณการผลิต	3.22	0.77	ปานกลาง
4. เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต	3.20	0.91	ปานกลาง
5. เทคโนโลยีที่ใช้เหมาะสมกับปริมาณการผลิต	3.08	1.04	ปานกลาง
6. อาคารสถานที่ถาวรของกลุ่มอาชีพ	2.81	1.37	ปานกลาง
7. สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น อุปกรณ์ เครื่องบรรจุ ผลิตภัณฑ์ ฯลฯ	2.49	1.06	น้อย

ตาราง 9 (ต่อ)

ลักษณะของกุ่มอ้อยห้ามอะเควี่องแห่งกาย จังหวัดปทุมธานี	μ	σ	ระดับทัศนภาพ
8. การจัดหาวัตถุดิบกระทำได้อย่างรวดเร็ว	3.10	0.80	ปานกลาง
9. ราคาของวัตถุดิบมีความเหมาะสมต่อต้นทุนการผลิต	3.25	0.80	ปานกลาง
ด้านกระบวนการผลิต			
10. ทักษะ/ความชำนาญของฝีมือสมาชิก	3.68	0.74	มาก
11. ระยะเวลาในการผลิตแต่ละชิ้น	3.33	0.62	ปานกลาง
12. การแบ่งหน้าที่หรือภาระงาน	3.49	0.72	ปานกลาง
13. ความสามารถในการเพิ่มผลผลิต	3.39	0.75	ปานกลาง
14. เครื่องจักรและอุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ใช้ใน กระบวนการผลิตมีความทันสมัย	2.93	0.93	ปานกลาง
ด้านการตลาด			
15. การตลาด/การขยายตลาด	2.98	0.94	ปานกลาง
16. การบรรจุภัณฑ์	2.85	1.09	ปานกลาง
17. การจัดเก็บวัตถุดิบและผลผลิต	3.24	0.91	ปานกลาง
18. การขนส่ง	3.19	0.88	ปานกลาง
19. การหาลูกค้า	3.13	0.89	ปานกลาง
20. การกำหนดราคา	3.19	0.10	ปานกลาง
21. การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ	3.14	0.96	ปานกลาง
22. การประชาสัมพันธ์ของกลุ่ม	3.17	0.98	ปานกลาง
23. ความพึงพอใจของลูกค้า	3.84	0.78	มาก
ด้านผลผลิต			
24. ผลผลิตได้มาตรฐาน	3.71	0.91	มาก
25. ปริมาณของผลผลิตเพียงพอกับความต้องการของตลาด	3.43	0.91	ปานกลาง
26. รูปแบบของผลผลิตตรงกับความต้องการของตลาด	3.57	0.82	มาก
27. รูปแบบของผลผลิตมีความหลากหลาย	3.57	1.03	มาก
28. รูปแบบของผลผลิตมีการปรับเปลี่ยนตามความต้องการ ของตลาด	3.63	0.79	มาก

ตาราง 9 (ต่อ)

ศักยภาพของกลุ่มเชื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดปัตตานี	μ	σ	ระดับศักยภาพ
ด้านการบริหารจัดการ			
29. การจัดอบรมให้ความรู้ด้านกระบวนการผลิต เทคโนโลยี หรือการจัดอบรมอื่นที่เกี่ยวข้อง	3.10	0.80	ปานกลาง
30. การคัดเลือกสมาชิก	3.51	0.84	มาก
31. การประกันสังคม	2.13	1.13	น้อย
32. ผลประโยชน์ตอบแทน	3.24	0.95	ปานกลาง
33. ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก	3.84	0.90	มาก
34. ความสามารถในการจูงใจให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการซื้อ	3.54	1.03	มาก
35. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับกลุ่มอาชีพอื่น	3.54	0.89	มาก
36. การขยายงานในอนาคต	3.75	0.95	มาก

ตาราง 9 ศักยภาพกลุ่มอาชีพผ้าและเครื่องแต่งกายของสตรีและเยาวชนในจังหวัดปัตตานีมีดังนี้

1) ปัจจัยป้อนเกือบทุกรายการอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่น อุปกรณ์ เครื่องจักร ยังมีไม่เพียงพอกับสมาชิก นอกจากนี้งบประมาณ เงินลงทุนดำเนินการทางธุรกิจและเงินทุนหมุนเวียนยังไม่เพียงพอ

2) ด้านกระบวนการผลิต ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยและต้องการผลิตให้ทันกับความต้องการของตลาด มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ๆ อย่างไรก็ตามสมาชิกมีทักษะความชำนาญอยู่ในระดับมาก

3) ด้านการตลาด ศักยภาพการขยายตลาด การบรรจุภัณฑ์ยังมีน้อยกว่าข้ออื่น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือความพึงพอใจของลูกค้า

4) ด้านผลผลิต มีมาตรฐาน รูปแบบตรงกับความต้องการของตลาด มีความหลากหลาย อยู่ในระดับมาก แต่ปริมาณการผลิตอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด

5) ด้านการบริหารจัดการ การจัดอบรมให้ความรู้ในการผลิต การใช้เทคโนโลยี สมาชิกได้รับผลตอบแทนอยู่ในระดับปานกลาง และการประกันสังคมอยู่ในระดับน้อย ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับมาก

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาของกลุ่มเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดปัตตานี

ปัญหาของกลุ่มเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดปัตตานี	μ	σ	ระดับปัญหา
ด้านปัจจัยป้อน			
1. ความสามารถของสมาชิก	2.92	0.92	ปานกลาง
2. ผู้ชำนาญการที่เป็นที่ปรึกษา	3.22	0.94	ปานกลาง
3. กำลังแรงงานที่ใช้ในการผลิต	3.17	0.94	ปานกลาง
4. งบประมาณหรือเงินลงทุน	3.70	1.12	มาก
5. เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต	3.22	1.21	ปานกลาง
6. อาคาร สถานที่ หรือโรงงาน	3.16	1.32	ปานกลาง
7. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์	2.90	1.07	ปานกลาง
ด้านกระบวนการผลิต			
8. การจัดการวัตถุดิบ	3.00	1.34	ปานกลาง
9. การจัดการของเสีย	2.33	1.11	น้อย
10. ขั้นตอนการผลิต	2.89	0.95	ปานกลาง
11. ระยะเวลาที่ใช้ในการผลิต	2.92	0.87	ปานกลาง
ด้านการตลาด			
12. ความรู้ทางการตลาด	3.40	0.94	ปานกลาง
13. ผลผลิตมีตลาดรองรับที่แน่นอน	3.32	0.98	ปานกลาง
14. ความสามารถในการขยายตลาดเพิ่มขึ้น	3.67	1.11	มาก
15. ความสามารถในการหาลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้น	3.46	0.95	ปานกลาง
16. ความรู้ทางด้านงบการเงิน	3.29	1.10	ปานกลาง
17. การจึกเก็บผลิตภัณฑ์	2.76	1.15	ปานกลาง
18. การขนส่งสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ไปยังตลาด	2.81	0.98	ปานกลาง
19. การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์	3.33	1.00	ปานกลาง
20. คู่แข่งขันมากรายผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกัน	3.57	1.04	มาก
21. การกำหนดราคาสินค้าผลิตภัณฑ์	3.25	0.95	ปานกลาง

ตาราง 10 (ต่อ)

ปัญหาของกลุ่มเตี้ยมันและเครื่องแต่งกาย จังหวัดปัตตานี	μ	σ	ระดับปัญหา
22. มาตรฐานผลผลิตที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานของรัฐ	3.35	1.17	ปานกลาง
23. คุณภาพผลผลิตเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค	3.21	0.97	ปานกลาง
24. ลูกคามีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์	3.19	1.22	ปานกลาง
25. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่	3.48	1.06	ปานกลาง
26. หน่วยงานของรัฐสนับสนุนการประกอบอาชีพ	3.57	1.10	มาก
27. การจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิก	3.22	1.01	ปานกลาง
28. ผลประโยชน์ตอบแทนหรือสวัสดิการ	3.03	1.08	ปานกลาง
29. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของกับลูกจ้าง	2.83	1.12	ปานกลาง
30. การแบ่งหน้าที่หรือภาระงานของแต่ละคน	2.92	1.08	ปานกลาง
31. ความยุติธรรมในการบริหารของเจ้าของหรือหัวหน้า	3.21	1.15	ปานกลาง

ตาราง 10 ปัญหาการประกอบอาชีพค้าและเครื่องแต่งกายของสตรีและเยาวชนในจังหวัดปัตตานี มีดังนี้

- 1) ด้านปัจจัยป้อน ปัญหาอยู่ในระดับมากคืองบประมาณหรือเงินลงทุน รองลงมาคือที่ปรึกษาและเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต
- 2) ด้านกระบวนการผลิต มีปัญหามากคือการจัดการวัตถุดิบและระยะเวลาที่ใช้ในการผลิต
- 3) ด้านการตลาด มีปัญหาอยู่ในระดับมากคือความสามารถในการขยายตลาดเพิ่มขึ้น และมีคู่แข่งมารายผลผลิตสินค้าชนิดเดียวกัน
- 4) ด้านผลผลิต มีปัญหาอยู่ในระดับมากคือการได้รับสนับสนุนจากภาครัฐ และการได้รับมาตรฐานจากหน่วยงานของรัฐ การผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่
- 5) ด้านการบริหารจัดการ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยที่มีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ การจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิก ผลประโยชน์ตอบแทนหรือสวัสดิการของสมาชิก

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการการช่วยเหลือของกลุ่มเสื่อผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดปัตตานี

ความต้องการของกลุ่มเสื่อผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดปัตตานี	μ	σ	ระดับความ ต้องการความ ช่วยเหลือ
ด้านปัจจัยป้อน			
1. ความสามารถของสมาชิก	3.56	0.10	มาก
2. ผู้ชำนาญการที่เป็นที่ปรึกษา	3.56	0.88	มาก
3. กำลังแรงงานที่ใช้ในการผลิต	3.37	1.04	ปานกลาง
4. งบประมาณหรือเงินลงทุน	4.03	0.95	มาก
5. เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต	3.37	1.14	ปานกลาง
6. อาคาร สถานที่ หรือโรงงาน	3.49	1.20	ปานกลาง
7. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์	3.25	0.92	ปานกลาง
ด้านกระบวนการผลิต			
8. การจัดการวัตถุดิบ	3.24	1.07	ปานกลาง
9. การจัดการของเสีย	2.62	1.05	ปานกลาง
10. ขั้นตอนการผลิต	3.02	0.91	ปานกลาง
11. ระยะเวลาที่ใช้ในการผลิต	3.17	0.83	ปานกลาง
ด้านการตลาด			
12. ความรู้ทางการตลาด	3.60	1.01	มาก
13. ผลผลิตมีตลาดรองรับที่แน่นอน	3.67	1.08	มาก
14. ความสามารถในการขยายตลาดเพิ่มขึ้น	3.83	1.01	มาก
15. ความสามารถในการหาลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้น	3.60	0.87	มาก
16. ความรู้ทางด้านการบรรจุภัณฑ์	3.62	1.02	มาก
17. การจัดเก็บผลิตภัณฑ์	2.95	1.26	ปานกลาง
18. การขนส่งสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ไปยังตลาด	3.27	1.02	ปานกลาง
19. การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์	3.46	1.15	ปานกลาง

ตาราง 11 (ต่อ)

ความต้องการของกลุ่มเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดปัตตานี	μ	σ	ระดับความ ต้องการความ ช่วยเหลือ
20. คู่แข่งชั้นมกรายผลผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกัน	3.43	0.10	ปานกลาง
21. การกำหนดราคาส่งออกผลิตภัณฑ์	3.38	0.87	ปานกลาง
22. มาตรฐานผลผลิตที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานของรัฐ	3.59	1.21	มาก
ด้านผลผลิต			
23. คุณภาพผลผลิตเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค	3.14	1.06	ปานกลาง
24. ถูกคำมีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์	2.94	1.06	ปานกลาง
25. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่	3.68	1.09	มาก
26. หน่วยงานของรัฐสนับสนุนการประกอบอาชีพ	3.81	0.98	มาก
ด้านการบริหารจัดการ			
27. การจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิก	3.57	1.03	มาก
28. ผลประโยชน์ตอบแทนหรือสวัสดิการ	3.51	1.09	มาก
29. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของกับลูกจ้าง	3.17	1.04	ปานกลาง
30. การแบ่งหน้าที่หรือภาระงานของแต่ละคน	3.19	1.06	ปานกลาง
31. ความยุติธรรมในการบริหารของเจ้าของหรือหัวหน้า	3.10	1.09	ปานกลาง

ตาราง 11 ความต้องการของสตรีและเยาวชนกลุ่มเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดปัตตานี มีดังนี้

1) ด้านปัจจัยป้อน ได้แก่ งบประมาณเพื่อการลงทุน ให้มีผู้ชำนาญการเป็นที่ปรึกษา และ ต้องการพัฒนาความสามารถของสมาชิกกลุ่ม ซึ่งค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากตามลำดับ ส่วนรายการอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

2) ด้านกระบวนการผลิต ได้แก่ การจัดการวัตถุดิบและระยะเวลาในการผลิตต้องใช้เวลา มาก จึงต้องการอุปกรณ์ เครื่องจักร(จักรเย็บผ้า) ที่ทันสมัยและผลิตได้เร็ว ทันกับความต้องการของ ตลาด

3) ด้านการตลาด ได้แก่ ความต้องการขยายตลาดเพิ่มขึ้น มีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ที่แน่นอน และความรู้เรื่องการตลาด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนรายการอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

4) ด้านผลผลิต ได้แก่ ความต้องการสนับสนุนจากภาครัฐ ต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ และต้องการให้ผลิตภัณฑ์ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานของรัฐและตลาดผู้บริโภค ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

5) ด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ ความต้องการจัดให้มีการอบรมให้ความรู้กับสมาชิกในกลุ่ม และต้องการมีสวัสดิการผลประโยชน์ตอบแทน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพกลุ่มผ้าและเครื่องแต่งกายของสตรีและเยาวชน จังหวัดปัตตานี ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์และจัดทำสัมมนาในกลุ่มย่อย มีดังนี้

1. ควรพัฒนาฝีมือให้มีทักษะเพิ่มขึ้น โดยการจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการออกแบบและการตัดเย็บเสื้อผ้าที่ทันสมัยตามความต้องการของผู้บริโภค และมีเอกลักษณ์เป็นจุดเด่นหรือจุดขาย
2. ควรสนับสนุนอุปกรณ์ เครื่องจักรที่ทันสมัย ผลิตได้รวดเร็ว จำนวนมาก
3. ควรสนับสนุนทุนกู้ยืมเพื่อการลงทุน
4. ควรจัดตั้งเป็นกลุ่มเครือข่ายเพื่อให้สามารถนำผลิตภัณฑ์มาจำหน่ายตามความต้องการของตลาด
5. ควรขยายตลาดออกไปยังจังหวัดอื่น ๆ เพื่อให้มีตลาดรองรับที่แน่นอน
6. จัดให้มีการประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้ใช้ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าของท้องถิ่น

2.1.3 ศักยภาพกลุ่มสิ่งประดิษฐ์ของไม้และเครื่องใช้ประดับตกแต่งของสตรีและเยาวชนจังหวัดปัตตานี ปรากฏดังตาราง 12

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศักยภาพของกลุ่มสิ่งประดิษฐ์และของใช้
จังหวัดปัตตานี

ศักยภาพของกลุ่มสิ่งประดิษฐ์และของใช้ จังหวัดปัตตานี	μ	σ	ระดับศักยภาพ
ด้านปัจจัยป้อน			
1. งบประมาณ/เงินลงทุน ในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มอาชีพ	2.69	0.97	ปานกลาง
2. เงินหมุนเวียนภายในกลุ่มอาชีพ	2.59	1.05	ปานกลาง
3. กำลังแรงงานต่อปริมาณการผลิต	2.90	0.56	ปานกลาง
4. เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต	2.59	0.91	ปานกลาง
5. เทคโนโลยีที่ใช้เหมาะสมกับปริมาณการผลิต	2.62	1.01	ปานกลาง
6. อาคารสถานที่ถาวรของกลุ่มอาชีพ	2.76	1.30	ปานกลาง
7. สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ (เช่น รถเข็น รถยก เครื่องบรรจุผลิตภัณฑ์ ฯลฯ)	2.31	1.11	น้อย
8. การจัดหาวัตถุดิบกระทำได้อย่างรวดเร็ว	3.21	0.98	ปานกลาง
9. ราคาของวัตถุดิบมีความเหมาะสมต่อต้นทุนการผลิต	3.03	0.91	ปานกลาง
ด้านกระบวนการผลิต			
10. ทักษะ/ความชำนาญของฝีมือสมาชิก	3.66	0.97	มาก
11. ระยะเวลาในการผลิตแต่ละชิ้น	3.24	0.99	ปานกลาง
12. การแบ่งหน้าที่หรือภาระงาน	3.45	0.91	ปานกลาง
13. ความสามารถในการเพิ่มผลผลิต	3.24	1.06	ปานกลาง
14. เครื่องจักรและอุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ใช้ใน กระบวนการผลิตมีความทันสมัย	2.52	1.06	ปานกลาง
ด้านการตลาด			
15. การตลาด/การขยายตลาด	2.76	1.15	ปานกลาง
16. การบรรจุภัณฑ์	2.79	1.15	ปานกลาง
17. การจัดเก็บวัตถุดิบและผลผลิต	3.41	0.98	ปานกลาง
18. การขนส่ง	3.14	1.19	ปานกลาง
19. การหาลูกค้า	2.93	1.13	ปานกลาง
20. การกำหนดราคา	3.21	0.62	ปานกลาง

ตาราง 12 (ต่อ)

ศักยภาพของกลุ่มสิ่งประดิษฐ์และของใช้ จังหวัดปัตตานี	μ	σ	ระดับศักยภาพ
21. การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ	3.03	1.15	ปานกลาง
22. การประชาสัมพันธ์ของกลุ่ม	3.28	1.07	ปานกลาง
23. ความพึงพอใจของลูกค้า	3.62	0.94	มาก
ด้านผลผลิต			
24. ผลผลิตได้มาตรฐาน	3.55	0.95	มาก
25. ปริมาณของผลผลิตเพียงพอกับความต้องการของตลาด	3.17	0.97	ปานกลาง
26. รูปแบบของผลผลิตตรงกับความต้องการของตลาด	3.45	0.91	ปานกลาง
27. รูปแบบของผลผลิตมีความหลากหลาย	3.45	0.99	ปานกลาง
28. รูปแบบของผลผลิตมีการปรับเปลี่ยนตามความต้องการของตลาด	3.28	0.96	ปานกลาง
ด้านการบริหารจัดการ			
29. การจัดอบรมให้ความรู้ด้านกระบวนการผลิตเทคโนโลยี หรือการจัดอบรมอื่นที่เกี่ยวข้อง	2.86	0.88	ปานกลาง
30. การคัดเลือกสมาชิก	3.14	1.16	ปานกลาง
31. การประกันสังคม	2.34	1.04	น้อย
32. ผลประโยชน์ตอบแทน	3.21	0.98	ปานกลาง
33. ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก	3.55	0.69	มาก
34. ความสามารถในการจูงใจให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการซื้อ	3.34	0.77	ปานกลาง
35. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับกลุ่มอาชีพอื่น	3.31	1.07	ปานกลาง
36. การขยายงานในอนาคต	3.52	1.02	มาก

ตาราง 12 พบว่า ศักยภาพการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนกลุ่มสิ่งประดิษฐ์และของใช้ ผลปรากฏดังนี้

1) ด้านปัจจัยป้อน ทุกราชการอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น การบรรจุภัณฑ์ การขนส่ง ยังมีศักยภาพอยู่ในระดับน้อย

2) ด้านกระบวนการผลิต มีศักยภาพในด้านทักษะและความชำนาญของฝีมือสมาชิกภายในกลุ่มอยู่ในระดับมาก ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

3) ด้านการตลาด มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง โดยที่มีค่าเฉลี่ยมาก ได้แก่ การจัดเก็บผลผลิต การประชาสัมพันธ์ของกลุ่ม ส่วนความพึงพอใจของลูกค้าอยู่ในระดับมาก

4) ด้านผลผลิต มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก คือการผลิตได้ระดับมาตรฐาน ส่วนรูปแบบและปริมาณของผลผลิต อยู่ในระดับปานกลาง

5) ด้านการบริหารจัดการ มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม และการขยายงาน ส่วนด้านการจัดฝึกอบรม การคัดเลือกสมาชิกและการจูงใจให้ผู้บริหารต้องการซื้อ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการจัดทำประกันสังคมให้กับสมาชิก อยู่ในระดับน้อย

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาของกลุ่มสิ่งประดิษฐ์และของใช้ จังหวัดปัตตานี

ปัญหาของกลุ่มสิ่งประดิษฐ์และของใช้ จังหวัดปัตตานี	μ	σ	ระดับปัญหา
ด้านปัจจัยป้อน			
1. ความสามารถของสมาชิก	3.14	0.95	ปานกลาง
2. ผู้ชำนาญการที่เป็นที่ปรึกษา	3.17	1.28	ปานกลาง
3. กำลังแรงงานที่ใช้ในการผลิต	2.97	1.02	ปานกลาง
4. งบประมาณหรือเงินลงทุน	3.48	1.27	ปานกลาง
5. เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต	3.24	1.30	ปานกลาง
6. อาคาร สถานที่ หรือ โรงงาน	3.66	1.32	มาก
7. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์	3.38	1.12	ปานกลาง
ด้านกระบวนการผลิต			
8. การจัดการวัตถุดิบ	3.21	1.05	ปานกลาง
9. การจัดการของเสีย	2.69	1.28	ปานกลาง
10. ขั้นตอนการผลิต	2.97	1.09	ปานกลาง
11. ระยะเวลาที่ใช้ในการผลิต	3.28	1.10	ปานกลาง

ตาราง 13 (ต่อ)

ปัญหาของกลุ่มสิ่งประดิษฐ์และของใช้ จังหวัดปทุมธานี	μ	σ	ระดับปัญหา
ด้านการตลาด			
12. ความรู้ทางการตลาด	3.41	0.98	ปานกลาง
13. ผลผลิตมีตลาดรองรับที่แน่นอน	3.41	1.27	ปานกลาง
14. ความสามารถในการขยายตลาดเพิ่มขึ้น	3.69	1.04	มาก
15. ความสามารถในการหาลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้น	3.72	1.03	มาก
16. ความรู้ทางด้าน การบรรจุภัณฑ์	3.48	1.09	ปานกลาง
17. การจัดเก็บผลิตภัณฑ์	2.79	0.94	ปานกลาง
18. การขนส่งสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ไปยังตลาด	3.21	0.94	ปานกลาง
19. การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์	3.52	1.02	มาก
20. คู่แข่งขันมากขายผลผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกัน	3.24	0.83	ปานกลาง
21. การกำหนดราคาผลิตภัณฑ์	2.97	0.91	ปานกลาง
ด้านผลผลิต			
22. มาตรฐานผลผลิตที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานของรัฐ	3.76	1.27	มาก
23. คุณภาพผลผลิตเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค	3.48	0.95	ปานกลาง
24. ลูกค้ามีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์	3.28	1.03	ปานกลาง
25. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่	3.72	1.03	มาก
26. หน่วยงานของรัฐสนับสนุนการประกอบอาชีพ	3.66	0.97	มาก
ด้านการบริหารจัดการ			
27. การจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิก	3.69	0.93	มาก
28. ผลประโยชน์ตอบแทนหรือสวัสดิการ	3.52	0.78	มาก
29. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของกับลูกจ้าง	3.10	0.86	ปานกลาง
30. การแบ่งหน้าที่หรือภาระงานของแต่ละคน	2.93	0.99	ปานกลาง
31. ความยุติธรรมในการบริหารของเจ้าของหรือหัวหน้า	2.76	1.33	ปานกลาง

ตาราง 13 พบว่า ปัญหาการประกอบอาชีพสิ่งประดิษฐ์และของใช้ จังหวัดปัตตานี มีดังนี้

- 1) ด้านปัจจัยป้อน มีปัญหาในระดับมาก ได้แก่ อาคารสถานที่ หรือโรงงาน รองลงมา ได้แก่ การจัดงบประมาณและเงินทุนไม่เพียงพอ การอำนวยความสะดวก ด้านสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา หรือโทรศัพท์ยังมีปัญหามาก และความสามารถของสมาชิกควรได้รับการอบรม
- 2) ด้านกระบวนการผลิต มีปัญหาในระดับปานกลาง ได้แก่ ระยะเวลาในการผลิตและการจัดการวัตถุดิบ
- 3) ด้านการตลาด มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การขยายตลาด การหาลูกค้าใหม่ การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง
- 4) ด้านผลผลิต มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การรับรองมาตรฐานผลผลิตจากหน่วยงานภาครัฐ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ และการสนับสนุนด้านงบประมาณจากหน่วยงานของรัฐ
- 5) ด้านการบริหารจัดการ มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิกในกลุ่ม และผลประโยชน์ตอบแทน หรือสวัสดิการ

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการการช่วยเหลือของกลุ่มสิ่งประดิษฐ์และของใช้ จังหวัดปัตตานี

ความต้องการของกลุ่มสิ่งประดิษฐ์และของใช้ จังหวัดปัตตานี	μ	σ	ระดับความ ต้องการความ ช่วยเหลือ
ด้านปัจจัยป้อน			
1. ความสามารถของสมาชิก	3.59	1.12	มาก
2. ผู้ชำนาญการที่เป็นที่ปรึกษา	3.59	1.21	มาก
3. กำลังแรงงานที่ใช้ในการผลิต	3.62	1.12	มาก
4. งบประมาณหรือเงินลงทุน	4.00	1.07	มาก
5. เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต	3.76	1.21	มาก
6. อาคาร สถานที่ หรือ โรงงาน	3.86	1.30	มาก
7. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์	3.48	1.15	มาก

ตาราง 14 (ต่อ)

ความต้องการของกลุ่มผู้ประดิษฐ์และของใช้ จังหวัดปทุมธานี	μ	σ	ระดับความ ต้องการความ ช่วยเหลือ
ด้านกระบวนการผลิต			
8. การจัดการวัตถุดิบ	3.55	0.95	มาก
9. การจัดการของเสีย	2.86	1.22	ปานกลาง
10. ขั้นตอนการผลิต	3.17	1.10	ปานกลาง
11. ระยะเวลาที่ใช้ในการผลิต	3.38	1.15	ปานกลาง
ด้านการตลาด			
12. ความรู้ทางการตลาด	3.83	0.93	มาก
13. ผลผลิตมีตลาดรองรับที่แน่นอน	4.31	0.85	มาก
14. ความสามารถในการขยายตลาดเพิ่มขึ้น	4.00	0.89	มาก
15. ความสามารถในการหาลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้น	4.24	0.83	มาก
16. ความรู้ทางด้านการบริหารลูกค้า	3.97	1.15	มาก
17. การจัดเก็บผลิตภัณฑ์	3.28	1.10	ปานกลาง
18. การขนส่งสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ไปยังตลาด	3.72	0.99	มาก
19. การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์	3.93	0.88	มาก
20. คู่แข่งขันมากรายผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกัน	3.72	1.13	มาก
21. การกำหนดราคาผลิตภัณฑ์	3.28	0.96	ปานกลาง

ตาราง 14 พบว่า ความต้องการความช่วยเหลือของกลุ่มผู้ประดิษฐ์และของใช้มีดังนี้

- 1) ด้านปัจจัยป้อน มีความต้องการอยู่ในระดับมากทุกรายการ ได้แก่ งบประมาณเพื่อการลงทุน เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านอาคารสถานที่หรือโรงงาน
- 2) ด้านกระบวนการผลิต มีความต้องการมากเกี่ยวกับการจัดการวัตถุดิบ และระยะเวลาที่ใช้ในการผลิต
- 3) ด้านการตลาด มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การขยายตลาดเพิ่มขึ้น การหาลูกค้าใหม่ การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์

4) ด้านผลผลิต มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผลผลิตมีมาตรฐาน ได้รับการรับรองจากหน่วยงานของรัฐ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ การพัฒนาคุณภาพผลผลิต และการได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ

5) ด้านการบริหารจัดการ มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดฝึกอบรมให้ความรู้กับสมาชิก การให้ผลประโยชน์ตอบแทนหรือสวัสดิการ และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของกับลูกจ้าง

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพสตรีและเยาวชน กลุ่มสิ่งประดิษฐ์และของใช้ในจังหวัดปัตตานี ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์และการจัดสัมมนาในกลุ่มย่อยมีดังนี้

1. ควรจัดให้มีการประชุมอบรมอย่างค่อเนื่อง เพื่อพัฒนาทักษะและวิชาชีพ
2. ควรพัฒนาการบริหารจัดการ ให้ชัดเจนเพิ่มขึ้น
3. เปิดโอกาสให้สมาชิกได้พัฒนาตนเอง และมีความกระตือรือร้น
4. ควรจัดให้มีการ ไปศึกษาดูงานในสถานที่ต่าง ๆ
5. ควรจัดหาตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ทั้งภายในและต่างจังหวัดเพิ่มขึ้น
6. การแก้ปัญหาโรงเรือนและอาคารสถานที่ ควรมีการจัดทำเป็นกลุ่มและการทำมาจากบ้านของแต่ละคน

2.1.4 ศักยภาพ ปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาของกลุ่มอาชีพประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร จังหวัดปัตตานี ผลปรากฏดังตาราง 15-17

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศักยภาพของกลุ่มสมุนไพร จังหวัดปัตตานี

ศักยภาพของกลุ่มสมุนไพร จังหวัดปัตตานี	μ	σ	ระดับศักยภาพ
ด้านปัจจัยป้อน			
1. งบประมาณ/เงินลงทุน ในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มอาชีพ	3.00	0.00	ปานกลาง
2. เงินหมุนเวียนภายในกลุ่มอาชีพ	3.00	0.00	ปานกลาง
3. กำลังแรงงานต่อปริมาณการผลิต	3.00	0.00	ปานกลาง
4. เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต	3.00	0.00	ปานกลาง
5. เทคโนโลยีที่ใช้เหมาะสมกับปริมาณการผลิต	2.50	0.70	น้อย

ตาราง 15 (ต่อ)

ลักษณะของกลุ่มชนไพร่ จังหวัดปทุมธานี	μ	σ	ระดับศักยภาพ
6. อาคารสถานที่ถาวรของกลุ่มอาชีพ	2.00	0.00	น้อย
7. สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ (เช่น รถเข็น รถยก เครื่องบรรจุมล็ดภัณฑ์ ฯลฯ)	2.50	0.71	น้อย
8. การจัดหาวัตถุดิบกระทำได้อย่างรวดเร็ว	3.00	0.00	ปานกลาง
9. ราคาของวัตถุดิบมีความเหมาะสมต่อต้นทุนการผลิต	3.00	0.00	ปานกลาง
ด้านกระบวนการผลิต			
10. ทักษะ/ความชำนาญของฝีมือสมาชิก	3.00	0.00	ปานกลาง
11. ระยะเวลาในการผลิตแต่ละชิ้น	3.00	0.00	ปานกลาง
12. การแบ่งหน้าที่หรือภาระงาน	3.00	0.00	ปานกลาง
13. ความสามารถในการเพิ่มผลผลิต	3.00	0.00	ปานกลาง
14. เครื่องจักรและอุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ใช้ใน กระบวนการผลิตมีความทันสมัย	3.00	0.00	ปานกลาง
ด้านการตลาด			
15. การตลาด/การขยายตลาด	2.98	0.94	ปานกลาง
16. การบรรจุภัณฑ์	2.85	1.09	ปานกลาง
17. การจัดเก็บวัตถุดิบและผลผลิต	3.24	0.91	ปานกลาง
18. การขนส่ง	3.19	0.88	ปานกลาง
19. การหาลูกค้า	3.13	0.89	ปานกลาง
20. การกำหนดราคา	3.19	0.10	ปานกลาง
21. การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ	3.14	0.96	ปานกลาง
22. การประชาสัมพันธ์ของกลุ่ม	3.17	0.98	ปานกลาง
23. ความพึงพอใจของลูกค้า	3.84	0.78	มาก

ตาราง 15 (ต่อ)

ลักษณะของกลุ่มสมุนไพร จังหวัดปัตตานี	μ	σ	ระดับศักยภาพ
ด้านผลผลิต			
24. ผลผลิตได้มาตรฐาน	1.50	0.71	น้อยที่สุด
25. ปริมาณของผลผลิตเพียงพอต่อความต้องการของตลาด	1.00	0.00	น้อยที่สุด
26. รูปแบบของผลผลิตตรงกับความต้องการของตลาด	1.00	0.00	น้อยที่สุด
27. รูปแบบของผลผลิตมีความหลากหลาย	1.00	0.00	น้อยที่สุด
28. รูปแบบของผลผลิตมีการปรับเปลี่ยนตามความต้องการของตลาด	1.00	0.00	น้อยที่สุด
ด้านการบริหารจัดการ			
29. การจัดอบรมให้ความรู้ด้านกระบวนการผลิตเทคโนโลยีหรือการจัดอบรมอื่นที่เกี่ยวข้อง	1.00	0.00	น้อยที่สุด
30. การคัดเลือกสมาชิก	1.00	0.00	น้อยที่สุด
31. การประกันสังคม	1.00	0.00	น้อยที่สุด
32. ผลประโยชน์ตอบแทน	1.50	0.71	น้อยที่สุด
33. ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก	1.00	0.00	น้อยที่สุด
34. ความสามารถในการจูงใจให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการซื้อ	1.50	0.71	น้อยที่สุด
35. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับกลุ่มอาชีพอื่น	1.00	0.00	น้อยที่สุด
36. การขยายงานในอนาคต	1.50	0.71	น้อยที่สุด

ตาราง 15 พบว่า ศักยภาพของกลุ่มสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร มีดังนี้

- 1) ด้านปัจจัยป้อน อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต สถานที่ถาวรเป็นของกลุ่ม และสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น เครื่องบรรจุผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับน้อย
- 2) ด้านกระบวนการผลิต มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง เช่น ทักษะ ความสามารถในการผลิต เครื่องจักรและอุปกรณ์มีความทันสมัย รวมทั้งการแบ่งภาระหน้าที่ความรับผิดชอบภายในกลุ่ม
- 3) ด้านการตลาด มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง เช่น เกี่ยวกับการขยายการตลาด การหาลูกค้า การบรรจุภัณฑ์ ส่วนความพึงพอใจของลูกค้าอยู่ในระดับมาก

4) ด้านผลผลิต มีศักยภาพน้อยที่สุดทุกรายการ ได้แก่ มาตรฐานของผลผลิต ปริมาณและรูปแบบของผลผลิต

5) ด้านการบริหารจัดการ มีศักยภาพน้อยที่สุด ซึ่งเกี่ยวกับการให้การอบรมความรู้ด้านการผลิต การใช้เทคโนโลยี การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับกลุ่มอื่น ความสามารถในการขยายงาน รวมทั้งการคัดเลือกสมาชิก

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาของกลุ่มสมุนไพร จังหวัดปัตตานี

ปัญหาของกลุ่มสมุนไพร จังหวัดปัตตานี	μ	σ	ระดับปัญหา
ด้านปัจจัยป้อน			
1. ความสามารถของสมาชิก	4.00	0.00	มาก
2. ผู้ชำนาญการที่เป็นที่ปรึกษา	4.00	0.00	มาก
3. กำลังแรงงานที่ใช้ในการผลิต	4.00	0.00	มาก
4. งบประมาณหรือเงินลงทุน	4.00	0.00	มาก
5. เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต	4.00	0.00	มาก
6. อาคาร สถานที่ หรือโรงงาน	4.00	0.00	มาก
7. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์	4.00	0.00	มาก
ด้านกระบวนการผลิต			
8. การจัดการวัตถุดิบ	4.00	0.00	มาก
9. การจัดการของเสีย	4.00	0.00	มาก
10. ขั้นตอนการผลิต	4.00	0.00	มาก
11. ระยะเวลาที่ใช้ในการผลิต	4.00	0.00	มาก
ด้านการตลาด			
12. ความรู้ทางการตลาด	4.00	0.00	มาก
13. ผลผลิตมีตลาดรองรับที่แน่นอน	4.00	0.00	มาก
14. ความสามารถในการขยายตลาดเพิ่มขึ้น	4.00	0.00	มาก
15. ความสามารถในการหาลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้น	4.00	0.00	มาก
16. ความรู้ทางด้าน การบรรจุภัณฑ์	4.00	0.00	มาก

ตาราง 16 (ต่อ)

ปัญหาของกลุ่มสมุนไพร จังหวัดปทุมธานี	μ	σ	ระดับปัญหา
17. การจัดเก็บผลิตภัณฑ์	4.00	0.00	มาก
18. การขนส่งสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ไปยังตลาด	4.00	0.00	มาก
19. การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์	4.00	0.00	มาก
20. คู่แข่งจำนวนมากขายผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกัน	4.00	0.00	มาก
21. การกำหนดราคาผลิตภัณฑ์	4.00	0.00	มาก
ด้านผลผลิต			
22. มาตรฐานผลผลิตที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานของรัฐ	4.00	0.00	มาก
23. คุณภาพผลผลิตเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค	4.00	0.00	มาก
24. ลูกค้ามีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์	4.00	0.00	มาก
25. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่	4.00	0.00	มาก
26. หน่วยงานของรัฐสนับสนุนการประกอบอาชีพ	4.00	0.00	มาก
ด้านการบริหารจัดการ			
27. การจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิก	4.00	0.00	มาก
28. ผลประโยชน์ตอบแทนหรือสวัสดิการ	4.00	0.00	มาก
29. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของกับลูกจ้าง	4.00	0.00	มาก
30. การแบ่งหน้าที่หรือภาระงานของแต่ละคน	4.00	0.00	มาก
31. ความยุติธรรมในการบริหารของเจ้าของหรือหัวหน้า	4.00	0.00	มาก

ตาราง 16 พบว่า ปัญหาของกลุ่มสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร มีดังนี้

- 1) ด้านปัจจัยป้อน มีปัญหาอยู่ในระดับมากทุกรายการ ได้แก่ ความสามารถของผู้ผลิตงบประมาณ เครื่องจักร อาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก
- 2) ด้านกระบวนการผลิต มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดการด้านวัตถุดิบ ขั้นตอนการผลิต และระยะเวลาที่ใช้ในการผลิต
- 3) ด้านการตลาด มีปัญหาอยู่ในระดับมาก เช่น การจัดหาตลาดรองรับผลผลิต การหาลูกค้าใหม่ การบรรจุผลิตภัณฑ์ การประชาสัมพันธ์
- 4) ด้านผลผลิต มีปัญหาอยู่ในระดับมาก เช่น มาตรฐานของผลผลิต คุณภาพผลผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ

5) ด้านบริหารจัดการ มีปัญหาอยู่ในระดับมาก เช่น การจัดอบรมให้ความรู้แก่สมาชิก การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง การจัดสรรผลประโยชน์ตอบแทน

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการการช่วยเหลือของกลุ่มสมุนไพร จังหวัดปัตตานี

ความต้องการของกลุ่มสมุนไพร จังหวัดปัตตานี	μ	σ	ระดับความต้องการความช่วยเหลือ
ด้านปัจจัยป้อน			
1. ความสามารถของสมาชิก	3.00	0.00	ปานกลาง
2. ผู้ชำนาญการที่เป็นที่ปรึกษา	3.00	0.00	ปานกลาง
3. กำลังแรงงานที่ใช้ในการผลิต	3.00	0.00	ปานกลาง
4. งบประมาณหรือเงินลงทุน	3.00	0.00	ปานกลาง
5. เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต	3.00	0.00	ปานกลาง
6. อาคาร สถานที่ หรือโรงงาน	3.00	0.00	ปานกลาง
7. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์	3.00	0.00	ปานกลาง
ด้านกระบวนการผลิต			
8. การจัดการวัตถุดิบ	3.00	0.00	ปานกลาง
9. การจัดการของเสีย	3.00	0.00	ปานกลาง
10. ขั้นตอนการผลิต	3.00	0.00	ปานกลาง
11. ระยะเวลาที่ใช้ในการผลิต	3.00	0.00	ปานกลาง
ด้านการตลาด			
12. ความรู้ทางการตลาด	3.00	0.00	ปานกลาง
13. ผลผลิตมีตลาดรองรับที่แน่นอน	3.00	0.00	ปานกลาง
14. ความสามารถในการขยายตลาดเพิ่มขึ้น	3.00	0.00	ปานกลาง
15. ความสามารถในการหาลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้น	3.00	0.00	ปานกลาง
16. ความรู้ทางด้าน การบรรจุภัณฑ์	3.00	0.00	ปานกลาง

ตาราง 17 (ต่อ)

ความต้องการของกลุ่มสมุนไพร จังหวัดปัตตานี	μ	σ	ระดับความต้องการความช่วยเหลือ
17. การจัดเก็บผลิตภัณฑ์	3.00	0.00	ปานกลาง
18. การขนส่งสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ไปยังตลาด	3.00	0.00	ปานกลาง
19. การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์	3.00	0.00	ปานกลาง
20. คู่แข่งจำนวนมากรายผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกัน	3.00	0.00	ปานกลาง
21. การกำหนดราคาผลิตภัณฑ์	3.00	0.00	ปานกลาง
ด้านผลผลิต			
22. มาตรฐานผลผลิตที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานของรัฐ	3.00	0.00	ปานกลาง
23. คุณภาพผลผลิตเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค	3.00	0.00	ปานกลาง
24. ลูกคามีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์	3.00	0.00	ปานกลาง
25. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่	3.00	0.00	ปานกลาง
26. หน่วยงานของรัฐสนับสนุนการประกอบอาชีพ	3.00	0.00	ปานกลาง
ด้านการบริหารจัดการ			
27. การจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิก	3.00	0.00	ปานกลาง
28. ผลประโยชน์ตอบแทนหรือสวัสดิการ	3.00	0.00	ปานกลาง
29. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของกับลูกจ้าง	3.00	0.00	ปานกลาง
30. การแบ่งหน้าที่หรือภาระงานของแต่ละคน	3.00	0.00	ปานกลาง
31. ความยุติธรรมในการบริหารของเจ้าของหรือหัวหน้า	3.00	0.00	ปานกลาง

ตาราง 17 พบว่า ความต้องการความช่วยเหลือของกลุ่มสมุนไพรมีความต้องการดังนี้

1) ด้านปัจจัยป้อน มีความต้องการช่วยเหลือด้านงบประมาณ ด้านเครื่องจักรและอุปกรณ์

ด้านแรงงานในการผลิต

2) ด้านกระบวนการผลิต มีความต้องการช่วยเหลือในด้านการจัดการวัตถุดิบ และ

ระยะเวลาในการผลิต

3) ด้านการตลาด มีความต้องการความรู้ในการจัดการตลาด ต้องการลูกค้าใหม่ ๆ และ

ต้องการขยายตลาดเพิ่มขึ้น

4) ด้านผลผลิต มีความต้องการช่วยเหลือในด้านการพัฒนามาตรฐานผลผลิต และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ

5) ด้านการบริหารจัดการ มีความต้องการช่วยเหลือเกี่ยวกับการจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มพูนทักษะในการผลิต

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพกลุ่มสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหารสำหรับสตรีและเยาวชนในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์และการจัดสัมมนากลุ่มย่อยมีดังนี้

1. ควรจัดหาตลาดให้เพียงพอในการจำหน่าย
2. ควรบรรจุภัณฑ์และจัดหีบห่อให้มีความสวยงาม
3. ควรมีการจัดหาวัตถุดิบให้เพียงพอ
4. ควรจัดวิทยากรให้ความรู้เพื่อเพิ่มพูนทักษะให้กับสมาชิก
5. ควรเน้นการบริการจัดให้ชิม เพื่อส่งเสริมการตลาดและการขาย เน้นความปลอดภัยและความมีคุณภาพ
6. ประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย

2.2 จังหวัดยะลา ประกอบด้วย 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอาหารและเครื่องคั้น กลุ่มเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย กลุ่มสิ่งประดิษฐ์ของชำร่วยและของใช้ และกลุ่มสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร มีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 ศักยภาพ ปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาศักยภาพของสตรีและเยาวชนกลุ่มอาหารและเครื่องคั้น ผลปรากฏดังตาราง 18-20

ตาราง 18 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศักยภาพของกลุ่มอาหารและเครื่องคั้นจังหวัดยะลา

ศักยภาพของกลุ่มอาหารและเครื่องคั้น จังหวัดยะลา	μ	σ	ระดับศักยภาพ
ด้านปัจจัยป้อน			
1. งบประมาณ/เงินลงทุน ในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มอาชีพ	2.89	0.83	ปานกลาง
2. เงินหมุนเวียนภายในกลุ่มอาชีพ	2.85	0.85	ปานกลาง
3. กำลังแรงงานต่อปริมาณการผลิต	2.83	0.80	ปานกลาง
4. เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต	2.76	1.05	ปานกลาง

ตาราง 18 (ต่อ)

ศักยภาพของกลุ่มอาหารและเครื่องดื่ม จังหวัดยะลา	μ	σ	ระดับศักยภาพ
5. เทคโนโลยีที่ใช้เหมาะสมกับปริมาณการผลิต	2.59	1.08	ปานกลาง
6. อาคารสถานที่ถาวรของกลุ่มอาชีพ	2.76	1.36	ปานกลาง
7. สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ (เช่น รถเข็น รถยก เครื่องบรรจุผลิตภัณฑ์ ฯลฯ)	2.29	1.06	น้อย
8. การจัดหาวัตถุดิบกระทำได้อย่างรวดเร็ว	2.97	0.94	ปานกลาง
9. ราคาของวัตถุดิบมีความเหมาะสมต่อต้นทุนการผลิต	2.98	0.95	ปานกลาง
ด้านกระบวนการผลิต			
10. ทักษะ/ความชำนาญของฝีมือสมาชิก	3.47	0.95	ปานกลาง
11. ระยะเวลาในการผลิตแต่ละชิ้น	3.26	0.92	ปานกลาง
12. การแบ่งหน้าที่หรือภาระงาน	3.26	1.06	ปานกลาง
13. ความสามารถในการเพิ่มผลผลิต	3.30	0.91	ปานกลาง
14. เครื่องจักรและอุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ใช้ในกระบวนการผลิตมีความทันสมัย	2.65	1.20	ปานกลาง
ด้านการตลาด			
15. การตลาด/การขยายตลาด	2.83	1.05	ปานกลาง
16. การบรรจุภัณฑ์	2.59	1.07	ปานกลาง
17. การจัดเก็บวัตถุดิบและผลผลิต	2.92	0.93	ปานกลาง
18. การขนส่ง	2.61	0.87	ปานกลาง
19. การหาลูกค้า	3.01	0.90	ปานกลาง
20. การกำหนดราคา	3.12	0.98	ปานกลาง
21. การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ	2.98	1.12	ปานกลาง
22. การประชาสัมพันธ์ของกลุ่ม	3.18	0.99	ปานกลาง
23. ความพึงพอใจของลูกค้า	3.56	1.02	ปานกลาง

ตาราง 18 (ต่อ)

ศักยภาพของกลุ่มอาหารและเครื่องดื่ม จังหวัดยะลา	μ	σ	ระดับศักยภาพ
ด้านผลผลิต			
24. ผลผลิต ได้มาตรฐาน	3.26	0.90	ปานกลาง
25. ปริมาณของผลผลิตเพียงพอกับความต้องการของตลาด	3.01	0.97	ปานกลาง
26. รูปแบบของผลผลิตตรงกับความต้องการของตลาด	3.12	0.94	ปานกลาง
27. รูปแบบของผลผลิตมีความหลากหลาย	2.83	1.05	ปานกลาง
28. รูปแบบของผลผลิตมีการปรับเปลี่ยนตามความต้องการของตลาด	2.85	1.04	ปานกลาง
ด้านการบริหารจัดการ			
29. การจัดอบรมให้ความรู้ด้านกระบวนการผลิตเทคโนโลยี หรือการจัดอบรมอื่นที่เกี่ยวข้อง	2.92	1.07	ปานกลาง
30. การคัดเลือกสมาชิก	3.32	0.96	ปานกลาง
31. การประกันสังคม	2.29	1.12	น้อย
32. ผลประโยชน์ตอบแทน	3.18	0.99	ปานกลาง
33. ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก	3.64	0.99	มาก
34. ความสามารถในการจูงใจให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการซื้อ	3.38	1.00	ปานกลาง
35. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับกลุ่มอาชีพอื่น	3.30	1.09	ปานกลาง
36. การขยายงานในอนาคต	3.29	0.92	ปานกลาง

ตาราง 18 พบว่า ระดับศักยภาพของกลุ่มสตรีและเยาวชนในจังหวัดยะลา มีดังนี้

1) ด้านปัจจัยป้อน ทุกรายการมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น เครื่องมืออุปกรณ์สำหรับบรรจุผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับน้อย

2) ด้านกระบวนการผลิต ทุกรายการอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ ได้แก่ ความทันสมัยของเครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต

3) ด้านการตลาด ทุกรายการอยู่ในระดับปานกลาง ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ ได้แก่ การบรรจุภัณฑ์และการขยายตลาด

4) ด้านผลผลิต ทุกรายการอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ ได้แก่ รูปแบบของผลิตภัณฑ์และปริมาณของผลผลิตให้เพียงพอกับความต้องการของตลาด

5) ด้านการบริหารจัดการ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มอยู่ในระดับมาก การได้รับการอบรมเพิ่มพูนความรู้อยู่ใน ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยค่า ส่วนการประกันสังคม อยู่ในระดับน้อย

ตาราง 19 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาของกลุ่มอาหารและเครื่องดื่ม จังหวัดยะลา

ปัญหาของกลุ่มอาหารและเครื่องดื่ม จังหวัดยะลา	μ	σ	ระดับปัญหา
ด้านปัจจัยป้อน			
1. ความสามารถของสมาชิก	3.29	1.22	ปานกลาง
2. ผู้ชำนาญการที่เป็นที่ปรึกษา	3.27	1.25	ปานกลาง
3. กำลังแรงงานที่ใช้ในการผลิต	3.21	0.98	ปานกลาง
4. งบประมาณหรือเงินลงทุน	3.58	1.10	มาก
5. เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต	3.65	1.12	มาก
6. อาคาร สถานที่ หรือโรงงาน	3.58	1.23	มาก
7. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์	3.41	1.38	ปานกลาง
ด้านกระบวนการผลิต			
8. การจัดการวัตถุดิบ	3.36	1.18	ปานกลาง
9. การจัดการของเสีย	3.09	1.06	ปานกลาง
10. ขั้นตอนการผลิต	3.18	1.08	ปานกลาง
11. ระยะเวลาที่ใช้ในการผลิต	3.18	1.11	ปานกลาง
ด้านการตลาด			
12. ความรู้ทางการตลาด	3.55	1.18	มาก
13. ผลผลิตมีตลาดรองรับที่แน่นอน	3.67	1.13	มาก
14. ความสามารถในการขยายตลาดเพิ่มขึ้น	3.73	0.97	มาก
15. ความสามารถในการหาลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้น	3.48	0.99	ปานกลาง
16. ความรู้ทางด้านการบริหารลูกค้า	3.74	1.04	มาก
17. การจัดเก็บผลิตภัณฑ์	3.47	1.14	ปานกลาง
18. การขนส่งสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ไปยังตลาด	3.44	1.17	ปานกลาง
19. การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์	3.45	1.10	ปานกลาง

ตาราง 19 (ต่อ)

ปัญหาของกลุ่มอาหารและเครื่องดื่ม จังหวัดยะลา	μ	σ	ระดับปัญหา
16. ความรู้ทางการบรรจุกัมมันต์	3.74	1.04	มาก
17. การจัดเก็บผลิตภัณฑ์	3.47	1.14	ปานกลาง
18. การขนส่งสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ไปยังตลาด	3.44	1.17	ปานกลาง
19. การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์	3.45	1.10	ปานกลาง
20. คู่แข่งเข้ามากรายผลผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกัน	3.18	1.11	ปานกลาง
21. การกำหนดราคาผลิตภัณฑ์	3.06	0.97	ปานกลาง
ด้านผลผลิต			
22. มาตรฐานผลผลิตที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานของรัฐ	3.26	1.32	ปานกลาง
23. คุณภาพผลผลิตเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค	3.18	1.16	ปานกลาง
24. ลูกคามีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์	3.06	1.25	ปานกลาง
25. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่	3.36	1.18	ปานกลาง
26. หน่วยงานของรัฐสนับสนุนการประกอบอาชีพ	3.20	1.36	ปานกลาง
ด้านการบริหารจัดการ			
27. การจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิก	3.29	1.26	ปานกลาง
28. ผลประโยชน์ตอบแทนหรือสวัสดิการ	3.17	1.21	ปานกลาง
29. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของกับลูกจ้าง	3.08	1.37	ปานกลาง
30. การแบ่งหน้าที่หรือภาระงานของแต่ละคน	3.11	1.28	ปานกลาง
31. ความยุติธรรมในการบริหารของเจ้าของหรือหัวหน้า	3.30	1.31	ปานกลาง

ตาราง 19 พบว่า ปัญหาการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนกลุ่มอาหารและเครื่องดื่ม จังหวัดยะลา มีดังนี้

- 1) ด้านปัจจัยป้อน มีปัญหาหากเกี่ยวข้องกับเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต ขนประมาณหรือเงินลงทุน โรงงานที่มั่นคงถาวร
- 2) ด้านกระบวนการผลิต อยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ การจัดการวัตถุดิบเพื่อใช้ในการผลิต
- 3) ด้านการตลาด มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความรู้ในการบรรจุกัมมันต์ การขยายการตลาดเพิ่มขึ้น การจัดหาตลาดรองรับที่แน่นอน และความรู้เกี่ยวกับการตลาด

4) ด้านผลผลิต มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ และการรับรองมาตรฐานผลผลิตจากหน่วยงานของรัฐ

5) ด้านการบริหารจัดการ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ การบริหารงานของหัวหน้าหรือเจ้าของกิจการ การจัดผลประโยชน์ตอบแทนหรือสวัสดิการ และการจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิกในกลุ่ม

ตาราง 20 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการการช่วยเหลือของกลุ่มอาหารจังหวัดยะลา

ความต้องการของกลุ่มอาหารยะลา	μ	σ	ระดับความต้องการความช่วยเหลือ
ด้านปัจจัยป้อน			
1. ความสามารถของสมาชิก	3.65	0.92	มาก
2. ผู้ชำนาญการที่เป็นที่ปรึกษา	3.70	1.04	มาก
3. กำลังแรงงานที่ใช้ในการผลิต	3.38	0.96	ปานกลาง
4. งบประมาณหรือเงินลงทุน	3.73	1.06	มาก
5. เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต	3.89	0.96	มาก
6. อาคาร สถานที่ หรือโรงงาน	3.86	1.15	มาก
7. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์	3.61	1.23	มาก
ด้านกระบวนการผลิต			
8. การจัดการวัตถุดิบ	3.41	1.13	ปานกลาง
9. การจัดการของเสีย	3.15	1.14	ปานกลาง
10. ขั้นตอนการผลิต	3.18	1.04	ปานกลาง
11. ระยะเวลาที่ใช้ในการผลิต	3.35	1.06	ปานกลาง

ตาราง 20 (ต่อ)

ความต้องการของกลุ่มอาหารระยะ	μ	σ	ระดับความ ต้องการความ ช่วยเหลือ
ด้านการตลาด			
12. ความรู้ทางการตลาด	3.95	0.92	มาก
13. ผลผลิตมีตลาดรองรับที่แน่นอน	3.83	1.00	มาก
14. ความสามารถในการขยายตลาดเพิ่มขึ้น	3.83	1.10	มาก
15. ความสามารถในการหาลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้น	3.85	1.04	มาก
16. ความรู้ทางด้าน การบรรจุภัณฑ์	3.92	1.06	มาก
17. การจัดเก็บผลิตภัณฑ์	3.64	1.12	มาก
18. การขนส่งสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ไปยังตลาด	3.59	1.07	มาก
19. การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์	3.79	1.07	มาก
20. คู่แข่งชั้นกลางรายผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกัน	3.12	1.16	ปานกลาง
21. การกำหนดราคาผลิตภัณฑ์	3.17	0.95	ปานกลาง
ด้านผลผลิต			
22. มาตรฐานผลผลิตที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานของรัฐ	3.76	1.11	มาก
23. คุณภาพผลผลิตเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค	3.52	1.03	มาก
24. ลูกค้ามีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์	3.36	1.00	ปานกลาง
25. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่	3.68	0.93	มาก
26. หน่วยงานของรัฐสนับสนุนการประกอบอาชีพ	3.73	1.18	มาก
ด้านการบริหารจัดการ			
27. การจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิก	3.73	1.02	มาก
28. ผลประโยชน์ตอบแทนหรือสวัสดิการ	3.73	1.06	มาก
29. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของกับลูกจ้าง	3.58	1.08	มาก
30. การแบ่งหน้าที่หรือภาระงานของแต่ละคน	3.23	1.16	ปานกลาง
31. ความยุติธรรมในการบริหารของเจ้าของหรือหัวหน้า	3.33	1.33	ปานกลาง

ตาราง 20 พบว่า ระดับความต้องการความช่วยเหลือของสตรีและเยาวชน กลุ่มอาหารและเครื่องคั้น จังหวัดยะลา มีดังนี้

- 1) ด้านปัจจัยป้อน อยู่ในระดับมากทุกรายการ ยกเว้นด้านแรงงานที่ใช้ในการผลิต อยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ อุปกรณ์การผลิตและโรงงานที่มั่นคงถาวร
- 2) ด้านกระบวนการผลิต อยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ การจัดการวัตถุดิบ
- 3) ด้านการตลาด อยู่ในระดับมาก ยกเว้นข้อที่เกี่ยวกับการกำหนดราคาและเกี่ยวกับคู่แข่งผลิตภัณฑ์ค้ำชนิดเดียวกัน อยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการตลาด การบรรจุภัณฑ์
- 4) ด้านผลผลิต อยู่ในระดับมาก ยกเว้นความพึงพอใจของลูกค้า อยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ มาตรฐานผลผลิต และการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ
- 5) ด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดอบรมให้ความรู้ การจัดผลประโยชน์ตอบแทนหรือสวัสดิการ และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของกับลูกจ้าง

แนวทางการพัฒนาศักยภาพของสตรีและเยาวชนกลุ่มอาหารและเครื่องคั้น จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มย่อย มีดังนี้

1. ควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนธุรกิจ หรือแผนการตลาด ให้มีความรู้และทักษะเพิ่มขึ้น
2. ควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ เช่น การบรรจุผลิตภัณฑ์และพัฒนาคุณภาพให้ได้มาตรฐาน
3. ควรส่งเสริมการเพาะปลูกและสร้างวัตถุดิบ ซึ่งเป็นตัวป้อนให้เพียงพอ
4. ควรมีการส่งเสริมจากหน่วยงานของรัฐในการจัดทุน งบประมาณ สร้างโรงงานที่ถาวร
5. ควรมีที่ปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่คอยให้คำปรึกษา
6. ควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์แนะนำสินค้าให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย สร้างค่านิยมการบริโภคสินค้าในท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการผลิตและการจำหน่าย “ไทยทำ ไทยใช้ ไทยเจริญ”

2.2.2 ศักยภาพ ปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาศักยภาพของสตรีและเยาวชนกลุ่มเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดยะลา ผลปรากฏดังตาราง 21-23

ตาราง 21 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศักยภาพของกลุ่มเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดยะลา

ศักยภาพของกลุ่มเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดยะลา	μ	σ	ระดับศักยภาพ
ด้านปัจจัยป้อน			
1. งบประมาณ/เงินลงทุน ในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มอาชีพ	2.63	1.19	ปานกลาง
2. เงินหมุนเวียนภายในกลุ่มอาชีพ	2.60	1.09	ปานกลาง
3. กำลังแรงงานต่อปริมาณการผลิต	2.91	0.92	ปานกลาง
4. เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต	3.23	1.11	ปานกลาง
5. เทคโนโลยีที่ใช้เหมาะสมกับปริมาณการผลิต	2.94	1.11	ปานกลาง
6. อาคารสถานที่ถาวรของกลุ่มอาชีพ	3.17	1.54	ปานกลาง
7. สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ (เช่น รถเข็น รถยก เครื่องบรรจุผลิตภัณฑ์ ฯลฯ)	2.49	1.36	น้อย
8. การจัดหาวัตถุดิบกระทำได้อย่างรวดเร็ว	3.43	1.04	ปานกลาง
9. ราคาของวัตถุดิบมีความเหมาะสมต่อต้นทุนการผลิต	3.34	1.14	ปานกลาง
ด้านกระบวนการผลิต			
10. ทักษะ/ความชำนาญของฝีมือสมาชิก	3.31	1.02	ปานกลาง
11. ระยะเวลาในการผลิตแต่ละชิ้น	3.23	1.09	ปานกลาง
12. การแบ่งหน้าที่หรือภาระงาน	3.43	0.95	ปานกลาง
13. ความสามารถในการเพิ่มผลผลิต	3.51	1.04	มาก
14. เครื่องจักรและอุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ใช้ในกระบวนการผลิตมีความทันสมัย	2.94	1.14	ปานกลาง
ด้านการตลาด			
15. การตลาด/การขยายตลาด	2.77	1.33	ปานกลาง
16. การบรรจุภัณฑ์	2.80	1.16	ปานกลาง
17. การจัดเก็บวัตถุดิบและผลผลิต	3.29	1.02	ปานกลาง
18. การขนส่ง	3.09	1.17	ปานกลาง
19. การหาลูกค้า	3.09	1.17	ปานกลาง

ตาราง 21 (ต่อ)

ศักยภาพของกลุ่มเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดยะลา	μ	σ	ระดับศักยภาพ
20. การกำหนดราคา	3.46	0.82	ปานกลาง
21. การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ	2.97	1.32	ปานกลาง
22. การประชาสัมพันธ์ของกลุ่ม	3.31	1.13	ปานกลาง
23. ความพึงพอใจของลูกค้า	3.89	0.83	มาก
ด้านผลผลิต			
24. ผลผลิตได้มาตรฐาน	3.83	0.92	มาก
25. ปริมาณของผลผลิตเพียงพอกับความต้องการของตลาด	3.20	0.96	ปานกลาง
26. รูปแบบของผลผลิตตรงกับความต้องการของตลาด	3.43	1.09	ปานกลาง
27. รูปแบบของผลผลิตมีความหลากหลาย	3.77	0.91	มาก
28. รูปแบบของผลผลิตมีการปรับเปลี่ยนตามความต้องการของตลาด	3.66	0.97	มาก
ด้านการบริหารจัดการ			
29. การจัดอบรมให้ความรู้ด้านกระบวนการผลิต เทคโนโลยี หรือการจัดอบรมอื่นที่เกี่ยวข้อง	3.26	1.04	ปานกลาง
30. การคัดเลือกสมาชิก	3.31	0.90	ปานกลาง
31. การประกันสังคม	2.57	1.31	ปานกลาง
32. ผลประโยชน์ตอบแทน	3.57	1.04	มาก
33. ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก	3.83	0.89	มาก
34. ความสามารถในการจูงใจให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการซื้อ	3.86	0.85	มาก
35. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับกลุ่มอาชีพอื่น	3.40	1.06	ปานกลาง
36. การขยายงานในอนาคต	3.80	0.83	มาก

ตาราง 21 พบว่า ศักยภาพของสตรีและเยาวชนกลุ่มเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย มีดังนี้

1) ด้านปัจจัยป้อน มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น เครื่องจักร อุปกรณ์ตัดเย็บเสื้อผ้า อยู่ในระดับน้อย

2) ด้านกระบวนการผลิต มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นความสามารถในการผลิต อยู่ในระดับมาก

3) ด้านการตลาด มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นการสร้างความพึงพอใจให้ลูกค้าอยู่ในระดับมาก

4) ด้านผลผลิต ศักยภาพในการทำให้ผลผลิตมีมาตรฐาน รูปแบบการผลิตมีความหลากหลาย ปรับเปลี่ยนตามความต้องการของตลาด อยู่ในระดับมาก ส่วนปริมาณเพียงพอต่อความต้องการ อยู่ในระดับปานกลาง

5) ด้านการบริหารจัดการ มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความสามารถของใจให้ลูกค้า บริโภคต้องการซื้อ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม การขยายงานในอนาคต ส่วนการจัดอบรมให้ความรู้ การจัดการประกันสังคม อยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 22 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาของกลุ่มเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดยะลา

ปัญหาของกลุ่มเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดยะลา	μ	σ	ระดับปัญหา
ด้านปัจจัยป้อน			
1. ความสามารถของสมาชิก	3.40	1.03	ปานกลาง
2. ผู้ชำนาญการที่เป็นที่ปรึกษา	3.14	0.94	ปานกลาง
3. กำลังแรงงานที่ใช้ในการผลิต	3.17	0.98	ปานกลาง
4. งบประมาณหรือเงินลงทุน	3.31	1.41	ปานกลาง
5. เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต	3.63	1.11	มาก
6. อาคาร สถานที่ หรือ โรงงาน	3.74	1.22	มาก
7. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์	3.29	1.15	ปานกลาง
ด้านกระบวนการผลิต			
8. การจัดการวัตถุดิบ	3.37	1.19	ปานกลาง
9. การจัดการของเสีย	2.83	1.18	ปานกลาง
10. ขั้นตอนการผลิต	3.31	1.08	ปานกลาง
11. ระยะเวลาที่ใช้ในการผลิต	3.17	1.15	ปานกลาง

ตาราง 22 (ต่อ)

ปัญหาของกลุ่มเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดยะลา	μ	σ	ระดับปัญหา
ด้านการตลาด			
12. ความรู้ทางการตลาด	3.57	1.04	มาก
13. ผลผลิตมีตลาดรองรับที่แน่นอน	3.51	1.04	มาก
14. ความสามารถในการการขยายตลาดเพิ่มขึ้น	4.11	0.87	มาก
15. ความสามารถในการหาลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้น	3.71	0.96	มาก
16. ความรู้ทางด้านการบรรจุภัณฑ์	3.14	1.11	ปานกลาง
17. การจัดเก็บผลิตภัณฑ์	3.17	1.20	ปานกลาง
18. การขนส่งสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ไปยังตลาด	3.23	1.00	ปานกลาง
19. การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์	3.40	1.24	ปานกลาง
20. คู่แข่งขันมากรายผลผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกัน	3.60	0.95	มาก
21. การกำหนดราคาผลิตภัณฑ์	3.29	0.99	ปานกลาง
ด้านผลผลิต			
22. มาตรฐานผลผลิตที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานภาครัฐ	3.57	1.29	มาก
23. คุณภาพผลผลิตเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค	3.23	1.09	ปานกลาง
24. ลูกค้ามีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์	3.14	1.11	ปานกลาง
25. การผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่	3.49	1.07	ปานกลาง
26. หน่วยงานของรัฐสนับสนุนการประกอบอาชีพ	3.54	1.17	มาก
ด้านการบริหารจัดการ			
27. การจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิก	3.49	0.82	มาก
28. ผลประโยชน์ตอบแทนหรือสวัสดิการ	3.11	1.11	ปานกลาง
29. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของกับลูกจ้าง	3.31	1.02	ปานกลาง
30. การแบ่งหน้าที่หรือภาระงานของแต่ละคน	3.06	1.03	ปานกลาง
31. ความยุติธรรมในการบริหารของเจ้าของหรือหัวหน้า	3.29	1.10	ปานกลาง

ตาราง 22 พบว่า ปัญหาของสตรีและเยาวชนกลุ่มเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดยะลา มีดังนี้

- 1) ด้านปัจจัยป้อน ส่วนใหญ่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นข้อที่เกี่ยวกับเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต และสถานที่หรือโรงงาน มีปัญหาอยู่ในระดับมาก
- 2) ด้านกระบวนการผลิต ทุกรายการมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ การจัดการวัตถุดิบ
- 3) ด้านการตลาด มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การขยายตลาดเพิ่มขึ้น การหาลูกค้าใหม่ คู่แข่งผลิตสินค้าชนิดเดียวกัน และความรู้เกี่ยวกับการตลาด ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง
- 4) ด้านผลผลิต มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มาตรฐานผลผลิตและการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง
- 5) ด้านการบริหารจัดการ มีปัญหามาก ได้แก่ การจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิกในกลุ่ม ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 23 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการการช่วยเหลือของกลุ่มเสื่อผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดยะลา

ความต้องการของกลุ่มเสื่อผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดยะลา	μ	σ	ระดับความ ต้องการความ ช่วยเหลือ
ด้านปัจจัยป้อน			
1. ความสามารถของสมาชิก	3.89	0.87	มาก
2. ผู้ชำนาญการที่เป็นที่ปรึกษา	3.43	1.09	ปานกลาง
3. กำลังแรงงานที่ใช้ในการผลิต	3.69	1.05	มาก
4. งบประมาณหรือเงินลงทุน	4.11	1.16	มาก
5. เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต	4.06	1.08	มาก
6. อาคาร สถานที่ หรือโรงงาน	3.66	1.26	มาก
7. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์	3.46	1.26	ปานกลาง

ตาราง 23 (ต่อ)

ความต้องการของกลุ่มเชื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดยะลา	μ	σ	ระดับความ ต้องการความ ช่วยเหลือ
ด้านกระบวนการผลิต			
8. การจัดการวัตถุดิบ	3.57	1.14	มาก
9. การจัดการของเสีย	3.14	1.33	ปานกลาง
10. ขั้นตอนการผลิต	3.42	1.07	ปานกลาง
11. ระยะเวลาที่ใช้ในการผลิต	3.37	0.97	ปานกลาง
ด้านการตลาด			
12. ความรู้ทางการตลาด	3.71	1.05	มาก
13. ผลผลิตมีตลาดรองรับที่แน่นอน	3.71	0.99	มาก
14. ความสามารถในการขยายตลาดเพิ่มขึ้น	4.11	0.87	มาก
15. ความสามารถในการหาลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้น	4.03	0.95	มาก
16. ความรู้ทางด้านการบริหารธุรกิจ	3.54	1.17	มาก
17. การจัดเก็บผลิตภัณฑ์	3.37	1.29	มาก
18. การขนส่งสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ไปยังตลาด	3.80	0.99	มาก
19. การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์	3.69	1.18	มาก
20. คู่แข่งขันมากรายผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกัน	3.77	0.94	มาก
21. การกำหนดราคาผลิตภัณฑ์	3.57	1.12	มาก
ด้านผลผลิต			
22. มาตรฐานผลผลิตที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานของรัฐ	3.80	1.21	มาก
23. คุณภาพผลผลิตเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค	3.49	1.07	ปานกลาง
24. ลูกค้ามีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์	3.54	1.04	มาก
25. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่	4.00	1.00	มาก
26. หน่วยงานของรัฐสนับสนุนการประกอบอาชีพ	4.17	0.95	มาก

ตาราง 23 (ต่อ)

ความต้องการของกลุ่มเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดยะลา	μ	σ	ระดับความ ต้องการความ ช่วยเหลือ
ด้านการบริหารจัดการ			
27. การจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิก	4.17	0.82	มาก
28. ผลประโยชน์ตอบแทนหรือสวัสดิการ	3.86	1.06	มาก
29. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของกับลูกจ้าง	3.80	1.02	มาก
30. การแบ่งหน้าที่หรือภาระงานของแต่ละคน	3.46	1.15	ปานกลาง
31. ความยุติธรรมในการบริหารของเจ้าของหรือหัวหน้า	3.54	1.20	มาก

ตาราง 23 พบว่า ความต้องการความช่วยเหลือของสตรีและเยาวชนกลุ่มเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดยะลา มีดังนี้

- 1) ด้านปัจจัยป้อน มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ งบประมาณหรือเงินลงทุน เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต ทักษะหรือความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม
- 2) ด้านกระบวนการผลิต มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดการวัตถุดิบ ส่วนราชการอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง
- 3) ด้านการตลาด มีความต้องการความช่วยเหลือทุกรายการ อยู่ในระดับมาก โดยที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ต้องการขยายการตลาดเพิ่มขึ้น ความสามารถในการหาลูกค้าใหม่ ๆ
- 4) ด้านผลผลิต มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ต้องการการสนับสนุนการประกอบอาชีพจากหน่วยงานภาครัฐ และการทำให้ผลผลิตมีมาตรฐานได้รับการรับรองคุณภาพ
- 5) ด้านบริหารจัดการ มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิก การจัดผลประโยชน์ตอบแทนหรือสวัสดิการ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของกิจการกับลูกจ้าง

แนวทางการพัฒนาศักยภาพสตรีและเยาวชนกลุ่มเย็บผ้าและเครื่องแต่งกายของจังหวัดยะลา มีดังนี้

1. ควรสนับสนุนเงินทุนเพื่อจัดหาอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่ทันสมัยให้สามารถเพิ่มการผลิตได้มากขึ้น
2. ควรจัดให้มีการอบรมพัฒนาทักษะการคิดเย็บเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายให้เพียงพอ กับความต้องการของตลาดและสามารถส่งออกไปยังจังหวัดอื่น ได้เพิ่มขึ้น
3. ควรมีการจัดตั้งกลุ่มและสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มให้ร่วมมือกันผลิตและพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้มีจุดเด่น
4. จัดให้มีการจัดทำแผนธุรกิจเพื่อพัฒนาระบบการผลิตให้มีคุณภาพและส่งเสริมรายได้ หรือสวัสดิการของกลุ่มสมาชิก
5. ควรจัดตั้งศูนย์สินค้าพื้นเมือง ในระดับจังหวัด เพื่อนำผลิตภัณฑ์ไปจำหน่าย

2.2.3 ศักยภาพ ปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาสตรีและเยาวชนกลุ่มสิ่งประดิษฐ์และของใช้ จังหวัดยะลา ผลปรากฏดังตาราง 24-26

ตาราง 24 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศักยภาพของกลุ่มสิ่งประดิษฐ์และของใช้ จังหวัดยะลา

ศักยภาพของกลุ่มสิ่งประดิษฐ์และของใช้ จังหวัดยะลา	μ	σ	ระดับศักยภาพ
ด้านปัจจัยป้อน			
1. งบประมาณ/เงินลงทุน ในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มอาชีพ	3.13	0.97	ปานกลาง
2. เงินหมุนเวียนภายในกลุ่มอาชีพ	3.13	1.01	ปานกลาง
3. กำลังแรงงานต่อปริมาณการผลิต	3.22	0.90	ปานกลาง
4. เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต	2.96	1.36	ปานกลาง
5. เทคโนโลยีที่ใช้เหมาะสมกับปริมาณการผลิต	2.65	1.40	ปานกลาง
6. อาคารสถานที่ถาวรของกลุ่มอาชีพ	3.09	1.38	ปานกลาง
7. สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ (เช่น รถเข็น รถยก เครื่องบรรจุผลิตภัณฑ์ ฯลฯ)	2.17	1.23	น้อย
8. การจัดหาวัตถุดิบกระทำได้อย่างรวดเร็ว	3.04	1.19	ปานกลาง
9. ราคาของวัตถุดิบมีความเหมาะสมต่อต้นทุนการผลิต	3.43	0.79	ปานกลาง

ตาราง 24 (ต่อ)

ลักษณะของข้อมูลถึงประดิษฐ์และของใช้ จังหวัดยะลา	μ	σ	ระดับลักษณะ
ด้านกระบวนการผลิต			
10. ทักษะ/ความชำนาญของฝีมือสมาชิก	3.87	1.01	มาก
11. ระยะเวลาในการผลิตแต่ละชิ้น	3.43	1.04	ปานกลาง
12. การแบ่งหน้าที่หรือภาระงาน	3.83	0.72	มาก
13. ความสามารถในการเพิ่มผลผลิต	3.74	0.75	มาก
14. เครื่องจักรและอุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ใช้ในกระบวนการผลิตมีความทันสมัย	3.04	1.46	ปานกลาง
ด้านการตลาด			
15. การตลาด/การขยายตลาด	2.78	1.24	ปานกลาง
16. การบรรจุภัณฑ์	2.39	1.08	น้อย
17. การจัดเก็บวัตถุดิบและผลผลิต	2.96	1.36	ปานกลาง
18. การขนส่ง	2.70	1.11	ปานกลาง
19. การหาลูกค้า	2.83	1.03	ปานกลาง
20. การกำหนดราคา	3.35	1.15	ปานกลาง
21. การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ	3.26	1.10	ปานกลาง
22. การประชาสัมพันธ์ของกลุ่ม	3.61	1.12	ปานกลาง
23. ความพึงพอใจของลูกค้า	3.74	0.86	มาก
ด้านผลผลิต			
24. ผลผลิต ได้มาตรฐาน	3.70	0.88	มาก
25. ปริมาณของผลผลิตเพียงพอกับความต้องการของตลาด	3.22	0.90	ปานกลาง
26. รูปแบบของผลผลิตตรงกับความต้องการของตลาด	3.74	0.96	มาก
27. รูปแบบของผลผลิตมีความหลากหลาย	3.91	1.08	มาก
28. รูปแบบของผลผลิตมีการปรับเปลี่ยนตามความต้องการของตลาด	3.78	1.20	มาก

ตาราง 24 (ต่อ)

ศักยภาพของกลุ่มสิ่งประดิษฐ์และของใช้ จังหวัดยะลา	μ	σ	ระดับศักยภาพ
ด้านการบริหารจัดการ			
29. การจัดอบรมให้ความรู้ด้านกระบวนการผลิต เทคโนโลยี หรือการจัดอบรมอื่นที่เกี่ยวข้อง	3.30	1.29	ปานกลาง
30. การคัดเลือกสมาชิก	3.57	0.99	มาก
31. การประกันสังคม	2.22	1.31	น้อย
32. ผลประโยชน์ตอบแทน	3.39	1.12	ปานกลาง
33. ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก	4.35	0.71	มาก
34. ความสามารถในการจูงใจให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการซื้อ	3.83	0.89	มาก
35. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับกลุ่มอาชีพอื่น	3.39	1.08	ปานกลาง
36. การขยายงานในอนาคต	4.09	1.04	มาก

ตาราง 24 พบว่า ศักยภาพของกลุ่มสิ่งประดิษฐ์และของใช้ จังหวัดยะลา มีดังนี้

- 1) ด้านปัจจัยป้อน มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำ ได้แก่ อุปกรณ์การผลิต เครื่องจักรที่ใช้ในการผลิต
- 2) ด้านกระบวนการผลิต มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ทักษะหรือความชำนาญของสมาชิก ส่วนความทันสมัยของเครื่องจักร เทคโนโลยีที่ใช้ในกระบวนการผลิตอยู่ในระดับปานกลาง
- 3) ด้านการตลาด มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นการบรรจุภัณฑ์อยู่ในระดับน้อย
- 4) ด้านผลผลิต มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ยกเว้นปริมาณของผลผลิต ไม่เพียงพอกับความ ต้องการของตลาด อยู่ในระดับปานกลาง
- 5) ด้านการบริหารจัดการ มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก ในกลุ่ม การขยายงานในอนาคต ส่วนที่มีศักยภาพอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การจัดสวัสดิการทางสังคม

ตาราง 25 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาของกลุ่มสิ่งประดิษฐ์และของใช้ จังหวัดยะลา

ปัญหาของกลุ่มสิ่งประดิษฐ์และของใช้ จังหวัดยะลา	μ	σ	ระดับปัญหา
ด้านปัจจัยป้อน			
1. ความสามารถของสมาชิก	3.39	1.03	ปานกลาง
2. ผู้ชำนาญการที่เป็นที่ปรึกษา	3.65	0.88	มาก
3. กำลังแรงงานที่ใช้ในการผลิต	3.17	1.23	ปานกลาง
4. งบประมาณหรือเงินลงทุน	4.09	1.04	มาก
5. เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต	3.78	1.20	มาก
6. อาคาร สถานที่ หรือ โรงงาน	3.43	1.06	ปานกลาง
7. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์	3.04	1.26	ปานกลาง
ด้านกระบวนการผลิต			
8. การจัดการวัตถุดิบ	3.30	1.11	ปานกลาง
9. การจัดการของเสีย	2.44	1.34	น้อย
10. ขั้นตอนการผลิต	2.74	1.39	ปานกลาง
11. ระยะเวลาที่ใช้ในการผลิต	3.09	1.24	ปานกลาง
ด้านการตลาด			
12. ความรู้ทางการตลาด	3.83	1.23	มาก
13. ผลผลิตมีตลาดรองรับที่แน่นอน	3.65	1.24	มาก
14. ความสามารถในการขยายตลาดเพิ่มขึ้น	3.91	1.12	มาก
15. ความสามารถในการหาลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้น	3.70	0.93	มาก
16. ความรู้ทางด้านการบรรจุภัณฑ์	3.57	1.41	มาก
17. การจัดเก็บผลิตภัณฑ์	3.00	1.45	ปานกลาง
18. การขนส่งสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ไปยังตลาด	3.39	1.23	ปานกลาง
19. การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์	3.00	1.31	ปานกลาง
20. คู่แข่งขันมีมากขายผลผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกัน	2.39	1.20	น้อย
21. การกำหนดราคาผลิตภัณฑ์	2.83	1.40	ปานกลาง

ตาราง 25 (ต่อ)

ปัญหาของกลุ่มสิ่งประดิษฐ์และของใช้ จังหวัดยะลา	μ	σ	ระดับปัญหา
ด้านผลผลิต			
22. มาตรฐานผลผลิตที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานของรัฐ	3.35	1.34	ปานกลาง
23. คุณภาพผลผลิตเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค	2.91	1.24	ปานกลาง
24. ลูก้ามีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์	3.13	1.25	ปานกลาง
25. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่	3.43	1.34	ปานกลาง
26. หน่วยงานของรัฐสนับสนุนการประกอบอาชีพ	3.78	1.28	มาก
ด้านการบริหารจัดการ			
27. การจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิก	4.13	1.01	มาก
28. ผลประโยชน์ตอบแทนหรือสวัสดิการ	3.48	1.12	ปานกลาง
29. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของกับลูกจ้าง	3.22	1.20	ปานกลาง
30. การแบ่งหน้าที่หรือภาระงานของแต่ละคน	3.13	1.14	ปานกลาง
31. ความยุติธรรมในการบริหารของเจ้าของหรือหัวหน้า	2.70	1.36	ปานกลาง

ตาราง 25 พบว่า ปัญหาการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนกลุ่มสิ่งประดิษฐ์และของใช้ในจังหวัดยะลา มีดังนี้

- 1) ด้านปัจจัยป้อน มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ งบประมาณหรือเงินลงทุน เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ในการผลิต และผู้ชำนาญการที่เป็นที่ปรึกษา ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง
- 2) ด้านกระบวนการผลิต มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ การจัดการวัตถุดิบ และระยะเวลาในการผลิต
- 3) ด้านการตลาด มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความรู้เรื่องการตลาด ความสามารถในการขยายตลาดเพิ่มขึ้น การหาลูกค้าเพิ่มขึ้น และการมีตลาดรองรับที่ถาวร ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง
- 4) ด้านผลผลิต มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง
- 5) ด้านการบริหารจัดการ มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิก ส่วนข้ออื่นอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 26 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการความช่วยเหลือของกลุ่ม
ถึงประคินธุ์และของใช้ จังหวัดยะลา

ความต้องการของกลุ่มถึงประคินธุ์และของใช้ จังหวัดยะลา	μ	σ	ระดับความ ต้องการความ ช่วยเหลือ
ด้านปัจจัยป้อน			
1. ความสามารถของสมาชิก	3.65	1.23	มาก
2. ผู้ชำนาญการที่เป็นที่ปรึกษา	4.04	0.77	มาก
3. กำลังแรงงานที่ใช้ในการผลิต	3.43	1.27	ปานกลาง
4. งบประมาณหรือเงินลงทุน	4.39	0.89	มาก
5. เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต	3.96	1.33	มาก
6. อาคาร สถานที่ หรือโรงงาน	3.70	1.36	มาก
7. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์	3.48	1.24	ปานกลาง
ด้านกระบวนการผลิต			
8. การจัดการวัตถุดิบ	3.52	1.50	มาก
9. การจัดการของเสีย	2.57	1.47	ปานกลาง
10. ขั้นตอนการผลิต	3.00	1.48	ปานกลาง
11. ระยะเวลาที่ใช้ในการผลิต	3.39	1.20	ปานกลาง
ด้านการตลาด			
12. ความรู้ทางการตลาด	3.87	1.22	มาก
13. ผลผลิตมีตลาดรองรับที่แน่นอน	4.22	1.13	มาก
14. ความสามารถในการขยายตลาดเพิ่มขึ้น	4.09	1.12	มาก
15. ความสามารถในการหาลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้น	4.00	0.85	มาก
16. ความรู้ทางด้านการบรรจุภัณฑ์	3.87	1.46	มาก
17. การจัดเก็บผลิตภัณฑ์	3.48	1.50	ปานกลาง
18. การขนส่งสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ไปยังตลาด	3.83	1.23	มาก
19. การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์	3.48	1.44	ปานกลาง
20. คู่แข่งขันมากรายผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกัน	2.87	1.63	ปานกลาง
21. การกำหนดราคาผลิตภัณฑ์	3.39	1.50	ปานกลาง

ตาราง 26 (ต่อ)

ความต้องการของกลุ่มถึงประคิษฐ์และของใช้ จังหวัดยะลา	μ	σ	ระดับความ ต้องการความ ช่วยเหลือ
ด้านผลผลิต			
22. มาตรฐานผลผลิตที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานของรัฐ	4.04	1.17	มาก
23. คุณภาพผลผลิตเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค	3.61	1.41	มาก
24. ถูกค้ำมีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์	3.83	1.19	มาก
25. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่	3.91	1.12	มาก
26. หน่วยงานของรัฐสนับสนุนการประกอบอาชีพ	4.04	1.02	มาก
ด้านการบริหารจัดการ			
27. การจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิก	4.13	0.97	มาก
28. ผลประโยชน์ตอบแทนหรือสวัสดิการ	3.57	1.24	มาก
29. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของกับลูกจ้าง	3.26	1.21	ปานกลาง
30. การแบ่งหน้าที่หรือภาระงานของแต่ละคน	3.35	1.15	ปานกลาง
31. ความยุติธรรมในการบริหารของเจ้าของหรือหัวหน้า	2.87	1.25	ปานกลาง

ตาราง 26 พบว่า ความต้องการความช่วยเหลือของสตรีและเยาวชนกลุ่มถึงประคิษฐ์และของใช้ มีดังนี้

- 1) ด้านปัจจัยป้อน มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ งบประมาณหรือเงินลงทุน
ผู้ชำนาญการเป็นที่ปรึกษา และอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต
- 2) ด้านกระบวนการผลิต มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดการวัตถุดิบ ส่วนข้อ
อื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง
- 3) ด้านการตลาด มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผลผลิตที่มีตลาดรองรับที่
แน่นอน ความสามารถในการขยายตลาดเพิ่มขึ้น รวมไปถึงการหาลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้น
- 4) ด้านผลผลิต มีความต้องการอยู่ในระดับมากทุกรายการ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่
มาตรฐานของผลผลิต ได้รับการรับรองและต้องการการสนับสนุนการประกอบอาชีพจากภาครัฐ
- 5) ด้านการบริหารจัดการ มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดอบรมให้ความรู้
การจัดผลประโยชน์ตอบแทนหรือสวัสดิการ ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนกลุ่มสิ่งประดิษฐ์และของใช้ จังหวัดยะลา มีดังนี้

1. ควรจัดให้มีการอบรมพัฒนาทักษะด้านวิชาชีพเฉพาะ เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้กับเยาวชนรุ่นหลังให้มีทักษะในการจัดทำสิ่งประดิษฐ์และของใช้ โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. ควรส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณการผลิตสิ่งประดิษฐ์และจัดหาตลาดรองรับเพิ่มขึ้น และสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต เพื่อผลิตได้เพียงพอกับความต้องการของตลาด
3. ควรจัดการวัตถุดิบให้เพียงพอ เพราะผลิตภัณฑ์บางอย่างขาดแคลนวัตถุดิบ
4. ควรมีการจัดหาไปดูงาน เพื่อให้ได้รับประสบการณ์และทักษะเพิ่มขึ้น
5. ควรจัดให้มีที่ปรึกษาในกลุ่มอาชีพที่ต้องการความชำนาญพิเศษ เพื่อช่วยดูแลคุณภาพและความคิดสร้างสรรค์
6. ควรจัดให้มีศูนย์จำหน่ายสินค้าถึงประชิดชุมชนในแต่ละจังหวัดและจัดตั้งเป็นชมรมหรือสมาคม เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
7. ควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพและมาตรฐานเป็นที่รับรอง พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่แพร่หลาย
8. หน่วยงานระดับจังหวัดหรือภาครัฐควรสนับสนุนให้ไปจัดกิจกรรมเผยแพร่ผลงานหรือผลิตภัณฑ์ในโอกาสต่าง ๆ ที่จังหวัดอื่น ๆ

2.2.4 ศักยภาพ ปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาสตรีและเยาวชนกลุ่มชุมชนโทรที่ไม่มีอาหาร จังหวัดยะลา ผลปรากฏดังตาราง 27-29

ตาราง 27 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศักยภาพของกลุ่มชุมชนโทรที่ไม่มีอาหารจังหวัดยะลา

ศักยภาพของกลุ่มชุมชนโทรที่ไม่มีอาหาร จังหวัดยะลา	μ	σ	ระดับศักยภาพ
ด้านปัจจัยป้อน			
1. งบประมาณ/เงินลงทุน ในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มอาชีพ	3.20	1.30	ปานกลาง
2. เงินหมุนเวียนภายในกลุ่มอาชีพ	3.00	1.00	ปานกลาง
3. กำลังแรงงานต่อปริมาณการผลิต	4.20	0.84	มาก
4. เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต	4.20	0.45	มาก
5. เทคโนโลยีที่ใช้เหมาะสมกับปริมาณการผลิต	3.60	1.14	มาก

ตาราง 27 (ต่อ)

ศักยภาพของกลุ่มสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร จังหวัดยะลา	μ	σ	ระดับศักยภาพ
6. อาคารสถานที่ถาวรของกลุ่มอาชีพ	2.80	1.79	ปานกลาง
7. สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ (เช่น รถเข็น รถยก เครื่องบรรจุผลิตภัณฑ์ ฯลฯ)	2.00	1.00	น้อย
8. การจัดหาวัตถุดิบกระทำได้อย่างรวดเร็ว	4.00	1.00	มาก
9. ราคาของวัตถุดิบมีความเหมาะสมต่อต้นทุนการผลิต	4.00	1.00	มาก
ด้านกระบวนการผลิต			
10. ทักษะ/ความชำนาญของฝีมือสมาชิก	3.80	1.10	มาก
11. ระยะเวลาในการผลิตแต่ละชิ้น	3.80	0.84	มาก
12. การแบ่งหน้าที่หรือภาระงาน	4.20	1.10	มาก
13. ความสามารถในการเพิ่มผลผลิต	4.20	1.10	มาก
14. เครื่องจักรและอุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ใช้ใน กระบวนการผลิตมีความทันสมัย	3.40	0.55	ปานกลาง
ด้านการตลาด			
15. การตลาด/การขยายตลาด	3.20	1.06	ปานกลาง
16. การบรรจุภัณฑ์	3.60	1.52	มาก
17. การจัดเก็บวัตถุดิบและผลผลิต	3.40	1.14	ปานกลาง
18. การขนส่ง	3.00	0.71	ปานกลาง
19. การหาลูกค้า	3.40	0.89	ปานกลาง
20. การกำหนดราคา	4.00	0.71	มาก
21. การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ	3.80	1.30	มาก
22. การประชาสัมพันธ์ของกลุ่ม	4.00	1.22	มาก
23. ความพึงพอใจของลูกค้า	4.00	0.71	มาก
ด้านผลผลิต			
24. ผลผลิตได้มาตรฐาน	4.00	1.00	มาก
25. ปริมาณของผลผลิตเพียงพอกับความต้องการของตลาด	3.20	0.45	ปานกลาง
26. รูปแบบของผลผลิตตรงกับความต้องการของตลาด	3.40	0.55	ปานกลาง

ตาราง 27 (ต่อ)

ศักยภาพของกลุ่มสวนโพธิ์ที่ไม่ใช่อาหาร จังหวัดยะลา	μ	σ	ระดับศักยภาพ
27. รูปแบบของผลผลิตมีความหลากหลาย	3.60	0.89	มาก
28. รูปแบบของผลผลิตมีการปรับเปลี่ยนตามความต้องการของตลาด	3.80	0.84	มาก
ด้านการบริหารจัดการ			
29. การจัดอบรมให้ความรู้ด้านกระบวนการผลิต เทคโนโลยี หรือการจัดอบรมอื่นที่เกี่ยวข้อง	3.80	0.84	มาก
30. การคัดเลือกสมาชิก	3.80	0.45	มาก
31. การประกันสังคม	3.00	0.71	ปานกลาง
32. ผลประโยชน์ตอบแทน	3.80	0.84	มาก
33. ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก	4.00	0.71	มาก
34. ความสามารถในการจูงใจให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการซื้อ	3.80	0.45	มาก
35. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับกลุ่มอาชีพอื่น	3.80	0.84	มาก
36. การขยายงานในอนาคต	4.00	1.00	มาก

ตาราง 27 พบว่า ศักยภาพการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนกลุ่มสวนโพธิ์ที่ไม่ใช่อาหาร จังหวัดยะลา มีดังนี้

- 1) ด้านปัจจัยป้อน มีศักยภาพอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ เครื่องบรรจุผลิตภัณฑ์และอาคารสถานที่ถาวรของกลุ่มอาชีพ
- 2) ด้านกระบวนการผลิต มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ส่วนความทันสมัยของเครื่องมือและอุปกรณ์อยู่ในระดับปานกลาง
- 3) ด้านการตลาด มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การบรรจุภัณฑ์ การกำหนดราคา การประชาสัมพันธ์ และความพึงพอใจของลูกค้า ส่วนข้อที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การจัดเก็บวัตถุดิบและผลผลิต และการจัดหาลูกค้า
- 4) ด้านผลผลิต มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผลผลิตได้มาตรฐาน มีรูปแบบการผลิตปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของตลาด ส่วนศักยภาพที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ปริมาณยังไม่พอเพียงกับความต้องการของตลาด
- 5) ด้านการบริหารจัดการ มีศักยภาพอยู่ในระดับมากทุกรายการ ยกเว้นเกี่ยวกับการประกันสังคมของสมาชิกในกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 28 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาของกลุ่มสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร จังหวัด
ยะลา

ปัญหาของกลุ่มสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร จังหวัดยะลา	μ	σ	ระดับปัญหา
ด้านปัจจัยป้อน			
1. ความสามารถของสมาชิก	3.40	1.14	ปานกลาง
2. ผู้ชำนาญการที่เป็นที่ปรึกษา	3.60	1.14	มาก
3. กำลังแรงงานที่ใช้ในการผลิต	3.00	1.22	ปานกลาง
4. งบประมาณหรือเงินลงทุน	4.00	0.71	มาก
5. เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต	4.00	0.71	มาก
6. อาคาร สถานที่ หรือโรงงาน	3.20	0.84	ปานกลาง
7. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์	3.00	1.41	ปานกลาง
ด้านกระบวนการผลิต			
8. การจัดการวัตถุดิบ	3.40	1.15	ปานกลาง
9. การจัดการของเสีย	3.60	1.14	มาก
10. ขั้นตอนการผลิต	2.60	1.14	ปานกลาง
11. ระยะเวลาที่ใช้ในการผลิต	2.60	1.14	ปานกลาง
ด้านการตลาด			
12. ความรู้ทางการตลาด	4.00	1.00	มาก
13. ผลผลิตมีตลาดรองรับที่แน่นอน	4.00	1.41	มาก
14. ความสามารถในการขยายตลาดเพิ่มขึ้น	4.00	1.00	มาก
15. ความสามารถในการหาลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้น	4.00	1.00	มาก
16. ความรู้ทางด้านการบริหารธุรกิจ	3.20	1.09	ปานกลาง
17. การจัดเก็บผลิตภัณฑ์	3.60	0.89	มาก
18. การขนส่งสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ไปยังตลาด	3.60	1.34	มาก
19. การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์	3.80	0.84	มาก
20. คู่แข่งขันมากกรายผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกัน	3.80	1.09	มาก
21. การกำหนดราคาผลิตภัณฑ์	3.00	0.71	ปานกลาง

ตาราง 28 (ต่อ)

ปัญหาของกลุ่มสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร จังหวัดยะลา	μ	σ	ระดับปัญหา
ด้านผลผลิต			
22. มาตรฐานผลผลิตที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานของรัฐ	4.20	0.84	มาก
23. คุณภาพผลผลิตเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค	3.60	1.67	มาก
24. ลูกคามีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์	3.80	0.84	มาก
25. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่	4.00	0.22	มาก
26. หน่วยงานของรัฐสนับสนุนการประกอบอาชีพ	4.00	1.00	มาก
ด้านการบริหารจัดการ			
27. การจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิก	4.20	1.09	มาก
28. ผลประโยชน์ตอบแทนหรือสวัสดิการ	3.40	1.14	ปานกลาง
29. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของกับลูกจ้าง	3.00	1.22	ปานกลาง
30. การแบ่งหน้าที่หรือภาระงานของแต่ละคน	2.80	0.84	ปานกลาง
31. ความยุติธรรมในการบริหารของเจ้าของหรือหัวหน้า	2.20	1.09	น้อย

ตาราง 28 พบว่า ปัญหาการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนกลุ่มสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร จังหวัดยะลา มีดังนี้

- 1) ด้านปัจจัยป้อน มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ งบประมาณหรือเงินทุน เครื่องมือและอุปกรณ์ และผู้ชำนาญการพิเศษเพื่อเป็นที่ปรึกษา ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง
- 2) ด้านกระบวนการผลิต มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดการของเสีย ซึ่งหมดอายุการบริโภค ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง
- 3) ด้านการตลาด มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความรู้ด้านการตลาด ผลผลิตมีตลาดรองรับ การหาตลาดใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น การจัดเก็บผลิตภัณฑ์ การประชาสัมพันธ์
- 4) ด้านผลผลิต มีปัญหาอยู่ในระดับมากทุกรายการ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ มาตรฐานผลผลิตที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานของรัฐและการสนับสนุนการประกอบอาชีพจากหน่วยงานของรัฐ
- 5) ด้านการบริหารจัดการ มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิก ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 29 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการความช่วยเหลือของกลุ่ม
 ฌมุนไพรวทที่ไม่ใช่อาหาร จังหวัคยะลา

ความต้องการของกุ่มฌมุนไพรวทที่ไม่ใช่อาหาร จังหวัคยะลา	μ	σ	ระดับความ ต้องการความ ช่วยเหลือ
ด้านปัจจัยป้อน			
1. ความสามารถของสมาชิค	3.40	1.14	ปานกลาง
2. ผู้ชำนาญการที่เป็นที่ปรึกษา	3.00	0.71	ปานกลาง
3. กำลังแรงงานที่ใช้ในการผลิต	2.80	1.09	ปานกลาง
4. งบประมาณหรือเงินลงทุน	3.80	0.84	มาก
5. เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต	4.00	1.00	มาก
6. อาคาร สถานที่ หรือโรงงาน	3.40	1.14	ปานกลาง
7. สิ่งอำนวยความสะดวกค้ำานสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์	3.00	1.41	ปานกลาง
ด้านกระบวนการผลิต			
8. การจัดการวัตถุดิบ	3.40	1.67	ปานกลาง
9. การจัดการของเสีย	3.80	0.84	มาก
10. ขั้นตอนการผลิต	2.80	1.30	ปานกลาง
11. ระยะเวลาที่ใช้ในการผลิต	2.80	1.30	ปานกลาง
ด้านการตลาด			
12. ความรู้ทางการตลาด	4.00	1.00	มาก
13. ผลผลิตมีตลาดรองรับที่แน่นอน	4.20	1.09	มาก
14. ความสามารถในการขยายตลาดเพิ่มขึ้น	4.00	1.00	มาก
15. ความสามารถในการหาลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้น	3.80	1.30	มาก
16. ความรู้ทางค้ำานการบรรจุภัณฑ์	3.20	1.09	ปานกลาง
17. การจัดเก็บผลิตภัณฑ์	3.80	0.84	มาก
18. การขนส่งสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ไปยังตลาด	3.80	1.09	มาก
19. การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์	3.80	0.84	มาก
20. กุ่มแข่งชันมารายผลผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกัน	3.80	1.09	มาก
21. การกำหนดราคาผลิตภัณฑ์	3.00	0.71	ปานกลาง

ตาราง 29 (ต่อ)

ความต้องการของกลุ่มสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร จังหวัดยะลา	μ	σ	ระดับความ ต้องการความ ช่วยเหลือ
ด้านผลผลิต			
22. มาตรฐานผลผลิตที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานของรัฐ	4.40	0.89	มาก
23. คุณภาพผลผลิตเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค	3.40	1.67	ปานกลาง
24. ถูกค้ำมีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์	3.20	1.48	ปานกลาง
25. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่	2.80	1.48	ปานกลาง
26. หน่วยงานของรัฐสนับสนุนการประกอบอาชีพ	4.40	0.89	มาก
ด้านการบริหารจัดการ			
27. การจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิก	4.40	0.89	มาก
28. ผลประโยชน์ตอบแทนหรือสวัสดิการ	3.60	0.89	มาก
29. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของกับลูกจ้าง	2.80	1.09	ปานกลาง
30. การแบ่งหน้าที่หรือภาระงานของแต่ละคน	2.80	0.84	ปานกลาง
31. ความยุติธรรมในการบริหารของเจ้าของหรือหัวหน้า	2.40	1.34	น้อย

ตาราง 29 พบว่า ความต้องการความช่วยเหลือของสตรีและเยาวชนกลุ่มสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร จังหวัดยะลา มีดังนี้

1) ด้านปัจจัยป้อน มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต และงบประมาณหรือเงินลงทุน ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

2) ด้านกระบวนการผลิต มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดการของเสียเมื่อหมดอายุการบริโภค ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

3) ด้านการตลาด มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผลผลิตมีตลาดที่รองรับแน่นอน การขยายการตลาดเพิ่มขึ้น และความรู้เรื่องการตลาด

4) ด้านผลผลิต มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มาตรฐานผลผลิตที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานของรัฐ และการสนับสนุนการประกอบอาชีพจากหน่วยงานของรัฐ ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

5) ด้านการบริหารจัดการ มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิก และการจัดผลประโยชน์ตอบแทนให้กับสมาชิกในกลุ่ม ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลางและระดับน้อย

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนกลุ่มสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร จังหวัดยะลา มีดังนี้

1. ควรมีการจัดตั้งกลุ่มหรือชมรมที่ชัดเจน เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ และควรดำเนินการให้มีการรับรองมาตรฐานผลผลิตจากหน่วยงานของรัฐ
2. ควรมีผู้ชำนาญพิเศษหรือหน่วยงานของรัฐเป็นที่ปรึกษา จัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิกอย่างต่อเนื่อง
3. ควรสนับสนุนงบประมาณและอุปกรณ์การผลิตที่ทันสมัยให้กลุ่มหรือชมรมได้พัฒนาคุณภาพผลผลิตและปริมาณตามความต้องการของตลาด
4. ควรจัดให้มีแผนการดำเนินการธุรกิจ แผนการตลาด เพื่อแก้ปัญหามาตรฐานการจัดการของเสียทั้งหมดอายุการบริโภค
5. ควรจัดหาตลาดที่รองรับผลผลิตที่แน่นอนและเพิ่มขึ้น

2.3 ศักยภาพ ปัญหา ความต้องการของสตรีและเยาวชนในการประกอบอาชีพ จังหวัดนราธิวาส ประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือ กลุ่มประเภทอาหารและเครื่องคั้น ประเภทเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย ประเภทสิ่งประดิษฐ์และของใช้ มีรายละเอียดดังนี้

2.3.1 ศักยภาพ ปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนากลุ่มอาหารและเครื่องคั้น ผลปรากฏดังตาราง 30-32

ตาราง 30 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศักยภาพของกลุ่มอาหารและเครื่องคั้น จังหวัดนราธิวาส

ศักยภาพของกลุ่มอาหารและเครื่องคั้น จังหวัดนราธิวาส	μ	σ	ระดับศักยภาพ
ด้านปัจจัยป้อน			
1. งบประมาณ/เงินลงทุน ในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มอาชีพ	3.39	0.79	ปานกลาง
2. เงินหมุนเวียนภายในกลุ่มอาชีพ	3.39	0.92	ปานกลาง
3. กำลังแรงงานต่อปริมาณการผลิต	3.75	0.75	มาก
4. เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต	3.00	0.90	ปานกลาง
5. เทคโนโลยีที่ใช้เหมาะสมกับปริมาณการผลิต	3.00	0.98	ปานกลาง
6. อาคารสถานที่ถาวรของกลุ่มอาชีพ	3.57	1.20	มาก
7. สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ (เช่น รถเข็น รถยก เครื่องบรรจุผลิตภัณฑ์ ฯลฯ)	2.93	1.25	ปานกลาง

ตาราง 30 (ต่อ)

ศักยภาพของกลุ่มอาหารและเครื่องดื่ม จังหวัดนราธิวาส	μ	σ	ระดับศักยภาพ
8. การจัดหาวัตถุดิบกระทำได้อย่างรวดเร็ว	3.54	0.74	มาก
9. ราคาของวัตถุดิบมีความเหมาะสมต่อต้นทุนการผลิต	3.43	0.74	ปานกลาง
ด้านกระบวนการผลิต			
10. ทักษะ/ความชำนาญของฝีมือสมาชิก	3.93	0.86	มาก
11. ระยะเวลาในการผลิตแต่ละชิ้น	3.43	0.99	ปานกลาง
12. การแบ่งหน้าที่หรือภาระงาน	3.57	0.63	มาก
13. ความสามารถในการเพิ่มผลผลิต	3.82	0.61	มาก
14. เครื่องจักรและอุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ใช้ในกระบวนการผลิตมีความทันสมัย	2.93	1.12	ปานกลาง
ด้านการตลาด			
15. การตลาด/การขายตลาด	3.79	0.79	มาก
16. การบรรจุภัณฑ์	3.21	1.13	ปานกลาง
17. การจัดเก็บวัตถุดิบและผลผลิต	3.64	0.68	มาก
18. การขนส่ง	3.43	0.99	ปานกลาง
19. การหาลูกค้า	3.79	0.92	มาก
20. การกำหนดราคา	3.64	0.78	มาก
21. การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ	3.43	0.79	ปานกลาง
22. การประชาสัมพันธ์ของกลุ่ม	3.57	0.74	มาก
23. ความพึงพอใจของลูกค้า	3.86	0.71	มาก
ด้านผลผลิต			
24. ผลผลิตได้มาตรฐาน	3.71	0.85	มาก
25. ปริมาณของผลผลิตเพียงพอต่อความต้องการของตลาด	3.46	0.74	ปานกลาง
26. รูปแบบของผลผลิตตรงกับความต้องการของตลาด	3.68	0.72	มาก
27. รูปแบบของผลผลิตมีความหลากหลาย	3.43	0.88	ปานกลาง
28. รูปแบบของผลผลิตมีการปรับเปลี่ยนตามความต้องการของตลาด	3.71	0.85	มาก

ตาราง 30 (ต่อ)

ศักยภาพของกลุ่มอาหารและเครื่องคั้น จังหวัดนราธิวาส	μ	σ	ระดับศักยภาพ
ด้านการบริหารจัดการ			
29. การจัดอบรมให้ความรู้ด้านกระบวนการผลิต เทคโนโลยี หรือการจัดอบรมอื่นที่เกี่ยวข้อง	3.29	0.66	ปานกลาง
30. การคัดเลือกสมาชิก	3.68	0.61	มาก
31. การประกันสังคม	2.68	1.47	ปานกลาง
32. ผลประโยชน์ตอบแทน	3.82	0.90	มาก
33. ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก	4.04	0.79	มาก
34. ความสามารถในการจูงใจให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการซื้อ	3.89	0.63	มาก
35. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับกลุ่มอาชีพอื่น	3.46	0.84	ปานกลาง
36. การขยายงานในอนาคต	3.89	0.79	มาก

ตาราง 30 พบว่า ศักยภาพของสตรีและเยาวชนกลุ่มอาหารและเครื่องคั้น จังหวัดนราธิวาส มีดังนี้

- 1) ด้านปัจจัยป้อน มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ได้แก่ กำลังแรงงานต่อปริมาณการผลิต อาคารสถานที่ และการจัดหาวัตถุดิบ ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง และมีค่าเฉลี่ยต่ำ ได้แก่ อุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตและเทคโนโลยีที่เหมาะสม
- 2) ด้านกระบวนการผลิต มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ส่วนความทันสมัยของเครื่องจักรและเทคโนโลยีใช้ในการผลิตอยู่ในระดับปานกลาง
- 3) ด้านการตลาด มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การขยายการตลาด การหาลูกค้า การจัดเก็บวัตถุดิบและการประชาสัมพันธ์ ส่วนข้อที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การบรรจุภัณฑ์ การขนส่ง และการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ
- 4) ด้านผลผลิต มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผลผลิตมีมาตรฐาน และปรับเปลี่ยนรูปแบบตามความต้องการของตลาด ส่วนข้อที่มีศักยภาพในระดับปานกลาง ได้แก่ ปริมาณของผลผลิต และความหลากหลายของรูปแบบผลผลิต
- 5) ด้านการบริหารจัดการ มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก การจ่ายผลประโยชน์ตอบแทน การจูงใจลูกค้า การขยายงาน และการคัดเลือกสมาชิก ส่วนข้อที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การจัดอบรมให้ความรู้ด้านการผลิต ด้านการประกันสังคม และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับกลุ่มอื่น

ตาราง 31 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาของกลุ่มอาหารและเครื่องคั้น
จังหวัดนครราชสีมา

ปัญหาของกลุ่มอาหารและเครื่องคั้น จังหวัดนครราชสีมา	μ	σ	ระดับปัญหา
ด้านปัจจัยป้อน			
1. ความสามารถของสมาชิก	3.61	1.10	มาก
2. ผู้ชำนาญการที่เป็นที่ปรึกษา	3.36	0.99	ปานกลาง
3. กำลังแรงงานที่ใช้ในการผลิต	3.21	0.96	ปานกลาง
4. งบประมาณหรือเงินลงทุน	3.82	1.25	มาก
5. เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต	3.68	1.16	มาก
6. อาคาร สถานที่ หรือโรงงาน	3.64	1.03	มาก
7. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์	3.18	1.19	ปานกลาง
ด้านกระบวนการผลิต			
8. การจัดการวัตถุดิบ	3.00	1.02	ปานกลาง
9. การจัดการของเสีย	2.89	0.99	ปานกลาง
10. ขั้นตอนการผลิต	3.21	0.83	ปานกลาง
11. ระยะเวลาที่ใช้ในการผลิต	3.36	1.13	ปานกลาง
ด้านการตลาด			
12. ความรู้ทางการตลาด	3.61	1.07	มาก
13. ผลผลิตมีตลาดรองรับที่แน่นอน	3.57	1.14	มาก
14. ความสามารถในการขยายตลาดเพิ่มขึ้น	4.00	0.90	มาก
15. ความสามารถในการหาลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้น	3.89	1.07	มาก
16. ความรู้ทางด้านการบริหารลูกค้า	3.75	1.14	มาก
17. การจัดการผลิตภัณฑ์	3.64	0.95	มาก
18. การขนส่งสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ไปยังตลาด	3.29	0.94	ปานกลาง
19. การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์	3.79	0.79	มาก
20. คู่แข่งชั้นมากรายผลผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกัน	3.50	1.00	ปานกลาง
21. การกำหนดราคาผลิตภัณฑ์	3.46	0.79	ปานกลาง

ตาราง 31 (ต่อ)

ปัญหาของกลุ่มอาหารและเครื่องดื่ม จังหวัดนครราชสีมา	μ	σ	ระดับปัญหา
ด้านผลผลิต			
22. มาตรฐานผลผลิตที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานของรัฐ	3.54	1.07	มาก
23. คุณภาพผลผลิตเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค	3.57	1.07	มาก
24. ลูกค้ายังมีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์	3.57	0.96	มาก
25. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่	3.89	1.07	มาก
26. หน่วยงานของรัฐสนับสนุนการประกอบอาชีพ	3.50	1.07	ปานกลาง
ด้านการบริหารจัดการ			
27. การจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิก	3.36	1.03	ปานกลาง
28. ผลประโยชน์ตอบแทนหรือสวัสดิการ	3.57	1.07	มาก
29. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของกับลูกจ้าง	3.57	0.99	มาก
30. การแบ่งหน้าที่หรือภาระงานของแต่ละคน	3.39	1.07	ปานกลาง
31. ความยุติธรรมในการบริหารของเจ้าของหรือหัวหน้า	2.89	1.13	ปานกลาง

ตาราง 31 พบว่า ปัญหาการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนกลุ่มอาหารและเครื่องดื่ม จังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้

- 1) ด้านปัจจัยป้อน มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ งบประมาณหรือเงินลงทุน เครื่องจักร หรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต และอาคารสถานที่ ส่วนปัญหาอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง
- 2) ด้านกระบวนการผลิต มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เช่น ระยะเวลาในการผลิต การจัดการวัตถุดิบ
- 3) ด้านการตลาด มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การขยายตลาดเพิ่มขึ้น การหาลูกค้าใหม่ เพิ่มขึ้น การบรรจุภัณฑ์ และการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ ส่วนข้ออื่นอยู่ในระดับปานกลาง
- 4) ด้านผลผลิต มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ การพัฒนาคุณภาพผลผลิต และการรับรองมาตรฐานผลผลิตจากหน่วยงานของรัฐ
- 5) ด้านการบริหารจัดการ มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การสร้างผลประโยชน์ตอบแทน และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของกับลูกจ้าง ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 32 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการความช่วยเหลือของกลุ่มอาหาร และเครื่องคั้น จังหวัดนครราชสีมา

ความต้องการของกลุ่มอาหารและเครื่องคั้น จังหวัดนครราชสีมา	μ	σ	ระดับความ ต้องการความ ช่วยเหลือ
ด้านปัจจัยป้อน			
1. ความสามารถของสมาชิก	3.89	0.99	มาก
2. ผู้ชำนาญการที่เป็นที่ปรึกษา	3.46	0.99	ปานกลาง
3. กำลังแรงงานที่ใช้ในการผลิต	3.32	1.06	ปานกลาง
4. งบประมาณหรือเงินลงทุน	3.75	1.21	มาก
5. เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต	3.86	1.18	มาก
6. อาคาร สถานที่ หรือโรงงาน	3.57	1.20	มาก
7. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์	3.18	1.06	ปานกลาง
ด้านกระบวนการผลิต			
8. การจัดการวัตถุดิบ	3.25	1.04	ปานกลาง
9. การจัดการของเสีย	2.96	1.07	ปานกลาง
10. ขั้นตอนการผลิต	3.39	0.92	ปานกลาง
11. ระยะเวลาที่ใช้ในการผลิต	3.29	1.15	ปานกลาง
ด้านการตลาด			
12. ความรู้ทางการตลาด	3.68	1.12	มาก
13. ผลผลิตมีตลาดรองรับที่แน่นอน	3.71	1.05	มาก
14. ความสามารถในการขยายตลาดเพิ่มขึ้น	4.00	1.02	มาก
15. ความสามารถในการหาลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้น	3.96	1.08	มาก
16. ความรู้ทางด้านงบการเงิน	3.82	1.22	มาก
17. การจัดเก็บผลิตภัณฑ์	3.54	1.07	มาก
18. การขนส่งสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ไปยังตลาด	3.46	0.92	ปานกลาง
19. การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์	3.61	0.83	มาก
20. คู่แข่งขึ้นมารายผลผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกัน	3.50	1.07	ปานกลาง
21. การกำหนดราคาส่งผลิตภัณฑ์	3.14	0.71	ปานกลาง

ตาราง 32 (ต่อ)

ความต้องการของกลุ่มอาหารและเครื่องคั้น จังหวัดนครราชสีมา	μ	σ	ระดับความ ต้องการความ ช่วยเหลือ
ด้านผลผลิต			
22. มาตรฐานผลผลิตที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานของรัฐ	3.71	0.98	มาก
23. คุณภาพผลผลิตเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค	3.61	1.07	มาก
24. ลูกค้ำมีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์	3.61	0.92	มาก
25. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่	3.93	0.86	มาก
26. หน่วยงานของรัฐสนับสนุนการประกอบอาชีพ	3.79	1.03	มาก
ด้านการบริหารจัดการ			
27. การจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิก	3.43	0.99	ปานกลาง
28. ผลประโยชน์ตอบแทนหรือสวัสดิการ	3.61	1.07	มาก
29. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของกับลูกจ้าง	3.46	1.17	ปานกลาง
30. การแบ่งหน้าที่หรือภาระงานของแต่ละคน	3.43	0.99	ปานกลาง
31. ความยุติธรรมในการบริหารของเจ้าของหรือหัวหน้า	3.11	0.99	ปานกลาง

ตาราง 32 พบว่า ความต้องการความช่วยเหลือของสตรีและเยาวชนกลุ่มอาหารและเครื่องคั้น จังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้

- 1) ด้านปัจจัยป้อน มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความสามารถหรือทักษะในการผลิต เครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต และงบประมาณหรือเงินลงทุน
- 2) ด้านกระบวนการผลิต มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง
- 3) ด้านการตลาด มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความสามารถในการขยายตลาดเพิ่มขึ้น การหาลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้น และความรู้ทางด้านการบรรจุภัณฑ์
- 4) ด้านผลผลิต มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ การสนับสนุนการประกอบอาชีพจากหน่วยงานภาครัฐ และการรับรองมาตรฐานผลผลิตจากหน่วยงานภาครัฐ
- 5) ด้านการบริหารจัดการ มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดผลประโยชน์ตอบแทนหรือสวัสดิการแก่สมาชิกในกลุ่ม ส่วนข้ออื่นอยู่ในระดับปานกลาง

แนวทางการพัฒนาศักยภาพสตรีและเยาวชนกลุ่มอาหารและเครื่องคั้น จังหวัดนราธิวาส มีดังนี้

1. บุคลากรของรัฐเข้าไปให้ความช่วยเหลือน้อย เนื่องจากจำนวนบุคลากรมีน้อยและสถานการณ์ไม่เอื้ออำนวย จึงต้องปรับวิธีการคือให้กลุ่มที่ต้องการพัฒนาเข้ามาหาหน่วยงานอุตสาหกรรมให้มากขึ้น โดยการประชาสัมพันธ์ไปยังชุมชนและท้องถิ่นเพื่อพัฒนาศักยภาพสตรีและเยาวชนด้านการประกอบอาชีพต่าง ๆ
2. ควรพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง โดยการพัฒนาอาชีพ เพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชนให้ดีขึ้น ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนและชุมชน หรือท้องถิ่นจัดสรรทุนให้ประชาชนได้กู้ยืมเงินเพื่อลงทุนประกอบอาชีพได้
3. ควรสร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพเดียวกัน จะช่วยในการผลิต การจำหน่ายและการตลาด ทำให้มีความร่วมมือกัน โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มสมาชิกด้วยกัน
4. ควรเปิดตลาดไปยังจังหวัดอื่นหรือประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้ตลาดมีการขยายเพิ่มขึ้น
5. จัดให้มีการอบรมให้ความรู้ เพื่อสมาชิกในกลุ่มมีทักษะในการผลิต ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ให้มีมาตรฐานคุณภาพจนเป็นที่ยอมรับ
6. กลุ่มอาชีพที่ดั่งขึ้นควรประสานเรื่องงบประมาณกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เช่น อบต.หรือเทศบาล
7. ควรจัดให้มีการทำแผนธุรกิจ แผนการตลาดและแผนการเงิน เป็นต้น
8. ควรจัดให้สมาชิกที่ใช้แรงงานในกลุ่ม ได้รับการประกันสังคม และมีสวัสดิการหรือผลประโยชน์ตอบแทนที่เหมาะสม ยุติธรรม
9. ควรจัดหาเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อผลิตให้ทันกับความต้องการของตลาด โดยจัดตั้งระบบกลุ่มประกอบอาชีพและจัดทำโรงงานให้เป็นศูนย์กลางอาหารของจังหวัด

2.3.2 ศักยภาพ ปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาศักยภาพของสตรี

และเยาวชนกลุ่มเนื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดนราธิวาส ผลปรากฏดังตาราง 33-35

ตาราง 33 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศักยภาพของกลุ่มเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย
จังหวัดนครราชสีมา

ศักยภาพของกลุ่มเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดนครราชสีมา	μ	σ	ระดับศักยภาพ
ด้านปัจจัยข้อ			
1. งบประมาณ/เงินลงทุน ในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มอาชีพ	3.02	1.17	ปานกลาง
2. เงินหมุนเวียนภายในกลุ่มอาชีพ	2.97	1.04	ปานกลาง
3. กำลังแรงงานต่อปริมาณการผลิต	3.03	0.94	ปานกลาง
4. เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต	3.06	1.26	ปานกลาง
5. เทคโนโลยีที่ใช้เหมาะสมกับปริมาณการผลิต	2.77	1.25	ปานกลาง
6. อาคารสถานที่ถาวรของกลุ่มอาชีพ	3.03	1.44	ปานกลาง
7. สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ (เช่น รถเข็น รถยก เครื่องบรรจุผลิตภัณฑ์ ฯลฯ)	2.52	1.35	ปานกลาง
8. การจัดหาวัตถุดิบกระทำได้อย่างรวดเร็ว	3.05	1.22	ปานกลาง
9. ราคาของวัตถุดิบมีความเหมาะสมต่อต้นทุนการผลิต	3.11	1.23	ปานกลาง
ด้านกระบวนการผลิต			
10. ทักษะ/ความชำนาญของฝีมือสมาชิก	3.58	0.95	มาก
11. ระยะเวลาในการผลิตแต่ละชิ้น	3.35	0.92	ปานกลาง
12. การแบ่งหน้าที่หรือภาระงาน	3.67	0.81	มาก
13. ความสามารถในการเพิ่มผลผลิต	3.39	0.94	ปานกลาง
14. เครื่องจักรและอุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ใช้ใน กระบวนการผลิตมีความทันสมัย	3.03	1.20	ปานกลาง
ด้านการตลาด			
15. การตลาด/การขยายตลาด	2.95	1.37	ปานกลาง
16. การบรรจุภัณฑ์	2.61	1.18	ปานกลาง
17. การจัดเก็บวัตถุดิบและผลผลิต	3.00	1.18	ปานกลาง
18. การขนส่ง	3.00	1.35	ปานกลาง
19. การหาลูกค้า	3.02	1.05	ปานกลาง
20. การกำหนดราคา	2.97	1.08	ปานกลาง
21. การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ	2.92	1.04	ปานกลาง

ตาราง 33 (ต่อ)

ศักยภาพของกลุ่มเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดนครราชสีมา	μ	σ	ระดับศักยภาพ
22. การประชาสัมพันธ์ของกลุ่ม	3.30	1.05	ปานกลาง
23. ความพึงพอใจของลูกค้า	3.67	0.95	มาก
ด้านผลผลิต			
24. ผลผลิต ได้มาตรฐาน	3.59	1.01	มาก
25. ปริมาณของผลผลิตเพียงพอกับความต้องการของตลาด	2.97	1.14	ปานกลาง
26. รูปแบบของผลผลิตตรงกับความต้องการของตลาด	3.32	1.13	ปานกลาง
27. รูปแบบของผลผลิตมีความหลากหลาย	3.40	1.16	ปานกลาง
28. รูปแบบของผลผลิตมีการปรับเปลี่ยนตามความต้องการ ของตลาด	3.42	1.18	ปานกลาง
ด้านการบริหารจัดการ			
29. การจัดอบรมให้ความรู้ด้านกระบวนการผลิตเทคโนโลยี หรือการจัดอบรมอื่นที่เกี่ยวข้อง	3.12	1.12	ปานกลาง
30. การคัดเลือกสมาชิก	3.48	0.81	ปานกลาง
31. การประกันสังคม	2.70	1.29	ปานกลาง
32. ผลประโยชน์ตอบแทน	3.05	1.32	ปานกลาง
33. ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก	3.85	1.03	มาก
34. ความสามารถในการจูงใจให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการซื้อ	3.58	1.02	มาก
35. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับกลุ่มอาชีพอื่น	3.53	0.90	มาก
36. การขยายงานในอนาคต	3.79	1.05	มาก

ตาราง 33 พบว่า ศักยภาพการประกอบอาชีพสตรีและเยาวชนกลุ่มเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้

1) ด้านปัจจัยป้อน มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น เครื่องบรรจุผลิตภัณฑ์ เทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต และเงินทุนหมุนเวียน

2) ด้านกระบวนการผลิต มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การแบ่งภาระหน้าที่ให้กับสมาชิก และความชำนาญของสมาชิก ส่วนข้อที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตเพื่อเพิ่มผลผลิตและเหมาะสมกับระยะเวลา

3) ด้านการตลาด มีศักยภาพอยู่ในระดับมากเกี่ยวกับการสร้างความพึงพอใจของลูกค้า ส่วนข้อที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การบรรจุภัณฑ์ การขยายตลาด และการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ

4) ด้านผลผลิต มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผลผลิตได้มาตรฐาน ส่วนข้อที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผลผลิตมีเพียงพอกับความต้องการของตลาด

5) ด้านการบริหารจัดการมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก และการเตรียมการขยายงาน ส่วนข้อที่มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การประกันสังคมให้กับสมาชิก และการจัดผลประโยชน์ตอบแทนแก่สมาชิกในกลุ่ม

ตาราง 34 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาของกลุ่มเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายจังหวัดนราธิวาส

ปัญหาของกลุ่มเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดนราธิวาส	μ	σ	ระดับปัญหา
ด้านปัจจัยป้อน			
1. ความสามารถของสมาชิก	3.41	1.04	ปานกลาง
2. ผู้ชำนาญการที่เป็นที่ปรึกษา	3.30	0.98	ปานกลาง
3. กำลังแรงงานที่ใช้ในการผลิต	3.30	1.07	ปานกลาง
4. งบประมาณหรือเงินลงทุน	3.71	1.11	มาก
5. เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต	3.29	1.06	ปานกลาง
6. อาคาร สถานที่ หรือโรงงาน	3.32	1.20	ปานกลาง
7. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์	3.08	1.18	ปานกลาง

ตาราง 34 (ต่อ)

ปัญหาของกลุ่มผ่านรางวัล	μ	σ	ระดับปัญหา
ด้านกระบวนการผลิต			
8. การจัดการวัตถุดิบ	3.39	1.01	ปานกลาง
9. การจัดการของเสีย	2.92	1.01	ปานกลาง
10. ขั้นตอนการผลิต	3.18	1.02	ปานกลาง
11. ระยะเวลาที่ใช้ในการผลิต	3.09	1.12	ปานกลาง
ด้านการตลาด			
12. ความรู้ทางการตลาด	3.42	1.01	ปานกลาง
13. ผลผลิตมีตลาดรองรับที่แน่นอน	3.58	1.07	มาก
14. ความสามารถในการขยายตลาดเพิ่มขึ้น	3.58	1.01	มาก
15. ความสามารถในการหาลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้น	3.45	0.93	ปานกลาง
16. ความรู้ทางด้าน การบรรจุภัณฑ์	3.52	0.93	มาก
17. การจัดเก็บผลิตภัณฑ์	3.45	1.13	ปานกลาง
18. การขนส่งสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ไปยังตลาด	3.39	1.01	ปานกลาง
19. การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์	3.27	1.05	ปานกลาง
20. คู่แข่งขันมากรายผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกัน	3.59	1.07	มาก
21. การกำหนดราคาผลิตภัณฑ์	3.21	1.02	ปานกลาง
ด้านผลผลิต			
22. มาตรฐานผลผลิตที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานของรัฐ	3.45	0.98	ปานกลาง
23. คุณภาพผลผลิตเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค	3.11	0.98	ปานกลาง
24. ลูกค้ามีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์	3.06	1.01	ปานกลาง
25. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่	3.38	1.03	ปานกลาง
26. หน่วยงานของรัฐสนับสนุนการประกอบอาชีพ	3.18	1.07	ปานกลาง
ด้านการบริหารจัดการ			
27. การจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิก	3.32	0.96	ปานกลาง
28. ผลประโยชน์ตอบแทนหรือสวัสดิการ	3.05	1.04	ปานกลาง
29. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของกับลูกจ้าง	3.18	1.08	ปานกลาง
30. การแบ่งหน้าที่หรือภาระงานของแต่ละคน	2.94	1.25	ปานกลาง
31. ความยุติธรรมในการบริหารของเจ้าของหรือหัวหน้า	2.97	1.19	ปานกลาง

ตาราง 34 พบว่า ปัญหาการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนกลุ่มเสื้อฝ้ายและเครื่องแต่งกาย จังหวัดนราธิวาส มีดังนี้

- 1) ด้านปัจจัยป้อน มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ งบประมาณหรือเงินลงทุน ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง
- 2) ด้านกระบวนการผลิต มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ การจัดการวัตถุดิบ
- 3) ด้านการตลาด มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การผลิตรายการสินค้าชนิดเดียวกันทำให้มีคู่แข่ง การจัดหาตลาดรองรับที่แน่นอน และความสามารถในการขยายตลาดเพิ่มขึ้น
- 4) ด้านผลผลิต มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ มาตรฐานของผลผลิตที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานของรัฐ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ
- 5) ด้านการบริหารจัดการมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ การจัดอบรมให้ความรู้พัฒนาทักษะให้กับสมาชิก

ตาราง 35 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการความช่วยเหลือของกลุ่มเสื้อฝ้ายและเครื่องแต่งกาย จังหวัดนราธิวาส

ความต้องการของกลุ่มเสื้อฝ้ายและเครื่องแต่งกาย จังหวัดนราธิวาส	μ	σ	ระดับความ ต้องการความ ช่วยเหลือ
ด้านปัจจัยป้อน			
1. ความสามารถของสมาชิก	3.89	0.98	มาก
2. ผู้ชำนาญการที่เป็นที่ปรึกษา	3.98	0.92	มาก
3. กำลังแรงงานที่ใช้ในการผลิต	3.62	0.99	มาก
4. งบประมาณหรือเงินลงทุน	4.11	1.01	มาก
5. เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต	3.71	1.09	มาก
6. อาคาร สถานที่ หรือโรงงาน	3.83	1.05	มาก
7. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์	3.67	1.15	มาก

ตาราง 35 (ต่อ)

ความต้องการของกลุ่มผู้เข้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดนราธิวาส	μ	σ	ระดับความ ต้องการความ ช่วยเหลือ
ด้านกระบวนการผลิต			
8. การจัดการวัตถุดิบ	3.70	1.05	มาก
9. การจัดการของเสีย	3.41	1.25	ปานกลาง
10. ขั้นตอนการผลิต	3.58	0.98	มาก
11. ระยะเวลาที่ใช้ในการผลิต	3.39	1.11	ปานกลาง
ด้านการตลาด			
12. ความรู้ทางการตลาด	4.03	0.91	มาก
13. ผลผลิตมีตลาดรองรับที่แน่นอน	3.98	1.12	มาก
14. ความสามารถในการขยายตลาดเพิ่มขึ้น	3.79	1.02	มาก
15. ความสามารถในการหาลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้น	3.95	0.99	มาก
16. ความรู้ทางด้านการบรรจุภัณฑ์	3.91	1.16	มาก
17. การจัดเก็บผลิตภัณฑ์	3.61	1.05	มาก
18. การขนส่งสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ไปยังตลาด	3.65	1.03	มาก
19. การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์	3.70	0.98	มาก
20. คู่แข่งขันมากรายผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกัน	3.62	1.17	มาก
21. การกำหนดราคาผลิตภัณฑ์	3.32	1.08	ปานกลาง
ด้านผลผลิต			
22. มาตรฐานผลผลิตที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานของรัฐ	3.73	1.07	มาก
23. คุณภาพผลผลิตเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค	3.68	1.19	มาก
24. ลูกค้ามีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์	3.56	1.15	มาก
25. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่	3.68	1.17	มาก
26. หน่วยงานของรัฐสนับสนุนการประกอบอาชีพ	3.74	1.11	มาก

ตาราง 35 (ต่อ)

ความต้องการของกลุ่มเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดนครราชสีมา	μ	σ	ระดับความ ต้องการความ ช่วยเหลือ
ด้านการบริหารจัดการ			
27. การจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิก	3.85	1.15	มาก
28. ผลประโยชน์ตอบแทนหรือสวัสดิการ	3.64	1.08	มาก
29. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของกับลูกจ้าง	3.35	1.14	ปานกลาง
30. การแบ่งหน้าที่หรือภาระงานของแต่ละคน	3.26	1.23	ปานกลาง
31. ความยุติธรรมในการบริหารของเจ้าของหรือหัวหน้า	3.33	1.26	ปานกลาง

ตาราง 35 พบว่า ความต้องการความช่วยเหลือของสตรีและเยาวชนกลุ่มเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้

- 1) ด้านปัจจัยป้อน มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ งบประมาณหรือเงินลงทุน และผู้ชำนาญการที่คอยเป็นที่ปรึกษาให้กับกลุ่ม
- 2) ด้านกระบวนการผลิต มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดการวัตถุดิบ และขั้นตอนการผลิตที่มีความรวดเร็ว
- 3) ด้านการตลาด มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความรู้ทางการตลาด และผลิตภัณฑ์ที่ตลาดรองรับที่แน่นอน
- 4) ด้านผลผลิต มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การสนับสนุนการประกอบอาชีพจากหน่วยงานของรัฐและมาตรฐานผลผลิตที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานของรัฐ
- 5) ด้านการบริหารจัดการ มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกในกลุ่ม และการจัดผลประโยชน์ตอบแทนหรือสวัสดิการ

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนกลุ่มเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้

1. ควรมีการจัดตั้งกลุ่มหรือรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ รวมทั้งของงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ และจัดหาผู้ชำนาญการในท้องถิ่นเป็นที่ปรึกษา
2. ควรจัดหาตลาดรองรับที่แน่นอนและขยายการตลาดเพิ่มขึ้น โดยการประชาสัมพันธ์ไปยังทุกภาคหรือทุกจังหวัด เพื่อจำหน่ายสินค้าของจังหวัดนครราชสีมา
3. ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกในกลุ่มเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น และให้เข้าใจแผนการธุรกิจ แผนการตลาด
4. หน่วยงานของรัฐควรสนับสนุนอุปกรณ์และเครื่องจักรที่ทันสมัยให้สามารถเพิ่มปริมาณการผลิตให้เพียงพอกับความต้องการของผู้บริโภค
5. ควรจัดผลตอบแทนแก่สมาชิกในกลุ่มอย่างยุติธรรม เช่น ให้มีการประกันสังคมและค่าจ้างที่เหมาะสม
6. ควรประสานงานกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เช่น อบต.และเทศบาล เพื่อสนับสนุนงบประมาณการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนตามแนวทางของการพัฒนาผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ OTOP
7. อุตสาหกรรมจังหวัดและพาณิชย์จังหวัดควรร่วมมือกันพัฒนาศักยภาพของสตรีและเยาวชนในจังหวัดนครราชสีมา เพราะสอดคล้องกับวิถีชีวิตและสภาพชุมชน เป็นอุตสาหกรรมครัวเรือน ซึ่งสตรีต้องอยู่กับบ้าน แต่สามารถสร้างรายได้ ประกอบอาชีพเลี้ยงสมาชิกในครอบครัว

2.3.3 ศักยภาพ ปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนกลุ่มสิ่งประดิษฐ์และของใช้ จังหวัดนครราชสีมา ผลปรากฏดังตาราง 36-38

ตาราง 36 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศักยภาพของกลุ่มสิ่งประดิษฐ์และของใช้
จังหวัดนครราชสีมา

ศักยภาพของกลุ่มสิ่งประดิษฐ์และของใช้ จังหวัดนครราชสีมา	μ	σ	ระดับศักยภาพ
ด้านปัจจัยป้อน			
1. งบประมาณ/เงินลงทุน ในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มอาชีพ	2.79	0.98	ปานกลาง
2. เงินหมุนเวียนภายในกลุ่มอาชีพ	2.89	0.74	ปานกลาง
3. กำลังแรงงานต่อปริมาณการผลิต	3.26	0.81	ปานกลาง
4. เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต	2.58	1.02	ปานกลาง
5. เทคโนโลยีที่ใช้เหมาะสมกับปริมาณการผลิต	2.68	1.11	ปานกลาง
6. อาคารสถานที่ถาวรของกลุ่มอาชีพ	2.42	1.26	น้อย
7. สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ (เช่น รถเข็น รถยก เครื่องบรรจุผลิตภัณฑ์ ฯลฯ)	2.21	1.27	น้อย
8. การจัดหาวัตถุดิบกระทำได้อย่างรวดเร็ว	3.10	0.66	ปานกลาง
9. ราคาของวัตถุดิบมีความเหมาะสมต่อต้นทุนการผลิต	3.26	0.87	ปานกลาง
ด้านกระบวนการผลิต			
10. ทักษะ/ความชำนาญของฝีมือสมาชิก	3.37	0.83	ปานกลาง
11. ระยะเวลาในการผลิตแต่ละชิ้น	3.53	0.77	มาก
12. การแบ่งหน้าที่หรือภาระงาน	3.37	0.83	ปานกลาง
13. ความสามารถในการเพิ่มผลผลิต	3.58	1.02	มาก
14. เครื่องจักรและอุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ใช้ใน กระบวนการผลิตมีความทันสมัย	2.42	1.02	น้อย
ด้านการตลาด			
15. การตลาด/การขยายตลาด	2.89	0.81	ปานกลาง
16. การบรรจุภัณฑ์	2.63	0.76	ปานกลาง
17. การจัดเก็บวัตถุดิบและผลผลิต	3.47	0.70	ปานกลาง
18. การขนส่ง	2.89	0.74	ปานกลาง
19. การหาลูกค้า	2.89	0.88	ปานกลาง

ตาราง 36 (ต่อ)

ศักยภาพของกลุ่มสิ่งประดิษฐ์และของใช้ จังหวัดนราธิวาส	μ	σ	ระดับศักยภาพ
20. การกำหนดราคา	3.26	0.65	ปานกลาง
21. การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ	2.89	1.45	ปานกลาง
22. การประชาสัมพันธ์ของกลุ่ม	2.79	0.79	ปานกลาง
23. ความพึงพอใจของลูกค้า	3.58	0.61	มาก
ด้านผลผลิต			
24. ผลผลิตได้มาตรฐาน	3.68	0.75	มาก
25. ปริมาณของผลผลิตเพียงพอต่อความต้องการของตลาด	3.21	0.79	ปานกลาง
26. รูปแบบของผลผลิตตรงกับความต้องการของตลาด	3.47	0.90	ปานกลาง
27. รูปแบบของผลผลิตมีความหลากหลาย	3.42	0.84	ปานกลาง
28. รูปแบบของผลผลิตมีการปรับเปลี่ยนตามความต้องการของตลาด	3.42	0.61	ปานกลาง
ด้านการบริหารจัดการ			
29. การจัดอบรมให้ความรู้ด้านกระบวนการผลิต เทคโนโลยี หรือการจัดอบรมอื่นที่เกี่ยวข้อง	2.89	0.88	ปานกลาง
30. การคัดเลือกสมาชิก	3.32	0.75	ปานกลาง
31. การประกันสังคม	2.47	0.77	น้อย
32. ผลประโยชน์ตอบแทน	3.21	0.71	ปานกลาง
33. ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก	3.79	1.03	มาก
34. ความสามารถในการจูงใจให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการซื้อ	3.37	0.68	ปานกลาง
35. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับกลุ่มอาชีพอื่น	3.32	0.58	ปานกลาง
36. การขยายงานในอนาคต	3.84	0.60	มาก

ตาราง 36 พบว่า ศักยภาพการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนกลุ่มสิ่งประดิษฐ์และของใช้ จังหวัดนราธิวาส มีดังนี้

1) ด้านปัจจัยป้อน มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ กำลังแรงงาน การจัดหาวัตถุดิบ ส่วนที่อยู่ในระดับน้อย ได้แก่ สถานที่หรืออาคารถาวรของกลุ่มอาชีพ และการจัดตั้งอำนาจความสะดวก เช่น รถช่วยในการขนส่ง อุปกรณ์ที่ทันสมัย

2) ด้านกระบวนการผลิต มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ทักษะความชำนาญในการผลิต การเพิ่มผลผลิตได้แต่ต้องอาศัยระยะเวลา ส่วนข้อที่มีศักยภาพอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ความทันสมัยของเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต

3) ด้านการตลาด มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ การจับเก็บวัตถุดิบและผลผลิต การกำหนดราคาและทำให้ลูกค้ามีความพึงพอใจ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ ได้แก่ การขยายตลาด การขนส่ง และการประชาสัมพันธ์

4) ด้านผลผลิต มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผลผลิตได้มาตรฐาน ส่วนข้อที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ รูปแบบและปริมาณของผลิตภัณฑ์

5) ด้านการบริหารจัดการ มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกและการขยายงานในอนาคต ส่วนข้อที่อยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การจัดให้มีการประกันสังคมของสมาชิก การจัดให้มีการอบรมให้ความรู้ด้านการผลิต การใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ

ตาราง 37 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาของกลุ่มสิ่งประดิษฐ์และของใช้ จังหวัดนราธิวาส

ปัญหาของกลุ่มสิ่งประดิษฐ์และของใช้ จังหวัดนราธิวาส	μ	σ	ระดับปัญหา
ด้านปัจจัยป้อน			
1. ความสามารถของสมาชิก	2.95	0.78	ปานกลาง
2. ผู้ชำนาญการที่เป็นที่ปรึกษา	3.00	1.05	ปานกลาง
3. กำลังแรงงานที่ใช้ในการผลิต	3.26	0.99	ปานกลาง
4. งบประมาณหรือเงินลงทุน	4.42	1.12	มาก
5. เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต	3.58	1.12	มาก
6. อาคาร สถานที่ หรือโรงงาน	3.79	1.47	มาก
7. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์	3.10	1.49	ปานกลาง

ตาราง 37 (ต่อ)

ปัญหาของกลุ่มซึ่งประดิษฐ์และของใช้ จังหวัดนราธิวาส	μ	σ	ระดับปัญหา
ด้านกระบวนการผลิต			
8. การจัดการวัตถุดิบ	3.26	0.93	ปานกลาง
9. การจัดการของเสีย	2.16	1.17	น้อย
10. ขั้นตอนการผลิต	2.74	1.05	ปานกลาง
11. ระยะเวลาที่ใช้ในการผลิต	2.74	1.10	ปานกลาง
ด้านการตลาด			
12. ความรู้ทางการตลาด	3.79	0.98	มาก
13. ผลผลิตมีตลาดรองรับที่แน่นอน	3.58	1.26	มาก
14. ความสามารถในการทำการขยายตลาดเพิ่มขึ้น	3.84	0.90	มาก
15. ความสามารถในการหาลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้น	3.32	1.06	ปานกลาง
16. ความรู้ทางด้านการบรรจุภัณฑ์	3.47	1.22	ปานกลาง
17. การจัดเก็บผลิตภัณฑ์	2.95	1.08	ปานกลาง
18. การขนส่งสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ไปยังตลาด	3.42	1.35	ปานกลาง
19. การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์	3.21	0.71	ปานกลาง
20. คู่แข่งขันมากขายผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกัน	3.26	1.15	ปานกลาง
21. การกำหนดราคาผลิตภัณฑ์	2.79	1.13	ปานกลาง
ด้านผลผลิต			
22. มาตรฐานผลผลิตที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานของรัฐ	4.00	1.33	มาก
23. คุณภาพผลผลิตเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค	3.21	0.92	ปานกลาง
24. ลูกค้ามีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์	3.16	0.83	ปานกลาง
25. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่	3.58	0.84	มาก
26. หน่วยงานของรัฐสนับสนุนการประกอบอาชีพ	3.89	0.94	มาก
ด้านการบริหารจัดการ			
27. การจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิก	3.63	1.07	มาก
28. ผลประโยชน์ตอบแทนหรือสวัสดิการ	3.37	0.83	ปานกลาง
29. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของกับลูกจ้าง	3.00	0.88	ปานกลาง
30. การแบ่งหน้าที่หรือภาระงานของแต่ละคน	2.89	1.05	ปานกลาง
31. ความยุติธรรมในการบริหารของเจ้าของหรือหัวหน้า	2.37	0.96	น้อย

ตาราง 37 พบว่า ปัญหาการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนกลุ่มถึงประดิษฐ์และของใช้ จังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้

- 1) ด้านปัจจัยป้อน มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ อาคารสถานที่หรือโรงงาน เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตและงบประมาณเพื่อลงทุน
- 2) ด้านกระบวนการผลิต มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ขั้นตอนการผลิตและระยะเวลาในการผลิต
- 3) ด้านการตลาด มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การขยายตลาดเพิ่มขึ้น ความรู้เกี่ยวกับการตลาด และผลผลิตมีตลาดที่รองรับแน่นอน
- 4) ด้านผลผลิต มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มาตรฐานของผลผลิตที่ได้รับการรับรอง การสนับสนุนการประกอบอาชีพจากหน่วยงานของรัฐ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ
- 5) ด้านการบริหารจัดการ มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิก

ตาราง 38 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการความช่วยเหลือของกลุ่มถึงประดิษฐ์และของใช้ จังหวัดนครราชสีมา

ความต้องการของกลุ่มถึงประดิษฐ์และของใช้ จังหวัดนครราชสีมา	μ	σ	ระดับความ ต้องการความ ช่วยเหลือ
ด้านปัจจัยป้อน			
1. ความสามารถของสมาชิก	3.26	0.93	ปานกลาง
2. ผู้ชำนาญการที่เป็นที่ปรึกษา	3.47	1.22	ปานกลาง
3. กำลังแรงงานที่ใช้ในการผลิต	2.84	0.96	ปานกลาง
4. งบประมาณหรือเงินลงทุน	3.68	1.11	มาก
5. เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต	2.79	1.03	ปานกลาง
6. อาคาร สถานที่ หรือโรงงาน	3.53	1.12	มาก
7. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์	3.42	1.26	ปานกลาง

ตาราง 38 (ต่อ)

ความต้องการของกลุ่มถึงประคินธุ์และของใช้ จังหวัดนราธิวาส	μ	σ	ระดับความ ต้องการความ ช่วยเหลือ
ด้านกระบวนการผลิต			
8. การจัดการวัตถุดิบ	3.58	0.90	มาก
9. การจัดการของเสีย	2.58	1.07	ปานกลาง
10. ขั้นตอนการผลิต	3.00	1.25	ปานกลาง
11. ระยะเวลาที่ใช้ในการผลิต	2.95	0.78	ปานกลาง
ด้านการตลาด			
12. ความรู้ทางการตลาด	3.95	0.91	มาก
13. ผลผลิตมีตลาดรองรับที่แน่นอน	4.05	0.91	มาก
14. ความสามารถในการขยายตลาดเพิ่มขึ้น	3.84	0.96	มาก
15. ความสามารถในการหาลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้น	3.84	1.12	มาก
16. ความรู้ทางด้านกรบรรจุภัณฑ์	3.79	1.40	มาก
17. การจัดเก็บผลิตภัณฑ์	3.53	0.77	มาก
18. การขนส่งสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ไปยังตลาด	3.37	0.83	ปานกลาง
19. การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์	3.37	0.76	ปานกลาง
20. คู่แข่งชั้นมกรายผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกัน	3.42	0.69	ปานกลาง
21. การกำหนดราคาผลิตภัณฑ์	3.00	0.82	ปานกลาง
ด้านผลผลิต			
22. มาตรฐานผลผลิตที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานของรัฐ	3.74	1.15	มาก
23. คุณภาพผลผลิตเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค	3.32	0.95	ปานกลาง
24. ลูกค้ามีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์	3.26	0.99	ปานกลาง
25. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่	3.63	0.90	มาก
26. หน่วยงานของรัฐสนับสนุนการประกอบอาชีพ	4.05	0.85	มาก

ตาราง 38 (ต่อ)

ความต้องการของกลุ่มสิ่งประดิษฐ์และของใช้ จังหวัดนครราชสีมา	μ	σ	ระดับความ ต้องการความ ช่วยเหลือ
ด้านการบริหารจัดการ			
27. การจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิก	3.89	1.20	มาก
28. ผลประโยชน์ตอบแทนหรือสวัสดิการ	3.63	0.96	มาก
29. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของกับลูกจ้าง	3.37	0.96	ปานกลาง
30. การแบ่งหน้าที่หรือภาระงานของแต่ละคน	3.00	1.15	ปานกลาง
31. ความยุติธรรมในการบริหารของเจ้าของหรือหัวหน้า	2.26	0.99	น้อย

ตาราง 38 พบว่า ความต้องการความช่วยเหลือในการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชน
กลุ่มสิ่งประดิษฐ์และของใช้ จังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้

- 1) ด้านปัจจัยป้อน มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ งบประมาณหรือเงินลงทุน และ
อาคารสถานที่หรือโรงงาน
- 2) ด้านกระบวนการผลิต มีความต้องการมาก ได้แก่ การจัดการวัตถุดิบ
- 3) ด้านการตลาด มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผลผลิตมีตลาดรองรับที่แน่นอน
ความรู้ทางการตลาด และการขยายตลาดเพิ่มขึ้น รวมทั้งการหาลูกค้าเพิ่มขึ้น
- 4) ด้านผลผลิต มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ
มาตรฐานผลผลิตได้รับการรับรองจากหน่วยงานของรัฐ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ
- 5) ด้านการบริหารจัดการ มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดอบรมให้ความรู้กับ
สมาชิก และผลประโยชน์ตอบแทนหรือสวัสดิการ

**แนวทางการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนกลุ่มสิ่งประดิษฐ์และ
ของใช้ จังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้**

1. การผลิตสิ่งประดิษฐ์ต้องอาศัยความรู้ความชำนาญเฉพาะ จึงต้องใช้ระยะเวลา เช่น การ
ผลิตเรือกอลและ การจัดทำดอกไม้ประดิษฐ์ การจัดทำสื่อกระจุค การดิกวิช เป็นต้น จึงควรพัฒนาให้
เป็นแหล่งเรียนรู้การประกอบอาชีพท้องถิ่น จัดให้มีการฝึกทักษะเพื่อสืบทอดศิลปะและฝีมือเหล่านี้
ต่อไปยังเยาวชนรุ่นหลัง

2. ควรหาแนวทางในการพัฒนาวัตถุดิบให้เพียงพอ ส่งเสริมการปลูกทดแทน เช่น ไม้หวาย กระชูด ใบคล้า ข่านลิเภา ไม้ไผ่ เป็นต้น เพื่อไม่ให้วัตถุดิบขาดแคลน
3. ควรสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ มีรูปแบบใหม่ตามความต้องการของผู้บริโภค และจัดหาตลาดจำหน่ายเพิ่มขึ้น เช่น กรงนก กระเป่าจากใบคล้าหรือกระชูด และของชำร่วยอื่น ๆ
4. ควรจัดประชาสัมพันธ์สินค้าส่งเสริมการขายให้สินค้าเป็นที่รู้จักแพร่หลายมากขึ้น โดยเฉพาะการสร้างเครือข่ายทั้งภายในจังหวัดและจังหวัดอื่น ๆ
5. ควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อการกู้ยืมลงทุนด้านสิ่งประดิษฐ์ สามารถนำไปประกวด และจัดรางวัลตอบแทน
6. เปิดโอกาสให้ไปศึกษาดูงานและจัดฝึกอบรมให้เพิ่มทักษะและปริมาณการผลิต

ส่วนที่ 3 ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนาความรู้กลุ่มสตรีและเยาวชน ทั้งสามจังหวัด

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1 สร้างกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาเครือข่ายการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส การรวมกลุ่มดังกล่าวเกิดขึ้นหลังจากผู้เข้าอบรมได้รับความรู้จากคณะวิทยากรแล้ว คณะผู้วิจัยได้จัดให้มีปฏิบัติการกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้พัฒนาเครือข่ายดังนี้

1) จัดประชุมอบรมจังหวัดละหนึ่งครั้ง คือ

ครั้งที่ 1 จังหวัดปัตตานี

ครั้งที่ 2 จังหวัดยะลา

ครั้งที่ 3 จังหวัดนราธิวาส

2) เชิญคณะวิทยากรจากคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสาทร จันทบุรี มาเป็นวิทยากรบรรยายพิเศษและเป็นผู้ให้การอบรม 2 วัน และปฏิบัติการถึงเที่ยงคืน 1 คืน รวมหลักสูตร 20 ชั่วโมง ให้ความรู้และปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดทำแผนธุรกิจ แผนการตลาด แผนการเงิน และการพัฒนาเครือข่าย

3) แบ่งกลุ่มประเภทอาชีพของกลุ่มสตรีและเยาวชนทำกิจกรรมร่วมกัน จัดนิทรรศการแสดงผลผลิตของตนเอง และมีการจำหน่าย จำหน่าย ซึ่งกันและกัน โดยจัดให้มีประธานกลุ่ม รองประธาน เลขานุการกลุ่ม ดำเนินการระดมความคิดเห็นร่วมกัน

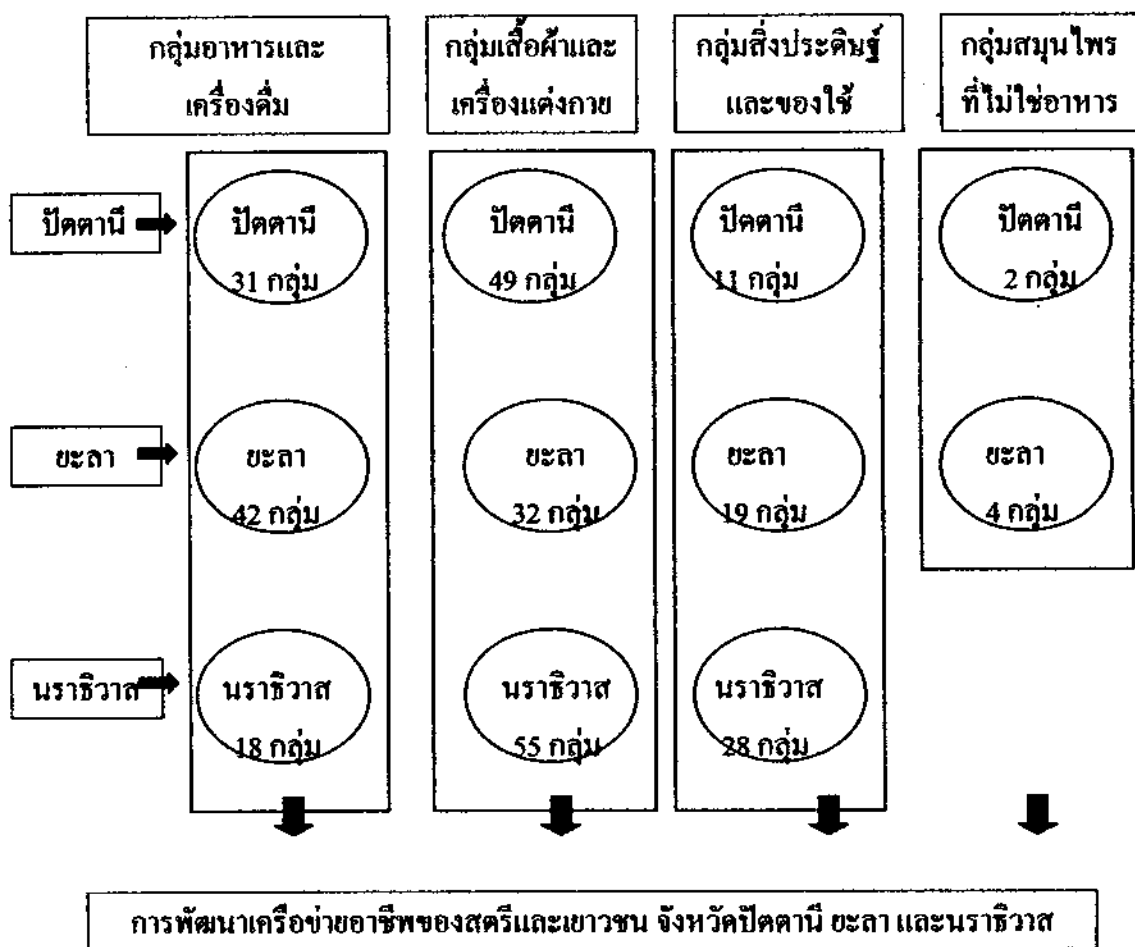
4) จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ การวางแผนการตลาด และการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์นำไปแสดง

นิทรรศการในสถานที่ต่าง ๆ รวมทั้งการจัดนิทรรศการและผลิตภัณฑ์เมื่อยามที่ขาดแคลนไม่เพียงพอ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในกลุ่มประเภทอาชีพเดียวกัน

5) จัดให้แต่ละกลุ่มประเภทอาชีพได้นำเสนอผลการประชุมกลุ่มย่อยเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เสนอต่อที่ประชุมใหญ่ พร้อมทั้งสาธิตผลิตภัณฑ์และประชาสัมพันธ์ ภูมิใจูกค้าผู้บริโภค

6) ผู้เข้าอบรมตอบแบบสอบถามที่คณะผู้วิจัยเตรียมไว้ดังปรากฏในภาคผนวก ผลของการอบรมปรากฏดังตาราง 39-44

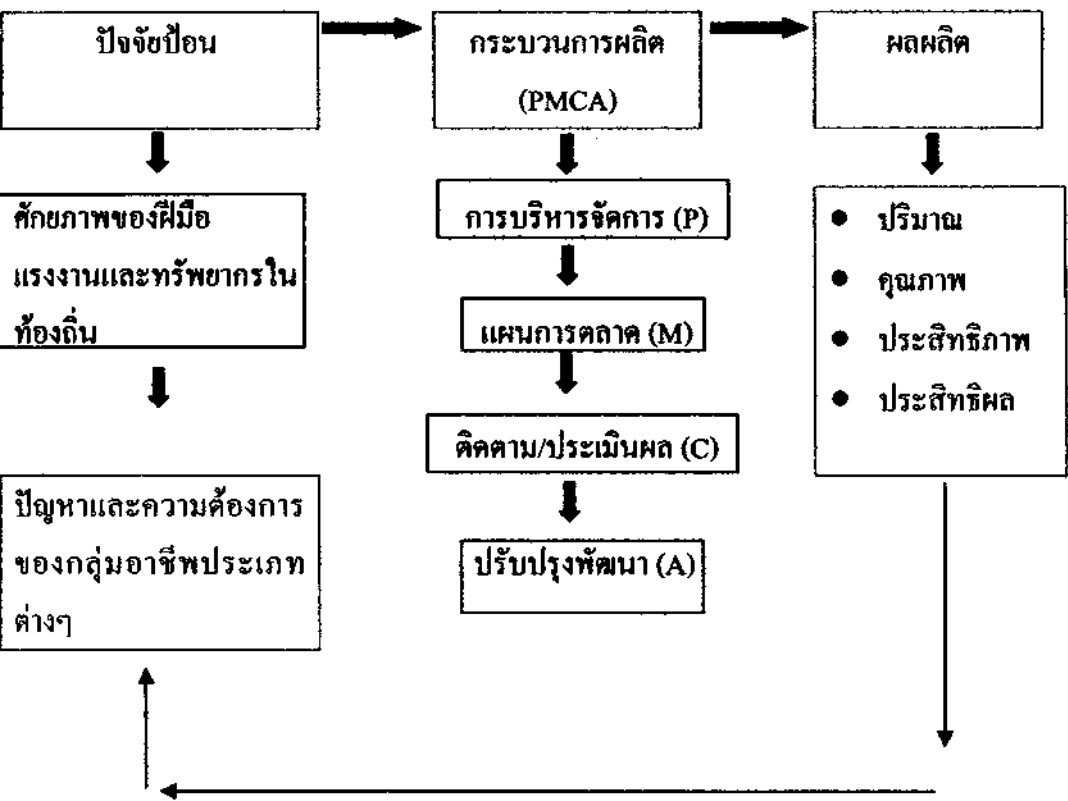
การสร้างเครือข่ายตามประเภทอาชีพของสตรีและเยาวชนในจังหวัดปทุมธานี ชะลา และนราธิวาส ปรากฏดังแผนภูมิประกอบ 5

แผนภูมิประกอบ 5 แสดงการพัฒนาเครือข่ายการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

แผนภูมิประกอบ 5 แสดงการรวมกลุ่มสตรีและเยาวชนในจังหวัดปทุมธานีและจังหวัดยะลา ประกอบด้วย 4 กลุ่มคือ กลุ่มอาหารและเครื่องคั้น กลุ่มเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย กลุ่มสิ่งประดิษฐ์ และของใช้ และกลุ่มสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร ส่วนจังหวัดนราธิวาสมีเพียง 3 กลุ่มคือกลุ่มอาหารและเครื่องคั้น กลุ่มเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย และกลุ่มสิ่งประดิษฐ์และของใช้ ไม่มีกลุ่มสมุนไพรในแต่ละกลุ่มเครือข่ายประกอบด้วยประธานกลุ่มอาชีพของสตรีและเยาวชนได้ร่วมวางแผนการประกอบอาชีพ การผลิต และการตลาด แล้วนำเสนอผลการประชุมเพื่อนำแผนไปปฏิบัติร่วมกัน

3.2 การสังเคราะห์รูปแบบในการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพของกลุ่มสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากข้อมูลพื้นฐานและสภาพการประกอบอาชีพ ระดับศักยภาพ ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือ กระบวนการและแนวทางการพัฒนาศักยภาพ รวมทั้งการพัฒนาผลผลิตโดยอาศัยความคิดเชิงระบบ ผลการสังเคราะห์ปรากฏดังแผนภูมิประกอบ 6

แผนภูมิประกอบ 6 แสดงรูปแบบการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากแผนภูมิประกอบ 6 รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีองค์ประกอบสามส่วนคือ ปัจจัยป้อน กระบวนการผลิต และผลผลิต โดยอาศัยที่กระบวนการคือ กระบวนการวางแผน (P-Planning) กระบวนการบริหารจัดการ (M-Management) กระบวนการติดตามประเมินผล (C-Controlling) และกระบวนการปรับปรุงพัฒนา (A-Acting) ซึ่งมีรายละเอียดประกอบดังนี้

1) ปัจจัยป้อน เป็นปัจจัยสำคัญเบื้องต้นในการประกอบอาชีพ ได้แก่ ศักยภาพของฝีมือแรงงานของสตรีและเยาวชน เช่น ความรู้ ทักษะ และเจตคติ และทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น วัตถุดิบ เครื่องมือเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ งบประมาณเพื่อการลงทุน รวมทั้งทุนทางสังคม เช่น วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี รวมทั้งเป็นวิถีชีวิตชุมชน ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้เป็นปัจจัยทำให้เกิดกลุ่มอาชีพประเภทต่าง ๆ ขึ้นในระดับครอบครัว หมู่บ้าน และตำบล

2) กระบวนการผลิต ประกอบด้วยการบริหารจัดการ เช่น กระบวนการวางแผนธุรกิจ การจัดการทรัพยากรบุคคล งบประมาณ การตลาด การสนับสนุนจากองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐ ที่เป็นกลไกให้มีการผลิตสินค้าเพื่อเป็นเครื่องอุปโภคและบริโภคตามความต้องการของชีวิตครอบครัวและสังคม ส่งเสริมการพัฒนาการเรียนรู้ของกลุ่มอาชีพ สร้างเครือข่ายการประกอบอาชีพร่วมกัน เป็นต้น จัดให้มีกระบวนการติดตามประเมินผล เพื่อทราบความก้าวหน้า และกระบวนการปรับปรุงพัฒนาเพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน โดยเรียกชื่อย่อกระบวนการคือ PMCA ซึ่งมีความหมาย P-Planning, M-Management, C-Controlling, A-Acting

3) ผลผลิต เป็นผลที่เกิดจากปัจจัยป้อนนำเข้าสู่กระบวนการผลิต ประกอบด้วย ปริมาณและคุณภาพ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันทั้งความต้องการในการบริโภค (Demand) และความสามารถในการผลิต (Supply) ผลผลิตมีมาตรฐานได้รับการรับรองคุณภาพจากหน่วยงานของรัฐ ลูกค้ำมีความพึงพอใจในผลผลิต มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีรูปแบบหลากหลายขึ้น นำผลไปสู่การสร้างรายได้ให้แก่ชีวิตและครอบครัวส่งผลต่อการสร้างความมั่นคงทางสังคม ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนทั้งในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

3.3 การศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนาความรู้แก่สตรีและเยาวชนเป็นผลมาจากคณะผู้วิจัยได้จัดให้มีการอบรม โดยเชิญฝ่ายที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด เช่น อุตสาหกรรมจังหวัด พาณิชย์จังหวัด และคณะวิทยากรจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ได้ให้ความรู้เรื่องการพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพ การเพิ่มผลผลิต การตลาด การบริหารจัดการ การจัดทำบัญชี จัดทำแผนธุรกิจ และการพัฒนาเครือข่ายภายในจังหวัดทั้งสามจังหวัด ๆ ละหนึ่งครั้ง

ผลการประเมิน โดยใช้แบบสอบถามด้านผลสัมฤทธิ์และด้านความพึงพอใจ ปรากฏดังตาราง 39-44 ดังนี้

3.3.1 ผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนากลุ่มอาชีพสตรีและเยาวชน จังหวัดปัตตานี

ผลปรากฏดังตาราง 39

ตาราง 39 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนากลุ่มอาชีพสตรีและเยาวชนทั้งสี่กลุ่มในจังหวัดปัตตานี

รายการประเมิน	μ	σ	ระดับผลสัมฤทธิ์
1. หลังจากเข้าร่วมโครงการ ท่านคิดว่าประโยชน์ที่ได้รับคือ			
3.1 ช่วยให้คุณรู้จักคิดและแก้ปัญหาเป็นระบบ	3.95	0.52	มาก
3.2 ท่านได้รับความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง	3.95	0.55	มาก
3.3 สร้างให้ท่านเป็นผู้ประกอบการ/บุคลากรที่มีศักยภาพในการทำงาน	3.95	0.59	มาก
2. ผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ ได้แก่			
3.1 มีการบริหารจัดการบุคคลดีขึ้น	3.90	0.64	มาก
3.2 มีการจัดการเพื่อให้กระบวนการผลิตดีขึ้น	3.89	0.65	มาก
3.3 มีกระบวนการหรือเทคโนโลยีการผลิตดีขึ้น	3.51	0.59	มาก
3.4 มีการจัดการวัสดุ วัตถุดิบ รวมถึงสินค้าดีขึ้น	3.65	0.77	มาก
2.5 มีการจัดการด้านการตลาดดีขึ้น	3.54	0.78	มาก
2.6 มีการจัดการด้านการบัญชีและการเงินดีขึ้น	3.51	0.88	มาก
2.7 ปริมาณของเสีย/มีค่าหมึกของสินค้าลดลง	3.49	0.76	ปานกลาง
2.8 บรรลุเกณฑ์มีคุณภาพและทันสมัยขึ้น	3.79	0.72	มาก
2.9 ความปลอดภัยในการปฏิบัติงานดีขึ้น	3.78	0.73	มาก
2.10 มีผลิตภัณฑ์/สินค้าใหม่	3.68	0.76	มาก
2.11 ต้นทุนการผลิตลดลง	3.35	0.70	ปานกลาง
2.12 บุคลากรมีทักษะการผลิตหรือความสนใจในการทำงานดีขึ้น	3.70	0.73	มาก
2.13 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มเพิ่มขึ้น	3.86	0.72	มาก

ตาราง 39 (ต่อ)

รายการประเมิน	μ	σ	ระดับ ผลสัมฤทธิ์
3. หลังเข้าร่วมโครงการ การประกอบกิจการของกลุ่มของ ท่านเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพ			
3.1 คุณภาพผลิตภัณฑ์/สินค้า	3.81	0.56	มาก
3.2 มูลค่าผลิตภัณฑ์/สินค้า	3.57	0.78	มาก
3.3 ต้นทุนการผลิต	3.40	0.81	ปานกลาง
3.4 ความพึงพอใจโดยรวมของพนักงานที่มีต่อองค์กร	3.87	0.68	มาก
3.5 ความพึงพอใจของลูกค้า	3.81	0.62	มาก

ตาราง 39 พบว่า ผลสัมฤทธิ์หลังจากมีการประชุม อบรมเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการผลิต ผลปรากฏดังนี้

- 1) ทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมอบรม ได้รับความรู้ และพัฒนาทักษะ รู้จักคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบอยู่ในระดับมาก
- 2) มีการผลิตและการจัดบริการ จัดหาวัสดุ สามารถเพิ่มปริมาณผลิตภัณฑ์ และบุคลากรมีทักษะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน อยู่ในระดับมาก
- 5) คุณภาพของผลผลิตและมูลค่าผลิตภัณฑ์ รวมทั้งความพึงพอใจของพนักงานโดยรวม อยู่ในระดับมาก

3.3.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของสตรีและเยาวชน โดยภาพรวมทั้งสี่กลุ่ม
จังหวัดปทุมธานี

ตาราง 40 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของกลุ่มอาชีพและเยาวชนใน
จังหวัดบึงกาฬ

รายการประเมิน	μ	σ	ระดับความ พึงพอใจ
1. ความพึงพอใจในการฝึกอบรมด้านเนื้อหา / ข้อมูลทุก ประเด็นที่ได้รับ / คำปรึกษา			
1.1 ครอบคลุมเหมาะสม / ชัดเจน	3.90	0.76	มาก
1.2 ทันสมัย ทันต่อสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงใน ปัจจุบัน	3.87	0.77	มาก
1.3 เอกสาร / ข้อมูลประกอบการให้บริการ	3.83	0.80	มาก
1.4 ตรงตามความต้องการของท่าน	3.84	0.70	มาก
2. ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้คำปรึกษา / วิทยากร			
2.1 มีความรู้ในเรื่องที่ให้การฝึกอบรม	4.16	0.65	มาก
2.2 ใช้ภาษาและคำพูดเข้าใจง่าย	4.13	0.70	มาก
2.3 กระตุ้นและเปิดโอกาสให้ผู้ขอรับบริการได้แสดง ความคิดเห็นหรือได้ฝึกปฏิบัติ	4.07	0.61	มาก
2.4 ให้ความชัดเจนในการตอบคำถามและการชี้แจง รายละเอียดต่าง ๆ	3.92	0.57	มาก
2.5 มีความตั้งใจและเอาใจใส่ในการให้บริการ	3.94	0.70	มาก
3. ด้านกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการ			
3.1 ระยะเวลาของกิจกรรมมีความเหมาะสมเพียงใด	3.76	0.71	มาก
3.2 ความรวดเร็วและความถูกต้องในการให้บริการ	3.76	0.72	มาก
3.3 ขั้นตอนที่ให้บริการเหมาะสม / ชัดเจน	3.75	0.75	มาก
4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก			
4.1 ความเหมาะสมของสถานที่	4.04	0.90	มาก
4.2 ความพร้อมของเครื่องมือ / เครื่องจักร / อุปกรณ์	3.59	0.82	มาก
4.3 ความเหมาะสมของอาหารและสาธารณูปโภคอื่น ๆ	3.65	0.77	มาก

ตาราง 40 (ต่อ)

รายการประเมิน	μ	σ	ระดับความพึงพอใจ
ประโยชน์ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม			
1. มีความรู้ความเข้าใจสิ่งที่ต้องการเรียนรู้เพิ่มเติม	3.99	0.68	มาก
2. ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้	4.01	0.66	มาก
3. มีความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ในการทำงานที่จะเกิดขึ้นในอนาคต	4.10	0.73	มาก

ตาราง 40 พบว่า สมาชิกกลุ่มอาชีพสตรีและเยาวชนในจังหวัดปัตตานีมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาศักยภาพในการประชุม อบรม ในด้านการให้คำปรึกษาตรงตามความต้องการอยู่ในระดับมาก ด้านความรู้ที่ได้รับและความสนใจต่อการรับบริการ อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน การได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมอบรมทำให้มีความคิดริเริ่มใหม่ ๆ และสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ อยู่ในระดับมาก

3.3.3 ผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนากลุ่มอาชีพสตรีและเยาวชนจังหวัดยะลา ผลปรากฏดัง

ตาราง 41

ตาราง 41 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลสัมฤทธิ์ของสตรีและเยาวชนทั้งสี่กลุ่ม

รายการประเมิน	μ	σ	ระดับผลสัมฤทธิ์
1. หลังจากเข้าร่วมโครงการ ท่านคิดว่าประโยชน์ที่ได้รับคือ			
1.1 ช่วยให้ท่านรู้จักคิดและแก้ปัญหาเป็นระบบ	4.23	0.74	มาก
1.2 ท่านได้รับความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง	4.11	0.75	มาก
1.3 สร้างให้ท่านเป็นผู้ประกอบการ/บุคลากรที่มีศักยภาพในการทำงาน			
	4.07	0.68	มาก

ตาราง 41 (ต่อ)

รายการประเมิน	μ	σ	ระดับ ผลสัมฤทธิ์
2. ผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ ได้แก่			
2.1 มีการบริหารจัดการบุคคลดีขึ้น	3.93	0.73	มาก
2.2 มีการจัดการเพื่อให้กระบวนการผลิตดีขึ้น	3.95	0.67	มาก
2.3 มีกระบวนการหรือเทคโนโลยีการผลิตดีขึ้น	3.74	0.83	มาก
2.4 มีการจัดการวัสดุ วัตถุดิบ รวมถึงสินค้าดีขึ้น	3.80	0.81	มาก
2.5 มีการจัดการด้านการตลาดดีขึ้น	3.75	0.70	มาก
2.6 มีการจัดการด้านการบัญชีและการเงินดีขึ้น	3.74	0.73	มาก
2.7 ปริมาณของเสีย/มีตำหนิของสินค้าลดลง	3.54	0.89	มาก
2.8 บรรรจุภัณฑ์มีคุณภาพและทันสมัยขึ้น	3.72	0.95	มาก
2.9 ความปลอดภัยในการปฏิบัติงานดีขึ้น	3.98	0.79	มาก
2.10 มีผลิตภัณฑ์/สินค้าใหม่	3.66	0.83	มาก
2.11 ดัชนีทุนการผลิตลดลง	3.39	0.90	ปานกลาง
2.12 บุคลากรมีทักษะการผลิตหรือความสนใจในการทำงานดีขึ้น	3.69	0.79	มาก
2.13 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มเพิ่มขึ้น	3.90	0.87	มาก
2.14 อื่น ๆ ระบุ	1.85	1.96	น้อย
3. หลังเข้าร่วมโครงการ การประกอบกิจการของกลุ่มของท่าน			
เปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพ			
3.1 คุณภาพผลิตภัณฑ์/สินค้า	3.89	0.73	มาก
3.2 มูลค่าผลิตภัณฑ์/สินค้า	3.70	0.80	มาก
3.3 ดัชนีทุนการผลิต	3.62	0.82	มาก
3.4 ความพึงพอใจโดยรวมของพนักงานที่มีต่อองค์กร	3.82	0.76	มาก
3.5 ความพึงพอใจของลูกค้า	3.79	0.78	มาก

ตาราง 41 พบว่า ผลสัมฤทธิ์หลังจากมีการประชุมอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการผลิต ผลปรากฏดังนี้

- 1) ผู้เข้าร่วมประชุมรู้จักคิดแก้ปัญหาเป็นระบบ มีความมั่นใจในการประกอบอาชีพธุรกิจ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก
- 2) ทำให้มีการจัดกระบวนการผลิตเป็นระบบยิ่งขึ้น การบริหารจัดการบุคคลดีขึ้น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพิ่มขึ้น บุคลากรมีทักษะการผลิตสนใจในการทำงานดีขึ้น จึงทำให้ทุกรายการอยู่ในระดับมาก
- 3) การเปลี่ยนแปลงในเชิงคุณภาพ พบว่า คุณภาพของสินค้า มูลค่าของสินค้าสูงขึ้น มีความพึงพอใจต่อกลุ่มมากขึ้น ซึ่งโดยรวมอยู่ในระดับมาก

3.3.4 ความพึงพอใจของสตรีและเยาวชนกลุ่มอาชีพทั้ง 4 กลุ่ม จังหวัดยะลา ผลปรากฏดังตาราง 42

ตาราง 42 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของกลุ่มอาชีพและเยาวชนในจังหวัดยะลา

รายการประเมิน	μ	σ	ระดับความพึงพอใจ
ความพึงพอใจในการฝึกอบรม			
1. ด้านเนื้อหา / ข้อมูลทุกประเด็นที่ได้รับ / คำปรึกษา			
1.1 ครอบคลุมเหมาะสม / ชัดเจน	4.20	0.65	มาก
1.2 ทันสมัย ทันต่อสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน	3.91	0.82	มาก
1.3 เอกสาร / ข้อมูลประกอบการให้บริการ	3.89	0.80	มาก
1.4 ตรงตามความต้องการของท่าน	3.93	0.74	มาก
2. ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้คำปรึกษา / วิทยากร			
2.1 มีความรู้ในเรื่องที่ให้การฝึกอบรม	4.23	0.64	มาก
2.2 ใช้ภาษาและคำพูดเข้าใจง่าย	4.41	0.62	มาก
2.3 กระตุ้นและเปิดโอกาสให้ผู้ขอรับบริการได้แสดงความคิดเห็นหรือได้ฝึกปฏิบัติ	4.12	0.78	มาก
2.4 ให้ความชัดเจนในการตอบคำถามและการชี้แจงรายละเอียดต่าง ๆ	4.11	0.65	มาก
2.5 มีความตั้งใจและเอาใจใส่ในการให้บริการ	4.12	0.66	มาก

ตาราง 42 (ต่อ)

รายการประเมิน	μ	σ	ระดับความ พึงพอใจ
3. ด้านกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการ			
3.1 ระยะเวลาของกิจกรรมมีความเหมาะสมเพียงใด	3.67	0.92	มาก
3.2 ความรวดเร็วและความถูกต้องในการให้บริการ	3.87	0.72	มาก
3.3 ขั้นตอนที่ให้บริการเหมาะสม / ชัดเจน	3.96	0.73	มาก
4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก			
4.1 ความเหมาะสมของสถานที่	3.71	1.08	มาก
4.2 ความพร้อมของเครื่องมือ / เครื่องจักร / อุปกรณ์	3.56	0.94	มาก
4.3 ความเหมาะสมของอาหารและสาธารณูปโภคอื่น ๆ	3.68	0.90	มาก
ประโยชน์ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม			
1. มีความรู้ความเข้าใจสิ่งที่ต้องการเรียนรู้เพิ่มเติม	4.14	0.85	มาก
2. ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้	4.09	0.67	มาก
3. มีความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ในการทำงานที่จะเกิดขึ้นในอนาคต	4.15	0.81	มาก

ตาราง 42 ความพึงพอใจของสตรีและเยาวชนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ทั้ง 4 กลุ่ม มีดังนี้

1) ด้านเนื้อหา การให้คำปรึกษา มีความชัดเจน ตรงตามความต้องการ ทันท่วงที

เปลี่ยนแปลงในสภาวะปัจจุบัน ซึ่งทุกรายการอยู่ในระดับมาก

2) วิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับแผนการตลาด แผนธุรกิจ และแผนการเงิน เข้าใจง่าย และได้

ฝึกปฏิบัติ ทำให้สามารถนำไปปฏิบัติได้

3) การฝึกอบรมมีความเหมาะสมกับระยะเวลาที่จัด มีขั้นตอนที่เหมาะสมอยู่ในระดับมาก

4) การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสถานที่ อุปกรณ์ และการจัดอาหาร ที่พักมีความ

เหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3.3.5 ผลสัมฤทธิ์การประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนในจังหวัดนครราชสีมา ผลปรากฏดัง

ตาราง 43 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลสัมฤทธิ์การประกอบอาชีพของสตรีและ
เยาวชน จังหวัดนครราชสีมา

รายการประเมิน	μ	σ	ระดับ ผลสัมฤทธิ์
1. หลังจากเข้าร่วมโครงการ ท่านคิดว่าประโยชน์ที่ได้รับคือ			
1.1 ช่วยให้ท่านรู้จักคิดและแก้ปัญหาเป็นระบบ	4.07	0.68	มาก
1.2 ท่านได้รับความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง	3.82	0.69	มาก
1.3 สร้างให้ท่านเป็นผู้ประกอบการ/บุคลากรที่มีศักยภาพในการทำงาน	3.87	0.63	มาก
2. ผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ ได้แก่			
2.1 มีการบริหารจัดการบุคคลดีขึ้น	3.75	0.68	มาก
2.2 มีการจัดการเพื่อให้กระบวนการผลิตดีขึ้น	3.90	0.55	มาก
2.3 มีกระบวนการหรือเทคโนโลยีการผลิตดีขึ้น	3.70	0.72	มาก
2.4 มีการจัดการวัสดุ วัตถุดิบ รวมถึงสินค้าดีขึ้น	3.70	0.82	มาก
2.5 มีการจัดการด้านการตลาดดีขึ้น	3.52	0.89	มาก
2.6 มีการจัดการด้านการบัญชีและการเงินดีขึ้น	3.63	0.85	มาก
2.7 ปริมาณของเสีย/มีค่าหมึกของสินค้าลดลง	3.42	1.13	ปานกลาง
2.8 บรรจุภัณฑ์มีคุณภาพและทันสมัยขึ้น	3.70	0.89	มาก
2.9 ความปลอดภัยในการปฏิบัติงานดีขึ้น	3.70	0.82	มาก
2.10 มีผลิตภัณฑ์/สินค้าใหม่	3.70	0.98	มาก
2.11 ดันทุนการผลิตลดลง	3.27	1.02	ปานกลาง
2.12 บุคลากรมีทักษะการผลิตหรือความสนใจในการทำงานดีขึ้น	3.64	0.77	มาก
2.13 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มเพิ่มขึ้น	3.75	1.01	มาก
3. หลังเข้าร่วมโครงการ การประกอบกิจการของกลุ่มของท่าน เปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพ			
3.1 คุณภาพผลิตภัณฑ์/สินค้า	4.00	0.55	มาก
3.2 มูลค่าผลิตภัณฑ์/สินค้า	3.87	0.67	มาก
3.3 ดันทุนการผลิต	3.51	1.02	มาก
3.4 ความพึงพอใจโดยรวมของพนักงานที่มีต่อองค์กร	3.70	1.02	มาก
3.5 ความพึงพอใจของลูกค้า	3.88	0.71	มาก

ตาราง 43 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชน จังหวัดนราธิวาส มีดังนี้

- 1) ทำให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับแผนการตลาด แผนธุรกิจ และแผนการเงิน สามารถนำไปใช้ในการทำกิจการของตนเอง อยู่ในระดับมาก
- 2) ทำให้มีระบบการผลิตดีขึ้น การบริหารบุคคลดีขึ้น สมาชิกในกลุ่มมีความรับผิดชอบ กระตือรือร้นที่จะทำงาน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีการจัดการวัตถุดิบ การจัดการตลาด การจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายดีขึ้นอยู่ในระดับมาก
- 3) การประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนมีการเปลี่ยนแปลงในเชิงคุณภาพ ได้แก่ คุณภาพของผลิตภัณฑ์ดีขึ้น มีการกำหนดราคาใหม่ มูลค่าผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น และลูกค้ามีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมาก ทุกรายการ

3.3.6 ความพึงพอใจของสตรีและเยาวชน จังหวัดนราธิวาส ต่อการเข้าร่วมโครงการพัฒนาศักยภาพในการประกอบอาชีพ ผลปรากฏดังตาราง 44

ตาราง 44 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของกลุ่มอาชีพและเยาวชนในจังหวัดนราธิวาส

รายการประเมิน	μ	σ	ระดับความพึงพอใจ
ความพึงพอใจในการฝึกอบรม			
1. ด้านเนื้อหา / ข้อมูลทุกประเด็นที่ได้รับ / คำปรึกษา			
1.1 ครอบคลุมเหมาะสม / ชัดเจน	4.13	0.60	มาก
1.2 ทันสมัย ทันต่อสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน	3.97	0.67	มาก
1.3 เอกสาร / ข้อมูลประกอบการให้บริการ	3.90	0.74	มาก
1.4 ตรงตามความต้องการของท่าน	3.78	0.68	มาก
2. ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้คำปรึกษา / วิทยากร			
2.1 มีความรู้ในเรื่องที่ให้การฝึกอบรม	4.13	0.75	มาก
2.2 ใช้ภาษาและคำพูดเข้าใจง่าย	4.15	0.76	มาก
2.3 กระตุ้นและเปิดโอกาสให้ผู้ขอรับบริการ ได้แสดงความคิดเห็น หรือ ได้ฝึกปฏิบัติ	3.95	0.86	มาก

ตาราง 44 (ต่อ)

รายการประเมิน	μ	σ	ระดับความพึงพอใจ
2.4 ให้ความชัดเจนในการตอบคำถามและการชี้แจงรายละเอียดต่าง ๆ	3.91	0.70	มาก
2.5 มีความตั้งใจและเอาใจใส่ในการให้บริการ	4.06	0.74	มาก
3. ด้านกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการ			
3.1 ระยะเวลาของกิจกรรมมีความเหมาะสมเพียงใด	3.64	0.89	มาก
3.2 ความรวดเร็วและความถูกต้องในการให้บริการ	3.84	0.73	มาก
3.3 ขั้นตอนที่ทำให้บริการเหมาะสม / ชัดเจน	3.76	0.68	มาก
4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก			
4.1 ความเหมาะสมของสถานที่	3.99	0.99	มาก
4.2 ความพร้อมของเครื่องมือ / เครื่องจักร / อุปกรณ์	3.94	0.84	มาก
4.3 ความเหมาะสมของอาหารและสาธารณูปโภคอื่น ๆ	3.80	0.91	มาก
5. ประโยชน์ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม			
5.1 มีความรู้ความเข้าใจสิ่งที่ต้องการเรียนรู้เพิ่มเติม	3.97	0.68	มาก
5.2 ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้	3.92	0.70	มาก
5.3 มีความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ในการทำงานที่จะเกิดขึ้นในอนาคต	3.97	0.80	มาก

ตาราง 44 พบว่า สตรีและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาศักยภาพในการประกอบอาชีพ ทุกกลุ่มมีความพึงพอใจต่อการจัดอบรม และการจัดทำกิจกรรมกลุ่มอยู่ในระดับมาก การให้คำปรึกษาและความรู้ที่ได้รับอยู่ในระดับมาก ความเหมาะสมกับระยะเวลา การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ในการจัดอบรมอยู่ในระดับมาก และเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่จะนำความรู้ไปพัฒนาการประกอบอาชีพต่อไป อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

บทที่ 5

การสรุปผล การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาทัศนภาพทางด้านวิชาชีพของสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในบทนี้ผู้วิจัยนำเสนอการสรุปผล การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับดังนี้

การสรุปผล

วัตถุประสงค์ของวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสภาพการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อศึกษาระดับทัศนภาพ ปัญหา ความต้องการ และแนวทางการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เพื่อประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลด้านการประกอบอาชีพของกลุ่มสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ หลังจากการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยการพัฒนาเครือข่ายการประกอบอาชีพและการสังเคราะห์รูปแบบในการพัฒนาทัศนภาพการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

วิธีดำเนินการวิจัยอาศัยการเก็บข้อมูลจากประชากรซึ่งได้แก่ กลุ่มสตรีและเยาวชนที่ประกอบอาชีพใน 4 ประเภทคือ ประเภทอาหารและเครื่องดื่ม ประเภทเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย ประเภทสิ่งประดิษฐ์และของใช้ และประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร เก็บข้อมูลได้จำนวน 294 กลุ่ม ผู้วิจัยได้จัดประเภทที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันและมีจำนวนน้อย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสนทนาหรือเสวนากลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้น มีค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (Index of Congruence) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.86 เก็บข้อมูลโดยแบ่งเป็น 3 ระยะคือ ระยะแรกเป็นการเก็บข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของสตรีและเยาวชน ระยะที่ 2 จัดสัมมนาให้ความรู้เกี่ยวกับแผนธุรกิจ แผนการตลาด แล้วเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ระยะที่ 3 เก็บข้อมูลเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจหลังการอบรม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยค่าสถิติ ได้แก่ หาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วเปรียบเทียบระดับกับเกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) ที่กำหนดไว้

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์โดยจำแนกเป็นรายกลุ่มอาชีพของสตรีและ
 เยาวชน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสภาพการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนในสามจังหวัด
 ชายแดนภาคใต้ จัดได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1.1 ประกอบอาชีพประเภทเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย มีมากในจังหวัดนราธิวาสปัตตานี
 และยะลา ความล้าคับ ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตมากสูงสุดตามลำดับ ได้แก่ ผ้าคลุมศีรษะ เสื้อชุด ผ้าละหมาด
 หมวกกะปิเยาะห์ ผ้าปูโต๊ะ ผ้าเช็ดหน้า ผ้าคลุมไหล่ ผ้าจีน ผ้าโสร่ง ผ้าพันชายหาดคัมภักและลูกบิด
 ชุดนอน ปักจักร ปลอดภัย กระเป๋าผ้า ที่รองจาน และผ้าพื้นเมือง

1.2 การประกอบอาชีพประเภทอาหารและเครื่องคั้น มีมากในจังหวัดยะลา ปัตตานี และ
 นราธิวาส ความล้าคับ ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตมากแตกต่างตามสภาพความพร้อมของวัตถุดิบใน
 แต่ละจังหวัดคือ จังหวัดปัตตานี มีผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ข้าวเกรียบปลา ข้าวเกรียบกุ้ง น้ำบูดู ลูกหยีกวน
 ปลาเค็ม-ปลากะตักแห้ง และการจัดทำขนมประเภทต่าง ๆ ส่วนจังหวัดยะลา มีผลิตภัณฑ์ประเภททำ
 จากผลไม้ เช่น ก๋วยเตี๋ยว ผลไม้กวน ขนมทองม้วน ส้มแขกกวน-อบ โคนัทก๋วยหอม ขนม
 ประเภทต่าง ๆ และจัดทำน้ำดื่ม สำหรับจังหวัดนราธิวาสมีผลิตภัณฑ์คล้ายคลึงกับจังหวัดยะลา
 ได้แก่ ผลิตภัณฑ์อาหารจากวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น ก๋วยเตี๋ยว มังคุด ส้มแขก ใบชาทำ
 น้ำดื่ม เป็นต้น

1.3 การประกอบอาชีพประเภทสิ่งประดิษฐ์และของใช้มีมากในจังหวัดนราธิวาส ยะลา
 และปัตตานี ความล้าคับ ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตมากแตกต่างตามความพร้อมของวัตถุดิบในแต่ละจังหวัด
 คือ จังหวัดนราธิวาสและปัตตานีจะผลิตเรือกอลและเพื่อเป็นที่ระลึก การทำกริชและของที่ระลึก
 จากกริช การทำกรงนก เครื่องจักรสวารจากย่านลิเภา จากดินจูดและ ใบคิ้ว ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ เช่น
 กระด้ง กระเชอ ตะกร้า ตะลอม ไม้กวาด กระเป๋า ถูม ไม้ และผลิตภัณฑ์จากหวาย ส่วนจังหวัดยะลา
 เน้นการผลิตสิ่งของใช้ที่ทำจากไม้ไผ่ หวาย กะลามะพร้าว ดอกไม้กระดาษและบายางพารา เป็นต้น

1.4 การประกอบอาชีพประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร ส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดยะลา
 และปัตตานี โดยใช้วัสดุในท้องถิ่นเป็นส่วนประกอบ ผลิตภัณฑ์ที่จัดทำ ได้แก่ กริมบวค แชมพู สบู่
 น้ำยาปรับผ้านุ่ม-รีดผ้า-ล้างจาน ซึ่งอาชีพกลุ่มนี้มีจำนวนน้อย จังหวัดนราธิวาสมีเพียงกลุ่มเดียว คือ
 จัดทำพืชมเส่น้ำ

2. การศึกษาระดับศักยภาพ ปัญหา ความต้องการ และแนวทางการประกอบอาชีพประเภทอาหารและเครื่องดื่มของสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีดังนี้

2.1 ศักยภาพการประกอบอาชีพ ประกอบด้วย *ด้านปัจจัยป้อน* อยู่ในระดับปานกลาง มีแรงงานเพียงพอ มีความพร้อมด้านอาคารสถานที่ ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการผลิตและเครื่องบรรจุภัณฑ์ มีศักยภาพน้อย *ด้านกระบวนการผลิต* อยู่ในระดับมาก ส่วนความทันสมัยของเครื่องมืออุปกรณ์การผลิตทำให้มีศักยภาพน้อย *ด้านการตลาด* อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นจังหวัดนราธิวาสเห็นว่าอยู่ในระดับมาก ส่วนที่มีศักยภาพน้อย ได้แก่ การขยายการตลาด การหาลูกค้าใหม่ การบรรจุภัณฑ์ให้ลูกค้าพึงพอใจ และการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ *ด้านผลผลิต* อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นจังหวัดนราธิวาส เห็นว่าอยู่ในระดับมากคือผลผลิตได้มาตรฐาน แต่ศักยภาพเกี่ยวกับรูปแบบของผลิตภัณฑ์และปริมาณยังไม่เพียงพอกับความต้องการของตลาด *ด้านการบริหารจัดการ* มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก และเห็นว่าศักยภาพน้อย ได้แก่ การให้ความรู้ การอบรมเกี่ยวกับการผลิตและการตลาด และการจัดสวัสดิการผลประโยชน์ตอบแทน หรือการจัดให้มีการประกันสังคม

2.2 ปัญหาการประกอบอาชีพประเภทอาหารและเครื่องดื่มของสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ *ด้านปัจจัยป้อน* อยู่ในระดับมาก ได้แก่ งบประมาณหรือเงินลงทุน และเครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัย *ด้านกระบวนการผลิต* อยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีปัญหามากคือการจัดการวัตถุดิบ และระยะเวลาในการผลิต *ด้านการตลาด* อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดหาตลาดรองรับที่แน่นอน การขยายตลาด การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ *ด้านผลผลิต* อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนจังหวัดนราธิวาสเห็นว่าอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้ได้รับการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานของรัฐ *ด้านการบริหารจัดการ* อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนจังหวัดนราธิวาส เห็นว่าอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดผลประโยชน์ตอบแทนหรือสวัสดิการให้กับสมาชิกในกลุ่มและการจัดอบรมให้ความรู้พัฒนาทักษะการผลิต

2.3 ความต้องการความช่วยเหลือในการประกอบอาชีพประเภทอาหารและเครื่องดื่มของสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ *ด้านปัจจัยป้อน* อยู่ในระดับมาก ได้แก่ งบประมาณเพื่อการลงทุน เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ทันสมัย และการพัฒนาทักษะในการผลิต *ด้านกระบวนการผลิต* อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การจัดการวัตถุดิบ *ด้านการตลาด* อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การขยายตลาดเพิ่มขึ้น การบรรจุผลิตภัณฑ์ *ด้านผลผลิต* อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ การพัฒนาคุณภาพให้ได้มาตรฐานการรับรอง และการได้รับการสนับสนุนจาก

หน่วยงานของรัฐ **ด้านการบริหารจัดการ** อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดอบรมให้ความรู้ พัฒนากิจกรรมผลิต การจัดผลประโยชน์ตอบแทน

2.4 แนวทางการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพประเภทอาหารและเครื่องดื่มของสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

- 1) หน่วยงานของรัฐควรสนับสนุนในเรื่องการจัดอบรมให้ความรู้หรือพัฒนากิจกรรมเกี่ยวกับการบรรจุภัณฑ์ การเพิ่มผลผลิตที่มีคุณภาพ การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ และการจัดทำแผนธุรกิจ
- 2) ควรพัฒนาการจัดการวัตถุดิบให้เพียงพอ เช่น ส่งเสริมการผลิตทางการเกษตร
- 3) ควรประชาสัมพันธ์สินค้าหรือผลผลิตให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย และส่งเสริมการบริโภคสินค้าท้องถิ่น
- 4) ควรจัดศูนย์จำหน่ายสินค้าอาหารและเครื่องดื่มเพื่อขยายตลาดและสร้างเครือข่าย รับผิดชอบจำหน่ายให้มีที่รองรับได้แน่นอน
- 5) รัฐควรสนับสนุนการจัดสรรทุนหรืองบประมาณให้กลุ่มอาชีพสามารถกู้ยืมได้ และผ่อนส่งในระยะยาว
- 6) หน่วยงานของรัฐควรจัดให้มีผู้ให้คำปรึกษา เป็นที่ปรึกษาเฉพาะเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีมาตรฐาน

3. การศึกษาระดับศักยภาพ ปัญหา ความต้องการและแนวทางการประกอบอาชีพประเภทเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายของสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

3.1 ศักยภาพการประกอบอาชีพ ประกอบด้วย **ด้านปัจจัยป้อน** อยู่ในระดับปานกลาง คือทั้งสามจังหวัดมีศักยภาพด้านเครื่องมือเครื่องจักรไม่เพียงพอ เงินลงทุนทางธุรกิจและเงินทุนหมุนเวียนไม่เพียงพอ ส่วนศักยภาพด้านกำลังคนหรือแรงงาน และวัตถุดิบมีเพียงพอ **ด้านกระบวนการผลิต** สมาชิกมีความชำนาญอยู่ในระดับมาก แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ทันสมัยเพื่อผลิตให้ทันกับความต้องการของตลาด **ด้านการตลาด** อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ลูกค้ายังมีความพึงพอใจในสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ มีตลาดรองรับที่แน่นอน **ด้านผลผลิต** อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ได้มาตรฐานผลิตได้ตามความต้องการของตลาดแต่ยังไม่เพียงพอ **ด้านการบริหารจัดการ** อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก การจูงใจให้ลูกค้าซื้อและบริโภคสินค้า รวมทั้งการวางแผนการขาย

งานในอนาคต ส่วนที่มีอยู่น้อยคือการจัดให้มีสวัสดิการ เช่น การประกันสังคม การจัดผลประโยชน์ตอบแทน

3.2 ปัญหาการประกอบอาชีพประเภทเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายของสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ **ด้านปัจจัยป้อน** อยู่ในระดับมาก ได้แก่ งบประมาณหรือเงินลงทุน รองลงมา ได้แก่ เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต **ด้านกระบวนการผลิต** อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การจัดการวัตถุดิบ และระยะเวลาในการผลิตให้เพียงพอกับความต้องการ **ด้านการตลาด** อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความสามารถในการขยายตลาดเพิ่มขึ้น และการมีคู่แข่งผลิตสินค้าชนิดเดียวกัน **ด้านผลผลิต** อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ต้องการได้ผลิตภัณฑ์ที่มีรูปแบบใหม่ ๆ การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ **ด้านการบริหารจัดการ** มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิก และการจัดผลประโยชน์ตอบแทน

3.3 ความต้องการความช่วยเหลือในการประกอบอาชีพประเภทเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย **ด้านปัจจัยป้อน** อยู่ในระดับมาก ได้แก่ งบประมาณในการลงทุน ต้องการให้มีผู้เชี่ยวชาญเป็นที่ปรึกษาและพัฒนาทักษะของสมาชิกในกลุ่ม ต้องการเครื่องจักรที่ทันสมัย **ด้านกระบวนการผลิต** อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดการวัตถุดิบ และการผลิตให้ทันกับความต้องการของตลาด **ด้านการตลาด** อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การขยายตลาดเพิ่มขึ้น มีตลาดที่รองรับแน่นอน ความรู้เรื่องการตลาด **ด้านผลผลิต** มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การสนับสนุนการประกอบอาชีพจากหน่วยงานภาครัฐ การพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ และการรับรองคุณภาพ **ด้านการบริหารจัดการ** อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับแผนการธุรกิจ ทักษะใหม่ ๆ ในการเพิ่มผลผลิต ความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง

3.4 แนวทางการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพประเภทเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายของสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

- 1) ควรพัฒนาทักษะฝีมือโดยการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าที่ทันสมัย และเป็นความต้องการของผู้บริโภค สร้างเอกลักษณ์และจุดเด่นของสินค้า
- 2) ควรสนับสนุนอุปกรณ์ เครื่องจักรที่ทันสมัย ผลิตได้รวดเร็ว จำนวนมาก
- 3) ควรสนับสนุนเงินกู้ยืมเพื่อการลงทุน
- 4) ควรจัดทำเป็นเครือข่ายกลุ่มเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อผลิตสินค้าให้ทันและเพียงพอกับความต้องการของตลาด
- 5) ควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าของท้องถิ่น

6) หน่วยงานของรัฐ เช่น อุตสาหกรรมจังหวัด และพาณิชย์จังหวัดควรร่วมมือกับท้องถิ่นส่งเสริมการประกอบอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้า เพราะเป็นวิถีชีวิตชุมชนมุสลิม สามารถทำเป็นอุตสาหกรรมครัวเรือน ซึ่งสตรีคืออยู่กับบ้าน สามารถสร้างรายได้เลี้ยงครอบครัว

4. การศึกษาระดับศักยภาพ ปัญหาความต้องการ และแนวทางการประกอบอาชีพประเภท สิ่งประดิษฐ์และของใช้ของสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีดังนี้

4.1 ศักยภาพการประกอบอาชีพ ประกอบด้วย **ด้านปัจจัยป้อน** อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ กำลังแรงงาน การจัดหาวัตถุดิบ และอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ อุปกรณ์ เครื่องมือและการขนส่ง **ด้านกระบวนการผลิต** มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ทักษะความชำนาญในการผลิต ส่วนศักยภาพน้อย ได้แก่ เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต **ด้านการตลาด** มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การจัดเก็บผลผลิต การกำหนดราคาให้เหมาะสมและให้ลูกค้าพึงพอใจ ส่วนข้อที่มีศักยภาพน้อย ได้แก่ การขยายการตลาด การขนส่ง และการประชาสัมพันธ์ **ด้านผลผลิต** อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผลผลิตมีได้มาตรฐาน แต่รูปแบบและปริมาณการผลิตยังน้อย ไม่เพียงพอ กับความต้องการของตลาด **ด้านการบริหารจัดการ** อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม การขยายงาน ส่วนด้านการจัดฝึกอบรม การหาสมาชิก และการจูงใจผู้บริโภค อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับการจัดทำประกันสังคมให้กับสมาชิก อยู่ในระดับน้อย

4.2 ปัญหาการประกอบอาชีพสิ่งประดิษฐ์และของใช้ **ด้านปัจจัยป้อน** อยู่ในระดับมาก ได้แก่ อาคารสถานที่หรือโรงงาน เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต และงบประมาณเพื่อลงทุน **ด้านกระบวนการผลิต** อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การจัดหาวัตถุดิบ และระยะเวลาในการผลิต **ด้านการตลาด** อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การหาตลาดเพื่อรองรับผลผลิตแก่การประชาสัมพันธ์ผลผลิต **ด้านผลผลิต** อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การพัฒนาผลผลิตใหม่ๆ และการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ **ด้านการบริหารจัดการ** อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิกในกลุ่มและการจัดผลประโยชน์ตอบแทนแก่สมาชิก

4.3 ความต้องการความช่วยเหลือการประกอบอาชีพสิ่งประดิษฐ์และของใช้ **ด้านปัจจัยป้อน** อยู่ในระดับมาก ได้แก่ งบประมาณเพื่อการลงทุน เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต อาคารสถานที่หรือโรงงาน และผู้เชี่ยวชาญเป็นที่ปรึกษา **ด้านกระบวนการผลิต** อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดการวัตถุดิบให้เพียงพอทันกับระยะเวลา **ด้านการตลาด** อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การหาตลาดเพิ่มขึ้น การหาลูกค้าใหม่ และการประชาสัมพันธ์ผลผลิต **ด้านผลผลิต** อยู่ในระดับ

มาก ได้แก่ มาตรฐานที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานของรัฐ การพัฒนาคุณภาพของผลผลิต การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ **ด้านการบริหารจัดการ** อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดฝึกอบรมให้ความรู้เพื่อสร้างทักษะการผลิต การจัดผลประโยชน์ตอบแทนแก่สมาชิก และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของกิจการกับลูกค้า

4.4 แนวทางการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพประเภทสิ่งประดิษฐ์และของใช้ของสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

- 1) ควรจัดให้มีการอบรมพัฒนาทักษะวิชาชีพแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิก
- 2) ควรจัดให้มีหน่วยงานของรัฐหรือผู้เชี่ยวชาญเป็นที่ปรึกษาด้านศิลปประดิษฐ์
- 3) ควรจัดให้มีการ ไปศึกษาดูงานเพื่อศึกษาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ
- 4) ควรจัดหาดูแลรองรับที่แน่นอนทั้งภายในจังหวัดและต่างจังหวัดเพิ่มขึ้น
- 5) ควรจัดหาโรงเรียนและอาคารสถานที่เป็นศูนย์การผลิต และศูนย์จำหน่าย รวมทั้งสนับสนุนการจัดทำเป็นกลุ่มมาจากร้านของแต่ละครอบครัว
- 6) ควรพัฒนาทักษะวิชาชีพ โดยส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในการประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ จากวัสดุหรือวัตถุดิบในท้องถิ่น
- 7) ควรสนับสนุนงบประมาณการผลิตสิ่งประดิษฐ์และจัดหาเครื่องจักรที่ทันสมัย สามารถผลิตได้เพียงพอกับความต้องการของผู้บริโภค
- 8) หน่วยงานระดับจังหวัดหรือภาครัฐควรสนับสนุนจัดกิจกรรมเผยแพร่ผลงานหรือผลิตภัณฑ์ในโอกาสต่าง ๆ
- 9) ควรส่งเสริมปลูกพืชทดแทนที่ใช้วัตถุดิบ เช่น ไม้หวาย ไบโกล่า กระจูด ย่านลิเภา ไม้ไผ่ เพื่อไม่ให้ขาดแคลนวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต

5. การศึกษาระดับศักยภาพ ปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหารของสตรีและเยาวชนในจังหวัดปัตตานีและยะลา มีดังนี้

5.1 ศักยภาพการประกอบอาชีพ ประกอบด้วย **ด้านปัจจัยป้อน** อยู่ในระดับปานกลาง และจังหวัดยะลาอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีในการผลิต การบรรจุผลิตภัณฑ์สมุนไพร **ด้านกระบวนการผลิต** อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนจังหวัดยะลาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความทันสมัยของเครื่องมือและอุปกรณ์เพื่อผลิตสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร **ด้านการตลาด** อยู่ในระดับปานกลาง และจังหวัดยะลาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การบรรจุผลิตภัณฑ์ การกำหนดราคา การประชาสัมพันธ์ การจัดหาตลาด รวมทั้งการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า **ด้านผลผลิต** จังหวัดปัตตานีอยู่ในระดับ

น้อย และจังหวัดปัตตานีอยู่ในระดับมาก ขึ้นอยู่กับความแตกต่างของวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการผลิต ได้แก่ รูปแบบการผลิตและมาตรฐานของผลผลิตมีปริมาณที่ไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้บริโภค **ด้านการบริหารจัดการ** จังหวัดปัตตานีอยู่ในระดับน้อย จังหวัดยะลาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิต การใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มปริมาณของผลผลิต การขยายงาน และการได้รับสวัสดิการทางสังคมอยู่ในระดับน้อย

5.2 ปัญหาการประกอบอาชีพ ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหารของสตรีและเยาวชนในจังหวัดปัตตานีและยะลา **ด้านปัจจัยป้อน** อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ศักยภาพ ความสามารถของผู้ผลิต ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญหรือชำนาญการพิเศษเป็นที่ปรึกษา งบประมาณเพื่อใช้ในการผลิต เครื่องมือ เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่จัดทำสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร รวมทั้งการบรรจุผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน **ด้านกระบวนการผลิต** อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดการวัตถุดิบ ขั้นตอนการผลิตต้องใช้ระยะเวลา ความทันสมัยของเครื่องมือและอุปกรณ์ **ด้านการตลาด** อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดหาตลาดรองรับผลผลิตที่แน่นอน การบรรจุผลิตภัณฑ์ การประชาสัมพันธ์ให้เข้าใจประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ **ด้านผลผลิต** อยู่ในระดับมาก ได้แก่ มาตรฐานของผลผลิตและคุณภาพของผลผลิต การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ ปริมาณการผลิตที่ยังไม่เพียงพอกับความต้องการของตลาด **ด้านการบริหารจัดการ** อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดอบรมให้ความรู้แก่สมาชิก การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง และการจัดสรรผลประโยชน์ตอบแทน

5.3 ความต้องการความช่วยเหลือในการประกอบอาชีพประเภทกลุ่มสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหารใน**ด้านปัจจัยป้อน** อยู่ในระดับมาก ได้แก่ งบประมาณเพื่อการลงทุน แรงงาน เครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต **ด้านกระบวนการผลิต** อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดหาวัตถุดิบ การจัดการของเสียเมื่อหมดอายุการบริโภค และระยะเวลาในการผลิต **ด้านการตลาด** อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความรู้ในการจัดการตลาด การหาลูกค้าใหม่ ๆ เพื่อขยายการตลาดเพิ่มขึ้น และการจัดหาตลาดที่รองรับแน่นอน **ด้านผลผลิต** อยู่ในระดับมาก ได้แก่ มาตรฐานของผลผลิตที่ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานของรัฐ การสนับสนุนการประกอบอาชีพจากหน่วยงานของรัฐ **ด้านการบริหารจัดการ** อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดการอบรมให้ความรู้เพิ่มพูนทักษะในการผลิต และการจัดสรรผลประโยชน์ตอบแทนให้กับสมาชิก

5.4 แนวทางการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหารของสตรีและเยาวชน มีดังนี้

1) ควรจัดตั้งกลุ่มหรือชมรมที่ชัดเจนเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และดำเนินการให้มีการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์จากหน่วยงานที่รับผิดชอบ

- 2) ควรมีผู้ชำนาญหรือเชี่ยวชาญพิเศษจากหน่วยงานของรัฐเป็นที่ปรึกษาจacobรมให้ความรู้กับสมาชิกอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นความปลอดภัย และคุณภาพของผลิตภัณฑ์
- 3) ควรสนับสนุนงบประมาณและอุปกรณ์การผลิตที่ทันสมัย ให้กลุ่มหรือชมรมได้พัฒนาคุณภาพผลผลิต มีปริมาณตามความต้องการของผู้บริโภค
- 4) ควรจัดให้มีแผนดำเนินงานธุรกิจ แผนการตลาด เพื่อแก้ปัญหาการจัดการวัตถุดิบ และการจัดการของเสียที่หมคอายุการบริโภค
- 5) ควรจัดหาตลาดที่รองรับผลผลิตที่แน่นอนและขยายการตลาดเพิ่มขึ้น
- 6) ควรมีการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย

6. การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลด้านการประกอบอาชีพของกลุ่มสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ หลังจากสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันโดยการพัฒนาเครือข่าย และสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาการประกอบอาชีพ ผู้วิจัยสรุปผลดำเนินการตามลำดับดังนี้

6.1 การสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันโดยการพัฒนาเครือข่ายการประกอบอาชีพของกลุ่มสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผู้วิจัยได้จัดอบรมเข้มกลุ่มสตรีและเยาวชนขึ้นในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส จังหวัดละ 2 วัน เพื่อให้ได้รับความรู้ พัฒนาทักษะด้านการวางแผน การจัดการระบบการตลาด การบัญชีและการเงิน รวมทั้งการพัฒนาผลผลิต ได้จัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้กลุ่มได้ประชุมกลุ่มของตนเอง สร้างแผนธุรกิจร่วมกัน

ผลจากการทำกิจกรรมกลุ่มทำให้สมาชิกได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันภายในจังหวัด มีการอภิปรายในประเด็นการวางแผนธุรกิจ ปัญหาและความต้องการพัฒนาศักยภาพ และการสร้างเครือข่ายร่วมกัน สร้างผลผลิตร่วมกัน จึงเป็นแนวทางไปสู่การสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพแต่ละประเภท ผลการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยการพัฒนาเครือข่ายอาชีพ มีความพึงพอใจในระดับมากคือทำให้มีการเรียนรู้ร่วมกัน มีความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ที่จะพัฒนาต่อไปในอนาคต และได้นำเสนอผลการจัดกิจกรรมต่อที่ประชุม ซึ่งทำให้เกิดผู้นำกลุ่มอาชีพที่มีประสิทธิภาพของจังหวัด

6.2 การสังเคราะห์รูปแบบในการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยอาศัยข้อมูลพื้นฐานและสภาพการประกอบอาชีพ ระดับศักยภาพ ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือ รวมทั้งแนวทางการพัฒนาศักยภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้

สังเคราะห์เป็นรูปแบบโดยใช้กรอบความคิดของการจัดเชิงระบบ (System Approach) คือปัจจัยป้อน กระบวนการ และผลผลิต มีรายละเอียดสรุปดังนี้

6.2.1 ปัจจัยป้อน เป็นปัจจัยสำคัญเบื้องต้นในการประกอบอาชีพ ได้แก่ ศักยภาพของฝีมือแรงงานของสตรีและเยาวชน เช่น ความรู้ ทักษะ และเจตคติ และทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น วัตถุดิบ เครื่องมือเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ งบประมาณเพื่อการลงทุน รวมทั้งทุนทางสังคม เช่น วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี รวมทั้งเป็นวิถีชีวิตชุมชน ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้เป็นปัจจัยทำให้เกิดกลุ่มอาชีพประเภทต่าง ๆ ขึ้นในระดับครอบครัว หมู่บ้าน และตำบล

6.2.2 กระบวนการผลิต ประกอบด้วยการบริหารจัดการ เช่น กระบวนการวางแผน ธุรกิจ การจัดการทรัพยากรบุคคล งบประมาณ การตลาด การสนับสนุนจากองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐ ที่เป็นกลไกให้มีการผลิตสินค้าเพื่อเป็นเครื่องอุปโภคและบริโภคตามความต้องการของชีวิตครอบครัวและสังคม ส่งเสริมการพัฒนาการเรียนรู้ของกลุ่มอาชีพ สร้างเครือข่ายการประกอบอาชีพร่วมกัน เป็นต้น จัดให้มีกระบวนการติดตามประเมินผล เพื่อทราบความก้าวหน้า และกระบวนการปรับปรุงพัฒนาเพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน โดยเรียกชื่อย่อกระบวนการคือ PMCA P-Planning M-Management C-Controlling A-Acting

6.2.3 ผลผลิต เป็นผลที่เกิดจากปัจจัยป้อนนำเข้าสู่กระบวนการผลิต ประกอบด้วยปริมาณและคุณภาพ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันทั้งความต้องการในการบริโภค (Demand) และความสามารถในการผลิต (Supply) ผลผลิตมีมาตรฐาน ได้รับการรับรองคุณภาพจากหน่วยงานของรัฐ ถูกค้ำมีความพึงพอใจในผลผลิต มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีรูปแบบหลากหลายขึ้น นำผลไปสู่การสร้างรายได้ให้แก่ชีวิตและครอบครัวส่งผลต่อการสร้างความมั่นคงทางสังคม ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนทั้งในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

6.3 ผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนากลุ่มอาชีพสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการประชุมอบรมการพัฒนาศักยภาพการผลิต การจัดทำแผนการตลาด แผนธุรกิจและแผนการเงิน ปรากฏผลดังนี้

1) ทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมอบรมได้รับความรู้ พัฒนาทักษะ รู้จักการคิด การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับมาก

2) ทำให้มีความมั่นใจในการประกอบอาชีพ มุ่งมั่นที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก

3) ทำให้เพิ่มการผลิต สร้างมาตรฐานของผลผลิต และสามารถจัดการผลผลิต

ดีขึ้น สามารถจัดหาบุคลากรที่มีทักษะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่มอยู่ในระดับมาก

4) ทำให้สามารถกำหนดราคามูลค่าของผลิตภัณฑ์ และสามารถสร้างความพึง

พอใจให้กับลูกค้าอยู่ในระดับมาก

6.4 ความพึงพอใจของสตรีและเยาวชนที่ประกอบอาชีพทั้งสี่กลุ่มในสามจังหวัด

ชายแดนภาคใต้ ปรากฏว่าสตรีและเยาวชนที่เข้าร่วม โครงการพัฒนาศักยภาพมีความพึงพอใจในการจัดฝึกอบรม ทำกิจกรรมกลุ่มอยู่ในระดับมาก พึงพอใจในการให้คำปรึกษาของวิทยากรและมีความเห็นว่าเหมาะสมกับระยะเวลา มีการจัดตั้งอำนวยความสะดวกในการจัดอบรมอยู่ในระดับมาก สมาชิกทุกคนเห็นความสำคัญของการจัดฝึกอบรมและสามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพอยู่ในระดับมาก

การอภิปรายผล

ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์และข้อสรุปตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสภาพการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีจำนวน 6 ประเภท ได้แก่ ประเภทอาหารและเครื่องคั้น จำนวน 92 กลุ่ม ประเภทเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย จำนวน 136 กลุ่ม ประเภทสิ่งประดิษฐ์และของใช้ จำนวน 58 ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร จำนวน 8 กลุ่ม และผู้วิจัยได้จัดประเภทที่มีความคล้ายคลึงกันและจำนวนน้อยเป็น 4 ประเภทโดยรวมประเภทอาหารและเครื่องคั้น ประเภทสิ่งประดิษฐ์และของใช้ ซึ่งแสดงถึงการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนที่เมืองประกอบทางสังคม วัฒนธรรม และภูมินิเวศ โดยที่ส่วนใหญ่สตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นชาวไทยมุสลิมร้อยละ 90 ของประชากรนับถือศาสนาอิสลาม เป็นครอบครัวขยายมีประชากรมาก ไม่มีการคุมกำเนิด ผู้ชายมีภรรยาได้มากกว่าหนึ่งคน ผู้หญิงหรือสตรีต้องทำงานเลี้ยงครอบครัว แต่ต้องปฏิบัติอยู่ในกรอบของจารีตประเพณีตามหลักศาสนา ซึ่งมีผลทำให้พบว่าการประกอบอาชีพส่วนใหญ่ ได้แก่ ประเภทเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย โดยเฉพาะในจังหวัดนราธิวาส ปัตตานี และยะลา มีผลิตภัณฑ์มากที่สุด ได้แก่ การจัดทำผ้าคลุมศีรษะของสตรี หมวกกะปิเยาะห์ของผู้ชาย เสื้อชุด และผ้าละหมาดเป็นต้น สำหรับประเภทอาหารและเครื่องคั้นมีมากในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ผลิตภัณฑ์ที่มีมากที่สุด ได้แก่ ข้าวเกรียบปลา-กุ้ง บูด ผลไม้กวน ปลาเค็ม ส่วนประเภทสิ่งประดิษฐ์และของใช้มีมากในจังหวัดนราธิวาส ยะลา และปัตตานี ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ การใช้วัสดุหรือวัสดุคืบที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น หวาย ไม้ไผ่ กะลามะพร้าว กระจูด คล้า ย่านลิเภา ไบข่างพารา ซึ่งสามารถจัดหา

มาได้โดยอาศัยทักษะฝีมือประณีตเป็นของใช้หรือของประดับตกแต่งได้ นอกจากนี้ยังมีประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร ซึ่งมีกลุ่มอาชีพจำนวนน้อย ผลิตภัณฑ์ที่จัดทำ ได้แก่ การใช้วัสดุในท้องถิ่นจัดทำครีมนวด น้ยาทำความสะอาด และใช้สมุนไพรเพื่อรักษาสุขภาพ

สาเหตุการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนเหล่านี้เป็นอาชีพเสริมเป็นส่วนใหญ่ ส่วนอาชีพหลัก ได้แก่ กรีดยางพารา ทำสวนหรือทำนา ทำประมงและค้าขาย จึงใช้เวลาว่างประกอบอาชีพเสริม แต่บางกลุ่มจัดเป็นอาชีพหลัก จึงพัฒนาศึกษาตามความถนัดของตนเอง ซึ่งไม่ได้ศึกษาเรียนรู้มาโดยตรง อาศัยความชำนาญที่สั่งสมมาใช้ในการประกอบอาชีพ หรือการถ่ายทอดมาจากพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย นอกจากนี้สภาพภูมินิเวศเป็นสาเหตุหนึ่งทำให้การประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนมีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะ คือ จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ฝั่งทะเลติดกับอ่าวไทย สามารถประกอบอาชีพเกี่ยวกับประมง สัตว์น้ำ สวนมะพร้าว ส่วนฝั่งที่เป็นภูเขาจะประกอบอาชีพเกี่ยวกับการทำสวนยางพารา สวนผลไม้ ทำไร่-ทำนา ซึ่งทั้งสองฝั่งมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ นอกจากนี้ชายแดนประเทศไทย จังหวัดยะลาและนราธิวาสอยู่ติดกับประเทศมาเลเซีย ประชาชนมีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน ทำให้การบริโภคและการดำรงชีวิตคล้ายคลึงกัน ทำให้มีการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าบริเวณชายแดน และมีการไปมาหาสู่กันตลอดเวลา

สภาพการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดจึงขึ้นอยู่กับสภาพภูมินิเวศที่แตกต่างกัน วัฒนธรรมของชุมชนและศึกษาศักยภาพด้านอุปทานของการผลิตและวัตถุดิบในท้องถิ่น รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดความรู้มาจากปู่ย่าตายาย ซึ่ง วรรณิการ์ ไชยลังกา (2542) ที่ศึกษาการสร้างเครือข่ายการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปพัฒนาเยาวชน พบว่า โครงการประสบความสำเร็จในการดำเนินงานเป็นอย่างดีโดยชุมชนสามารถนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมจัดการเรียนการสอน มีวิธีการทำงานร่วมกัน จึงสามารถสืบทอดคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เยาวชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่แสดงถึงวัฒนธรรมมุสลิม กลุ่มอาชีพเสื้อผ้า อาหารและเครื่องเค็ม เป็นต้น เช่นเดียวกับงานวิจัยของ อัสมา สันติศาสน์วรกุล (2545) ที่พบว่า สตรีมุสลิมบ้านสระมาลา ตำบลคลองมาบอง อำเภอมะนัง จังหวัดปัตตานี ใช้เวลาว่างจากการทำนารับจ้างถักหมวกและเย็บหมวกกะปิเยาะห์เป็นรายได้เสริม ต่อมาได้จัดตั้งกลุ่มอาชีพผ้าคลุมผสมสตรี โดยอาศัยสมาชิกที่มีฝีมือเย็บปักจักร รวมกลุ่มกันฝึกฝนกันเองจนชำนาญ ฝีมือเป็นที่ยอมรับของลูกค้ายากขึ้น

2. จากการศึกษาพบว่าสภาพการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนประเภทอาหารและเครื่องเค็มอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านปัจจัยป้อน ด้านการตลาด และด้านผลผลิต ส่วนด้านกระบวนการผลิตและด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากสตรีและเยาวชนที่

ประกอบอาชีพยังเห็นว่าเป็นอาชีพรอง ซึ่งเป็นการจัดหาวัตถุดิบหรือทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น และใช้ความรู้ที่เคยมีประสบการณ์และถ่ายทอดกันมาไม่ได้ใช้ความรู้ในระดับสูง เช่น การทำข้าวเหนียวปลา-กุ้ง การทำขนม การทำผลไม้กวน เป็นต้น ดังนั้นจากการศึกษาพบว่ามีปัญหาในด้านเทคโนโลยีการผลิต งบประมาณในการลงทุน และการพัฒนาความรู้ความสามารถในการพัฒนารูปแบบหรือการแปรรูปอาหาร การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เพื่อให้มีคุณภาพมาตรฐานที่หน่วยงานหรือรัฐยอมรับ มีองค์การอาหารหรือสาธารณสุขรับรองผลิตภัณฑ์ จึงทำให้ผลการวิจัยพบว่าสตรีและเยาวชนกลุ่มประเภทอาหารและเครื่องดื่มมีความต้องการปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวอยู่ในระดับมาก รวมทั้งผลประโยชน์ตอบแทนคือสวัสดิการเกี่ยวกับการจัดระบบประกันสังคมให้แก่สมาชิกเพื่อช่วยเหลือยามเจ็บไข้หรือต้องรักษาพยาบาล อย่างไรก็ตามกลุ่มอาหารยังผลิตสินค้าไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้บริโภค ทั้งนี้เนื่องจากยังไม่มีเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาช่วยการผลิตผู้ผลิตยังคงใช้กรรมวิธีหรือกระบวนการผลิตแบบดั้งเดิม จึงได้ผลิตภัณฑ์ปริมาณน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด เช่น การแปรรูปอาหารผลไม้ตามฤดูกาล การใช้ทรัพยากรและวัตถุดิบในท้องถิ่น ดังนั้นจึงต้องให้ความสำคัญกับชุมชน เพราะทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนเป็นปัจจัยพื้นฐานทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม การใช้ภูมิปัญญาของชุมชนยังมีความจำเป็นเพื่อให้สามารถพัฒนาฝีมือแรงงานส่งผลต่อคุณภาพและปริมาณของการผลิต เช่น การทำปลาแห้งก็ต้องมีการส่งเสริมการเลี้ยงปลา การพัฒนาพันธุ์ปลา และการทำผลิตภัณฑ์จากส้มแขก เช่น ส้มแขกแช่อิ่ม น้ำส้มแขก ส้มแขกกวน จัดทำเป็นสมุนไพรลดความอ้วน หรือตากแห้งใช้ทำแกงส้ม เป็นต้น ก็ยังจำเป็นต้องมีการส่งเสริมการปลูกการขยายพันธุ์ส้มแขก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวินัย วีระวัฒนานนท์ (2546 : 142-143) การใช้ภูมิปัญญาและทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การทอเสื่อกก การปลูกบอนสี การเลี้ยงปลา เป็นต้น ต้องดำเนินการ โดยมีแผนพัฒนาชุมชน จัดทำโครงการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วในชุมชนให้มีประโยชน์ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและการศึกษา การได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีความจำเป็น เพื่อให้ประชาชนได้กู้ยืมไปลงทุน และจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่อไป เช่นเดียวกับ บุญเสริม เสนอนันดา (2546 : 469) ได้เสนอแนะปัจจัยที่ส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้ โดยเห็นว่าโรงเรียนควรส่งเสริมแนวคิดของภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดกิจกรรมยกย่องให้เกียรติภูมิปัญญาท้องถิ่น อนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นทุกสาขา โดยให้เป็นที่ปรึกษาของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ได้ พัฒนาเครือข่ายระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยกัน ร่วมมือกันกับบุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพในการประกอบอาชีพ

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารและเครื่องดื่มยังมีความต้องการเพื่อพัฒนาทักษะการผลิตตอบสนองผู้บริโภค ซึ่งไม่เพียงแต่ผลิตให้ถูกปากผู้บริโภคเท่านั้น เช่น การจัดทำกล้วยฉาบ กล้วยตากแห้ง ควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ เช่น การออกแบบภาชนะบรรจุให้เห็นว่าสะอาด

ปลอดภัย และมีภาพลักษณ์ที่ดี เป็นต้น ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ วิวัฒน์ หวังเจริญ และคณะ (2548 : 25) พบว่า ผู้บริโภคกลุ่มอายุ 12-22 ปี เป็นกลุ่มผู้บริโภคให้ความสำคัญกับกลิ่นของผลิตภัณฑ์มากกว่าผู้บริโภคที่มีอายุมากกว่า ดังนั้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารควรเน้นในด้านการแต่งกลิ่นรสผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย แปลกใหม่ และน่าสนใจ เช่น กลิ่นชบาอบเนย อาจเพิ่มคุณค่าและกลิ่นรสชวนบริโภค และมีภาชนะบรรจุสะอาด นำรับประทาน ซึ่งทำให้เพิ่มคุณค่าของผลผลิต และขยายการตลาดมากยิ่งขึ้น

3. จากการศึกษาพบว่าศักยภาพการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนประเภทเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย มีการผลิตอยู่ในระดับมาก มีกลุ่มแรงงานจำนวนมากสามารถผลิตให้เพียงพอับความต้องการของตลาดได้ เสื้อผ้าที่ผลิตมากคือผ้าคลุมศีรษะและหมวกกะปิเยาะห์ ซึ่งใช้เฉพาะในกลุ่มชาวไทยมุสลิมเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นคือสตรีและเยาวชนทุกคนต้องคลุมศีรษะ ผู้ชายต้องสวมหมวกกะปิเยาะห์ และต้องแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลผลิตมีคุณภาพตามที่ผู้บริโภคต้องการ อย่างไรก็ตามการประกอบอาชีพผลิตเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายมีความเหมาะสมกับพื้นที่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้คือ ผู้หญิงต้องอยู่กับบ้าน ไม่นิยมออกไปทำงานนอกบ้าน เพราะต้องรับผิดชอบครอบครัว ดูแลลูก ๆ และสามีจึงต้องทำงาน โดยเฉพาะการตัดเย็บเสื้อผ้าเพื่อใช้เองและเป็นอุตสาหกรรมครัวเรือน ไม่ต้องสร้างโรงงานใหญ่โตมากเพียงใช้พื้นที่ในบ้านของตนเอง การจัดหาวัตถุดิบก็จัดหาได้ง่ายเพราะเป็นผ้าทอสำเร็จรูปแล้ว แต่ผู้ผลิตต้องใช้งบประมาณการลงทุนซื้อเครื่องจักร และผ้าพื้นที่เลือกได้ตามความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจแบบพอเพียงคือพอมีพอกิน-อยู่ดีกินดี-มีงีมี่ศรีสุข (กรมพัฒนาชุมชน, 2544 : 60-66) ซึ่งกล่าวถึงการประกอบอาชีพในระยะที่หนึ่ง ทำให้เกิดความพอเพียงเพื่อบริโภค เมื่อมีความพอเพียงแล้วจึงพัฒนาไปสู่ระยะที่สองการผลิตในรูปแบบของการรวมกลุ่มหรือการจัดตั้งกลุ่มหรือสหกรณ์ร่วมแรงในการผลิต การจัดการตลาด การจัดสวัสดิการ จัดอบรมพัฒนาความรู้ทักษะเพิ่มขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน เมื่อทำได้ผลแล้วจึงพัฒนาไปสู่ระยะที่สามคือติดต่อยุติธรรมกับแหล่งเงินทุน เช่น ธนาคารหรือหน่วยงานของรัฐ จัดการการตลาดและบริหารในรูปแบบสหกรณ์ สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต จัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้แก่สมาชิก สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและท้องถิ่น มีความเป็นอยู่ที่ดี-มีงีมี่ศรีสุข และดำเนินงานเป็นธุรกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งนายแพทย์ประเวศ วะสี (อ้างถึงในกรมพัฒนาชุมชน, 2544 : 65) ได้กล่าวถึงยุทธศาสตร์เพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและศีลธรรมว่า เศรษฐกิจพื้นฐาน เศรษฐกิจพอเพียง และเศรษฐกิจชุมชนเป็นเรื่องเดียวกัน ไม่เพียงแต่เป็นเรื่อง

เศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว แต่เป็นเรื่องของสังคม วัฒนธรรม ประชาธิปไตย สิ่งแวดล้อม การศึกษา จิตใจ ศีลธรรม และสุขภาพอนามัย พร้อมกันไปด้วย

นอกจากนี้ จากการศึกษาพบว่าปัญหาส่วนใหญ่อยู่ที่งบประมาณหรือเงินลงทุนเพื่อซื้อ เครื่องจักรและอุปกรณ์ในการผลิต และการขยายตลาดเพื่อรองรับผลผลิตที่แน่นอน และยังมีความ ต้องการผู้ให้คำปรึกษาในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ และให้การอบรมความรู้และทักษะเพิ่มขึ้น จึงเป็นแนวทางพัฒนาศักยภาพสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งหน่วยงานของรัฐ เช่น อุตสาหกรรมจังหวัด พาณิชย์จังหวัด แรงงานจังหวัด และพัฒนาการจังหวัดสามารถให้ความ ช่วยเหลือ ในการพัฒนาฝีมือแรงงานดังกล่าว สอดคล้องกับคำกล่าวของ รังสิต พิริยะรังสรรค์ (อ้างถึงในกรมพัฒนาชุมชน, 2544 : 66) ซึ่งให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชนว่ารัฐบาลมี นโยบายให้ภาคราชการดำเนินการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนกับชาวบ้านเพื่อให้เกิดรายได้เสริมจะทำให้ สามารถพึ่งตนเองได้ เป็นวิถีชีวิต การดำรงชีพ ภูมิปัญญาของชาวบ้านและวิถีการผลิต ซึ่งช่วยให้ ชาวบ้านและครอบครัวได้รับประโยชน์สูงสุด

ดังนั้น กลุ่มอาชีพประเภทเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย จึงเป็นกลุ่มตัวอย่างที่สามารถรวมพลัง การผลิต และจัดทำเป็นระบบเครือข่ายในแต่ละพื้นที่หรือกลุ่มอาชีพในจังหวัด สอดคล้องกับ การพัฒนา OTOP (One Tambol One Product) ของรัฐบาลที่พยายามให้ชุมชนมีผลิตภัณฑ์เป็นของ ตนเอง สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ

4. จากผลการศึกษาพบว่าศักยภาพการประกอบอาชีพประเภทสิ่งประดิษฐ์และของใช้อยู่ใน ระดับปานกลาง ผลผลิตอยู่ในระดับมาก แต่มีปัญหาเรื่องการตลาด การขนส่ง และการ ประชาสัมพันธ์ จึงมีความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐคืองบประมาณเพื่อลงทุนซื้อเครื่องมือ เครื่องจักร และต้องการมีอาคาร โรงเรือนผลิตเป็นอุตสาหกรรมโดยเฉพาะ รวมทั้งการจัดหาตลาด รองรับผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากผลิตภัณฑ์ที่เป็นสิ่งประดิษฐ์และของใช้เป็นงานที่ต้องอาศัย ความชำนาญทางทักษะ งานสร้างสรรค์ วัสดุในท้องถิ่น เช่น ย่านลิเภา กระจูด ใบลาน กะลามะพร้าว ไม้ไผ่ ไม้หวาย เป็นต้น จึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมการปลูกพืชทดแทนด้วย เช่นเดียวกัน เพื่อป้องกันการขาดแคลนวัตถุดิบ อย่างไรก็ตามกลุ่มนี้มีไม่มากนัก เพราะต้องอาศัยภูมิ ปัญญาชาวบ้านเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ เช่นการทำเรือกอยและจำลอง ต้องอาศัยฝีมือสร้างทักษะความ ชำนาญด้านศิลปะประดิษฐ์จนผลิตภัณฑ์เป็นที่พึงพอใจแก่ลูกค้า ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการผลิต อาศัยความสวยงาม ความประณีต เป็นต้น

ปัญหาของกลุ่มอาชีพประเภทสิ่งประดิษฐ์และของใช้คืออาคารสถานที่หรือโรงงาน เครื่องมือหรือเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิต และงบประมาณที่ใช้ในการลงทุน การจัดหาวัตถุดิบให้เพียงพอและต้องใช้ระยะเวลาในการผลิต จึงต้องการความช่วยเหลืออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากการผลิตสิ่งประดิษฐ์โดยใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นต้องมีพื้นที่เฉพาะ มีสถานที่เพียงพอในการจัดเก็บวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ ดังนั้นแนวทางการพัฒนาจึงต้องสนับสนุนให้มีศูนย์การผลิตและจำหน่ายด้วยอย่างศูนย์ศิลปาชีพของสมเด็จพระบรมราชินีที่จัดเป็นศูนย์ตัวอย่างในจังหวัดปัตตานีและนราธิวาส โดยช่วยเหลือผู้มีทักษะฝีมือสามารถทำงานประกอบอาชีพสิ่งประดิษฐ์และของใช้จากวัสดุในท้องถิ่น เช่น กระจ่างจานด้วยย่านลิเภา การจัดทำเสื่อหรือสิ่งประดิษฐ์จากกระจูด การจัดทำของที่ระลึกจากวัสดุท้องถิ่น

ดังนั้นกลุ่มอาชีพประเภทสิ่งประดิษฐ์และของใช้จึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา ซึ่งเป็นความต้องการฝีมือที่อยู่ในระดับสูง และคาดหวังเพื่อการส่งออก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคณะวิทยาการจัดการ (2536) ที่พบว่าผลิตภัณฑ์ที่จัดอยู่ในระดับศักยภาพสูง ได้แก่ เฟอร์นิเจอร์จากไม้ยางพารา งามือยาง ผลิตภัณฑ์เซรามิกส์ ปลายค้ำแข็ง เนื้อปูเทียม ดอกไม้ประดิษฐ์จากใบยางพารา เมล็ดมะม่วงหิมพานต์ เป็นต้น ซึ่งสิ่งประดิษฐ์เหล่านี้ต้องจัดหาตลาดเพื่อการส่งออกด้วย ในขณะที่เขวากันจำเป็นต้องพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการผลิตให้มีคุณภาพอีกด้วย จึงจำเป็นต้องลงทุนสูงและได้รับการช่วยเหลือจากภาครัฐ ดังเช่นสำนักพัฒนาอุตสาหกรรม (ม.ป.ป.) ศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของกลุ่มผู้ผลิต เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คือสมาชิกกลุ่มต้องมีบทบาทครบวงจรคือทั้งเป็นผู้ผลิตและเป็นผู้จัดหาตลาด จึงสามารถพัฒนาเป็นเจ้าของกิจการได้ ซึ่งจะทำให้การประกอบอาชีพมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

5. จากผลการศึกษาที่พบว่าศักยภาพการประกอบอาชีพประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร อยู่ในระดับปานกลาง และมีปัญหาด้านความรู้การใช้เทคโนโลยี การบรรจุผลิตภัณฑ์สมุนไพร รวมทั้งการตลาดเพื่อจำหน่าย จึงทำให้กลุ่มสตรีและเยาวชนที่ประกอบอาชีพเหล่านี้มีความต้องการพัฒนาความรู้ทักษะในการผลิต ทั้งนี้เนื่องจากการผลิตประเภทสมุนไพร เช่น น้ำยาซักผ้า ถ้างาน น้ำยาทำความสะอาดเครื่องอุปโภคต่าง ๆ หรือการทำยาสมุนไพรทาภายนอกร่างกาย ซึ่งไม่ใช่อาหารต้องได้รับการยอมรับจากผู้บริโภค และมั่นใจว่ามีความปลอดภัยไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรือชีวิตจึงจะสามารถใช้ได้ ทำให้การประกอบอาชีพประเภทนี้มีจำนวนน้อย อย่างไรก็ตามกลุ่มประเภทสมุนไพรก็ยังมีความสามารถในการพัฒนาตนเอง เช่น การจัดทำสบู่สมุนไพร โดยใช้วัสดุท้องถิ่น ได้แก่ เปลือกมังคุด ส้มโอ ตะไคร้ ขมิ้นทำเครื่องสำอาง มะกรูด ว่างหางจรเข้ทำยาสระผม เป็นต้น จึงต้องมีผู้ชำนาญคอยให้คำปรึกษาและควบคุมคุณภาพของผลผลิต นอกจากนี้ยังต้องจัดหาตลาด

รองรับผลิตภัณฑ์ มีการประชาสัมพันธ์ให้รู้จักและบริโภคมากขึ้น ดังคำกล่าวของโสภณ สุภาพงษ์ (อ้างถึงในกรมพัฒนาชุมชน, 2544 : 65) ซึ่งให้ความเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชนที่ตนเองว่ารัฐควรส่งเสริมให้องค์กรหรือกลุ่มอาชีพในท้องถิ่นทำงานพหุภาคีกับองค์กรเอกชนให้สามารถขยายงานรองรับการว่างงาน ขจัดปัญหาอุปสรรคทางการตลาด ระเบียบกฎเกณฑ์ ที่ไม่เอื้อต่อการทำงานของประชาชน และให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่ตนเอง เช่นเดียวกับไพโรจน์ พรหมสาส์น (อ้างถึงใน กรมพัฒนาชุมชน, 2544 : 65) ซึ่งได้กล่าวสนับสนุนเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชนคือต้องการให้ครอบครัวมีกิจกรรม โครงการแล้วรวมตัวเป็นกลุ่มการผลิต เป็นชมรม เครือข่ายกลุ่มต่าง ๆ และสุดท้ายเป็นรูปธุรกิจชุมชน เช่น กิจกรรมเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์ โรงงานผลิตน้ำดื่มสะอาด โรงงานสีข้าวบรรจุถุงจำหน่าย โรงงานแปรรูปน้ำผลไม้ ศูนย์สาธิต การตลาดและเครือข่าย ซึ่งองค์กรเหล่านี้ได้เรียนรู้ด้านการจัดการ ก่อให้เกิดรายได้ ศิลธรรม ความสามัคคีในกลุ่มสมาชิก

ผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับ ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์ (2545 : 48) ศึกษาศักยภาพของผู้ประกอบการในด้านการตลาด การผลิต การจัดการ การเงินและการบัญชีของกลุ่มบ้านสมุนไพรมีริ้ว พบว่าศักยภาพในการประกอบธุรกิจเนื่องจาก 1) ผลิตสินค้าโดยใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น 2) ยึดแนวคิดด้านการตลาดเพื่อมุ่งสนองความพึงพอใจของลูกค้า 3) ผลิตสินค้าตามหลักการหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล 4) ใช้เงินลงทุนจากเงินออมทรัพย์หรือเงินกู้ยืมจากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านมีริ้ว ลูกค้านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง กลยุทธ์หลักที่ควรดำเนินการคือ การประชาสัมพันธ์ให้ลูกค้ากลุ่มเป้าหมายรับรู้และเข้าใจสรรพคุณและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของผลิตภัณฑ์ ดังนั้นกลุ่มสมุนไพรมีริ้วจำเป็นต้องมีการจัดการตลาดโดยเสริมปัจจัยต่าง ๆ เช่น การใช้สินค้าตัวอย่างให้ทดลองใช้ การโฆษณาทางวิทยุ การลดราคาแจกแถม การบรรยายสรรพคุณของสินค้า เป็นต้น ซึ่งจะช่วยเพิ่มศักยภาพการผลิตและการจำหน่ายได้มากยิ่งขึ้น

6. ผลการวิจัยพบว่าการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของกลุ่มสตรีและเยาวชน เป็นผลทำให้สมาชิกได้เปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันภายในหมู่บ้าน ตำบล และจังหวัดของตนเอง ทำให้เกิดเครือข่ายการประกอบอาชีพทั้งภายในจังหวัดและต่างจังหวัด เครือข่ายที่มีในจังหวัดปัตตานีมีจำนวน 93 กลุ่ม จังหวัดยะลาจำนวน 97 กลุ่ม และจังหวัดนราธิวาส 101 กลุ่ม เมื่อจำแนกเป็นประเภทอาชีพทั้งสามจังหวัด ได้แก่ ประเภทอาหารและเครื่องคั้น จำนวน 91 กลุ่ม ประเภทเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย จำนวน 136 กลุ่ม ประเภทสิ่งประดิษฐ์และของใช้จำนวน 58 กลุ่ม และประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร จำนวน 6 กลุ่ม จากการสัมมนาทำให้มีการอภิปรายในประเด็นของ

การจัดทำแผนธุรกิจ ปัญหาความต้องการ ในการพัฒนาศักยภาพ และการสร้างเครือข่าย ร่วมกัน สร้างผลิตภัณฑ์ร่วมกัน มีการพัฒนาคุณภาพผลผลิต ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และยูเอ็นซีที (2544 : 131) พบว่าการขยายโอกาสการ ประกอบอาชีพอย่างยั่งยืน ทำให้มีเครือข่ายด้านการตลาดและด้านการเรียนรู้ของกลุ่มต่าง ๆ ที่ ดำเนินกิจกรรม เพื่อให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และมีตลาดสำหรับการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้น ของกลุ่ม รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนสินค้าและวัตถุดิบระหว่างกลุ่มเครือข่ายทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ ดังนั้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันทำให้ศักยภาพของกลุ่มสตรีและเยาวชนในสามจังหวัด ชายแดนภาคใต้มีความเข้มแข็งมากขึ้น มีการช่วยเหลือกัน ทำให้มีรายได้ของครอบครัวและกลุ่ม อาชีพเพิ่มขึ้น จัดสหกรณ์การผลิตและการจำหน่าย มีกองทุนสนับสนุนจากรัฐบาล เป็นการพัฒนา อาชีพอย่างยั่งยืน เช่นเดียวกับ กรณีการ ไซลิ่งกา (2542) พบว่าการขยายผลด้วยการสร้างเครือข่าย การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ไปพัฒนาเยาวชนในจังหวัดพะเยาทำให้ได้รับผลสำเร็จจากการดำเนินงาน เป็นอย่างดี ซึ่งถือว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการประกอบอาชีพสามารถที่จะเป็นสื่อกลาง หรือนำไปสู่ การขยายผลให้เหมาะสมกับสภาพของปัจจัยในแต่ละชุมชน และสามารถถ่ายทอดบทเรียน ประสบการณ์ เป็นการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มอาชีพ โดยการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน มีการ วางแผนร่วมกัน และสามารถขยายฐานการผลิตและการจำหน่าย รวมทั้งจัดสรรวัตถุดิบโดยอาศัย การพึ่งพา และงานวิจัยนี้สอดคล้องกับ อัสมา สันติศาสน์วรกุล (2545) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับ แนวทางการหาตลาด เพื่อสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพผ้าคลุมหมมสตรีมุสลิมจังหวัดปัตตานี ต้องอาศัยการสร้างเครือข่ายในการหาผู้ที่มีความชำนาญในการเย็บปักถักร้อยซึ่งมีฝีมือดี ๆ มา ร่วมกันผลิตเป็นการสร้างความชำนาญให้กับบุคคลในท้องถิ่นและขยายกลุ่มอาชีพออกไปยัง ครอบครัวหรือชุมชนอื่น

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่ากลุ่มอาชีพของสตรีและเยาวชนในท้องถิ่นต้องเริ่มต้นจากภูมิปัญญา ชาวบ้านในครอบครัวที่มีความรู้ความสามารถและทักษะ ทำให้เกิดการรวมกลุ่มและนำไปสู่ การจ้างงาน การประกอบอาชีพเป็นกลุ่ม ๆ ขึ้น ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะเป็นการรวมกลุ่มภายใน จังหวัดโดยการขับเคลื่อนของหน่วยงานภาครัฐตามกลุ่มอาชีพที่กล่าวมาทั้ง 4 กลุ่มคือ กลุ่มประเภท อาหารและเครื่องคั้ม กลุ่มเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย กลุ่มสิ่งประดิษฐ์และของใช้ และกลุ่มสมุนไพร ที่ไม่ใช่อาหาร

7. ผลการสังเคราะห์รูปแบบในการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพของสตรีและ เยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วยสามองค์ประกอบคือ ปัจจัยป้อน กระบวนการ ผลิตและผลผลิต สี่กระบวนการคือ กระบวนการวางแผน กระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการ

ติดตามประเมินผล และกระบวนการปรับปรุงพัฒนา สอดคล้องกับการพัฒนาชุมชน โดยยึดคนเป็นศูนย์กลาง คือพัฒนาคนให้มีอาชีพ ครอบครัวยุติธรรม พึ่งตนเองได้ ครอบครัวยุติธรรม สุข สงามหรือชุมชนมีความสุข ซึ่งคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้เน้นการพัฒนาสังคมคุณภาพคือ สังคมที่ประชากรมีอาชีพ มีรายได้ และอยู่อย่างมีความสุข

องค์ประกอบด้านปัจจัยป้อนที่สำคัญคือ ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรเงิน และทรัพยากรเครื่องมือหรืออุปกรณ์ โดยเฉพาะการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพ คนจะต้องได้รับการพัฒนาทักษะ มีการฝึกฝนอบรมจนชำนาญ สามารถพัฒนาเป็นผู้นำ ผู้สอนและถ่ายทอดความรู้แก่ผู้อื่นได้ ดังนั้นผลการวิจัยจึงพบว่าทุกกลุ่มประเภทอาชีพมีความต้องการได้รับการฝึกอบรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้นำกลุ่มและสมาชิกในกลุ่ม ต้องการที่ปรึกษาขอให้คำแนะนำในการประกอบอาชีพ และในขณะเดียวกันต้องการความมั่นคงในการประกอบอาชีพ ต้องการสวัสดิการเช่นการประกันสังคม เมื่อเจ็บไข้ป่วยไม่สามารถทำงานได้ก็ควรมีการจัดสวัสดิการช่วยเหลือ สำหรับองค์ประกอบด้านกระบวนการผลิต ซึ่งประกอบด้วยขั้นการวางแผน ธุรกิจ การปฏิบัติตามแผน การประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนา เป็นกระบวนการบริหารจัดการ รวมทั้งการตลาดและการจำหน่าย เช่นจำเป็นต้องมีศูนย์สินค้าพื้นเมือง มีตลาดรองรับที่แน่นอน มีระบบการขนส่ง การจัดเก็บผลิตภัณฑ์ที่ดี ส่วนองค์ประกอบด้านผลผลิตคือทั้งปริมาณเพียงพอกับความต้องการของตลาดและคุณภาพตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ซึ่งได้รับการรับรองจากองค์กรภาครัฐ ดังนั้นรูปแบบการพัฒนาศักยภาพสตรีและเยาวชนที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ จึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสามองค์ประกอบกับสี่กระบวนการคือ องค์ประกอบด้านปัจจัยป้อน ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต กับสี่กระบวนการคือกระบวนการวางแผน กระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการติดตามประเมินผลและกระบวนการปรับปรุงพัฒนา เช่นเดียวกับการศึกษาวิจัยของสำนักพัฒนาอุตสาหกรรมในครอบครัวและหัตถกรรม (ม.ป.ป.) ซึ่งได้ศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของกลุ่มผู้ผลิตเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทำให้ได้รูปแบบที่แตกต่างกันตามวัตถุประสงค์คือมีรูปแบบเป็นผู้ผลิต โดยทำหน้าที่เป็นผู้ผลิตอย่างเดียว ส่วนอีกรูปแบบทั้งเป็นผู้ผลิตและทำหน้าที่ทางการตลาด และรูปแบบสุดท้ายคือสมาชิกของกลุ่มมีบทบาทครบวงจรในขั้นตอนการจัดหาวัตถุดิบ การพัฒนาผู้ผลิต การจัดการตลาด ซึ่งในรูปแบบอันสุดท้ายดังกล่าวนี้เป็นรูปแบบที่อาศัยระบบครบวงจรคือมีทั้งการผลิตและการจำหน่าย โดยพัฒนาไปสู่การเป็นเจ้าของกิจการ

ดังนั้น การพัฒนารูปแบบไม่ว่ารูปแบบใดก็ตามต้องอาศัยการวิเคราะห์เชิงระบบ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่สังเคราะห์โดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างสามองค์ประกอบกับสี่กระบวนการ

8. จากผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนากลุ่มอาชีพสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้รับความรู้ ทักษะ ทักษะ รู้จักคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบอยู่ในระดับมาก มีความมุ่งมั่นที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ทำให้เพิ่มการผลิตและมีมาตรฐาน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน สามารถกำหนดราคาผลิตภัณฑ์ ถูกค้ำ มีความพึงพอใจมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มอาชีพประเภทต่าง ๆ ได้พัฒนาตนเองและได้พบปะแสดงสินค้าของตนเอง รวมทั้งได้รับการให้คำปรึกษาที่ดีเกี่ยวกับการจัดทำแผนการตลาด แผนธุรกิจ และแผนการเงิน วิธีการกำหนดราคาสินค้า เป็นต้น ในขณะที่สตรีและเยาวชนทั้งสี่กลุ่มมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทุกคนเห็นความสำคัญของการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพในระดับมาก ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เพราะสมาชิกได้ทำกิจกรรมกลุ่ม มีวิทยากรให้คำปรึกษา ได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก อาหาร และที่พัก โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย และทำให้ธุรกิจของตนเองประสบความสำเร็จ เช่นเดียวกับผลการวิจัยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และยูเอ็นเคที UNDP (2544 : 86-87) ศึกษาการประเมินโครงการทอดผ้าไหมและผ้าลายจวนคานี ผลที่เกิดขึ้นทางด้านสังคมคือสมาชิกมีความรักและสามัคคีเพิ่มขึ้น การบริหารกลุ่มมีความเหมาะสม มีการปฏิบัติงานตามระเบียบของกลุ่มดีขึ้น มีการบันทึกจัดทำบัญชีรับจ่าย รวมทั้งแผนการดำเนินงาน ผู้นำกลุ่มมีความรู้และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกดีขึ้น ผลทางด้านการศึกษา สมาชิกได้รับความรู้จากโครงการ สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพ ก่อให้เกิดการบริหารกลุ่ม นอกจากนี้ผลการประเมิน โครงการ OTOP ของคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ (2547 : 4-5) สนับสนุนผลการวิจัยครั้งนี้คือผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นในการพัฒนาการประกอบอาชีพสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้คือทำให้เกิดความสามัคคี ทำให้เกิดความร่วมมือ มีการพบปะสังสรรค์ เกิดการเรียนรู้ มีความเข้าใจกันและกันมากขึ้น สร้างขวัญกำลังใจที่ดี โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่เกิดสถานการณ์ไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสินค้าหัตถกรรมท้องถิ่นมีความสวยงามและมีประโยชน์มาก สร้างรายได้ให้กับประชาชน โดยเฉพาะสร้างรายได้ให้กับกลุ่มสตรีและเยาวชนกลุ่มต่าง ๆ ทำให้มีการปรับปรุงคุณภาพ สามารถเห็นพัฒนาการของสินค้า อีกทั้งเป็นการเผยแพร่ภูมิปัญญาชาวบ้านให้กับเยาวชนรุ่นหลังต่อไป และสร้างความยั่งยืนในการประกอบอาชีพของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอแนะตามข้อค้นพบ เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

1. จากข้อมูลพื้นฐานการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชน พบว่าส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย รองลงมาคือประเภทอาหารและเครื่องดื่ม สิ่งประดิษฐ์และของใช้ และสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า การส่งเสริมอาชีพควรมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมหรือสังคมของชุมชนนั้น ๆ โดยยึดหลักตามแนวทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง คือ เริ่มต้นจากการผลิตในครัวเรือนให้ **"พอมีพอกินพอใช้"** แล้วพัฒนาไปสู่ **"ความอยู่ดีกินดี"** ซึ่งมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มสหกรณ์ ร่วมแรงในการผลิต การจัดการตลาด การจัดสวัสดิการ เป็นต้น และสุดท้ายคือ **"มีมีศรีสุข"** ร่วมมือจัดตั้งเป็นกิจการของตนเองหรือร่วมกันเป็นเครือข่ายอาชีพเฉพาะสามารถผลิตและส่งออกผลิตภัณฑ์เป็นระบบครบวงจร

2. จากผลการวิจัยที่พบว่าศักยภาพของสตรีและเยาวชนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่มีปัญหาและความต้องการด้านงบประมาณและเทคโนโลยีที่ทันสมัย รวมทั้งต้องการให้มีการจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาด และการบริหารจัดการ เป็นต้น ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น อุตสาหกรรมจังหวัด พาณิชย์จังหวัด และพัฒนาการจังหวัด รวมทั้งองค์กรท้องถิ่นควรเป็นที่ปรึกษาและส่งเสริมสนับสนุนด้านการกู้ยืมเงินเพื่อการลงทุน การจัดอบรมพัฒนาทักษะการผลิตด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม ซึ่งการดำเนินกิจกรรมหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล (OTOP) เป็นแนวทางที่รัฐบาลให้การสนับสนุนอย่างเหมาะสม และพัฒนาอย่างยั่งยืน

3. จากการศึกษาที่พบว่าประสิทธิภาพและประสิทธิผลการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนทุกกลุ่มดีขึ้น เนื่องจากได้รับการฝึกอบรม จัดการประชุมสัมมนา ทำให้สมาชิกได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ส่งผลต่อการพัฒนาผลผลิต ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมให้ความรู้เป็นระยะอย่างค่อเนื่องตามความต้องการของแต่ละประเภทอาชีพ

4. ผลของการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและสร้างเครือข่ายในการประกอบอาชีพ ทำให้สมาชิกมีความสามัคคี ทั้งพวซึ่งกันและกันได้ สามารถสร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นในครอบครัว ชุมชนและสังคมในระดับท้องถิ่น จึงควรพัฒนาศักยภาพของสตรีและเยาวชนเพิ่มขึ้นเพื่อเป็นกลุ่มประชากรหลักที่ได้รับการพัฒนาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะกลุ่มสตรีและเยาวชนเหล่านั้นต้องประกอบอาชีพสร้างรายได้ให้กับครอบครัว โดยเฉพาะในสังคมไทยมุสลิมสามจังหวัดคือปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาทางการเมือง สร้างความเข้าใจระหว่างประชาชนในพื้นที่กับเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐ ตามแนวทางพระราชดำริ คือ เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา

5. จากผลการสังเคราะห์รูปแบบซึ่งวิเคราะห์ในเชิงระบบ และพบว่าสามองค์ประกอบหลัก และสี่กระบวนการในรูปแบบที่ต้องคำนึงถึงสำหรับการพัฒนาศักยภาพสตรีและเยาวชน โดยอาศัยความพร้อมของทรัพยากรในท้องถิ่น ซึ่งเริ่มพัฒนามาจากครอบครัว การรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ และนำไปสู่การสร้างเครือข่ายอาชีพต่าง ๆ ทั้งภายในจังหวัดและต่างจังหวัด ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาที่ต่อเนื่องและยั่งยืน

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ ไชยลังกา. 2542. “โครงการการขยายผลการวิจัยเพื่อสร้างเครือข่ายการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปพัฒนาชุมชน” ชุดโครงการ : การศึกษากับชุมชน. ม.ป.ท.
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2544. “โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียงเฉลิมพระเกียรติ”. แผนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง พ.ศ. 2542-2544. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์ จำกัด.
- กรวิภา ขวัญเพชร. 2546. “โครงการศึกษากระบวนการรวมกลุ่มผู้ผลิตกะปิยะหัตถ์รายย่อย” ชุดโครงการ : การศึกษากับชุมชน. ม.ป.ท.
- ไกรศรี กล้าณรงค์ขวัญ และ ทองคำ โพนแก้ว. 2546. โครงการการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการจัดการหนอนไม้ไผ่ (คิงบาระ) และกบ (คะบือ) ให้มีความยั่งยืน บ้านแม่ยางฮ้าน อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. ม.ป.ท.
- ขนิษฐา กาญจนรังษิณนท์. ม.ป.ป. การเสริมสร้างพลังของชุมชนและการพัฒนามนุษย์. สืบค้นจาก <http://www.cdd.go.th/chumchon/artical/cmu/ceandhd.htm>
- คณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ. 2547. การประเมินผลโครงการ OTOP นวาระชาติ ปีคตมาปีเกิดไท้้องค์ราชินี. กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.
- จรินทร์ เทศวานิช. 2545. เศรษฐกิจไทยและความสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจกับรัฐบาล. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- คณีย์ เทียนพุด. 2540. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- บัคสาระ อสงาร. 2546. โครงการฟื้นฟูชนบทพื้นบ้านมุสลิมบ้านท่ามาลัย ตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล. ชุดโครงการ : การศึกษากับชุมชน. ม.ป.ท.
- บุญเสริม เสนนันดา. 2546. “การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา” การประชุมทางวิชาการเรื่องการวิจัยทางการบริหาร การศึกษา. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ และคณะ. 2547. หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อชุมชนที่ยั่งยืน หรือวิถีสงสาร ทุนนิยมโลก?. ไทยโพสต์. 6 มกราคม 2547.
- ปรีชา คัมภีร์ปัทม. 2545. การบริหารทรัพยากรการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พะยอม จันทรเจริญ. 2540. การศึกษาปัญหาของสตรีหลังออกจากการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมอาหารทะเล จังหวัดสงขลา. ชุดโครงการ : การศึกษากับชุมชน. ม.ป.ท.

- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และยูเอ็นดีพี (UNDP). 2544. โครงการขยายโอกาสในการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืนของชุมชนยากจนในจังหวัดชายแดนภาคใต้. สงขลา : ห้างหุ้นส่วนจำกัด โฟ-มาร์ค.
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 2536. รายงานผลการศึกษาศักยภาพด้านอุปทานของอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกและแหล่งวัตถุดิบในภาคใต้. สงขลา : คณะวิทยาการจัดการ.
- วินัย วีระวัฒนานนท์. 2546. "การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาและทรัพยากรธรรมชาติท้องถิ่นในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมการศึกษาและเศรษฐกิจชุมชน จังหวัดนครนายก". การประชุมทางวิชาการการวิจัยแห่งการศึกษา ครั้งที่ 10. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- วิวัฒน์ หวังเจริญ, ทิพย์วรรณ งามศักดิ์ และ Brian H.Wilkinson. 2548. "อิทธิพลของภูมิภาค อาชญากรรมและเพศต่อความชอบของผู้บริโภค กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์ทางการค้าประเภทอาหารขบเคี้ยว", วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. (11: 1, มกราคม-มีนาคม 2548) หน้า 18-26.
- ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์. 2545. "กลยุทธ์การตลาดสำหรับสินค้าชุมชนกลุ่มบ้านสมุนไพรมีวี้งอำเภอถลางสงขลา จังหวัดนครศรีธรรมราช" วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. (8 : 1, มกราคม-เมษายน 2545) หน้า 48-58.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย 2541. ชุดบทความประกอบการสัมมนา เรื่อง "จริยธรรมในวิชาชีพ". กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาคุณธรรม.
- สำนักงานอุตสาหกรรมในครอบครัวและหัตถกรรม. ม.ป.ป. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของกลุ่มผู้ผลิตเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร ; กระทรวงอุตสาหกรรม.
- อภิชาติ ลือสกล. 2546. "โครงการศึกษากระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาและฟื้นฟูกลุ่มเยาวชนรักแม่กลอง จังหวัดสมุทรสงคราม" ชุดโครงการ : เด็ก เยาวชน และครอบครัว. ม.ป.ท.
- อัสมา สันติศาสน์วรกุล. 2545. "ศึกษาแนวทางการแสวงหาตลาดภายในประเทศ และเสริมสร้างความเข้มแข็ง โดยการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมของกลุ่มอาชีพผลิตผ้าคลุมศพสตรีมุสลิมต้นหยงลิ้ม บ้านสระมาลา ต.คลองมาบิง อ.เมือง จ.ปัตตานี" ชุดโครงการ : การวิจัยและพัฒนา กลุ่มสตรีมัธยธรรมชาติ. ม.ป.ท.
- จังหวัดนครราชสีมา. สืบค้นจาก <http://www.rakbankerd.com>
- จังหวัดนครราชสีมา. สืบค้นจาก <http://www.narairwat.go.th>
- จังหวัดปัตตานี. สืบค้นจาก <http://www.ezytrip.com>
- จังหวัดปัตตานี. สืบค้นจาก <http://www.hamanan.com>

จังหวัดยะลา. สืบค้นจาก <http://www.rakbankerd.com>

แผนที่จังหวัดนราธิวาส. สืบค้นจาก <http://www.TourThai.com>

แผนที่จังหวัดปัตตานี. สืบค้นจาก <http://www.TourThai.com>

แผนที่จังหวัดยะลา. สืบค้นจาก <http://www.ramahospital.com/pantee.html>

ภาคผนวก ก

ตารางผนวกที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามจังหวัดและประเภทอาชีพ

จังหวัด	ประเภทกลุ่มอาชีพ	ลำดับ	ชื่อเจ้าของผลิตภัณฑ์	สถานที่ตั้ง
ปัตตานี	1. อาหาร	1	กลุ่มอาชีพทำนํ้าบูดูปะเสยะวอ	270/2 ม.2 ต.ปะเสยะวอ อ.สายบุรี
		2	กลุ่มแปรรูปลูกหยี	19 ต.ตะลัน อ.สายบุรี
		3	กลุ่มทำข้าวเกรียบ	226 ต.ตะลัน อ.สายบุรี
		4	กลุ่มปลากรอบแก้ว	136/6 ม.4 ต.แม่ลาน อ.แม่ลาน
		5	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านป่าไหม้	54 ม.1 ต.ดอนทราย อ.ไม้แก่น
		6	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตาโต๊ะ	114 ม.4 ต.แหลมโพธิ์ อ.ยะหริ่ง
		7	กลุ่มแม่บ้านทำข้าวเกรียบ	75 ม.4 ต.แหลมโพธิ์ อ.ยะหริ่ง
		8	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรน้ำตกทรายขาว	31 ม.5 ต.ทรายขาว อ.โคกโพธิ์
		9	กลุ่มผลิตภัณฑ์เม็ดมะม่วงหิมพานต์	59/2 ม.1 ต.รูสะมิแล อ.เมือง
		10	กลุ่มน้ำพริกบ่อทอง	768 ม.6 ต.บ่อทอง อ.หนองจิก
	2. ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย	11	กลุ่มบางเก่าบาติก	95 ม.3 ต.บางเก่า อ.สายบุรี
		12	กลุ่มปักจักร	195 ม.1 ต.มะนังคาลำ อ.สายบุรี
		13	กลุ่มสตรีปักจักร	189 ม.11 ต.เตราะบอน อ.สายบุรี
		14	กลุ่มสตรีปักจักร	23 ม.4 ต.ตะขิง อ.สายบุรี
		15	กลุ่มสายบุรีบาติก	147 ม.3 ต.ปะเสยะวอ อ.สายบุรี

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามจังหวัดและประเภทอาชีพ

จังหวัด	ประเภทกลุ่มอาชีพ	ลำดับ	ชื่อเจ้าของผลิตภัณฑ์	สถานที่ตั้ง
ปัตตานี (ต่อ)	2. ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย (ต่อ)	16	กลุ่มผู้ผลิตหมวกกะปิเยาะและเครื่องแต่งกายมุสลิม	53/5 ม.2 ต.กะมิยอ อ.เมือง
		17	กลุ่มปักผ้าคลุมผมสตรีบ้านสระมาลา	16/1 ม.3 ต.คลองมานิง อ.เมือง
		18	กลุ่มกะปิเยาะ	276/1 ม.5 ต.ปะนาเระ อ.ปะนาเระ
		19	กลุ่มอาชีพปักลายดอกบนพื้นผ้า	39 ม.2 ต.พ้อมิ่ง อ.ปะนาเระ
		20	ชมรมการทำหมวกตะตริเป็นลายต่าง ๆ	19/1 ม.6 ต.บ้านนอก อ.ปะนาเระ
		21	กลุ่มปักผ้าคลุมผมสตรีบ้านยลугา	1 ม.4 ต.กะรุปี อ.กะพ้อ
		22	กลุ่มปักผ้าคลุมผมบ้านปากู	58 ม.5 ต.ปากู อ.ทุ่งยางแดง
		23	กลุ่มสตรีปักจักรบ้านโต๊ะซูด	122 ม.6 ต.พิเทน อ.ทุ่งยางแดง
		24	กลุ่มสตรีปักผ้าคลุมผมบ้านดีอเขา	26 ม.7 ต.พิเทน อ.ทุ่งยางแดง
		25	กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านพิเทน	20/1 ม.3 ต.พิเทน อ.ทุ่งยางแดง
		26	กลุ่มสตรีปักผ้าคลุมผม	4 ม.3 ต.ตะโล๊ะมะนะนา อ.ทุ่งยางแดง
		27	กลุ่มสตรีเย็บชุดปากี	55 ม.2 ต.ปากู อ.ทุ่งยางแดง
		28	กลุ่มทอผ้าตำบลทรายขาว	ม.3 ต.ทรายขาว อ.โคกโพธิ์
		29	กลุ่มปักผ้าคลุมผมสตรี	109/1 ม.2 ต.ตะโล๊ะโกรทอง อ.ไม้แก่น
30	กลุ่มสตรีเกาะเปาะ	85/3 ม.2 ต.เกาะเปาะ อ.หนองจิก		

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามจังหวัดและประเภทอาชีพ

จังหวัด	ประเภทกลุ่มอาชีพ	ลำดับ	ชื่อเจ้าของผลิตภัณฑ์	สถานที่ตั้ง
ปัตตานี (ต่อ)	2. ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย (ต่อ)	31	นางอัปสร แวยะ	6 ม.6 ต.บ่อทอง อ.หนองจิก
		32	กลุ่มส่งเสริมพัฒนาอาชีพตัดเย็บเครื่องแต่งกายมุสลิมพื้นบ้าน	8/3 ม.1 ต.ปุยุด อ.เมือง
		33	กลุ่มปักผ้าคลุมผมสตรีบ้านโลทู	60/3 ม.6 ต.ปลงทอย อ.กะพ้อ
	3. เครื่องดัดม	34	องค์กรเกษตรกรทฤษฎีใหม่ท่าเรือ	64/4 ม.4 ต.ท่าเรือ อ.โคกโพธิ์
		35	นายวุฒิ สุวรรณแพทย์	86/9 ม.1 ต.นาประดู่ อ.โคกโพธิ์
		36	กลุ่มแม่บ้านเกษตรบ้านบราโอสამคคี	13/2 ม.1 ต.ประจัน อ.ยะรัง
		37	นางประทุม เอกติลก	24 ม.6 ต.ปากล่อ อ.โคกโพธิ์
	4. ศิลปะประดิษฐ์และของที่ระลึก	38	กลุ่มจักสานย่านลิเภา	26/2 ม.1 ต.บางโกระ อ.โคกโพธิ์
		39	กลุ่มสตรีปักจักร อ.ทุ่งยางแดง	52/10 ม.1 ต.พิภาน อ.ทุ่งยางแดง
		40	กลุ่มสตรีปักจักร	33 ม.5 ต.ปากู อ.ทุ่งยางแดง
		41	กลุ่มผู้ผลิตดอกไม้และของที่ระลึกจากกล้วย	10/1 ม.2 ต.บาราโหม อ.เมือง
		42	กลุ่มต่อเรือกอและเล็กจำลอง	25/10 ม.2 ต.ปะเสยะวอ อ.สายบุรี
		43	ชมรมแพทย์แผนไทย	93 ม.6 ต.แม่ลาน อ.แม่ลาน
		44	กลุ่มสตรีสหกรณ์ยะหริ่ง	173 ต.ยามู อ.ยะหริ่ง
	5. ของใช้และของประดับตกแต่ง	45	กลุ่มจักสานใบเตย	130 ม.1 ต.ไทรทอง อ.ไม้แก่น

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามจังหวัดและประเภทอาชีพ

จังหวัด	ประเภทกลุ่มอาชีพ	ลำดับ	ชื่อเจ้าของผลิตภัณฑ์	สถานที่ตั้ง
ปัตตานี (ต่อ)	6. ของใช้และของประดับตกแต่ง (ต่อ)	46	กลุ่มจักรสานบ้านทุ่งนา	129/1 ม.1 ต.นาปรัง อ.โคกโพธิ์
		47	กลุ่มจักสานตะกร้อไม้ไผ่และย่านลิเภา	24 ม.11 ต.โคกโพธิ์ อ.โคกโพธิ์
		48	กลุ่มหัตถกรรมจักสานย่านลิเภาและไม้ไผ่	3 ม.11 ต.โคกโพธิ์ อ.โคกโพธิ์
		49	กลุ่มแม่บ้านจักสานไม้ไผ่	53 ม.4 ต.ท่าเรือ อ.โคกโพธิ์
		50	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านท่าข้าม	75 ม.1 ต.ท่าข้าม อ.ปะนาเระ
		51	กลุ่มอาชีพจักสานไม้ไผ่	38 ม.3 ต.ท่าข้าม อ.ปะนาเระ
		52	กลุ่มจักสานไม้ไผ่ บ.บนดอน	33/1 ม.9 ต.บ้านกลาง อ.ปะนาเระ
ยะลา	1. อาหาร	1	กลุ่มแม่บ้านถ้ำทะเลลูสามัคคี	137 ม.1 ต.ถ้ำทะเล อ.บันนังสตา
		2	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรปลาส้มคอกช้าง	14 ม.11 ต.แม่หวาด อ.ธารโต
		3	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไทย-มุสลิม	11 ม.11 ต.ธารโต อ.ธารโต
		4	กลุ่มปลาส้มบ้านตาพะเยา	14 ม.11 ต.แม่หวาด อ.ธารโต
		5	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านผ่านศึก	ม.2 ต.คีรีเขต อ.ธารโต
		6	กลุ่มแม่บ้านขอแย	ม.5 ต.แม่หวาด อ.ธารโต
		7	กลุ่มผลิตภัณฑ์	39 ม.2 ต.คีรีเขต อ.ธารโต
		8	กลุ่มโซกุนบ้านนิบง	54/9 ม.2 ต.กาบัง อ.กาบัง
		9	กลุ่มข้ามซ้อมมือ	35/1 ม.1 ต.ยะโป้ อ.เมือง

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามจังหวัดและประเภทอาชีพ

จังหวัด	ประเภทกลุ่มอาชีพ	ลำดับ	ชื่อเจ้าของผลิตภัณฑ์	สถานที่ตั้ง
ยะลา (ต่อ)	1. อาหาร (ต่อ)	10	กลุ่มสตรี อบต.ยะลา	4/7 ม.1 ต.ยะลา อ.เมือง
		11	สะตอดอง	89/16 ม.1 ต.บันนังสาเรง อ.เมือง
		12	กลุ่มส่งเสริมอาชีพบ้านกุล	47 ม.1 ต.ลำพะยา อ.เมือง
		13	นางอำมร สุวรรณะ	46 ต.สะเตง อ.เมือง
		14	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านลิดอ	10 ม.1 ต.ลิดอ อ.เมือง
		15	กลุ่มแม่บ้านพัฒนาตาซี	59 ม.5 ต.ตาซี อ.ยะหา
		16	กลุ่มสตรีพัฒนาบ้านเมืองล่าง	21 ม.5 ต.ตาซี อ.ยะหา
		17	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	79 ม.1 ต.ตาซี อ.ยะหา
		18	กลุ่มแม่บ้านซีเยาะ	47 ม.1 ต.ท่าสาป อ.เมือง
		19	กลุ่มแม่บ้านบาโงยซิแน	67/7 ม.2 ต.บาโงยซิแน อ.ยะหา
		20	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านคูวัง	79/1 ม.6 ต.บาโระ อ.ยะหา
		21	กลุ่มแม่บ้านปากบาง	108/4 ม.3 ต.ตานะแมเราะ อ.เบตง
		22	นางสุวิมล นุ่งอาหลี	53/1 ม.1 ต.ตานะแมเราะ อ.เบตง
		23	มุสลีบะห์กุนจงนอง	53 ม.5 ต.เบตง อ.เบตง
		24	สตรีสัมพันธ์	26/2 ม.2 ต.เบตง อ.เบตง
		25	กลุ่มแม่บ้านรวมใจพัฒนา	86 ม.7 ต.เบตง อ.เบตง

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามจังหวัดและประเภทอาชีพ

จังหวัด	ประเภทกลุ่มอาชีพ	ลำดับ	ชื่อเจ้าของผลิตภัณฑ์	สถานที่ตั้ง	
ยะลา (ต่อ)	1. อาหาร (ต่อ)	26	กลุ่มสตรีบ้านตะบิงตี่งี	209 ม.1 ต.ตลิ่งชัน อ.บันนังสตา	
		27	กลุ่มแม่บ้านลาแม	131 ม.5 ต.กาบัง	
		28	กลุ่มแม่บ้านทำถั่วเคลือบ	49 ม.9 ต.บาละ อ.กาบัง	
		29	กลุ่มแม่บ้านทำขนมดอกจอก	97 ม.9 ต.บาละ อ.กาบัง	
		30	กลุ่มแม่บ้านทำขนมโดนัท	152/2 ม.1 ต.บาละ อ.กาบัง	
		31	กลุ่มคุณดาเยซ่าวเกรียบ-ปลากรอบ	7 ต.สะเตง อ.เมือง	
		32	กลุ่มแม่บ้านมุสลิมมะห์ปะแดรู	35 ม.5 ต.กาตอง อ.ยะหา	
		2. ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย (ต่อ)	33	สุภามณี เบตง	210 ต.เบตง อ.เบตง
			34	กลุ่มสตรีพัฒนาทำผ้าบาติกบ้านนา	5 ม.5 ต.ปะแต อ.ยะหา
			35	กลุ่มตัวเย็บเสื้อผ้าชุดนักเรียน	25 ม.4 ต.ยะหา อ.กรงปินัง
	36		กลุ่มปักจักรบ้านตะโละปาซา	245 ม.1 ต.ตานะมะแมเราะ อ.เบตง	
	37		กลุ่มปักจักรบ้านลีมาปูโร๊ะ	82 หมู่ 3 ต. บาโงยซิแน อ.ยะหา	
	38		กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรปักจักรผ้าคลุม	ม.2 ต.ธารโต อ.ธารโต	
	39		กลุ่มผ้าบาติกบ้านสะแก	5 ม.1 ต.กรงปินัง อ.กรงปินัง	
	40		กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า-ปักจักร	6 ม.4 ต.กรงปินัง อ.กรงปินัง	
	41		กลุ่มเยาวชนทำผ้าบาติก	97 ม.1 ต.ตานะมะแมเราะ	

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามจังหวัดและประเภทอาชีพ

จังหวัด	ประเภทกลุ่มอาชีพ	ลำดับ	ชื่อเจ้าของผลิตภัณฑ์	สถานที่ตั้ง
ยะลา (ต่อ)	2. ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย (ต่อ)	42	กลุ่มสตรีปักจักรบ้านตันพิกุล	66 ม.6 ต.ลำใหม่ อ.เมือง
		43	นางดารินทร์ พรหมนิมิตร	7 ต.สะเอนนอก อ.เมือง
		44	กลุ่มปักจักร	89/16 ม.1 ต.บันนังสาเรง อ.เมือง
		45	กลุ่มปักจักรตำบลห้วยกระทิง	94 ม.1 ต.ห้วยกระทิง อ.กรงปินัง
		46	นางอาลิยะ เต็งมาซา	65/4 ม.2 ต.กาลูปัง อ.รามัน
		47	กลุ่มปักจักรผ้าคลุมผมบ้านโตะพราน	68/4 ม.2 ต.ท่าธง อ.รามัน
		48	กลุ่มผ้าคลุมผม	31/4 ม.4 ต.กาลูปัง อ.รามัน
		49	กลุ่มสตรีปักจักร	14 ม.3 ต.ปุโรง อ.กรงปินัง
		50	กลุ่มผ้ามัดย้อมศรียะลา	ม.5 ต.ถ้ำทะลุ อ.บันนังสตา
		51	กลุ่มสตรีตัดเย็บเสื้อผ้า ต.สะเตงนอก	199 ม.6 ต.สะเตงนอก อ.เมือง
		52	กลุ่มปักจักรบ้านมายี	47/2 ม.4 ต.ตลิ่งชัน อ.บันนังสตา
		53	หมวกกะปิเยาะห์	21/5 ม.3 ต.ตาเซะ อ.เมือง
		54	กลุ่มแม่บ้านเกษตรนารีพัฒนา	25/2 ม.7 ต.เบตง อ.เบตง
		3. เครื่องดื่ม (ต่อ)	55	กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านมาลา
	56		กลุ่มแม่บ้านเกษตรกาเป๊ะกอดอ	76/3 ม. ต.เบตง อ.เบตง
	57		กลุ่มน้ำดื่มศิริทิพย์	20/2 ม.6 ต.ศิรีเขต อ.ธารโต

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามจังหวัดและประเภทอาชีพ

จังหวัด	ประเภทกลุ่มอาชีพ	ลำดับ	ชื่อเจ้าของผลิตภัณฑ์	สถานที่ตั้ง	
ยะลา (ต่อ)	3. เครื่องดื่ม	58	กลุ่มกาแฟพื้นเมือง	71/3 ม.4 ต.บ้านแหอ อ.ธารโต	
		4. ศิลปะประดิษฐ์และของที่ระลึก	59	สหกรณ์กริชรามัน	97/10 ม.2 ต.ตะโกละลอ อ.รามัน
			60	กลุ่มหัตถกรรมใบเตย	56/2 ม.2 ต.วังพญา อ.รามัน
	61		กลุ่มแม่บ้านของสวนยางกองทุน	2 ต.สะเตง อ.เมือง	
	62		ผลิตภัณฑ์กะลามะพร้าว	36/2 ม.2 ต.เบตง อ.เบตง	
	5. ของใช้และของประดับตกแต่ง	63	กลุ่มทำไม้กวาดดอกหญ้าบ้านตะโล๊ะ	185 ม.6 ต.สะเอะ อ.กรงปินัง	
		64	กลุ่มจักสาน	5/1 ม.2 ต.กรงปินัง อ.กรงปินัง	
		65	กลุ่มหินลับมีด	52 ม.3 ต.สะเอะ อ.กรงปินัง	
		66	กลุ่มไม้กวาดภูมิโท	103/1 ม.1 ต.ยูโป อ.เมือง	
		67	กลุ่มสหกรณ์สตรีเย็บกระเป๋า	3 ม.1 ต.พร่อน อ.เมือง	
		68	สายไม้แปรรูป	2/3 ม.3 ต.พร่อน อ.เมือง	
		69	นายภิญโญ พูลภิญโญ	12 ต.สะเตง อ.เมือง	
		70	กลุ่มผลิตภัณฑ์กะลามะพร้าว	57 ม.4 ต.คีรีเขต อ.ธารโต	
		71	บิ๊อเนบาดิก	12/4 ม.4 ต.บุตี อ.เมือง	
	72	นายอับดุลเลาะ สามะเต๊ะ	36/2 ม.2 ต.เบตง อ.เบตง		
	73	กลุ่มแม่บ้านเกษตรลำใหม่พัฒนา	84/1 ม.1 ต.ลำใหม่ อ.เมือง		

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามจังหวัดและประเภทอาชีพ

จังหวัด	ประเภทกลุ่มอาชีพ	ลำดับ	ชื่อเจ้าของผลิตภัณฑ์	สถานที่ตั้ง
ยะลา (ต่อ)	5. ของใช้และของประดับตกแต่ง (ต่อ) 6. สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร	74	นายอับดุลละาะ ปุลาประราเปะ	3 ม.1 ต.โกตาบารู อ.รามัน
		75	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านบาละ	72 ม.1 ต.บาละ อ.กาบัง
		76	กลุ่มแม่บ้านเจ้าของสวนยางกองทุน	2 ต.สะเตง อ.เมือง
		77	กลุ่มส่งเสริมอาชีพหัตถกรรม	60 ต.สะเตง อ.เมือง
		78	นางเหวด จิตรบุรุษ	147 ม.6 ต.ตลิ่งชัน อ.บันนังสตา
		79	กลุ่มดินไทยประดิษฐ์	144/76 ม.10 ต.สะเตงนอก อ.เมือง
		80	นางมลฤดี ยะหยง	33/2 ม.7 ต.กรงปินัง อ.กรงปินัง
		81	กลุ่มสตรีพัฒนาผลิตภัณฑ์	303 ม.6 ต.ยะรม อ.เบตง
		82	นายเกษมศักดิ์ แซ่หลีกลุ่มแม่บ้านบุตี	28 ต.สะเตง อ.เมือง4/4 ม.1 ต.บุตี อ.เมือง
		83	กลุ่มแม่บ้านป่ออ่าง	ม.7 ต.แม่หวาด อ.ธารโต
นราธิวาส	1. อาหาร	1	นายรอมือลี ตามะ	258 ม.3 ต.บุกิต อ.เจาะไอร้อง
		2	กลุ่มแม่บ้านเทศบาลตำบลแว้ง	42/1 ม.2 ต.แว้ง อ.แว้ง
		3	กลุ่มแปรรูปส้มแขก	125 ม.2 ต.ตันหยงมัส อ.ระแงะ
		4	กลุ่มเกษตรกรบ้านจำปากอ	20/1 ม.1 ต.บาเราะเหนือ อ.บาเจาะ
		5	กลุ่มข้าวเกรียบปลาบ้านใหม่	38/5 ม.5 ต.กะลวอเหนือ อ.เมืองนราธิวาส

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามจังหวัดและประเภทอาชีพ

จังหวัด	ประเภทกลุ่มอาชีพ	ลำดับ	ชื่อเจ้าของผลิตภัณฑ์	สถานที่ตั้ง
นราธิวาส (ต่อ)	2. ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย	6	กลุ่มบ้านบาติก	6 ต.บางนาค อ.เมืองนราธิวาส
		7	กลุ่มอนุรักษ์และพัฒนาหัตถกรรมภาคใต้	96/7 ม.11 ต.ลำภู อ.เมืองนราธิวาส
		8	กลุ่มตาหลาบาติก	226/9 ต.บางนาค อ.เมืองนราธิวาส
		9	กลุ่มปักจักรผ้าคลุมผสมสตรีบ้านยะออ	125 ม.1 ต.จะนะ อ.จะนะ
		10	กลุ่มพัฒนาอาชีพปักจักรบ้านไอร์ซื่อเร๊ะ	128 ม.3 ต.ช้างเผือก อ.จะนะ
		11	กลุ่ม MS.บาติก	96/5 ม.8 ต.ลำภู อ.เมืองนราธิวาส
		12	กลุ่ม ANUROJ HAND Paint	16/1 ม.8 ต.ลำภู อ.เมืองนราธิวาส
		13	กลุ่มปักผ้า	24 ม.9 ต.บางปอ อ.เมืองนราธิวาส
		14	กลุ่มชุมชนบาติกบ้านบาโง	96/3 ม.11 ต.ลำภู อ.เมืองนราธิวาส
		15	กลุ่มสตรีปักจักรบ้านโคกกะเปาะ	24 ม.5 ต.เกาะสะท้อน อ.ตากใบ
		16	กลุ่มทอผ้าบ้านโคกไผ่	7 ม.2 ต.พร่อน อ.ตากใบ
		17	กลุ่มทำผ้าบาติกบ้านกูปู	14 ม.10 ต.ไพรวัน อ.ตากใบ
		18	กลุ่มสตรีปักจักรบ้านกูปู	14 ม.10 ต.ไพรวัน อ.ตากใบ
		19	กลุ่มปักจักรบ้านบือระ	22 ม.1 ต.บาเระใต้ อ.บาเจาะ
		20	กลุ่มหมวกกาปิเยาะบ้านยาโต๊ะ	214 ม.6 ต.บาเระเหนือ อ.บาเจาะ
		21	กลุ่มพัฒนาอาชีพตำบลจอบะ	18 ม.6 ต.จอบะ อ.ยี่งอ

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามจังหวัดและประเภทอาชีพ

จังหวัด	ประเภทกลุ่มอาชีพ	ลำดับ	ชื่อเจ้าของผลิตภัณฑ์	สถานที่ตั้ง
นราธิวาส (ต่อ)	2. ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย (ต่อ)	22	กลุ่มผ้าบาติกบ้านกุย	4/2 ม.5 ต.ตะปอเยาะ อ.ยี่งอ
		23	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านตีอระ	7 ม.2 ต.ปาเสมัส อ.สุโหงโกลก
		24	กลุ่มปักจักรปูดโปะ	60/1 ม.4 ต.มุโนะ อ.สุโหงโกลก
		25	กลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าปาเต๊ะซาฮาร่า	181/1 ม.1 ต.ฆอละ อ.แว้ง
		26	กลุ่มเย็บปักถักร้อย	45/2 ม.1 ต.เอราวัณ อ.แว้ง
		27	กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า	83/3 ม.8 ต.กาบุกอละ อ.แว้ง
		28	กลุ่มปักจักรบ้านเจ๊ะเหม	99/7 ม.3 ต.แว้ง อ.แว้ง
		29	กลุ่มปักจักร	35 ม.8 ต.ตันหยงลิมอ อ.ระแงะ
		30	กลุ่มปักจักรบ้านอาแว	38/1 ม.6 ต.มะรือโบตก อ.ระแงะ
		31	กลุ่มผ้าปาเต๊ะ	389/14 ต.สุโหงโกลก อ.สุโหงโกลก
		32	กลุ่มทำผ้าปาเต๊ะตำบลปาเสมัส	13/1 ม.3 ต.ปาเสมัส อ.สุโหงโกลก
		33	นางสาวบิรชานา อารง	50 ม.2 ต.สากอ อ.สุโหงปาดี
		34	นางลาตีปะห์ อาแว	248/1 ม.6 ต.ปูลูรู อ.สุโหงปาดี
		35	กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าและปักจักร	240 ต.สากอ อ.สุโหงปาดี
		36	กลุ่มสตรีบ้านริแง	89 ม.3 ต.ผดุงมาตร อ.จะแนะ
		37	กลุ่มปักผ้าดอก	272 ม.1 ต.จวบ อ.เจาะไอร้อง

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามจังหวัดและประเภทอาชีพ

จังหวัด	ประเภทกลุ่มอาชีพ	ลำดับ	ชื่อเจ้าของผลิตภัณฑ์	สถานที่ตั้ง	
นราธิวาส (ต่อ)	2. ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย (ต่อ)	38	กลุ่มแม่บ้านกุแบปยู	140 ม.8 ต.มะรือโบออก ต.เจาะไอร้อง	
		39	กลุ่มสตรีปักจักรบ้านบูเกะกือจิ	81/1 ม.12 ต.บุกิต อ.เจาะไอร้อง	
		40	อัลฮามีนบาดิก	68 ต.บางนาค อ.เมืองนราธิวาส	
		41	โยฮันบาดิก	232 ต.สุโหงโกลก อ.สุโหงโกลก	
		42	นางอายียะ การิยา	73 ม.5 ต.สากอ อ.สุโหงโกลก	
		43	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านบาง	55/11 ม.6 ต.เรือเสาะ อ.เรือเสาะ	
		3. เครื่องดื่ม	44	นางเขาวฮารี สาและ	264 ม.10 ต.เรือเสาะ อ.เรือเสาะ
			4. ศิลปะประดิษฐ์และของที่ระลึก	45	กลุ่มเยาวชนตำบลแว้ง
		46		โรงเรียนสุคีรินวิทยา	153 ม.4 ต.สุคีริน อ.สุคีริน
		47		กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านไปกาบู	90/1 ม.1 ต.สุคีริน อ.สุคีริน
	48	กลุ่มเยาวชนเรือกอและ		97 ม.10 ต.โคกเคียน อ.เมืองนราธิวาส	
			49	กลุ่มผลิตภัณฑ์เรือกอและจำลอง	172 ม.5 ต.โคกเคียน อ.เมืองนราธิวาส
			50	กลุ่มเรือกอและบ้านคลอระ	84/4 ม.3 ต.บาเรไต้ อ.บาเจาะ
			51	กลุ่มดอกไม้บายางพารา-ผ้าใยบัว	25/1 ม.7 ต.ยี่งอ อ.ยี่งอ
			52	กลุ่มผลิตภัณฑ์ไหมไฟหวาย	95/1 ม.1 ต.มะรือโบตก อ.ระแงะ
			53	สมาคมอิสลามจังหวัดนราธิวาส	144 ต.บาเจาะ อ.บาเจาะ

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามจังหวัดและประเภทอาชีพ

จังหวัด	ประเภทกลุ่มอาชีพ	ลำดับ	ชื่อเจ้าของผลิตภัณฑ์	สถานที่ตั้ง
นราธิวาส (ต่อ)	4. ศิลปะประดิษฐ์และของที่ระลึก (ต่อ) 5. ของใช้และของประดับตกแต่ง	54	นายชม เพชรตรี	146/6 ม.3 ต.มาโมง อ.สุคีริน
		55	กลุ่มศิลปะประดิษฐ์และของที่ระลึก	416 ต.สุโขทัย อ.สุโขทัย
		56	กลุ่มจัดทำดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้าใยบัว	280/6 ต.สุโขทัย อ.สุโขทัย
		57	บ้านกระจัดบ้านโคกพยอม	43/1 ม.2 ต.โคกเคียน อ.เมืองนราธิวาส
		58	บ้านทอน	32 ม.5 ต.โคกเคียน อ.เมืองนราธิวาส
		59	กระจัดบ้านทอน	79 ม.1 ต.โคกเคียน อ.เมืองนราธิวาส
		60	กลุ่มเสื้อกระจัดบ้านทอนฮิล	3 ม.10 ต.โคกเคียน อ.เมืองนราธิวาส
		61	กลุ่มเสื้อปาหนัน	117 ม.1 ต.กะลาอเหนือ อ.เมืองนราธิวาส
		62	กลุ่มสตรีจักรสานใบปาหนัน	168 ม.5 ต.พร่อน อ.ตากใบ
		63	กลุ่มเฟอร์นิเจอร์ไม้	75/1 ม.4 ต.จอบะเย อ.ยี่งอ

ภาคผนวก ข

ภาคผนวก ข.

สำหรับเจ้าหน้าที่

รหัสชุด   รหัสจังหวัด

แบบสอบถาม

โครงการ การศึกษาการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพของสตรี
และเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสภาพการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อการสังเคราะห์รูปแบบในการพัฒนาศักยภาพด้านวิชาชีพของสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ดังนั้น
คณะผู้วิจัยจึงใคร่ขอความกรุณาในการตอบแบบสอบถามและแสดงความคิดเห็นตามความเป็นจริง เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพของสตรีและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยข้อมูลที่ได้รับทั้งหมด คณะผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับและจะไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อตัวผู้ตอบแบบสอบถามและกลุ่ม องค์กรหรือหน่วยงานที่ท่านสังกัดอยู่

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ประกอบด้วยกัน 4 ตอน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานและสภาพการประกอบอาชีพ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านศักยภาพของกลุ่มอาชีพ

ส่วนที่ 3 ปัญหาและความต้องการของกลุ่มอาชีพ

ส่วนที่ 4 แนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพ

.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มอาชีพ

คำชี้แจง กรุณาเติมข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงลงบนช่องว่าง

1. ชื่อกลุ่มอาชีพ .....
2. สถานที่ตั้ง .....
.....
3. ลักษณะงาน .....
.....
4. ผู้นำกลุ่ม ..... ตำแหน่ง .....
5. ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตมี ..... ชนิด ดังนี้
  1. ....
  2. ....
  3. ....
  4. ....
  5. ....
6. ผลิตภัณฑ์ที่ขายได้ดี ..... ชนิด ได้แก่
  1. ....
  2. ....
  3. ....
  4. ....
  5. ....

7. สมาชิกกลุ่ม จำนวน ..... คน

1. ชื่อ-สกุล ..... อายุ..... เพศ..... สถานภาพ.....

2. ชื่อ-สกุล ..... อายุ..... เพศ..... สถานภาพ.....

3. ชื่อ-สกุล ..... อายุ..... เพศ..... สถานภาพ.....

4. ชื่อ-สกุล ..... อายุ..... เพศ..... สถานภาพ.....

5. ชื่อ-สกุล ..... อายุ..... เพศ..... สถานภาพ.....

6. ชื่อ-สกุล ..... อายุ..... เพศ..... สถานภาพ.....

7. ชื่อ-สกุล ..... อายุ..... เพศ..... สถานภาพ.....

8. ชื่อ-สกุล ..... อายุ..... เพศ..... สถานภาพ.....

9. ชื่อ-สกุล ..... อายุ..... เพศ..... สถานภาพ.....

10. ชื่อ-สกุล ..... อายุ..... เพศ..... สถานภาพ.....

11. ชื่อ-สกุล ..... อายุ..... เพศ..... สถานภาพ.....

12. ชื่อ-สกุล ..... อายุ..... เพศ..... สถานภาพ.....

13. ชื่อ-สกุล ..... อายุ..... เพศ..... สถานภาพ.....

14. ชื่อ-สกุล ..... อายุ..... เพศ..... สถานภาพ.....

15. ชื่อ-สกุล ..... อายุ..... เพศ..... สถานภาพ.....

16. ชื่อ-สกุล ..... อายุ..... เพศ..... สถานภาพ.....

17. ชื่อ-สกุล ..... อายุ..... เพศ..... สถานภาพ.....

18. ชื่อ-สกุล ..... อายุ..... เพศ..... สถานภาพ.....

19. ชื่อ-สกุล ..... อายุ..... เพศ..... สถานภาพ.....

20. ชื่อ-สกุล ..... อายุ..... เพศ..... สถานภาพ.....

21. ชื่อ-สกุล ..... อายุ..... เพศ..... สถานภาพ.....

22. ชื่อ-สกุล ..... อายุ..... เพศ..... สถานภาพ.....

23. ชื่อ-สกุล ..... อายุ..... เพศ..... สถานภาพ.....

24. ชื่อ-สกุล ..... อายุ..... เพศ..... สถานภาพ.....

25. ชื่อ-สกุล ..... อายุ..... เพศ..... สถานภาพ.....

8. ระยะเวลาในการจัดตั้งกลุ่ม .....ปี .....เดือน

9. ผลผลิตต่อวัน.....ชิ้น ผลผลิตต่อสัปดาห์.....ชิ้น ผลผลิตต่อเดือน.....ชิ้น

10. รายรับต่อวัน.....บาท รายรับต่อสัปดาห์.....บาท รายรับต่อเดือน.....บาท

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านศักยภาพของกลุ่มอาชีพ

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มของท่านที่ตรงกับ

ความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยแบ่งระดับศักยภาพดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีศักยภาพในเรื่องนั้นมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีศักยภาพในเรื่องนั้นมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีศักยภาพในเรื่องนั้นปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีศักยภาพในเรื่องนั้นน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีศักยภาพในเรื่องนั้นน้อยที่สุด

รายละเอียดศักยภาพ	ระดับศักยภาพ				
	5	4	3	2	1
ด้านปัจจัยป้อน					
1. งบประมาณ/ เงินทุน ในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มอาชีพ.....	.....	.....	.....	.....	.....
2. เงินหมุนเวียนภายในกลุ่มอาชีพ.....	.....	.....	.....	.....	.....
3. กำลังแรงงานต่อปริมาณการผลิต.....	.....	.....	.....	.....	.....
4. เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต.....	.....	.....	.....	.....	.....
5. เทคโนโลยีที่ใช้เหมาะสมกับปริมาณการผลิต.....	.....	.....	.....	.....	.....
6. อาคารสถานที่ถาวรของกลุ่มอาชีพ.....	.....	.....	.....	.....	.....
7. สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ (เช่น รถยก รถเข็น เครื่องบรรจุ ผลิตภัณฑ์ ฯลฯ).....	.....	.....	.....	.....	.....
8. การจัดหาวัตถุดิบกระทำได้อย่างรวดเร็ว.....	.....	.....	.....	.....	.....
9. ราคาของวัตถุดิบมีความเหมาะสมต่อต้นทุนการผลิต.....	.....	.....	.....	.....	.....
ด้านกระบวนการผลิต					
10. ทักษะ/ความชำนาญของฝีมือสมาชิก.....	.....	.....	.....	.....	.....
11. ระยะเวลาในการผลิตแต่ละชิ้น.....	.....	.....	.....	.....	.....
12. การแบ่งหน้าที่หรือภาระงาน.....	.....	.....	.....	.....	.....
13. ความสามารถในการเพิ่มผลผลิต.....	.....	.....	.....	.....	.....
14. เครื่องจักรและอุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ใช้ในกระบวนการ ผลิตมีความทันสมัย.....	.....	.....	.....	.....	.....

สำหรับเจ้าหน้าที่

ส่วนที่ 3 ปัญหาและความต้องการของกลุ่มอาชีพ

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ลงในช่องระดับปัญหาและระดับความต้องการที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยแบ่งเป็น 5 ระดับดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีปัญหาหรือความต้องการกับข้อความนั้นมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีปัญหาหรือความต้องการกับข้อความนั้นมากที่สุด

ระดับ 3 หมายถึง มีปัญหาหรือความต้องการกับข้อความนั้นปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีปัญหาหรือความต้องการกับข้อความนั้นน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีปัญหาหรือความต้องการกับข้อความนั้นน้อยที่สุด

สำหรับเจ้าหน้าที่

รายละเอียดปัญหาและความต้องการ	ระดับปัญหา					ระดับความต้องการ การช่วยเหลือ				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
ด้านปัจจัยป้อน										
1. ความสามารถของสมาชิก.....										
2. ผู้ชำนาญที่เป็นที่ปรึกษา.....										
3. กำลังแรงงานที่ใช้ในการผลิต.....										
4. งบประมาณหรือเงินลงทุน.....										
5. เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต.....										
6. อาคาร สถานที่ หรือ โรงงาน.....										
7. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์.....										
ด้านกระบวนการผลิต										
8. การจัดการวัตถุดิบ.....										
9. การจัดการของเสีย.....										
10. ขั้นตอนการผลิต.....										
11. ระยะเวลาที่ใช้ในการผลิต.....										
ด้านการตลาด										
12. ความรู้ทางการตลาด.....										
13. ผลผลิตมีตลาดรองรับที่แน่นอน.....										

สำหรับเจ้าหน้าที่

รายละเอียดปัญหาและความต้องการ	ระดับปัญหา					ระดับความต้องการ				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
14. ความสามารถในการขยายตลาดเพิ่มขึ้น.....										
15. ความสามารถในการหาลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้น.....										
16. ความรู้ทางด้านการบรรจุภัณฑ์.....										
17. การจัดเก็บผลิตภัณฑ์.....										
18. การขนส่งสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ไปยังตลาด.....										
19. การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์.....										
20. คู่แข่งขึ้นมากรายผลผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกัน.....										
21. การกำหนดราคาผลิตภัณฑ์.....										
ด้านผลผลิต										
22. มาตรฐานผลผลิตที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานของรัฐ.....										
23. คุณภาพผลผลิตเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค.....										
24. ลูกค้ามีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์.....										
25. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่.....										
26. หน่วยงานของรัฐสนับสนุนการประกอบอาชีพ.....										
ด้านการบริหารจัดการ										
27. การจัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิก.....										
28. ผลประโยชน์ตอบแทนหรือสวัสดิการ.....										
29. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของกับลูกจ้าง.....										
30. การแบ่งหน้าที่หรือภาระงานของแต่ละคน.....										
31. ความยุติธรรมในการบริหารของเจ้าของหรือหัวหน้า.....										

สำหรับเจ้าหน้าที่

ส่วนที่ 4 แนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพ

1. ท่านมีความพึงพอใจต่อผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่มหรือองค์กรของท่านหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มหรือองค์กรหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

3. ท่านมีแนวคิดในการที่จะพัฒนากลุ่มอาชีพของท่านให้ยั่งยืนต่อไปอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง

แบบประเมิน

การพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพของสตรี
และเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผู้กรอกแบบประเมิน

ชื่อ.....ตำแหน่ง.....

ชื่อกลุ่มอาชีพ.....

ที่ตั้ง เลขที่..... หมู่ที่..... ซอย..... ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงหน้าข้อความ และเติมข้อความในช่องว่างที่กำหนดไว้

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. หลังจากเข้าร่วมโครงการ ท่านคิดว่าประโยชน์ที่ได้รับคือ					
1.1 ช่วยทำให้ท่านรู้จักคิดและแก้ปัญหาเป็นระบบ.....	.....	.....	.....	.....	.....
1.2 ท่านได้รับความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง.....	.....	.....	.....	.....	.....
1.3 สร้างให้ท่านเป็นผู้ประกอบการ/บุคลากรที่มีศักยภาพในการทำงาน.....	.....	.....	.....	.....	.....
2. ผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ ได้แก่					
2.1 มีการบริหารจัดการบุคคลดีขึ้น.....	.....	.....	.....	.....	.....
2.2 มีการจัดการเพื่อให้กระบวนการผลิตดีขึ้น.....	.....	.....	.....	.....	.....
2.3 มีกระบวนการหรือเทคโนโลยีการผลิตดีขึ้น.....	.....	.....	.....	.....	.....
2.4 มีการจัดการวัสดุ วัตถุดิบ รวมถึงสินค้าดีขึ้น.....	.....	.....	.....	.....	.....
2.5 มีการจัดการด้านการตลาดดีขึ้น.....	.....	.....	.....	.....	.....
2.6 มีการจัดการด้านการบัญชีและการเงินดีขึ้น.....	.....	.....	.....	.....	.....

สำหรับ
เจ้าหน้าที่

รายการ	ก่อนเข้าร่วมโครงการ	หลังเข้าร่วมโครงการ
6. มผช.		
7. ฮาลาล		
8. อื่น ๆ ระบุ		

สำหรับ
เจ้าหน้าที่

5. จากการที่ท่านได้เข้ารับบริการในโครงการส่งผลให้ธุรกิจของท่านได้มีการวิจัยและพัฒนา (R&D) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์/สินค้าเดิมหรือคิดค้นสิ่งใหม่หรือไม่

ไม่มีการวิจัยและพัฒนา (ถ้าไม่มีกรุณาข้ามไปตอบข้อ 7)

มีแต่ไม่ได้เป็นผลมาจากการเข้าร่วมโครงการ เนื่องจาก.....

มีผลทำให้เกิดการลงทุนโดยคิดเป็นมูลค่าประมาณ.....บาท

6. การคิดค้นจากการลงทุนตามข้อ 5 ผลที่ได้รับ คือข้อใด

ไม่เกิดผลใด ๆ เพราะ.....

เกิดผลิตภัณฑ์/องค์ความรู้/เทคโนโลยี/สิ่งประดิษฐ์ใหม่

( ) ได้รับการจดสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร

จำนวนสิทธิบัตร.....

จำนวนอนุสิทธิบัตร.....

( ) อยู่ระหว่างการรอดสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร

( ) ยังไม่ได้จดสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร เพราะ.....

เกิดการนำต้นแบบมาพัฒนาให้เหมาะสม เพราะ.....

เกิดการปรับปรุง/ปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตเดิมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ได้แก่.....

7. หลังเข้ารับบริการในโครงการและ ณ ปัจจุบันกิจการของกลุ่มของท่านได้มีการปรับปรุง / จัดซื้อเครื่องจักร อุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทำให้กระบวนการผลิตทันสมัยกว่าเดิมหรือไม่และคิดมูลค่าประมาณเท่าใด

จัดซื้อ.....บาท

ปรับปรุง.....บาท

ไม่มีการปรับปรุงหรือจัดซื้อ

8. หลังเข้าร่วมโครงการปัจจุบันกิจการ/ธุรกิจของกลุ่มของท่านได้มีการลงทุนจัดตั้งหรือขยายกิจการหรือไม่ และคิดเป็นมูลค่าประมาณเท่าใด

มี จำนวนเงิน.....บาท ไม่มี

9. หลังเข้าร่วมโครงการ กลุ่มของท่านได้ดำเนินการผลิตสินค้า/ผลิตภัณฑ์ในลักษณะใด (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

ดำเนินการผลิตเอง ปริมาณที่ผลิตได้.....ต่อเดือน

รับจ้างผู้อื่นผลิต ปริมาณที่ผลิตได้.....ต่อเดือน

จ้างผู้อื่นผลิต ปริมาณที่ผลิตได้.....ต่อเดือน

อื่น ๆ ระบุ..... ปริมาณที่ผลิตได้.....ต่อเดือน

- ยอดขาย .....ต่อเดือน

- มูลค่ายอดขายหลังเข้าร่วมโครงการ

เพิ่มขึ้น ร้อยละ..... คงที่ ลดลง ร้อยละ.....

10. หลังจากเข้าร่วมโครงการ งาน กิจการดำเนินการอยู่ในลักษณะใด

ก้าวหน้า คงที่ (ระดับปกติ) ถดถอย

11. หลังจากรับบริการในโครงการแล้ว ปัจจัยภายนอกมีส่วนต่อการดำเนินการของกลุ่มของท่านหรือไม่

ปัจจัยภายนอก	มีส่วนทำให้ ประสบ ความสำเร็จ	มีส่วนทำให้ ไม่ประสบ ความสำเร็จ	ไม่เกี่ยวข้องกับ เรื่องนี้
1. ภาวะทางเศรษฐกิจในประเทศ			
2. ปัญหา/ผลกระทบทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ			
3. นโยบายรัฐบาล/การเมืองท้องถิ่น			
4. กฎหมายและระเบียบข้อบังคับ			
5. สินเชื่อ/เงินทุน			
6. การจัดหาเทคโนโลยี			
7. ความต้องการหรือค่านิยมของผู้บริโภค			
8. อื่น ๆ ระบุ.....			

12. หลังจากรับบริการในโครงการแล้ว มีปัจจัยภายในมีส่วนต่อการดำเนินการของท่านหรือไม่

ปัจจัยภายใน	มีส่วนทำให้ ประสบ ความสำเร็จ	มีส่วนทำให้ ไม่ประสบ ความสำเร็จ	ไม่เกี่ยวข้องกับ เรื่องนี้	สำหรับ เจ้าหน้าที่
1. บุคลากรแรงงาน				☐
2. การเงิน/การบัญชี				☐
3. อุปกรณ์/เครื่องจักร/เทคโนโลยี				☐
4. การบริหารจัดการ				☐
5. อื่น ๆ ระบุ.....				☐

13. โดยภาพรวมท่านคิดว่าได้รับประโยชน์จากการร่วมโครงการนี้ในระดับใด

- 90-100%   80-89%   70-79%   60-69%   0-59%
 ดีมาก   ดี   ปานกลาง   น้อย   น้อยที่สุด

14. หลังเข้าร่วมโครงการ ท่านมีแผนจะทำกิจกรรมใดต่อไปนี้

- ปรับปรุงกระบวนการผลิตหรือเทคโนโลยีการผลิต
 ปรับปรุงด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์
 ปรับปรุงด้านคุณภาพบรรจุภัณฑ์
 วิเคราะห์ด้านการตลาด
 พัฒนาด้านการบริหารจัดการ ได้แก่
☐ การวางแผน	☐ ทรัพยากรบุคคล	☐	☐
☐ การติดตามผลการปฏิบัติงาน	☐ การประเมินผล	☐	☐
☐ การบริการลูกค้า	☐ การจัดการทั่วไป	☐	☐
☐ การเงิน	☐ การขนส่ง	☐	☐
☐ อื่น ๆ ระบุ.....		☐	☐
- ปรับปรุงด้านอื่น ๆ ระบุ.....
 ลงทุนจัดตั้งกิจการใหม่หรือขยายกิจการในเครือ
 ไม่มีแผน เพราะ.....

15. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินผลความพึงพอใจ
โครงการ การศึกษาการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพของสตรี
และเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผู้กรอกแบบประเมิน

ชื่อ.....ตำแหน่ง.....

ชื่อกลุ่มอาชีพ.....

ที่ตั้ง เลขที่..... หมู่ที่..... ซอย..... ถนน.....

ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต.....

จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์.....

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงหน้าข้อคำตอบ และเติมข้อความในช่องว่างที่กำหนดไว้ โดยพิจารณาจากเกณฑ์ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจ

ระดับ 1 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

1. ความพึงพอใจในการฝึกอบรม

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
1. ด้านเนื้อหา / ข้อมูลทุกประเด็นที่ได้รับ/ คำปรึกษา					
1.1 ครอบคลุมเหมาะสม / ชัดเจน.....	.....	.....	.....	.....	.....
1.2 ทันสมัย ทันต่อสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน.....	.....	.....	.....	.....	.....
1.3 เอกสาร / ข้อมูลประกอบการให้บริการ.....	.....	.....	.....	.....	.....
1.4 ตรงตามความต้องการของท่าน.....	.....	.....	.....	.....	.....
2. ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้คำปรึกษา / วิทยากร					
2.1 มีความรู้ในเรื่องที่ให้การฝึกอบรม.....	.....	.....	.....	.....	.....
2.2 ใช้ภาษาและคำพูดเข้าใจง่าย.....	.....	.....	.....	.....	.....
2.3 กระตุ้นและเปิดโอกาสให้ผู้ขอรับบริการได้ แสดงความคิดเห็นหรือได้ฝึกปฏิบัติ.....	.....	.....	.....	.....	.....

สำหรับ
เจ้าหน้าที่

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ					สำหรับ เจ้าหน้าที่
	5	4	3	2	1	
2.4 ให้ความชัดเจนในการตอบคำถามและการชี้แจงรายละเอียดต่าง ๆ	.....	.....	.....	.....	.....	☐
2.5 มีความตั้งใจและเอาใจใส่การให้บริการ.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐
3. ด้านกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการ						
3.1 ระยะเวลาของกิจกรรมมีความเหมาะสมเพียงใด.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐
3.2 ความรวดเร็วและความถูกต้องในการให้บริการ.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐
3.3 ขั้นตอนที่ให้บริการเหมาะสม / ชัดเจน.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐
4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก						
4.1 ความเหมาะสมของสถานที่.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐
4.2 ความพร้อมของเครื่องมือ / เครื่องจักร / อุปกรณ์.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐
4.3 ความเหมาะสมของอาหารและสาธารณูปโภคอื่น ๆ	.....	.....	.....	.....	.....	☐

2. ประโยชน์ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ					สำหรับ เจ้าหน้าที่
	5	4	3	2	1	
1. มีความรู้ความเข้าใจสิ่งที่ต้องการเรียนรู้เพิ่มเติม	.....	.....	.....	.....	.....	☐
2. ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐
3. มีความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ในการทำงานที่จะเกิดขึ้นในอนาคต.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐

3. เรื่องที่ท่านต้องการได้รับการพัฒนา / ช่วยเหลือ

.....

.....

.....

.....

.....

4. เรื่องที่ท่านต้องการให้อัดบรม

.....

.....

.....

.....

.....

5. เรื่องที่ท่านต้องการได้รับการสนับสนุน

.....

.....

.....

.....

.....

6. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....